

ЗВІТ
РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ
УКРАЇНИ
ЗА 2013 РІК

Київ
2014

© Рахункова палата України.
Матеріал офіційний. При використанні
посилання на Рахункову палату обов'язкове.

«Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата»

Стаття 98 Конституції України

Шановні народні депутати України!

Відповідно до статті 35 Закону України «Про Рахункову палату», подаємо Верховній Раді України схвалений Колегією Звіт Рахункової палати за 2013 рік.

Звіт містить основні результати діяльності Рахункової палати за 2013 рік, приклади системних порушень, виявлених у ході здійснення контрольних-аналітичних та експертних заходів.

Сподіваємося, що ці матеріали стануть корисними у Вашій депутатській діяльності, особливо при опрацюванні та прийнятті законопроектів, спрямованих на забезпечення розвитку стабільної і ефективної економіки в Україні.

*Голова
Рахункової палати*

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'P.M. Maguta', written in a cursive style.

P.M. Магута

ЗМІСТ

1. РЕАЛІЗАЦІЯ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ	7
1.1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У 2013 РОЦІ	7
1.2. ПІДСУМКИ РОБОТИ КОЛЕГІЇ	12
1.3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРТНИХ ЗАХОДІВ	23
1.3.1. Загальна характеристика діяльності	23
1.3.2. Контроль, аналіз та експертиза формування і виконання Державного бюджету України	32
1.3.3. Напрями та сфери використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів	39
1.3.3.1. Державна підтримка промисловості та енергетичного потенціалу	39
1.3.3.2. Дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стан державних закупівель	47
1.3.3.3. Розвиток інфраструктури, транспортної системи, житлово-комунального господарства та інформатизації	51
1.3.3.4. Фінансування аграрного комплексу, підтримка вітчизняного сільгоспвиробника та охорона земель державної власності	61
1.3.3.5. Забезпечення діяльності та виконання повноважень органами державної влади	65
1.3.3.6. Економічна та міжнародна діяльність держави	78
1.3.3.7. Соціальні питання	84
1.3.3.8. Охорона здоров'я	101
1.3.3.9. Наука і освіта	108
1.3.3.10. Культура і спорт	119
1.3.3.11. Охорона навколишнього природного середовища, екологічна безпека та запобігання надзвичайним ситуаціям	125
1.3.3.12. Державна безпека, правоохоронна діяльність та обороноздатність держави	137
1.3.3.13. Функціонування судової системи	142
1.3.3.14. Взаємовідносини Державного бюджету України з місцевими бюджетами та використання бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток і реалізацію пріоритетів розвитку регіонів	145
1.3.3.15. Реалізація проектів міжнародних фінансових організацій	150
1.3.4. Результати перевірок виконання кошторису витрат Національного банку України, аналізів звітів Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України	154

2. РЕАГУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	159
3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	188
4. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	191
5. ГЛАСНІСТЬ У РОБОТІ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	203
6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	206
6.1. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	206
6.2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	208
6.3. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	211
<i>Додаток 1</i>	215
<i>Додаток 2</i>	216

1. РЕАЛІЗАЦІЯ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ

1.1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У 2013 РОЦІ

Для Рахункової палати 2013 рік став визначальним: Законом України від 19.09.2013 № 586-VII «Про внесення змін до статті 98 Конституції України» нашій інституції були поновлені повноваження щодо контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України. Розширення повноважень дає можливість Рахунковій палаті забезпечити дієвий контроль за виконанням державного бюджету в повному обсязі, посилює її роль як незалежного органу фінансового контролю в Україні, дає новий поштовх для розбудови в цілому системи державного фінансово-економічного контролю в державі.

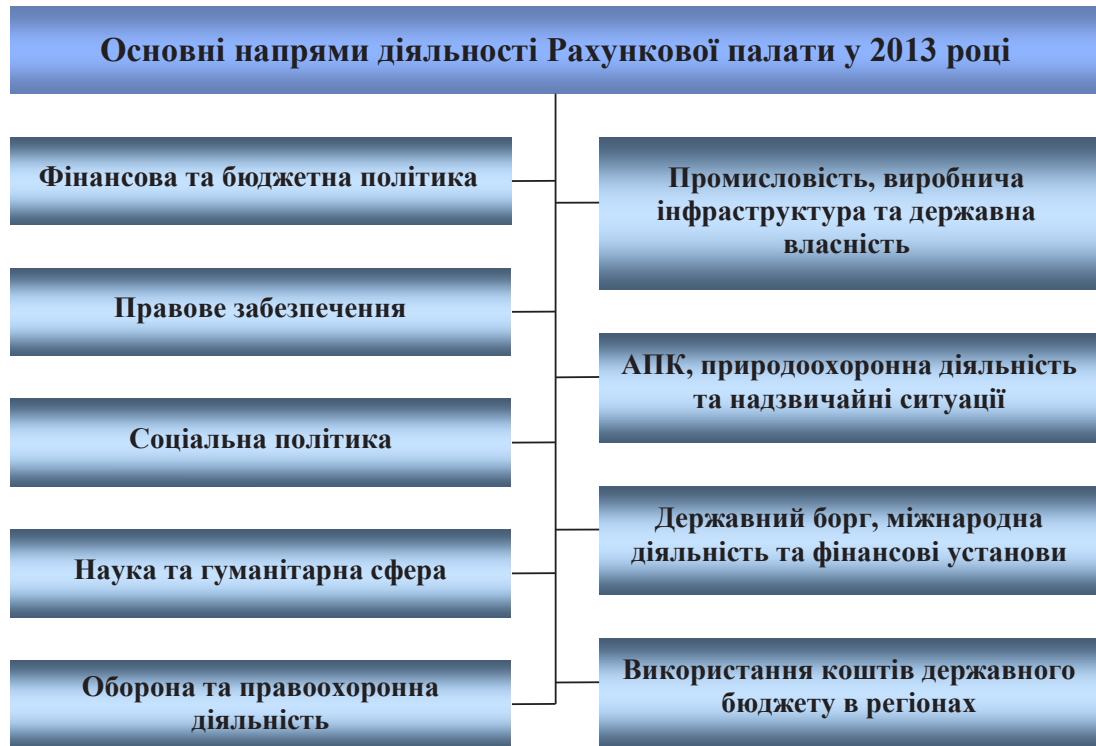
Правові основи, організацію та порядок здійснення Рахунковою палатою зовнішнього контролю державних фінансів, її функції та повноваження повинна визначити нова редакція Закону України «Про Рахункову палату», над підготовкою якого працює наша інституція.

Цей документ повинен передусім відповідати положенням Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів, загальновизнаним міжнародним стандартам та кращій практиці вищих органів фінансового контролю. Закон закріплює функціональну, організаційну та фінансову незалежність Рахункової палати, необхідну для виконання покладених на неї завдань. Особлива увага приділяється забезпеченню здійснення Рахунковою палатою контролю за надходженням коштів Державного бюджету України, збереженням та використанням державної власності, проведенню всіх форм і видів аудиту, а також впровадженню аудиту рахунків, систем внутрішнього контролю і підтвердження річної фінансової та бюджетної звітності головних розпорядників бюджетних коштів.

Документ передбачає посилення ролі Рахункової палати як незалежного органу зовнішнього фінансового контролю в Україні та врегулювання її повноважень у сфері державного контролю за виконанням Державного бюджету України як за доходами, так і за витратами.

Протягом 2013 року, як і в попередні роки, принципи законності, плановості, об'єктивності, незалежності та гласності були покладені в основу діяльності Рахункової палати як незалежного органу зовнішнього фінансового контролю в Україні. Виходячи саме з цих принципів, Рахункова палата здійснює свою діяльність від імені Верховної Ради України.

Спираючись на набутий досвід та враховуючи зміни чинного законодавства, зміни і пріоритети соціально-економічного розвитку держави та суспільства, Рахунковою палатою визначено оптимальні на сьогодні основні напрями діяльності, за якими проводились аудити.

У 2013 році виконання поставлених перед Рахунковою палатою завдань забезпечували департаменти:

- з питань бюджетної політики;
- з питань використання коштів державного бюджету фінансовими та контролюючими органами;
- з питань правового забезпечення;
- з питань оборони та правоохоронної діяльності;
- з питань АПК, природоохоронної діяльності та надзвичайних ситуацій;
- з питань промисловості, виробничої інфраструктури та державної власності;
- з питань науки та гуманітарної сфери;
- з питань соціальної політики;
- з питань державного боргу, міжнародної діяльності та фінансових установ;
- з питань використання коштів державного бюджету в регіонах.

Діяльність восьми територіальних управлінь Рахункової палати охоплює 21 область України, Автономну Республіку Крим, а також міста Київ та Севастополь. На даний час функціонують такі територіальні управління Рахункової палати:

- по м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях (у м. Київ);
- по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпропетровськ);
- по Львівській, Волинській, Рівненській та Тернопільській областях (у м. Львів);

1 Реалізація Рахунковою палатою основних завдань та повноважень

- по Одеській, Миколаївській та Херсонській областях (у м. Одеса);
- по Донецькій та Луганській областях (у м. Донецьк);
- по Автономній Республіці Крим та м. Севастополю (у м. Севастополь);
- по Харківській, Сумській та Полтавській областях (у м. Харків);
- по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській та Хмельницькій областях (у м. Вінниця).

Територіальне управління по Івано-Франківській, Закарпатській та Чернівецькій областях (у м. Івано-Франківськ) через недостатність фінансових ресурсів у звітному періоді перебувало на стадії організаційно-технічного створення.

Проведення територіальними управліннями координованих департаментами Рахункової палати аудитів законності, ефективності та доцільності витрачання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів органами державної влади, установами, організаціями, підприємствами, які знаходяться на відповідній території, дає змогу розширити сферу незалежного зовнішнього державного фінансового контролю Рахункової палати на місцевому рівні, виявляти проблеми використання державних коштів, які є на регіональному рівні та мають загальнодержавне значення, і акцентувати на них увагу суспільства.

Відповідно до вимог чинного законодавства, Рахункова палата протягом звітнього року продовжувала здійснювати контрольну-аналітичну та експертну діяльність, яка забезпечує єдину систему контролю за виконанням державного бюджету і бюджетів державних цільових фондів. Це передбачає проведення цілісного та взаємопов'язаного комплексу контрольну-аналітичних і експертних заходів.

Рахунковою палатою у 2013 році здійснювався контроль бюджетів трьох років: 2012 року (виконаного бюджету), 2013 року (в ході поточного виконання) та 2014 року (на стадії формування проекту бюджету). Бюджети кожного фінансового року перебувають на одному з етапів трирічного циклу. Інтегрована до основних складових бюджетного процесу, така система контролю передбачає безперервний трирічний цикл контролю за формуванням та виконанням бюджетів кожного фінансового року, що реалізується на трьох послідовних стадіях: попередній контроль проекту бюджету, поточний контроль виконання бюджету та подальший контроль виконання бюджету.

Комплекс заходів, що здійснюються в рамках попереднього, поточного і подальшого контролю, суттєво доповнюється тематичними контрольними та аналітичними заходами відповідно до плану роботи Колегії Рахункової палати.

Відстеження та аналіз виконання об'єктами контрольних заходів рекомендацій і пропозицій, що затверджені Колегією Рахункової палати за результатами проведених аудитів, вже протягом багатьох років є повсякденною практикою роботи нашої інституції. Ретельно проаналізований стан реагування державних органів влади, установ та організацій у 2013 році показав, що певні позитивні зміни відбулися. Реакція стала більш дієвою, конкретною та результативною. Проте вона ще не відповідає повністю вимогам, які ставить суспільство як до Рахункової палати, так і до об'єктів контролю. Робота в цьому напрямі з обох боків повинна поглиблюватись, ставати більш предметною, а головне – давати результат: покращення стану законності ефективності та результативності використання бюджетних ресурсів.

Для міжнародної спільноти вищих органів фінансового контролю, до якої входить і Рахункова палата України, 2013 рік став знаковим. **XXI Конгрес Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI)**, що відбувся у жовтні звітного року в м. Пекіні (Китайська Народна Республіка), підбив підсумки трирічної діяльності INTOSAI та всіх вищих органів фінансового контролю.

Як повноправний член INTOSAI, делегація Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. брала участь у роботі Конгресу та в обговоренні питань взаємозв'язку між державним аудитом і державним управлінням, а також щодо ролі державного аудиту в покращенні державного управління.

IV конференція EUROSАI-ARABOSAI «Сучасні виклики інституційного розвитку ВОФК» (16–18 квітня 2013 року, м. Баку, Республіка Азербайджан) – міжнародний форум, у якому брали участь делегації 43 вищих органів фінансового контролю країн Європи та Арабського регіону, стала для Рахункової палати України можливістю висловити свою позицію щодо ролі вищих органів фінансового контролю в досягненні національних цілей розвитку та поділитися своїм досвідом та здобутками в цій сфері.

У 2013 році закінчився термін **виконання Рахунковою палатою України функцій зовнішнього аудитора Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ)**. Високопрофесійна робота експертів Рахункової палати впродовж чотирьох років і ґрунтовність підготованих українськими фахівцями звітів знайшли гідну оцінку нашої діяльності, висловлену керівництву України Генеральним директором ОБСЄ Ламберто Дзаньєром від імені Секретаріату ОБСЄ.

Професіоналізм і досвід, здобутий фахівцями Рахункової палати у співпраці з міжнародними організаціями, стали поштовхом для висування Урядом України кандидатури Голови Рахункової палати на **посаду зовнішнього аудитора Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО)**. Протягом 2012–2013 років наша інституція проводила зустрічі, переговори, консультації та інші заходи, що були спрямовані на презентацію роботи Рахункової палати України. Результатом такої діяльності стало визнання урядами провідних країн світу професіоналізму ВОФК України: наша інституція була обрана в складі 6 країн кандидатом на обрання на цю посаду. Під час безпосереднього голосування представників країн-членів ЮНІДО на засіданні 15 сесії Генеральної конференції ЮНІДО у м. Ліма,

Республіка Перу, Україна та ФРН вийшли у фінальний тур. Але багатолітня історія та досвід діяльності вплинули на фінальний вибір – зовнішнім аудитором ЮНІДО став Президент Федеральної рахункової палати Німеччини.

Протягом шести років Рахункова палата України очолює **Спеціальну групу EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф**. Отримані результати свідчать про розширення поля її діяльності та сфер інтересів, визначають необхідність продовження початої роботи з розробки і апробації методології проведення аудитів у сфері попередження катастроф та ліквідації їх наслідків, а також з пошуку шляхів і механізмів впровадження вже розроблених документів у діяльність ВОФК.

Все це обумовлює необхідність трансформації спеціальної групи шляхом створення на її основі робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф. У цьому напрямі Рахунковою палатою України у 2013 році розпочато цілеспрямовану роботу. Таку пропозицію ВОФК України планує винести на обговорення ІХ Конгресу EUROSAI, що відбудеться у 2014 році.

1.2. ПІДСУМКИ РОБОТИ КОЛЕГІЇ

В основу діяльності Рахункової палати покладено принцип колегіальності та норми Закону України «Про Рахункову палату», Бюджетного кодексу України, Регламенту Рахункової палати.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про Рахункову палату», Колегія є керівним органом Рахункової палати, яка протягом року розглядала питання організації роботи, планування, проведення контрольно-аналітичних та експертних заходів.

Колегія Рахункової палати була сформована 23.05.97. Ротація членів Колегії здійснювалася відповідно до постанов Верховної Ради України від 17.06.2004, 25.03.2005, 07.07.2011 та 12.04.2012.

Протягом 2013 року Колегія Рахункової палати працювала у складі Голови Рахункової палати, Заступника Голови, Секретаря Рахункової палати та шести головних контролерів – директорів департаментів, які затверджені Верховною Радою України шляхом таємного голосування.

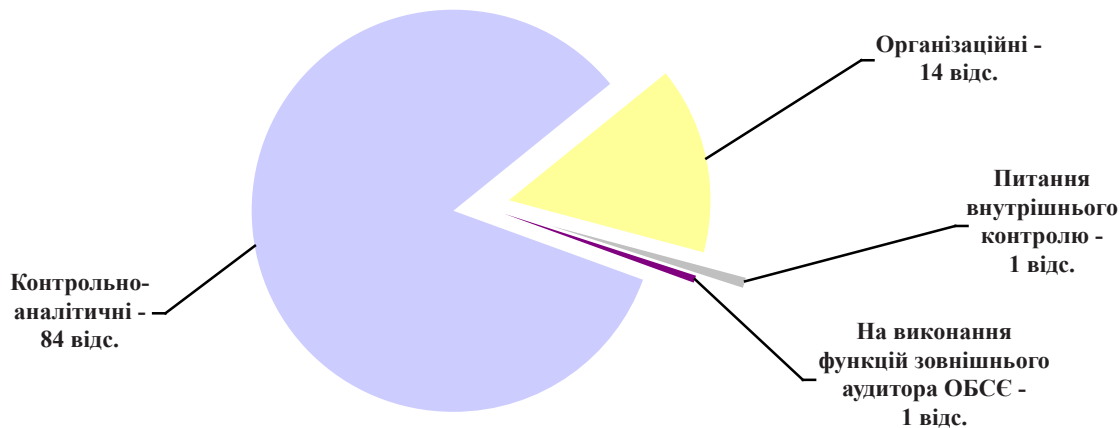
Відповідно до своїх завдань та функцій, Колегія Рахункової палати у звітному році спрямовувала свою діяльність на:

- ◆ забезпечення системного контролю, аналізу та експертних оцінок за всіма напрямками використання коштів державного бюджету, у тому числі і в регіонах, з ґрунтовним дослідженням загальнодержавних питань та проблемних питань розвитку регіонів;
- ◆ забезпечення виконання повноважень Рахункової палати, у зв'язку зі змінами до Конституції України щодо контролю за дохідною частиною державного бюджету;
- ◆ здійснення системного контролю за виконанням державних цільових програм;
- ◆ застосування різних форм і методів проведення аудиту, зокрема аудиту ефективності, фінансового аудиту, аудиту відповідності, встановлення причинно-наслідкових зв'язків виявлених порушень;

- ◆ оцінку ефективності управління об'єктами аудитів, обґрунтованості прийняття управлінських рішень;
- ◆ систематизацію та аналіз виявлених порушень і підготовку відповідних рекомендацій та пропозицій;
- ◆ підвищення результативності роботи Рахункової палати, зокрема, реагування органів державної влади на висновки та пропозиції Рахункової палати за результатами контрольних та аналітичних заходів, розгляд Верховною Радою України, її комітетами результатів контрольно-аналітичних заходів Рахункової палати та законодавчих пропозицій з питань державного бюджету і фінансів України;
- ◆ розвиток міжнародного співробітництва та вивчення міжнародного досвіду вищих органів фінансового контролю зарубіжних країн щодо контрольної діяльності та втілення його при проведенні паралельних аудитів;
- ◆ виконання міжнародних зобов'язань Рахункової палати як незалежного зовнішнього аудитора ОБСЄ, діяльність у структурі Міжнародної та Європейської організацій вищих органів фінансового контролю;
- ◆ застосування сучасних інформаційних технологій у забезпеченні фінансового контролю.

У 2013 році було проведено **23 засідання** Колегії Рахункової палати, на яких розглянуто **152 питання**.

Діаграма 1. Класифікація питань, розглянутих Колегією Рахункової палати у 2013 році

Дотримання принципу незалежності було основним при виборі тематики і плануванні контрольних-аналітичних заходів. Перш за все зверталася увага на питання, що стосувалися пріоритетів соціально-економічного розвитку, нагальних загальнодержавних проблем, питань соціального спрямування, поглибленню контролю за використанням державних коштів та законності і своєчасності руху коштів Державного бюджету України, які підлягають контролю Рахунковою палатою. Пошуку резервів наповнення державного та місцевих бюджетів.

Департаментами і територіальними управліннями здійснено **955 контрольно-аналітичних та експертних заходів** (складено актів і довідок), за результатами яких підготовлено **128 Звітів**.

Відповідно до норм Закону України «Про Рахункову палату», Бюджетного кодексу України Рахункова палата здійснювала аналіз бюджетного процесу та контролю за використанням коштів Державного бюджету України. Колегія надавала Верховній Раді України висновки щодо виконання державного бюджету за 2012 рік, I квартал, I півріччя і 9 місяців 2013 року, а також висновки за результатами аналізу та експертизи проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік».

Рахунковою палатою на забезпечення контролю за виконанням та фінансуванням програм економічного, промислового, науково-технічного, соціального і інформаційного розвитку, охорони здоров'я та довкілля, формування національної екологічної мережі, розвитку українського села тощо підготовлено 21 Звіт, або 17 відс. від їх загальної кількості, за результатами аудитів та перевірок використання бюджетних коштів на виконання 22 державних цільових програм або окремих їх напрямів.

Зокрема, це стосується:

Національної програми інформатизації в Україні.

Загальнодержавних програм: протидії захворюванню на туберкульоз у 2007–2011 роках; цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012–2016 роки; боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року; зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єктів «Укриття» на екологічно безпечну систему; розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року; формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки; захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки; «Питна вода України» на 2006–2020 роки.

Державних або державних цільових програм: правоохоронна програма «Облаштування та реконструкція державного кордону» на період до 2015 року; оборонна програма утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання на 2008–2017 роки; розвитку українського села на період до 2015 року; «Ліси України» на 2010–2015 роки; підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи – 2012 року з футболу; розвитку автомобільних доріг загального користування на 2007–2011 роки; економічна програма розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 року; забезпечення молоді житлом на 2002–2012 роки; соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки; екологічна програма розвитку Криму («Екологічно безпечний Крим»); захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки; енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2015 роки.

Комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, посадових осіб митної служби та членів їх сімей.

Колегія Рахункової палати забезпечує охоплення контролем всіх напрямів використання державних коштів. Одним із пріоритетних у 2013 році був контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на **державну підтримку промисловості, енергетичного потенціалу країни**. Так, Колегією Рахункової палати розглядалися звіти про результати аудитів та перевірок використання коштів державного бюджету, виділених:

- на здійснення заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження;
- на підвищення безпеки енергоблока № 2 Хмельницької АЕС та енергоблока № 4 Рівненської АЕС;
- на об'єкти «Переведення на напругу 330 кВ повітряної лінії Сімферополь-Севастополь з реконструкцією та розширенням підстанцій «Сімферополь» і «Севастополь»;
- Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України на реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду;
- на технічне переоснащення підприємств з видобутку кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля) і торфу;
- на фінансування проектів, пов'язаних з консервацією виробничих потужностей промислових підприємств, реструктуризацією та ліквідацією об'єктів підприємств гірничої хімії та підприємств з підземного видобування залізної руди;
- Харківському державному авіаційному виробничому підприємству коштів, залучених під державні гарантії, та коштів державного бюджету, передбачених на виробництво авіаційної техніки.

Відповідно до норм чинного законодавства, на постійному контролі Колегії, перебували питання **дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стану державних закупівель**. Зокрема, Колегією розглянуто питання щодо:

- аналізу нормативно-правового забезпечення Кабінетом Міністрів України виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік»;
- аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Тернопільської та Рівненської областей;
- аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Одеської та Миколаївської областей;
- аналізу стану державних закупівель в Україні у 2012 та 2013 роках.

Питання **розвитку інфраструктури, транспортної системи, житлово-комунального господарства** порушувались у звітах про результати аудитів і перевірок використання коштів, виділених з державного бюджету на:

- будівництво, реконструкцію та ремонт об'єктів соціальної та іншої інфраструктури;
- здійснення м. Києвом функцій столиці, в частині їх спрямування на проектування, будівництво та реконструкцію транспортних розв'язок та мостових переходів у м. Києві;

- забезпечення умов безпеки судноплавства в басейні Чорного та Азовського морів;
- розвиток міжнародного аеропорту «Бориспіль»;
- будівництво Дніпропетровського метрополітену, та стану залучення коштів позики Європейського банку реконструкції та розвитку на його завершення;
- заходи з розвитку і функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення в Донецькій та Луганській областях.

Беручи до уваги, що розвиток інформатизації та інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів, а останні роки характеризуються, насамперед, збільшенням масштабів проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя громадян, суспільства, суб'єктів господарювання та держави, посилення їх впливу на забезпечення національної та міжнародної безпеки, соціально-економічний розвиток та конкурентоспроможність, Колегія Рахункової палати розглянула Звіт про результати перевірки використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2011–2012 роки та I півріччя 2013 року **на реалізацію Національної програми інформатизації.**

Проблеми **фінансування аграрного комплексу, підтримки вітчизняного сільгоспвиробника та охорони земель державної власності** обговорювалися на Колегії під час розгляду результатів аудитів та перевірок використання бюджетних коштів:

- на виконання проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру»;
- спрямованих на виконання програм селекції у тваринництві, птахівництві та рослинництві:
 - на підприємствах агропромислового комплексу;
 - на проведення фундаментальних досліджень, здійснення прикладних наукових та науково-технічних розробок в науково-дослідних установах та підприємствах, що перебувають у віданні Національної академії аграрних наук;
- спрямованих у 2010–2012 роках Маньківському району Черкаської області.

Питанням ефективності використання коштів державного бюджету **на забезпечення діяльності та виконання повноважень органами державної влади**, було присвячено:

- аналіз ефективності використання коштів державного бюджету в ході оптимізації системи центральних органів виконавчої влади;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю у 2011–2012 роках;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету Центральною виборчою комісією у 2012 році та I кварталі 2013 року;
- аудит ефективності використання коштів, виділених Державній службі експортного контролю України, на виконання повноважень у сфері експортного контролю;

- аудит ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності Державної служби фінансового моніторингу України;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державній службі України з контролю за наркотиками;
- аналіз утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з контролю за цінами;
- аудит використання бюджетних коштів на виконання функцій Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
- аудит ефективності використання бюджетних коштів, виділених на виконання повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг;
- аудит використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень державними податковими органами у Львівській, Волинській і Тернопільській областях у 2011–2012 роках.

Постійну увагу Колегія приділяла контролю і аналізу питань, пов'язаних з економічною та міжнародною діяльністю держави, зокрема, розглянуто звіти про результати:

- аналізу виконання заходів Державної цільової економічної програми розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 року;
- аудиту утворення, погашення та обслуговування у 2012 році державного і гарантованого державою боргу та аналізу стану інформаційних систем управління державним боргом;
- аудиту ефективності управління матеріальними цінностями державного матеріального резерву в 2011–2012 роках;
- перевірки ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2011–2012 роках на розвиток мінерально-сировинної бази;
- аналізу формування і виконання у 2012–2013 роках державного замовлення на поставку продукції для державних потреб;
- аудиту витрачання коштів Державного бюджету України Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках;
- аудиту діяльності Державного підприємства «Фінансування інфраструктурних проектів» із управління запозиченнями під державні гарантії.

Як і в усі попередні роки контроль за використанням бюджетних коштів на вирішення **соціальних питань** був одним із найпріоритетніших. Зокрема, були розглянуті питання:

- використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації та проведення у 2012 році заходів з оздоровлення та відпочинку дітей;
- забезпечення за рахунок коштів державного бюджету дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням;
- використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною»;
- використання коштів державного бюджету, призначених на заходи із реабілітації дітей з дитячим церебральним паралічем;
- використання коштів державного бюджету, призначених на забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів;
- використання коштів, виділених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України;
- використання коштів, виділених на забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов у Харківській та Полтавській областях;
- використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України;
- упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки;
- використання місцевими органами влади коштів додаткових дотацій з державного бюджету місцевим бюджетам на вирівнювання фінансової забезпеченості та оплати праці працівникам бюджетної сфери;
- використання у Дніпропетровській та Запорізькій областях коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України;
- використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, виділених для організації громадських робіт для безробітних;
- використання бюджетних коштів на погашення заборгованості за знеціненими заощадженнями громадян у 2012 році;
- умов оплати праці працівників вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Донецької області.

Питання **охорони здоров'я** розглядалися у звітах про результати аудитів ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених:

- Міністерству охорони здоров'я України (включаючи кошти гуманітарної допомоги громадських організацій) на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз;

- на виконання заходів з лікування онкологічних захворювань у дорослих;
- державному закладу «Український госпіталь для воїнів-інтернаціоналістів «Лісова поляна» Міністерства охорони здоров'я України» на надання медичної допомоги;
- на розвиток системи охорони здоров'я в Луганській області.

Колегією здійснювався системний контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на **науку і освіту**, а саме:

- на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії наук України та президій галузевих національних академій наук України;
- на прикладні наукові та науково-технічні розробки у сфері розвитку національної транспортної мережі;
- виділених Київському національному університету імені Тараса Шевченка на проведення наукових досліджень;
- виділених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на здійснення наукової діяльності;
- виділених Державному комітету телебачення і радіомовлення України на прикладні розробки та забезпечення діяльності наукових установ;
- Міністерству культури України на прикладні розробки у сфері розвитку культури;
- виділених Міністерству фінансів України на наукові дослідження та підготовку наукових кадрів.
- виділених Міністерству культури України на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації для сфери культури і мистецтв;
- на підвищення кваліфікації працівників органів державної податкової служби та на проведення прикладних розробок у сфері оподаткування, фінансового права та діяльності податкової служби;
- виділених Одеському державному університету внутрішніх справ на підготовку кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для органів внутрішніх справ;
- виділених Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького;
- на підготовку педагогічних кадрів навчальними закладами III-IV рівнів акредитації Вінницької, Житомирської та Хмельницької областей.

Проблеми **культури та спорту** обговорювалися під час розгляду Колегією звітів з питань ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених:

- Міністерству культури України для забезпечення діяльності національних театрів, розташованих у м. Києві;
- Державному комітету телебачення і радіомовлення України на випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга»;
- Державній службі молоді та спорту України на підготовку резерву і складу національних команд та забезпечення їх участі у міжнародних змаганнях;

- Державній службі молоді та спорту України на фінансову підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування;
- фізкультурно-спортивному товариству «Динамо» України та його територіальним організаціям у м. Києві, Київській, Черкаській та Чернігівській областях на організацію та проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед працівників і військовослужбовців правоохоронних органів.

Питання **охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, збереження природно-заповідного фонду та запобігання надзвичайним ситуаціям** обговорювалися під час розгляду Колегією звітів з питань:

- виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття»;
- використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Закарпатської області;
- використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні річки Дунаю та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалася на території Ренійського району Одеської області;
- використання коштів державного бюджету, виділених на протипожежний захист Автономної Республіки Крим та м. Севастополя;
- використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток заповідної справи та збереження об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення в Автономній Республіці Крим;
- використання коштів резервного фонду Державного бюджету України в 2012 році.

Згідно з **планом роботи Спеціальної групи EUROSАI** з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф та **планом діяльності Робочої групи EUROSАI** з аудиту навколишнього природного середовища, Колегією розглянуто:

- Звіт про результати аудиту стану виконання Конвенції про співробітництво в сфері охорони та сталого використання ріки Дунай;
- Звіт про результати аудиту використання бюджетних коштів на попередження та ліквідацію природних пожеж;
- Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на збереження природно-заповідного фонду в національних природних парках.

Питання **державної безпеки, правоохоронної діяльності, обороноздатності держави** виносилися на розгляд Колегії за результатами аудитів ефективності використання бюджетних коштів, виділених:

- на виконання Державної цільової правоохоронної програми «Облаштування та реконструкція державного кордону» на період до 2015 року;
- на утилізацію звичайних видів боєприпасів;

- на забезпечення діяльності сил цивільного захисту;
- на утримання та розвиток Військово-Морських Сил Збройних Сил України;
- науково-дослідному центру Військово-Морських Сил України «Державний океанаріум»;
- Державній міграційній службі України на забезпечення виконання функцій у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб;
- на забезпечення діяльності розвідувальних органів.

Колегією здійснювався контроль за використанням коштів, спрямованих на **функціонування судової системи**. Впродовж року було розглянуто звіти про результати аудитів:

- фінансово-господарської діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за 2012 рік;
- ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення приміщеннями місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції, їх експлуатацію, оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- фінансово-господарської діяльності Вищої ради юстиції за 2012 рік та I півріччя 2013 року;
- стану використання бюджетних коштів, виділених Державній судовій адміністрації України у 2012 році та за 9 місяців 2013 року на забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Департаментами Рахункової палати та її територіальними управліннями особлива увага приділялася питанням **взаємовідносин Державного бюджету України із місцевими бюджетами та використанню бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток і реалізацію пріоритетів розвитку регіонів**. На засіданнях Колегії затверджено звіти про результати:

- аудиту ефективності використання у 2012 році коштів додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на покращення надання соціальних послуг найуразливішим верствам населення;
- аудиту використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію за пільговий проїзд та надання пільг з послуг зв'язку окремим категоріям громадян;
- аналізу виконання органами влади Дніпропетровської та Запорізької областей повноважень щодо реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти за рахунок видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів;
- аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Вінницької, Житомирської та Хмельницької областей на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;
- аудиту ефективності використання місцевими органами влади субвенції з державного бюджету на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги;

- аудиту ефективності використання коштів субвенцій державного бюджету, виділених місцевим бюджетам на здійснення капітальних вкладень за об'єктами охорони здоров'я;
- аудиту використання коштів державного бюджету, передбачених для відновлення пріоритетних об'єктів державного та регіонального значення;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2012 році на заходи щодо соціально-економічного розвитку Харківської та Полтавської областей.

Вперше у 2013 році одночасно усіма територіальними управліннями Рахункової палати у п'ятнадцяти регіонах проведено перевірки використання коштів **Державного фонду регіонального розвитку**, виділених:

- Київській та Черкаській областям;
- Автономній Республіці Крим та м. Севастополю;
- Дніпропетровській та Запорізькій областям;
- Донецькій та Луганській областям;
- Львівській та Волинській областям;
- Одеській та Херсонській областям;
- Вінницькій та Хмельницькій областям;
- Сумській області.

За результатами вказаних перевірок підготовлено узагальнюючий Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів Державного фонду регіонального розвитку, в якому дано цілісну оцінку стану використання коштів зазначеного Фонду, визначено недоліки в управлінні його коштами та підготовлено ґрунтовні пропозиції щодо вдосконалення механізму розподілу і використання відповідних фінансових ресурсів.

Постійна увага приділялася **проблемам реалізації проектів міжнародних фінансових організацій**. Це стосується розглянутих та затверджених Колегією звітів про результати аудитів:

- ефективності реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури», що підтримується позицією Міжнародного банку реконструкції та розвитку;
- стану виконання Проекту з передачі електроенергії, що підтримується позицією Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

У співпраці з міжнародними фінансовими установами Рахунковою палатою підготовлено та Колегією розглянуто звіти про результати:

- заключного аудиту фінансової звітності Проекту «Модернізація державної податкової служби – 1» в рамках позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку;
- аудиту річних фінансових звітів за 2012 рік в рамках позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку на впровадження Проекту удосконалення системи соціальної допомоги.

На виконання Рахунковою палатою функцій Зовнішнього аудитора ОБСЄ Колегією розглянуто Аудиторський Звіт і Висновок зовнішнього аудиту щодо консолідованої фінансової звітності ОБСЄ за 2012 рік, а також Лист керівництву ОБСЄ щодо консолідованої фінансової звітності за 2012 рік.

Відповідно до функцій і повноважень Рахункової палати аналізувалися звіти Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України та кошторис Національного банку України за 2012 рік.

На постійному контролі Колегії, відповідно до норм Регламенту Рахункової палати, перебувають питання **внутрішнього контролю**. У 2013 році Колегією розглянуто Звіт про результати діяльності територіального управління Рахункової палати по Одеській, Миколаївській та Херсонській областях та Інформація про результати перевірки діяльності зазначеного управління за 2011–2012 роки.

На засіданнях Колегії розглядалися контрольно-аналітичні питання, підготовлені на виконання постанов або доручень Верховної Ради України, звернень її комітетів та запитів народних депутатів України, з яких Верховна Рада України приймала відповідні рішення:

на виконання **постанови Верховної Ради України** від 22.09.2005 № 2897-IV підготовлено Звіт про результати перевірки виконання проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру»;

згідно із зверненнями **комітетів Верховної Ради України**:

- Голови Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів Сушкевича В.М. від 06.01.2012 № 04-26/12-21 – Звіт про результати аналізу і перевірки забезпечення за рахунок коштів державного бюджету дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням;

- Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин від 11.01.2013 № 04-11/16-15 – Інформація про результати аналізу та перевірки використання бюджетних коштів, спрямованих у 2010–2012 роках Маньківському району Черкаської області.

За результатами розгляду звітів Колегією, з метою інформування народних депутатів України про діяльність Рахункової палати, на основі матеріалів контрольно-аналітичних та експертних заходів **було підготовлено та роздано у сесійній залі інформаційні бюлетені** (додаток 1).

1.3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРТНИХ ЗАХОДІВ

1.3.1. Загальна характеристика діяльності

Рахунковою палатою у звітному році здійснено 955 контрольно-аналітичних та експертних заходів.

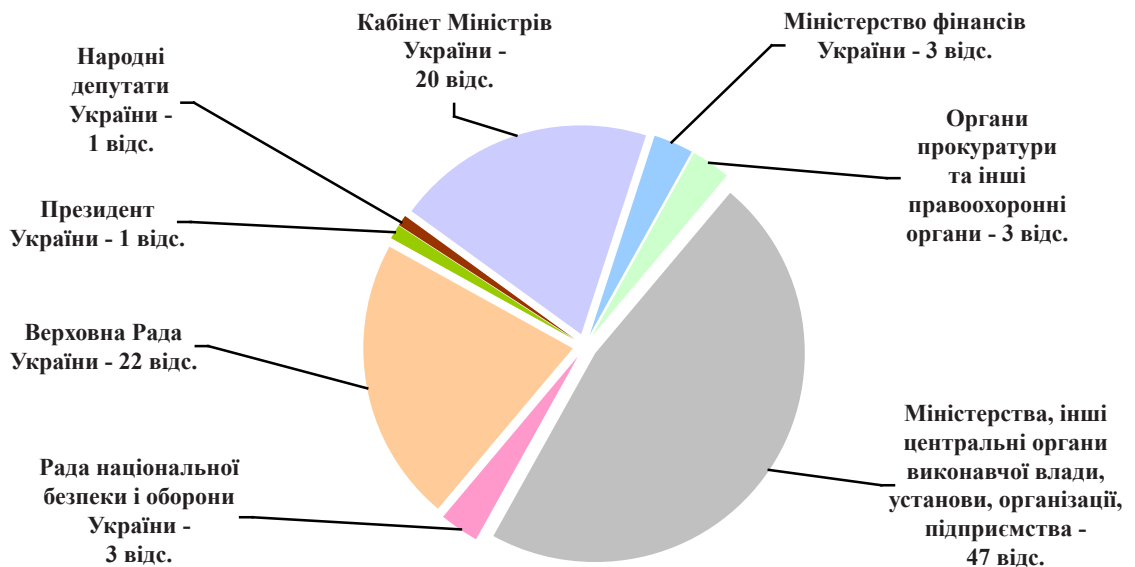
Контроль за використанням бюджетних коштів, коштів державних цільових фондів здійснювався у 24 областях України, Автономній Республіці Крим, містах Київ та Севастополь. Перевірено 932 об'єкти (додаток 2 «Основні об'єкти контрольно-аналітичних заходів Рахункової палати у 2013 році»).

За результатами проведених контрольно-аналітичних та експертних заходів підготовлено та надіслано до вищих органів законодавчої і вико-

навчої влади, установ, організацій, підприємств 520 звітів, висновків, інформацій, актів та листів для відповідного реагування, усунення виявлених порушень і недоліків, а також для відшкодування втрат і збитків, заподіяних Державному бюджету України. Усі зазначені документи містили обґрунтовані, виважені та конкретні рекомендації щодо виправлення і поліпшення ситуації, недопущення та запобігання різного роду порушенням і недолікам у майбутньому, а також щодо підвищення ефективності, результативності та економності використання коштів Державного бюджету України як у розрізі кожного напрямку використання бюджетних коштів, так і в цілому.

До Верховної Ради України надіслано 116 документів, Президенту України – 7, Раді національної безпеки і оборони України – 15, народним депутатам України – 2, Кабінету Міністрів України – 105, Міністерству фінансів України – 13, органам прокуратури та іншим правоохоронним органам – 16, міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, установам, організаціям, підприємствам – 246 документів (діаграма 2).

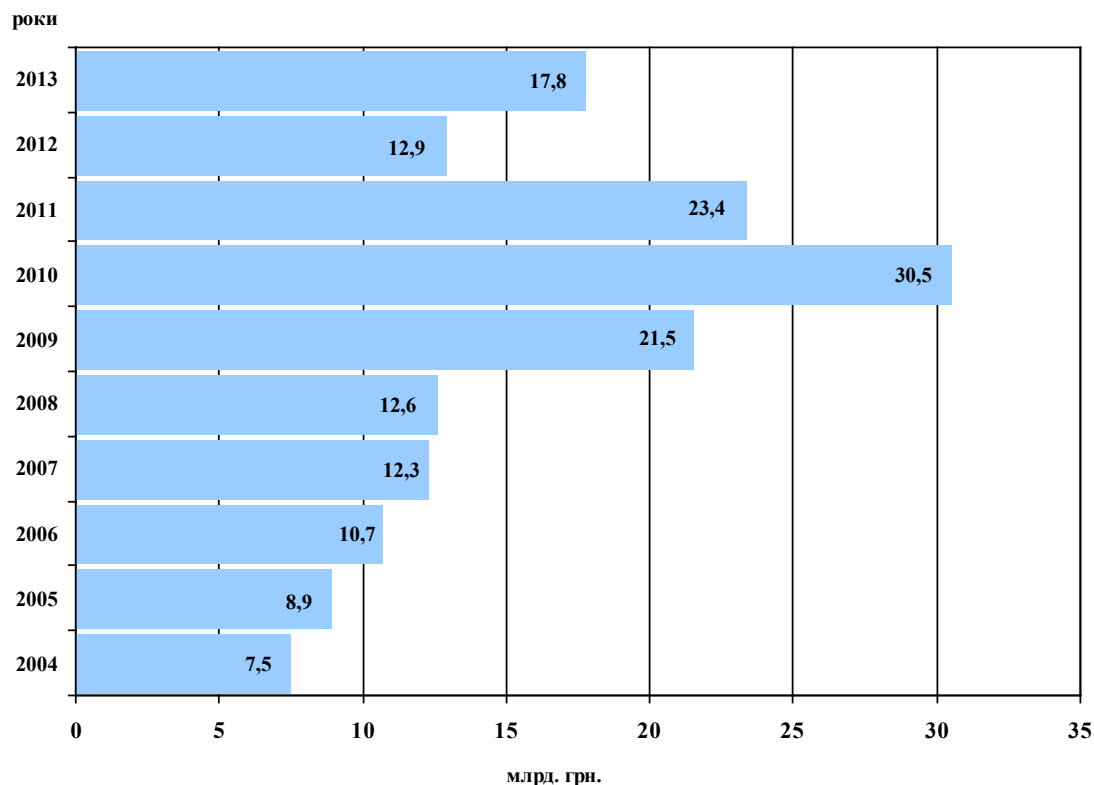
Діаграма 2. Структура звітів, висновків, інформацій, актів та листів за результатами контрольної діяльності, надісланих у 2013 році для відповідного реагування

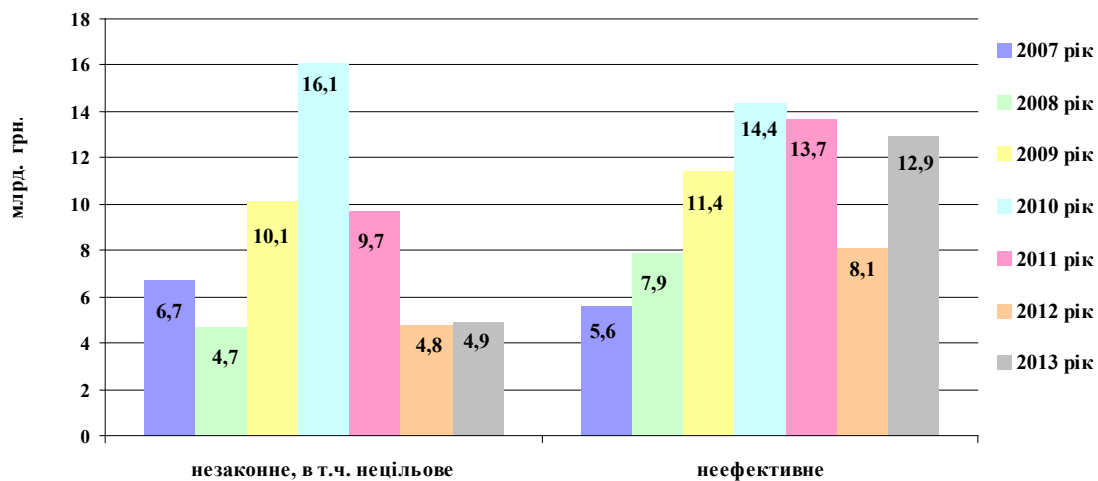
У ході проведення аудиторами Рахункової палати контрольних та аналітичних заходів виявлено, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів на загальну суму **17 млрд. 874 млн. грн.** (діаграми 3, 4). З цієї суми:

- незаконне, у тому числі нецільове використання коштів становить **4 млрд. 894,6 млн. грн.;**
- неефективне – **12 млрд. 979,4 млн. гривень.**

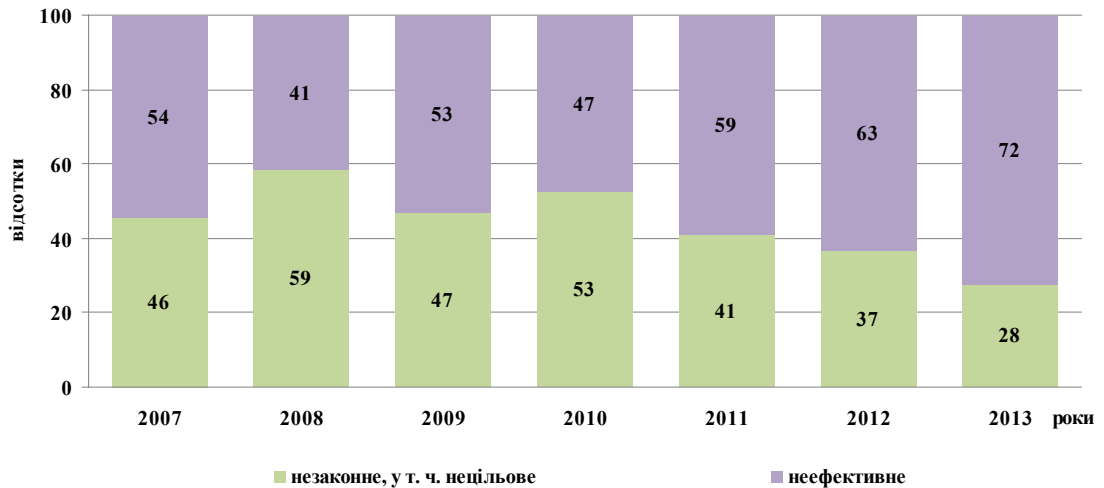
Діаграма 3. Обсяги виявлених Рахунковою палатою порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів

Діаграма 4. Розподіл обсягів незаконного та неефективного використання бюджетних коштів

Діаграма 5. Співвідношення незаконного та неефективного використання бюджетних коштів

Аналіз контрольно-аналітичних заходів, проведених упродовж 2013 року, свідчить, що більшість **порушень бюджетного законодавства** продовжують мати системний характер і повторюються із року в рік. Найбільш характерними за кількістю виявлених випадків та обсягами порушень у звітному році були порушення, які умовно можна класифікувати за такими узагальненими видами:

- ◆ планування з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав;
- ◆ використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав;
- ◆ порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- ◆ нецільове використання кредитних ресурсів;
- ◆ порушення, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку;
- ◆ відволікання коштів держбюджету у дебіторську заборгованість;
- ◆ недотримання установлених порядку та термінів перерахування міжбюджетних трансфертів;
- ◆ недотримання принципу пропорційності фінансування (розподілу) бюджетних коштів;
- ◆ порушення бюджетного законодавства, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення.

Впродовж 2013 року Рахунковою палатою в ході проведення контрольно-аналітичних та експертних заходів встановлено **фактів неефективного управління та використання державних коштів** на загальну суму 12,9 млрд. грн., що майже на 60 відс. більше, ніж у попередньому році. Більш пильна увага з боку Рахункової палати до проблеми неефективного

управління та використання коштів багато в чому пояснює не тільки значне збільшення обсягів, але й кількості виявлених фактів. Так, протягом року було встановлено понад 250 фактів таких порушень.

Найбільш характерними видами неефективного управління і використання державних коштів за обсягами та кількістю виявлених випадків у звітному році були:

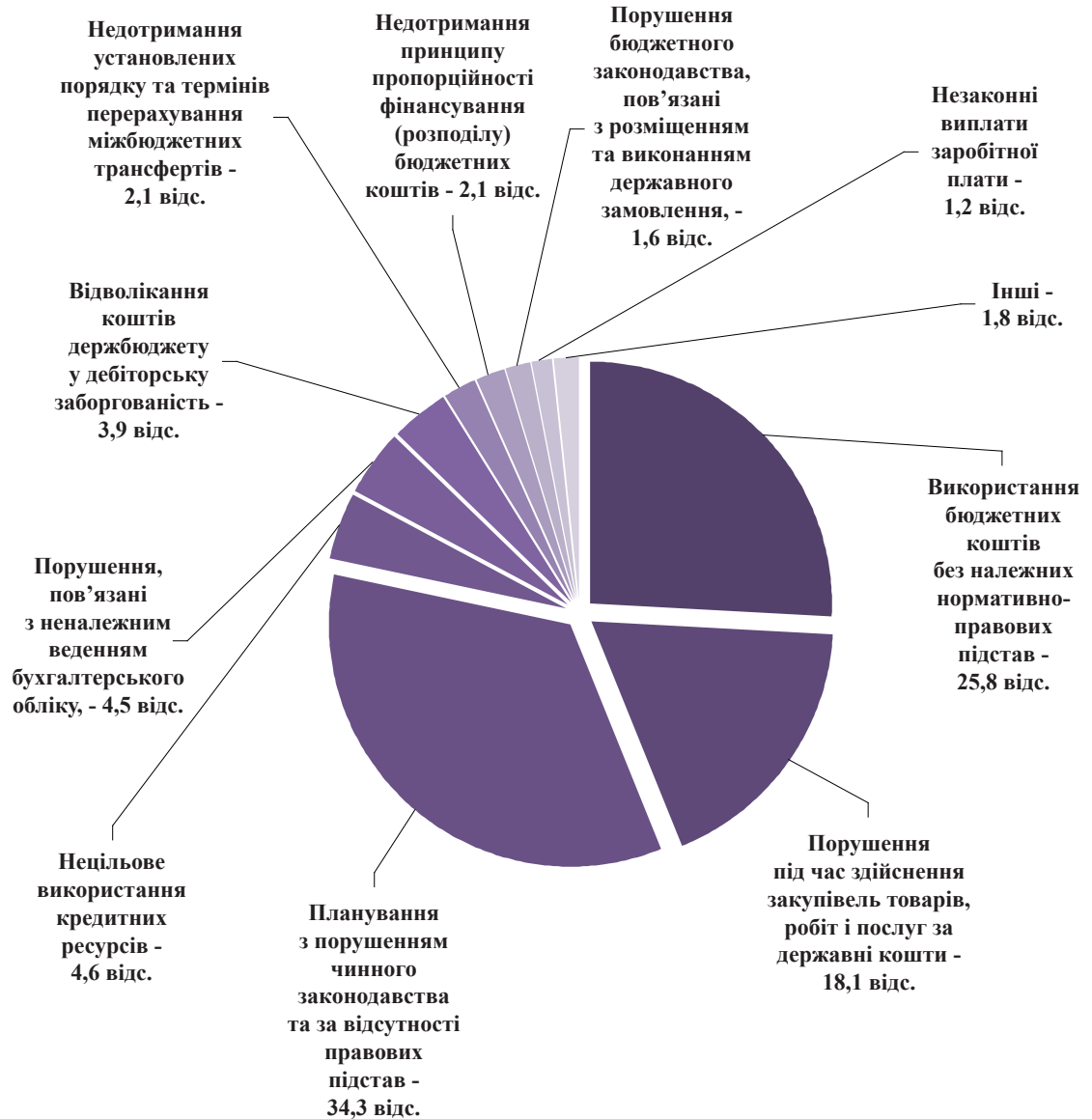
- ◆ неефективне використання коштів внаслідок необґрунтованих управлінських рішень та відсутності обґрунтованого прогнозування і планування;
- ◆ неефективне управління коштами, внаслідок чого їх було повернуто до державного бюджету;
- ◆ втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень;
- ◆ неефективне використання коштів на придбання основних фондів (обладнання), оплату будівельних робіт на об'єктах, оплату послуг з транспортного обслуговування;
- ◆ неефективне управління коштами через недоліки в плануванні та тривале утримання коштів без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів;
- ◆ неефективне використання коштів спеціального фонду та резервного фонду державного бюджету;
- ◆ неефективне використання коштів на підготовку спеціалістів та на проведення науково-дослідних робіт.

У звітному році, як і у попередньому, також виявлено значні обсяги неефективного використання коштів Пенсійного фонду України – понад 3,4 млрд. грн. або 26,6 відс. від загального обсягу неефективного управління та використання державних коштів.

Доречно акцентувати увагу і на проблемі неефективного управління коштами державного бюджету, внаслідок чого їх було повернуто до бюджету. Загальна сума повернутих до бюджету коштів склала майже 3,3 млрд. грн. або 25,1 відс. від загального обсягу неефективного управління та використання державних коштів.

Внаслідок поновлення у вересні 2013 року повноважень Рахункової палати в частині контролю за доходами державного бюджету, під час здійснення контрольно-аналітичних заходів приділялася увага не тільки використанню бюджетних коштів, а й формуванню доходів державного бюджету. Всього було встановлено порушень та недоліків при адмініструванні та справлянні доходів державного бюджету на суму майже 10 млн. гривень. Найбільш поширеним недоліком, виявленим аудиторами Рахункової палати у цій сфері, було незастосування об'єктами аудитів штрафних санкцій за невиконання умов договорів (75 відс. від суми виявлених порушень та недоліків у формуванні доходів державного бюджету).

Діаграма 6. Структура порушень бюджетного законодавства, виявлених у 2013 році, за видами

Діаграма 7. Структура неефективного управління та використання державних коштів, виявлених у 2013 році, за видами

Відповідно до Бюджетного кодексу України, матеріали за результатами проведених у 2013 році контрольних-аналітичних та експертних заходів було згруповано за основними напрямками і сферами використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів. Структура обсягів виявлених порушень бюджетного законодавства, неефективного управління та використання державних коштів за цими напрямками наведена в діаграмах 8 і 9.

Діаграма 8. Структура порушень бюджетного законодавства, виявлених у 2013 році, за напрямками

Діаграма 9. Структура неефективного управління та використання державних коштів, виявлених у 2013 році, за напрямками

1.3.2. Контроль, аналіз та експертиза формування і виконання Державного бюджету України

Відповідно до статті 98 Конституції України та статей 2, 6, 7, 22 і 30 Закону України «Про Рахункову палату», проведено аналіз виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік», використання коштів державного бюджету у 2013 році та проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік».

Колегія Рахункової палати за результатами **аналізу виконання Державного бюджету України за 2012 рік** зробила висновки, що Державний бюджет України в 2012 році виконувався в умовах зростання реального валового внутрішнього продукту на 0,2 відс., що на 3,7 відс. пункту нижче від урядового прогнозу, врахованого при затвердженні державного бюджету, зниження споживчих цін у грудні звітного року до грудня попереднього на 0,2 відс. і збільшення цін виробників промислової продукції на 0,3 відс. при прогнозованому їх зростанні на 7,9 відс. і 9,4 відс. відповідно. Зазначене призвело, за експертною оцінкою Рахункової палати, до недонадходження запланованих доходів державного бюджету на 23,2 млрд. гривень.

Доходи державного бюджету у 2012 році не виконано на 37 млрд. грн., або 9,7 відс., у тому числі загального фонду – на 32,7 млрд. грн., або 10,1 відс., спеціального фонду – на 4,3 млрд. грн., або 7,1 відсотка.

Видатки державного бюджету проведено в сумі 395,7 млрд. грн., що на 31,3 млрд. грн., або 7,3 відс., менше плану. Зокрема, планові призначення за загальним фондом не виконано на 17,2 млрд. грн., або 4,8 відсотка.

Частка поточних видатків державного бюджету становила 92,5 відс., з яких 67,2 відс. спрямовано на поточні трансферти органам державного управління інших рівнів, виплату пенсій, допомоги і заробітної плати з нарахуваннями.

З державного бюджету надано трансфертів місцевим бюджетам на загальну суму 124,5 млрд. грн., частка яких у доходах місцевих бюджетів збільшилася на 2,9 відс. пункту і становила 55,2 відсотка.

Державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 53,4 млрд. грн., при граничному обсязі, встановленому законом про державний бюджет, 38,8 млрд. грн. і плановому показнику зі змінами – 42,9 млрд. гривень. Співвідношення дефіциту до номінального ВВП становило 3,8 відс., при врахованому у розрахунках до закону про державний бюджет на 2012 рік показнику – 2,6 відс. пункту.

Загальний фонд державного бюджету внаслідок більшого невиконання плану за доходами, ніж невиконання планових призначень за видатками, виконано з дефіцитом 53,3 млрд. грн., при встановленому граничному обсязі 34,9 млрд. гривень. Для фінансування загального фонду державного бюджету, крім державних запозичень і коштів від приватизації державного майна, залучені залишки коштів на початок бюджетного періоду та кошти єдиного казначейського рахунку.

Фінансування державного бюджету здійснювалося переважно за рахунок боргових джерел, що призвело до збільшення державного боргу на 41,9 млрд. грн., або 11,7 відс., – до 399,2 млрд. грн., що менше граничного

обсягу, встановленого законом про державний бюджет на 2012 рік. Загалом державний і гарантований державою борг зріс на 42,4 млрд. грн., або 9 відс., – до 515,5 млрд. гривень. Співвідношення державного і гарантованого державою боргу до ВВП збільшилося на 0,3 відс. пункту – до 36,6 відсотка.

Внаслідок розміщення облігацій внутрішньої державної позики, номінованих в іноземній валюті, частка державного і гарантованого державою боргу, номінованого в іноземній валюті, збільшилася до 64,3 відсотка.

За результатами **аналізу виконання Державного бюджету України у першому кварталі 2013 року** встановлено, що у зазначеному періоді реальний валовий внутрішній продукт знизився на 1,1 відс., тоді як при затвердженні державного бюджету на 2013 рік враховано зростання на 3,4 відсотка.

Стримуючими чинниками економічного розвитку стали скорочення товарного експорту в умовах суттєвої експортозалежності економіки, зниження припливу прямих іноземних інвестицій, незначне зростання кредитування.

Зокрема, у звітному періоді при зниженні, порівняно з першим кварталом попереднього року, чистого припливу прямих іноземних інвестицій на 25,9 відс. залучення зовнішніх боргових ресурсів зросло в 3,1 раза. При цьому дефіцит торговельного балансу перевищив 1,9 млрд. дол. США.

Споживчі ціни в березні поточного року до грудня попереднього року, за даними Державної служби статистики, зросли на 0,1 відс., тоді як при затвердженні державного бюджету на 2013 рік враховано зростання на 4,8 відсотка.

В умовах скорочення ділової активності зросли безробіття і заборгованість з виплати заробітної плати.

У результаті державний бюджет загалом виконано з дефіцитом у сумі 4 млрд. 523,1 млн. грн., при плановому річному дефіциті 53 млрд. 433,3 млн. гривень.

Доходи загального фонду державного бюджету у першому кварталі 2013 року не виконано на 0,7 млрд. грн., або 0,9 відс., видатки – на 7,6 млрд. грн., або 8,8 відсотка. На поточні видатки спрямовано 99,7 відс. бюджетних призначень, зокрема, найбільше – на поточні трансферти – 37,6 відс. і соціальне забезпечення – 27,3 відсотка.

Обсяг наданих із державного бюджету трансфертів збільшився, порівняно з першим кварталом минулого року, на 2,4 млрд. грн., або 9,9 відс., а їх частка у доходах місцевих бюджетів – на 0,3 відс. пункту, до 52,8 відсотка.

Від державних запозичень у січні – березні залучено 44,2 млрд. грн., або у 3 рази більше витрат на погашення державного боргу, що спричинило зростання з початку року державного боргу на 27,2 млрд. грн., або 6,8 відс., – до 426,4 млрд. гривень. Загалом державний і гарантований державою борг збільшився на 23,3 млрд. грн., або 4,5 відс., – до 538,8 млрд. гривень.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу, порівняно з першим кварталом 2012 року, зросли на 5,4 млрд. грн., або 33,3 відс., – до 21,5 млрд. гривень.

Скорочення в умовах падіння інвестиційної привабливості і недостатнього банківського кредитування ділової активності та значно нижчий від врахованого при затвердженні державного бюджету індекс зростання

споживчих цін не сприяли виконанню Державного бюджету України в першому півріччі 2013 року.

Доходи державного бюджету становили 162,7 млрд. грн., що на 0,3 млрд. грн., або 0,2 відс., менше, ніж у першому півріччі 2012 року. Рівень виконання річного плану доходів державного бюджету у звітному періоді становив 43,7 відс., що на 2,8 відс. пункту нижче від середньої частки доходів першого півріччя у річному їх обсязі в 2009–2012 роках.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 185,4 млрд. грн., з яких поточні видатки – 179,5 млрд. грн., або 96,8 відс. загального обсягу. При невиконанні плану доходів загального фонду державного бюджету на 0,7 млрд. грн., або 0,5 відс., план видатків загального фонду не виконано на 13,9 млрд. грн., або 7,7 відсотка.

Обсяг наданих з державного бюджету трансфертів збільшився, порівняно з першим півріччям 2012 року, на 4,3 млрд. грн., або 8,7 відс., а їх частка у доходах місцевих бюджетів зросла на 0,7 відс. пункту – до 52,3 відсотка.

У першому півріччі 2013 року державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 22,7 млрд. грн., при цьому загальний фонд – з дефіцитом 24,6 млрд. грн., що менше плану звітного періоду на 32,7 відс. і річного обсягу на 44,7 відс., спеціальний фонд – з профіцитом 1,9 млрд. грн. при запланованому річному дефіциті в сумі 9,1 млрд. гривень.

Фінансування державного бюджету здійснено переважно за рахунок надходження коштів від державних запозичень у сумі 77,2 млрд. грн., які в 2,2 раза перевищили витрати на погашення державного боргу. У результаті державний борг з початку року зріс на 40 млрд. грн., або 10 відс., – до 439,2 млрд. гривень. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився до 545,1 млрд. гривень.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно з першим півріччям 2012 року, на 5,3 млрд. грн., або 12 відс., – до 49,8 млрд. гривень.

Зважаючи на економічний спад і суттєві відхилення макроекономічних показників від врахованих при затвердженні державного бюджету на 2013 рік та стан виконання державного бюджету у звітному періоді, необхідно було вживати заходів щодо активізації економіки і пошуку додаткових джерел наповнення бюджету. Вказані заходи сприяли б формуванню реалістичних показників державного бюджету і на 2014 рік. Крім того, нагальним є зменшення централізації ресурсів у державному бюджеті для максимального розширення дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок збільшення частини загальнодержавних податків, що до них зараховується.

Виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2013 року продовжувало здійснюватись в умовах спаду економіки.

Основною причиною падіння ділової активності було зниження в умовах високої експортозалежності національної економіки експорту товарів.

В умовах дорогих кредитних ресурсів, що не стимулювало інвестиційного кредитування економіки, значна частина залучених депозитних ресурсів спрямовувалася на придбання облігацій внутрішньої державної позики і депозити Національного банку України.

У звітному періоді здешевлення продуктів харчування, частка яких у споживанні населення становила 50,5 відс., зумовило дефляцію. Споживчі ціни у вересні поточного року до грудня 2012 року знизилися на 0,6 відс., а ціни виробників промислової продукції підвищилися на 2,1 відс., порівняно зі зростанням на 4,8 відс. і 5,5 відс. відповідно, які враховані при затвердженні державного бюджету, що не сприяло виконанню його доходів.

За дев'ять місяців 2013 року доходи державного бюджету становили 250,7 млрд. грн., або 65,8 відс. річного плану, і, порівняно із січнем–вереснем 2012 року, зросли на 4,4 млрд. грн., або 1,8 відсотка.

Доходи загального фонду в сумі 216,7 млрд. грн. менші від плану січня–вересня на 11 млрд. грн., або 4,8 відс., і більші на 3,9 відс., порівняно з відповідним періодом 2012 року.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 285,3 млрд. грн, з яких поточні видатки – 274,3 млрд. грн., або 96,1 відс. загального обсягу. План видатків загального фонду не виконано на 18,1 млрд. грн., або 6,6 відсотка.

У результаті державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 35,2 млрд. грн., або 65,1 відс. планового річного обсягу. При цьому дефіцит загального фонду становив 38,7 млрд. гривень.

Фінансування державного бюджету здійснювалося переважно за рахунок державних запозичень, що призвело до подальшого зростання державного боргу. При цьому державний борг у результаті перевищення державних запозичень над витратами на його погашення збільшився, а гарантований державою борг зменшився.

Порівняно з відповідним періодом 2012 року, боргове навантаження на державний бюджет зросло, що спричинено збільшенням витрат на погашення й обслуговування державного боргу. Загалом витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно із січнем–вереснем 2012 року, на 9,6 млрд. грн., або 14,2 відс., – до 77,1 млрд. гривень.

Рахунковою палатою, відповідно до частини першої статті 39 Бюджетного кодексу України, частини третьої статті 156 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», пунктів 8 і 9 статі 7 та частини першої статті 27 Закону України «Про Рахункову палату», проведено **аналіз та експертизу проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік»**, поданого Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України 18.12.2013.

За результатами експертизи Колегія Рахункової палати відзначала, що окремі норми законопроекту не узгоджуються з положеннями Бюджетного і Податкового кодексів України та Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

Пунктами 3–6 прикінцевих положень законопроекту передбачено зупинення дії окремих статей трьох законодавчих актів і внесення змін до 11 статей трьох законів. Натомість, відповідно до частини четвертої статті 153 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», проект закону про державний бюджет не може містити положень про зупинення дії чи внесення змін до законів.

До того ж передбачене цими пунктами частково врегульовано прийнятими 19.12.2013 законами про внесення змін до Податкового кодексу України, законів «Про судоустрій і статус суддів» та «Про державну службу».

Крім того, передбачене підпунктом 3 пункту 5 і пунктом 6 прикінцевих положень внесення змін до норм Податкового кодексу України щодо підвищення ставок окремих податків і зборів, скасування податкових пільг тощо не узгоджується з положеннями:

- частини третьої статті 27 Бюджетного кодексу України, згідно з якою закони України або їх окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються після 15 липня року, що передує плановому, вводяться в дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим, крім передбаченого Законом України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку»;

- підпункту 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 Податкового кодексу України, яким встановлено, що зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки;

- пункту 7.3 статті 7 Податкового кодексу України, відповідно до якого будь-які питання щодо оподаткування регулюються цим кодексом і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення про внесення змін до цього кодексу та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

Надані до проекту закону про державний бюджет на 2014 рік матеріали не містять окремих прогнозних розрахунків. Зокрема, у наданих до законопроекту матеріалах відсутні розрахунки обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам за видами пільг і допомоги з детальними фінансовими та кількісними показниками, а також прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди, які, відповідно до підпункту «г» пункту 1 і пункту 7 частини першої статті 38 Бюджетного кодексу України, подаються разом з проектом закону про Державний бюджет України.

Вагомим чинником, який впливатиме на економічну динаміку в 2014 році, є значна експортозалежність вітчизняного виробництва. Слід враховувати, що зростання економік країн – основних торговельних партнерів України уповільнилося. Не сприятиме економічному зростанню суттєве скорочення в 2013 році обсягу чистого припливу в Україну прямих іноземних інвестицій, що погіршило перспективи відновлення економіки. Отже, враховуючи зазначене, запланований Урядом на 2014 рік номінальний ВВП у сумі 1 653 млрд. грн. та його реальне зростання на 3 відс. є досить оптимістичними.

Доходи державного бюджету на 2014 рік законопроектом пропонується визначити в сумі 392 млрд. 404,3 млн. грн., що на 53 млрд. 347,2 млн. грн., або 15,7 відс., більше від фактичного обсягу в 2013 році. При цьому реальні доходи, обчислені з використанням індексу-дефлятора ВВП (1,088), в про-

екті державного бюджету на 2014 рік мають зрости на 6,3 відс. при прогнозованому економічному зростанні на 3 відсотка.

З урахуванням можливого недосягнення прогнозного показника економічного зростання, врахованого при складанні проекту державного бюджету на 2014 рік, запропоновані в законопроекті обсяги доходів державного бюджету є досить оптимістичними.

Відсутність у супроводжувальних матеріалах до законопроекту низки макропоказників економічного і соціального розвитку, врахованих при його складанні, а також розрахунків прогнозних обсягів з більшості видів доходів державного бюджету, зокрема бюджетоутворюючих платежів (податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, акцизного податку), ускладнює оцінку реалістичності їх обсягів.

Загальний обсяг видатків державного бюджету в законопроекті визначено у сумі 447 млрд. 294,7 млн. грн., що на 27 млрд. 450,9 млн. грн., або 6,5 відс., більше показника, затвердженого на 2013 рік (419 млрд. 843,8 млн. гривень).

Обсяг повернення до державного бюджету раніше наданих кредитів передбачено зменшити, порівняно з 2013 роком, на 7 млрд. 709,4 млн. грн., або 63,7 відсотка.

Надання кредитів, у проекті закону зменшено, порівняно з 2013 роком.

Видатки державного бюджету на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду збільшені, проте можливості Фонду повернути позики, отримані з єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасових касових розривів, обмежені.

Кабінетом Міністрів України проект державного бюджету на 2014 рік сформовано з меншим дефіцитом, ніж затверджено на 2013 рік. Фінансування державного бюджету передбачено здійснити за рахунок нових державних запозичень і надходження коштів від приватизації державного майна. Передбачене перевищення надходжень від державних запозичень над сумою погашення державного боргу призведе до подальшого зростання державного боргу.

У проекті закону не передбачено принципів змін у частині формування взаємовідносин державного та місцевих бюджетів. За рахунок трансфертів з державного бюджету і доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів та спрямовуються на виконання делегованих державних повноважень, передбачено сформувати понад 80 відс. доходів місцевих бюджетів. Трансферти з державного бюджету залишатимуться основним дохідним джерелом місцевих бюджетів.

За результатами аналізу наданого проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» Колегією Рахункової палати було запропоновано:

– у статті 1 уточнити суми запланованих надходжень окремих доходів державного бюджету, зокрема, збору за спеціальне використання лісових ресурсів; акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), включаючи особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операції з деривативами; акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції);

– у статті 10 законопроекту виправити технічну помилку, замінивши слово і цифри «статтею 10» словом і цифрами «статтею 12»;

– викласти абзац третій пункту 7 прикінцевих положень законопроекту в такій редакції: «привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом упродовж 30 днів з дня набрання чинності цим Законом», оскільки не було встановлено термін приведення Кабінетом Міністрів України своїх нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

– виключити із тексту законопроекту:

частину другу статті 4, оскільки право затверджувати обсяг і цільове спрямування будь-яких видатків з державного бюджету надано лише Верховній Раді України, що на практиці реалізується прийняттям закону про державний бюджет. Право делегування законодавчої функції парламентом іншому органу влади, зокрема Кабінету Міністрів України, Конституцією України не передбачено;

статтю 18, як таку що суперечить статті 95 Конституції України, якою встановлено, що виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків, а також частині другій статті 4 та восьмій статті 23 Бюджетного кодексу України, якими прописано, що виключно законом про Державний бюджет України визначаються надходження та витрати Державного бюджету України, а перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету за бюджетними програмами здійснюється у межах загального обсягу бюджетних призначень головного розпорядника бюджетних коштів;

статтю 20, як таку, що не узгоджується із частиною четвертою статті 16 Бюджетного кодексу України, якою встановлено, що бюджетна установа не має права здійснювати запозичення у будь-якій формі (крім випадків, передбачених кодексом). Крім того, відповідно до частини п'ятої статті 43 Бюджетного кодексу України, тимчасові касові розриви Пенсійного фонду, пов'язані з виплатою пенсій, в обов'язковому порядку покриваються Державною казначейською службою у межах фактичного дефіциту коштів на цю мету за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку на договірних умовах без нарахування відсотків за користування цими коштами з обов'язковим їх поверненням до кінця поточного бюджетного періоду. Покриття витрат, пов'язаних з обслуговуванням боргових зобов'язань за рахунок коштів державного бюджету, як це передбачається статтею 20, призведе до додаткових витрат з державного бюджету;

статтю 21, якою передбачено надати право Міністерству фінансів України здійснювати правочини з державним боргом, включаючи обмін, випуск, купівлю, викуп та продаж державних боргових зобов'язань, за умови дотримання граничного обсягу державного боргу на кінець бюджетного періоду, оскільки подібна норма, за несуттєвим винятком, встановлена частиною сьомою статті 16 Бюджетного кодексу України, тому повторювати її в законі про державний бюджет недоречно;

пункти 3–6 прикінцевих положень законопроекту, з причин вже зазначених вище у викладенні матеріалів аналізу проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік».

1.3.3. Напрями та сфери використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів

1.3.3.1. Державна підтримка промисловості та енергетичного потенціалу

Враховуючи складну соціально-економічну ситуацію в державі, сповільнення за офіційними даними розвитку економіки, а в більшості галузі і негативні тенденції, як ніколи важливим стає прискіпливий, поглиблений контроль за використанням державних ресурсів на підтримку і розвиток основоположних, бюджетоутворюючих галузей. Впродовж звітнього року було проведено сім системних контрольних заходів стосовно законності та ефективності використання коштів державного бюджету направлених на зазначену мету.

За результатами проведеного *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на здійснення заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження у 2011–2012 роках і за 9 місяців 2013 року*, Колегія Рахункової палати зробила висновок щодо необхідності вжиття заходів для забезпечення належного планування, ефективного та результативного використання бюджетних коштів у сфері енергоефективності і енергозбереження.

Чинне законодавство на час проведення аудиту не забезпечувало цілісного регулювання питань здійснення заходів у сфері енергоефективності і енергозбереження. Норми Закону України «Про енергозбереження» щодо утворення Державного фонду енергозбереження не мали реального механізму застосування і не діяли. З часу їх запровадження (2008 рік) фонд не створено, рішення про розподіл коштів, що мають до нього надходити, Кабінетом Міністрів України не прийнято.

Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2015 роки (далі – Державна програма) неповною мірою забезпечувала вирішення питань щодо концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу для її виконання. Вона лише декларувала розподіл видатків між джерелами і не визначала конкретних механізмів залучення на її виконання коштів з позабюджетних джерел. За окремими її заходами планові обсяги фінансування були недостатньо обраховані та суттєво заниженими по відношенню до фактичних показників. Також до Державної програми безпідставно вносилися зміни, які не відповідали її меті.

У 2011–2012 роках Мінекономрозвитку та Держенергоефективності за рахунок коштів державного бюджету переважно виконували заходи, які лише опосередковано впливали на енергозбереження, що суттєво знижувало ефективність бюджетних вкладень. Як наслідок, у 2011 році було досягнуто зниження енергоємності валового внутрішнього продукту України тільки на 1,56 відс., а у 2012 році – на 1,44 відс. проти передбачених Державною програмою 3,3 відс. щороку. У 2013 році заходи у сфері енергоефективності та енергозбереження за рахунок коштів державного бюджету взагалі не фінан-

сувалися, оскільки Мінекономрозвитку, як головний розпорядник бюджетних коштів, не забезпечило належної співпраці з відповідальними органами державної виконавчої влади.

Як джерело фінансування заходів у сфері енергоефективності не були задіяні кошти, отримані за Угодою з Європейським Союзом про фінансування програми «Підтримка виконання Енергетичної стратегії України в галузі енергоефективності та відновлювальних джерел енергії», хоча Кабінет Міністрів України ще у 2010 році прийняв відповідне рішення. Майже три роки ці кошти не використовувались, через що гальмувалось виконання заходів Державної програми.

Держенергоефективності і Мінекономрозвитку не забезпечили результативного виконання завдань Державної програми з розроблення національних стандартів у сфері енергоефективності. Було розроблено 44 проекти стандартів, проте у встановленому порядку вони не затверджені і, відповідно, не запроваджені. Також не забезпечено виконання завдань Державної програми з приєднання до мережі електростанцій, які виробляють електроенергію з відновлювальних джерел енергії. Відповідні роботи виконувались тільки на 6 із 10 визначених програмою об'єктах.

Крім того, Держенергоефективності як державний замовник Державної програми не володів у повному обсязі інформацією про виконання та фінансування заходів з розвитку відновлюваних джерел енергії, реалізація яких передбачена за рахунок небюджетних джерел. Як наслідок, наявна у Держенергоефективності інформація з цього питання не відображає реального стану справ у цій сфері.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на об'єкти «Переведення на напругу 330 кВ повітряної лінії Сімферополь–Севастополь з реконструкцією та розширенням підстанцій «Сімферополь» і «Севастополь», встановлено, що Міністерство енергетики та вугільної промисловості України (до 20.06.2012 – Міністерство палива та енергетики України) не забезпечило ефективного та результативного використання бюджетних коштів на реалізацію проекту «Переведення на напругу 330 кВ повітряної лінії Сімферополь–Севастополь з реконструкцією та розширенням підстанцій «Сімферополь» і «Севастополь» (далі – Проект).

Завершення робіт із будівництва та оновлення ліній електропередачі Сімферополь–Севастополь з реконструкцією та розширенням підстанцій «Сімферополь» і «Севастополь» тільки частково забезпечило виконання завдань із підвищення ефективності роботи Кримської енергосистеми. Ця проблема може бути розв'язана лише після спорудження повітряної лінії 330 кВ Західнокримська–Севастополь та створення кільця повітряної лінії потужністю 330 кВ на території усього півострову.

Фінансування Проекту відбувалось в умовах недосконалого нормативно-правового забезпечення. На час проведення аудиту була відсутня єдина державна цільова програма розвитку Об'єднаної енергетичної системи України і розвиток галузі електроенергетики протягом 2006–2010 років здійснювався не на підставі відповідної державної цільової програми, а на підставі Плану заходів на 2006–2010 роки. Виконання робіт з реалізації Проекту було

передбачено у п'яти нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, три з яких не стосувалися питань розвитку магістральних електромереж та галузі електроенергетики в цілому.

Всупереч раніше прийнятим рішенням щодо виконання цього Проекту за рахунок власних коштів ДП НЕК «Укренерго» та інших джерел, а також за наявності у підприємства достатнього фінансового ресурсу видатки на його реалізацію були частково перекладені на державний бюджет. У той же час Міненерговугілля фактично відсторонилося від організації робіт, не здійснювало їх належного планування та не забезпечило дієвого контролю за їх проведенням. Допускалися неефективні управлінські рішення, що призвели до затягування строків реалізації Проекту з трьох років (2006–2008 роки) до шести (2006–2011 роки), внаслідок чого його вартість зросла у 2,7 раза (з 222,1 млн. грн. до 597,8 млн. гривень). Під час виконання Проекту загалом 60 млн. грн. коштів державного бюджету використано з порушеннями чинного законодавства, 70,4 млн. грн. – неефективно. Допущено неефективне управління коштами державного бюджету на загальну суму 53,3 млн. гривень.

Також слід зазначити, що Міненерговугілля не було виконано рекомендації Рахункової палати щодо розроблення і запровадження системи звітності для забезпечення аналізу та контролю за станом надходження збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електроенергію.

Все зазначене призвело до того, що стан використання бюджетних коштів в енергетичній галузі не поліпшився.

За результатами проведеного аудиту Рахунковою палатою було запропоновано Міністерству енергетики та вугільної промисловості України невідкладно розробити і внести на затвердження Кабінету Міністрів України проект Державної цільової програми розвитку Об'єднаної енергетичної системи України.

Результати *аудиту ефективності використання кредитних ресурсів, наданих на підвищення безпеки енергоблока № 2 Хмельницької АЕС та енергоблока № 4 Рівненської АЕС*, засвідчили, що використання залучених у 2005 році кредитів Європейського банку реконструкції і розвитку та Європейського співтовариства з атомної енергетики під державні гарантії в сумі 125 млн. дол. США дало можливість реалізувати в Україні пілотний Проект з підвищення безпеки енергоблока № 2 Хмельницької АЕС та енергоблока № 4 Рівненської АЕС (далі – Проект Х2/Р4), привести енергоблоки № 2 Хмельницької атомної електростанції і № 4 Рівненської атомної електростанції у відповідність із стандартами МАГАТЕ.

Водночас під час підготовки та реалізації Проекту Х2/Р4 мали місце прорахунки та недоліки в роботі з боку Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, як відповідального виконавця Проекту Х2/Р4, та ДП «НАЕК «Енергоатом», як бенефіціара, які призвели до неефективного та з порушенням вимог чинного законодавства, а в окремих випадках і не за цільовим призначенням, використання залучених коштів. При цьому фактичний термін реалізації кредитних угод перевищив запланований (три роки) удвічі – до 6 років.

Реалізація Проекту Х2/Р4 відбувалася в умовах недосконалого нормативно-правового забезпечення. До 2011 року програмна основа для визначення заходів з підвищення безпеки енергоблока № 2 Хмельницької АЕС і енергоблока № 4 Рівненської АЕС була відсутня. Зокрема, у 2002–2010 роках Урядом були визначені лише концептуальні та стратегічні напрями розвитку ядерної галузі. Як наслідок, заходи Проекту Х2/Р4 постійно зазнавали змін, окремі з них виявились непотрібними та недоцільними. У той же час Проект постійно доповнювався новими заходами. Усього за дев'ять років реалізації його було доповнено 39 заходами.

Комплексна (зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій, затверджена у 2011 році, не містила конкретного переліку заходів і завдань з визначенням виконавців, строків виконання (в цілому і поетапно), очікуваних результатів (економічних, соціальних, екологічних) впровадження заходів з підвищення безпеки.

На час проведення аудиту Міненерговугілля не розроблено та не подано на затвердження Кабінету Міністрів України державну програму з питань безпеки ядерної галузі, яка б містила критерії оцінки ефективності спрямування фінансових ресурсів на підвищення безпеки ядерної галузі.

За результатами проведеного аудиту Рахунковою палатою було запропоновано Кабінету Міністрів України переглянути Комплексну (зведену) програму підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2011 № 1270, та визначити в ній конкретний перелік завдань і заходів із зазначенням виконавців, строків виконання (в цілому і поетапно), очікуваних результатів (економічних, соціальних, екологічних) впровадження заходів із підвищення безпеки.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України на реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду, Колегія Рахункової палати зробила висновок, що діяльність Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України (до грудня 2010 року – Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду) у 2010–2012 роках в частині реалізації завдань з підвищення рівня промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду була недостатньо ефективною, а бюджетні кошти, виділені на цю мету, використовувалися з порушенням чинного законодавства. При тому, що в останні роки окреслилася тенденція до зниження загального рівня виробничого травматизму, смертність внаслідок травматизму на виробництві залишається високою і практично не зменшується (у 2010–2012 роках – 4,5–4,9 випадка на 100 тис. працюючих).

Чинне законодавство не забезпечувало цілісного регулювання питань промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Більше половини нормативно-правових актів із включених до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці (483 із 783 нормативних актів) прийняті ще за часів Радянського Союзу, і не відповідають теперішньому часу.

На законодавчому рівні не визначений порядок застосування штрафних санкцій до юридичних і фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, за порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Через неналежну діяльність МНС і Держгірпромнагляду більше чотирьох років був відсутній цілісний програмний документ із питань охорони праці, що є порушенням вимог Закону України «Про охорону праці». Загальнодержавна цільова програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки затверджена відповідним законом лише у квітні 2013 року.

У 2010–2012 роках у різних регіонах України діяло 20 регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. У семи регіонах такі програми були відсутні. У той же час 16 із цих 20 регіональних програм у 2012 році вичерпали свій термін дії. При цьому Радою міністрів Автономної Республіки Крим та облдержадміністраціями за відсутності належного контролю з боку Держгірпромнагляду не було забезпечено розробки регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2013 рік та наступні роки.

Також аудитом встановлено, що Держгірпромнагляд охоплював перевітками менше одного відсотка суб'єктів господарювання на рік. У той же час ці суб'єкти масово порушували вимоги нормативних актів з питань промислової безпеки, охорони та безпеки праці. У середньому за одну перевірку виявляли близько 10 порушень у галузі охорони праці. Разом з тим, Держгірпромнаглядом не було забезпечено належного контролю за станом усунення суб'єктами господарювання виявлених порушень у галузі охорони праці. Система послідуочого контролю за виконанням наданих державними інспекторами приписів (розпоряджень) про встановлені порушення в галузі охорони праці була незадовільною. Повторні перевірки для з'ясування стану усунення суб'єктами господарювання виявлених Держгірпромнаглядом недоліків проводились вкрай рідко.

Стан планування та фінансування Держгірпромнаглядом видатків державного бюджету на заходи з реалізації державної політики з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду був незадовільний і не спрямовувався на отримання конкретного результату. Держгірпромнагляд в частині планування бюджетних видатків здійснював функції головного розпорядника бюджетних коштів формально, обсяги бюджетних коштів визначав на підставі не перевірених даних, а в деяких випадках навіть за відсутності необхідних обґрунтованих розрахунків.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на технічне переоснащення підприємств з видобутку кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля) і торфу у 2011–2012 роках та I півріччі 2013 року встановлено, що завершення технічного переоснащення галузі до 2011 року, як це передбачалося Концепцією розвитку вугільної промисловості та Енергетичною стратегією України на період до 2030 року, фактично не відбулось.

Міненерговугілля протягом чотирьох років ігнорувало висновки Рахункової палати, не виконало переважної більшості з наданих пропозицій щодо планування, фінансування та використання бюджетних коштів у цій сфері. Як наслідок, ситуація у галузі, зокрема, з технічного переоснащення та модернізації вугледобувних підприємств лише погіршилась.

Використані у цей період кошти державного бюджету, як і в попередні роки (2001–2010 рр.), проблем технічного переоснащення вугледобувної галузі не вирішили і не сприяли покращенню фінансово-економічних показників діяльності вуглевидобувних підприємств. Абсолютна більшість державних вугледобувних підприємств залишалась збитковою і утримувалась за рахунок державного бюджету. Фінансування заходів із технічного переоснащення перетворилось на фактичне утримання державних вугледобувних підприємств за рахунок коштів Державного бюджету України.

Реалізація заходів із технічного переоснащення підприємств вугледобувної галузі на час проведення аудиту відбувалась в умовах недосконалого нормативно-правового забезпечення. У 2011 році закінчився термін дії програми «Українське вугілля». Нову єдину державну довгострокову програму розвитку вугледобувної галузі Міненерговугілля за два з половиною роки не розробило і на затвердження Уряду не подавало.

Всупереч затвердженій Президентом України Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» Міненерговугілля не забезпечило розподілу підприємств на перспективні, потенційно перспективні та безперспективні, що ускладнило визначення конкретних обсягів бюджетного фінансування, запланованих та використаних на технічне переоснащення за кожною з цих категорій підприємств.

Використання Міненерговугілля коштів державного бюджету на технічне переоснащення вугледобувних підприємств здійснювалося неефективно та суб'єктивно, оскільки діяльність створених Міністерством для цього робочих органів була формальною і фактично не сприяла обґрунтованому, ефективному та результативному використанню бюджетних коштів.

За результатами аудиту Рахункова палата надала Кабінету Міністрів України пропозиції розробити та затвердити нову державну програму розвитку вугільної галузі на 2014 рік та подальші роки, в якій, зокрема, вказати перспективні напрями і порядок проведення технічного переоснащення.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на фінансування проектів, пов'язаних з консервацією виробничих потужностей промислових підприємств, реструктуризацією та ліквідацією об'єктів підприємств гірничої хімії та підприємств з підземного видобування залізної руди було встановлено, що у 2010–2012 роках та I півріччі 2013 року Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном (у 2010 році – Мінпромполітики) не забезпечило ефективного та результативного виконання проектів, пов'язаних з консервацією виробничих потужностей промислових підприємств, реструктуризацією та ліквідацією об'єктів підприємств гірничої хімії та підприємств з підземного видобування залізної руди.

Мета бюджетних програм, за якими фінансуються ці заходи, повною мірою не досягалася, екологічна безпека територій на яких вони виконувалися, не була гарантована.

Заходи з ліквідації та консервації колишніх гірничодобувних підприємств виконуються вже майже 20 років, проте їх виконання переважно далеко від завершення. На час проведення аудиту було закінчено бюджетне фінансування двох робочих проектів з ліквідації екологічних наслідків діяльності підприємств гірничої хімії у Львівській та Івано-Франківській областях. Однак це не вирішило остаточно проблеми екологічної безпеки територій.

Не створено цілісної системи нормативно-правового забезпечення процесу реструктуризації гірничодобувних підприємств. Державні цільові або галузеві програми з питань реструктуризації гірничодобувних підприємств не затверджувалися. Реструктуризація фактично звелася до закриття, ліквідації та консервації гірничодобувних підприємств.

Рішення Кабінету Міністрів України щодо спеціального режиму реструктуризації гірничодобувних підприємств (ліквідації та консервації), які приймалися у кожному випадку окремо, не визначали конкретних термінів виконання робіт, відповідно вони не усували наявних ризиків. Крім того, цими рішеннями усі витрати щодо гідрогеологічного захисту прилеглих територій повністю перекладалися на державний бюджет і надалі не переглядалися.

За час, що минув після попереднього аудиту з даного питання (2010 рік), Агентством держмайна (Мінпромполітики) не вживалися необхідні заходи щодо реалізації пропозицій Рахункової палати, в результаті чого більшість з них не виконана. Як наслідок, значна частина виявлених порушень носила системний характер, що свідчить про необхідність створення ефективної і прозорої системи фінансування здійснення заходів з ліквідації та консервації гірничодобувних підприємств (об'єктів).

Державним агентством України з управління державними корпоративними правами та майном і Харківським державним авіаційним виробничим підприємством у 2011–2013 роках не було забезпечено ефективного та результативного виконання заходів державної підтримки виробництва авіаційної техніки і реалізації інвестиційних проектів на будівництво літаків, на які залучалися кредитні кошти, а також надавалися державні гарантії щодо повернення цих коштів. Такий висновок було зроблено Колегією Рахункової палати за результатами аудиту використання Харківським державним виробничим авіаційним підприємством коштів, залучених під державні гарантії, та коштів державного бюджету, передбачених на виробництво авіаційної техніки.

Участь держави у вирішенні проблем авіаційної промисловості в Україні була недостатньою. У 2011–2012 роках бюджетні асигнування Державному агентству України з управління державними корпоративними правами та майном (далі – Агентство держмайна) на розвиток авіаційної промисловості виділялися у недостатніх обсягах, що не дозволило Харківському державному авіаційному виробничому підприємству (далі – ХДАВП) досягти належного рівня їх ефективного використання.

У вказаному періоді кошти державного бюджету в сумі 625,5 млн. грн. були використані підприємством на погашення поточних зобов'язань перед кредиторами і на сплату купонного доходу за власними облігаціями. На розвиток виробництва та збільшення обсягів виробленої продукції бюджетні кошти не виділялися. Як наслідок, на ХДАВП зростання обсягів виробництва авіаційної техніки не відбулося.

Бюджетні видатки на розвиток авіаційної промисловості у 2013 році були відсутні. Не було державного замовлення на будівництво літаків АН-140 і АН-74, що виготовляються ХДАВП. Стимулювання авіаперевізників щодо придбання ними літаків вітчизняного виробництва на законодавчому рівні було запроваджене лише наприкінці 2012 року.

На час проведення аудиту цілісний програмний документ щодо розвитку авіаційної промисловості був відсутній. Термін дії Державної комплексної програми розвитку авіаційної промисловості України до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2001 № 1665-25 (ДСК), закінчився у 2010 році. Відповідальні центральні органи виконавчої влади (Мінпромполітики, Агентство держмайна, Мінекономрозвитку) не забезпечили розробки та затвердження нової Державної цільової комплексної науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості України на період до 2020 року, хоча відповідне рішення було прийняте Кабінетом Міністрів України ще у 2009 році. Також не розроблена Державна програма оновлення парку вітчизняних авіакомпаній літаками типу Ан-140 та Ан-148 на період до 2015 року.

Запропонований Мінпромполітики та запроваджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.04.2009 № 476-р механізм фінансового оздоровлення ХДАВП шляхом випуску під державні гарантії облігацій, кошти від розміщення яких мали бути спрямовані на реструктуризацію кредитів і виконання контрактних зобов'язань підприємства, виявився мало-ефективним.

Джерелом погашення облігацій та виплати відсоткового доходу за ними було визначено кошти, отримані від господарської діяльності ХДАВП. При цьому на виконання інвестиційних проектів, за рахунок реалізації яких і мали бути отримані відповідні доходи, кошти майже не спрямовувалися, тобто вони не стали джерелом розвитку виробничої діяльності підприємства.

Харківським державним авіаційним виробничим підприємством не забезпечено ефективного використання коштів, залучених під державні гарантії. Основна мета реалізації інвестиційного проекту – вихід підприємства, починаючи з 2013 року, на проектні потужності з виробництва 24 літаків з річним обсягом реалізації 4 млрд. грн. – не досягнута.

З року в рік ХДАВП отримував збитки від своєї господарської діяльності. Це відбувалося, зокрема, внаслідок створення неліквідних матеріальних активів, реалізації готової продукції за цінами, які нижчі від її собівартості, недостатньої претензійної роботи з повернення заборгованості та через значні витрати на утримання об'єктів соціальної сфери. Окремі заходи підприємства щодо скорочення збитків від фінансово-господарської діяльності були ситуативними і не носили системного характеру.

За результатами здійсненого аудиту Колегія Рахункової палати рекомендувала Кабінету Міністрів України прискорити розробку та затвердження Державної цільової комплексної науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості України на період до 2020 року, в якій визначити дієві заходи для оздоровлення економіки авіабудівних підприємств, у тому числі і Харківського державного авіаційного виробничого підприємства. Також з метою задоволення потреб цивільної авіації та державних служб України необхідно сформулювати державне замовлення на будівництво літаків АН-140 і АН-74, що виготовляються Харківським державним авіаційним виробничим підприємством.

1.3.3.2. Дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стан державних закупівель

На фоні поглиблення ускладнень у звітному році з повноцінним виконанням як дохідної так і видаткової частини державного бюджету все більш актуальним стає постійний контроль, відповідно до норм чинного законодавства, питань неухильного дотримання бюджетного законодавства та нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу. Це насамперед щорічний аналіз нормативно-правового забезпечення виконання державного бюджету та стану державних закупівель.

За результатами аналізу нормативно-правового забезпечення Кабінетом Міністрів України виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» Колегія Рахункової палати відзначила окремі позитивні зрушення в роботі Уряду в цій сфері. Однак недоліки та порушення також мали місце.

У 2012 році забезпечено ухвалення порядків використання коштів за всіма бюджетними програмами, які потребували відповідного нормативно-правового врегулювання. Водночас, нормативно-правове визначення механізму використання бюджетних коштів за бюджетними програмами, вперше визначеними Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік», не було своєчасним. Із 29 рішень Уряду, якими затверджено порядки використання бюджетних коштів за бюджетними програмами та порядки і умови надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, 28 прийнято з порушенням 30-денного терміну, визначеного статтями 20 і 97 Бюджетного кодексу України.

При ухваленні порядків використання коштів Уряд не завжди дотримувався вимог статті 20 Бюджетного кодексу України в частині визначення цілей бюджетних програм, завдань головного розпорядника бюджетних коштів, розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня (одержувачів бюджетних коштів), що забезпечують виконання бюджетної програми, підстав та/або критеріїв залучення одержувачів бюджетних коштів до виконання бюджетної програми, заходів впливу в разі невиконання бюджетної програми тощо.

Рахунковою палатою наголошувалося на недосконалоості окремих положень Бюджетного кодексу України, зокрема на відсутності чітких норм щодо визначення відповідальних виконавців бюджетних програм

виключно законом України про Державний бюджет України на відповідний рік, щодо визначення змісту та переліку заходів впливу в разі невиконання розпорядниками бюджетних коштів та їх одержувачами бюджетних програм, щодо термінів затвердження паспортів бюджетних програм у разі утворення нових бюджетних програм після набрання чинності законом про Державний бюджет України та у разі, якщо реалізація бюджетної програми потребує затвердження нового або внесення змін до чинного порядку використання бюджетних коштів, а також на нечіткому врегулюванні статтею 23 Бюджетного кодексу України порядку проведення перерозподілу видатків за бюджетними програмами головного розпорядника бюджетних коштів, що створює ризики незаконного та неефективного управління фінансовими ресурсами.

Запровадження на законодавчому рівні механізму перерозподілу видатків бюджету за бюджетними програмами через надання відповідних повноважень Кабінету Міністрів України, затвердження у Державному бюджеті України державних капітальних видатків як нерозподілених видатків без належного правового врегулювання їх розподілу стало підґрунтям для управління Урядом фінансовими ресурсами на власний розсуд. Зокрема, прийнято 96 рішень щодо перерозподілу видатків за бюджетними програмами на суму майже 11,9 млрд. гривень.

Внаслідок відсутності в Бюджетному кодексі України належного правового врегулювання терміна «загальнодержавні витрати» і визначення повноважень учасників бюджетного процесу щодо формування та використання цих витрат Урядом приймалися рішення про перерозподіл видатків бюджету поза межами загального обсягу бюджетних призначень одного головного розпорядника, що було порушенням статті 23 кодексу. У такий спосіб здійснено перерозподіл більш ніж 5,4 млрд. грн. видатків бюджету – майже половини усіх перерозподілених бюджетних коштів.

Запроваджені у 2012 році Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» видатки Державного фонду регіонального розвитку в сумі понад 1,6 млрд. грн. через відсутність своєчасного та ефективного механізму їх розподілу не стали гарантованим ресурсом розвитку регіонів. У 2012 році розподіл коштів Державного фонду регіонального розвитку здійснювався за відсутності конкурсного підходу до вибору об'єктів, внаслідок чого він став аналогом державних капітальних видатків, оскільки за рішеннями Уряду на одні й ті самі об'єкти спрямовувалися як кошти Державного фонду регіонального розвитку, так і державні капітальні видатки.

Рахунковою палатою за результатами аналізу було запропоновано ініціювати внесення змін до Бюджетного кодексу України з метою удосконалення чинного законодавства; у найкоротші терміни затвердити порядок розподілу державних капітальних видатків, визначивши при цьому критерії такого розподілу; вжити заходів щодо удосконалення планування показників видатків державного бюджету, посилення контролю Міністерства фінансів України та головних розпорядників бюджетних коштів за формуванням переліків бюджетних програм, що потребують нормативно-правового врегулювання порядків використання бюджетних коштів; перегляду порядків викорис-

тання бюджетних коштів з метою приведення їх у відповідність з вимогами частини сьомої статті 20 Бюджетного кодексу України.

Аналіз стану державних закупівель в Україні у 2012–2013 роках засвідчив, що в Україні протягом періоду, що аналізувався, не було забезпечено конкурентного середовища у цій сфері, оскільки законодавство у сфері державних закупівель не сприяло розвитку конкурентного середовища, не встановлювало належної відповідальності для його порушників. Спостерігалось поступове збільшення застосування замовниками процедур закупівлі в одного учасника: 35 відс. у 2012 році та понад 45 відс. у 2013 році. Частка державних коштів, витрачених за неконкурентною процедурою, у 2012 році становила понад 56 відс., у 2013 році – близько 40 відсотків. Отже, державні кошти протягом 2012–2013 років використовувалися непрозоро, збільшуючи корупційні ризики та створюючи умови для завдання збитків Державному бюджету України.

До Закону України «Про здійснення державних закупівель» систематично вносилися зміни, які обмежували сферу його дії, зменшували конкуренцію під час проведення держзакупівель. Було виведено з-під сфери дії закону такі предмети закупівлі, як придбання, оренда землі, будівель, іншого нерухомого майна або майнових прав на землю, будівлі, інше нерухоме майно. Як наслідок, зазначений Закон на час здійснення аналізу не відповідав своїй меті, а отже – потребував нової редакції.

Аналіз показав, що недосконале законодавче унормування питання відповідальності за порушення законодавства у сфері державних закупівель призводило до безкарності у цій сфері. Законодавство не встановлювало прямої залежності між сумою нанесених збитків державі внаслідок порушення законодавства про закупівлю і розміром штрафу за це порушення. При цьому у кримінальному законодавстві немає окремої норми щодо умислу порушень порядку здійснення державних закупівель.

У ході проведених Рахунковою палатою протягом 2012–2013 років контрольних заходів виявлено порушень у сфері державних закупівель на загальну суму 4 млрд. 151,5 млн. гривень. Вони носили системний характер та допускалися на всіх стадіях проведення процедур, починаючи з оприлюднення інформації, вибору процедури закупівлі, укладення договорів і закінчуючи поданням звітності про закупівлю.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України як уповноважений орган у сфері державних закупівель не наділено достатніми повноваженнями з регулювання у цій сфері, позбавлено можливості координувати роботу інших державних органів у сфері державних закупівель, законодавчо усунуто від участі у виборі замовниками процедури закупівлі в одного учасника, від здійснення перевірок (контролю), за якими можливо відмінити та/або призупинити торги, що здійснювалися з порушенням законодавства.

При цьому виконання навіть передбачених для Міністерства економічного розвитку і торгівлі України повноважень не забезпечувалося ним у повному обсязі. Зокрема, протягом трьох років не затверджувалися порядок та програма навчання спеціалістів та підвищення їх кваліфікації у сфері здійснення закупівель. Через нормативне не визначення умов та порядку

проведення електронних торгів, вибору оператора електронного майданчика тощо в Україні вже протягом півтора року не вводилася в дію ця визначена законом процедура. Не було забезпечено належного фінансування випуску безоплатного видання інформаційного бюлетеня «Вісник державних закупівель», міжнародного друкованого видання та функціонування безоплатного веб-порталу «Державні закупівлі».

Покращення ситуації Рахункова палата вбачає у внесенні до Верховної Ради України нової редакції Закону України «Про здійснення державних закупівель», яка б узгоджувалась з його метою та відповідала стандартам і принципам конкурентності у цій сфері; проектів законодавчих актів щодо внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у частині встановлення адміністративної відповідальності для посадових осіб уповноважених органів у сфері державних закупівель та до Кримінального кодексу України щодо визначення кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері державних закупівель; розробленні методики нарахування матеріальних збитків у сфері державних закупівель за кваліфікацією кримінального діяння; посиленні контролю за дотриманням центральними органами виконавчої влади під час здійснення процедур закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти вимог чинного законодавства.

Окремі факти, що служили підґрунтям для аналізу стану державних закупівель в Україні у 2012 та 2013 роках, були виявлені під час аудитів, що проводилися Рахунковою палатою у цей період.

Так, *аудит використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Тернопільської та Рівненської областей*, встановив, що департаментом з питань будівництва та архітектури Рівненської облдержадміністрації, Службою автомобільних доріг у Рівненській області, управлінням капітального будівництва Тернопільської облдержадміністрації, управлінням охорони здоров'я Рівненської облдержадміністрації, Службою автомобільних доріг у Тернопільській області допускалися чисельні порушення вимог законодавства з питань державних закупівель, які мали системний характер, на загальну суму майже 78,4 млн. гривень.

Водночас, неповне фінансове забезпечення державних закупівель призвело до невикористання придбаного за рахунок бюджетних джерел майна. Зокрема, через кредиторську заборгованість перед постачальниками, яку утворено внаслідок не проведення оплати Держказначейством, не було введено в експлуатацію та не використовувалось отримане у 2012 році установами охорони здоров'я Рівненської області медичне обладнання вартістю 43,2 млн. грн., у т.ч. лінійний прискорювач вартістю 31,2 млн. грн. для Рівненського обласного онкодиспансеру.

Крім того, у Тернопільській області в 2012 році не виконано у повному обсязі роботи з реконструкції обласного перинатального центру, що призвело до повернення понад третини виділених на цю мету коштів до державного бюджету. Як наслідок, перинатальний центр на час проведення аудиту в експлуатацію не введено, а придбані для нього медичне обладнання та меблі на суму майже 12 млн. грн. не змонтовані та не використовувались.

Також аудит встановив, що неналежне фінансове забезпечення з боку Державного агентства водних ресурсів України невідкладних заходів з відновлення водозахисних дамб і берегоукріплення на території Устя-Зеленської та Тростянецької сільських рад Тернопільської області призвело до виконання цих заходів станом на 01.04.2013 лише на 2,4 відс. до проектної вартості, а фактична тривалість виконання заходів перевищила проектну на 4 місяці, що створило умови для збільшення вартості робіт та ризику руйнування водозахисних дамб, затоплення 750 га сільськогосподарських угідь.

Аналогічні факти були встановлені *аудитом використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Одеської та Миколаївської областей*. Службою автомобільних доріг в Одеській області, Департаментом капітального будівництва Одеської облдержадміністрації, Управлінням капітального будівництва Миколаївської облдержадміністрації всупереч вимогам законодавства з питань державних закупівель було використано 226,6 млн. грн., тобто 27 відс. виділених коштів.

Значна кількість договорів тривалий час перебували на стадії виконання та фінансувалися за залишковим принципом. Це погіршило економічний ефект від проведення процедур державних закупівель, призвело до збільшення вартості предмету закупівлі.

Зокрема, службою автомобільних доріг в Одеській області з 40 укладених договорів на суму 870,7 млн. грн., виконано лише 3 на суму 31,5 млн. грн., не виконуються 24 договори на суму 494,4 млн. гривень. Як наслідок, з запланованих 496,7 км доріг фактично відремонтовано лише 121,2 км або 24,4 відсотки. Службою автомобільних доріг в Миколаївській області укладено 85 договорів на суму 1 млрд. 672 млн. грн., які не були профінансовані взагалі.

1.3.3.3. Розвиток інфраструктури, транспортної системи, житлово-комунального господарства та інформатизації

Питання розвитку інфраструктури, транспортної системи, житлово-комунального господарства та інформатизації також є системоутворюючими галузями економіки. Реалії сьогодення підтверджують велике не тільки бюджетоутворююче, але і соціальне значення цих питань. Саме тому контрольні заходи з зазначеної тематики здійснюються Рахунковою палатою з року в рік.

До того ж і обсяги порушень використання бюджетних коштів, що виявляються аудитором Рахункової палати у цих галузях, свідчать про актуальність щорічного контролю. Зокрема, у ході контрольних заходів проведених у 2013 році встановлено незаконного, в тому числі нецільового використання коштів державного бюджету на загальну суму 922,1 млн. грн., а неефективного – понад 4 млрд. гривень.

Колегія Рахункової палати за результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на розвиток міжнародного аеропорту «Бориспіль»* зробила висновок, що у 2009–2012 роках

Кабінетом Міністрів України, Міністерством інфраструктури України (Мінтрансв'язку) та Національним агентством з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та реалізації інфраструктурних проектів України не забезпечено ефективного, законного та результативного управління коштами Державного бюджету України на розвиток цілісного транспортно-господарського комплексу міжнародного аеропорту «Бориспіль» на загальну суму понад 3,7 млрд. гривень.

Використання коштів державного бюджету на розвиток міжнародного аеропорту «Бориспіль» відбувалось в умовах недосконалого законодавчого та нормативно-правового забезпечення. Державна комплексна програма розвитку авіаційного транспорту України на період до 2010 року не містила конкретного комплексу заходів у частині розвитку аеропорту та не була виконана в повному обсязі. На розвиток аеропорту «Бориспіль» зазначена програма не впливала. При цьому нова цільова програма розвитку аеропортів на період до 2020 року досі не розроблена і не затверджена.

Всупереч вимогам Закону України «Про транспорт» щодо розвитку і вдосконалення транспортної інфраструктури на підставі державних цільових програм відповідна Державна цільова програма з питань розвитку міжнародного аеропорту «Бориспіль» понад п'ять років Кабінетом Міністрів України не затверджувалась. Водночас концепція цієї програми була затверджена ще у 2007 році.

Фактично єдиною правовою підставою фінансування розвитку аеропорту «Бориспіль» із залученням бюджетних коштів протягом 2009–2012 років була Державна цільова програма підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, мета якої обмежувалася проведенням одноразового короткотермінового спортивного заходу. При цьому зазначена програма в частині заходів з розвитку аеропорту «Бориспіль» містила низку недоліків і зазнавала докорінних змін. Усі коригування здійснювались без належного нормативно-правового та фінансового обґрунтування.

Всупереч вимогам Програми Євро-2012 Мінінфраструктури (Мінтрансв'язку) та Укревроінфрапроектном не було залучено приватних інвестицій для розвитку міжнародного аеропорту «Бориспіль». Внаслідок цього єдиним джерелом фінансування аеропорту стали кошти Державного бюджету України та кредит Японії, наданий під гарантії Уряду ще у 2005 році.

Під час виконання Програми Євро-2012 загальну кількість передбачених нею заходів з розвитку аеропорту було збільшено вдвічі (з трьох до шести). При цьому окремі заходи з розвитку аеропорту за своїм змістом концептуально не відповідали меті Програми Євро-2012. Відповідно, загальний обсяг державних коштів, спрямованих на розвиток аеропорту, збільшено до 2 млрд. 635,2 млн. грн. або в 21,9 раза. Однак залучення цих коштів у таких розмірах виявилися економічно необґрунтованими. Оскільки, збільшення пропускної спроможності аеропорту втричі порівняно з потребами ринку авіаперевезень призвело до зростання їх вартості та зниження конкурентоспроможності.

Враховуючи викладене, Колегія Рахункової палати внесла Кабінету Міністрів України пропозицію затвердити Державну цільову програму розвитку міжнародного аеропорту «Бориспіль», а також зобов'язати Міністерство інфраструктури України розробити план заходів із підвищення рентабельності аеропорту в частині пасажирських і вантажних перевезень та підвищити ефективність використання новозбудованих потужностей аеропорту «Бориспіль».

Міністерство інфраструктури України як головний розпорядник коштів державного бюджету на забезпечення умов безпеки судноплавства на морському транспорті у 2011–2013 роках не в повній мірі забезпечувало належний контроль за ефективним та законним їх використанням. Загалом зпорушенням чинного законодавства використано понад 7,8 млн. грн., неефективно – понад 3 млн. гривень. Крім того, Мінінфраструктури допустило неефективне управління коштами спеціального фонду державного бюджету в сумі 35,7 млн. грн., які на морську і річкову транспортну діяльність не використано, а також коштами загального фонду – 19,9 млн. грн., які повернено до державного бюджету. Такий висновок зроблено за результатами *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення умов безпеки судноплавства в басейні Чорного та Азовського морів*.

Безпека судноплавства на морському транспорті в районі відповідальності України на Чорному і Азовському морях у 2011–2012 роках та I півріччі 2013 року в цілому була забезпечена, про що свідчить позитивна динаміка зменшення кількості аварійних подій. Заходи з реалізації державної політики у сфері безпеки на морському транспорті, а також контрольної-наглядової функції у цій сфері в цілому виконувалися.

У той же час діяльність Мінінфраструктури та Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті (Укрморрічінспекція) потребувала нормативного врегулювання з питань безпеки судноплавства на морському транспорті.

Покладені на Мінінфраструктури функції із загальної координації діяльності з пошуку і рятування на морі не унормовані. Правові засади функціонування національної системи пошуку і рятування в морському пошуково-рятувальному районі України Урядом на час проведення аудиту не визначено.

В державі відсутній нормативний документ, який би регламентував функціонування системи пошуку і рятування на морі та координацію дій міністерств, інших органів під час пошуку і рятування. Станом на 01.08.2013 положення про національну систему пошуку і рятування в морському пошуково-рятувальному районі України не було затверджено.

Законодавчо не закріплено забезпечення виконання Україною зобов'язань за міжнародними договорами у сфері торговельного судноплавства із забезпечення безпеки судноплавства та збереження людського життя за межами акваторій портів у морському пошуково-рятувальному районі України. Закон України «Про морські порти України» та Кодекс торговельного мореплавства України таких норм не містять. Відповідний законопроект подано Верховній Раді України, проте на час проведення аудиту він не розглядався.

Координаційний комітет з пошуку і рятування на морі, як суб'єкт державної системи управління безпекою судноплавства, у 2011–2013 роках не провів жодного засідання. Не забезпечив комітет і покладених на нього завдань із сприяння Уряду в координації діяльності, пов'язаної з пошуком і рятуванням на морі.

Угоди з причорноморськими державами (Туреччиною, Болгарією та Румунією) щодо розмежування морських пошуково-рятувальних районів не укладені. Угода з Російською Федерацією укладена, проте план спільних заходів представників пошуково-рятувальних служб обох країн щодо взаємодії під час проведення морського та авіаційного пошуку і рятування на Чорному і Азовському морях на час проведення аудиту не затверджений.

Мінінфраструктури як орган управління безпекою не повною мірою забезпечував виконання вимог міжнародних конвенцій із запобігання забрудненню з суден і забезпечення готовності на випадок забруднення нафтою. Відповідального виконавця з ліквідації аварійних розливів нафтопродуктів та інших шкідливих речовин у морі у зв'язку з прийняттям у 2012 році рішення про ліквідацію ДП «Морська аварійно-рятувальна служба», на яке ця функція була покладена, Міністерство не визначило.

Забезпечення безпеки судноплавства здійснювалося в умовах постійної реорганізації органів управління безпекою судноплавства, зміни їх статусу від органу державного управління до департаменту в складі міністерства, яка була тривалою та не сприяла забезпеченню ефективного вжиття заходів, пов'язаних із безпекою судноплавства.

Результати *аудиту ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення м. Києвом функцій столиці, в частині їх спрямування на проектування, будівництво та реконструкцію транспортних розв'язок та мостових переходів у м. Києві* засвідчили, що спрямування у 2011–2012 роках із Державного бюджету України 1,2 млрд. грн. для виконання м. Києвом функцій столиці України в частині будівництва транспортних розв'язок і мостових переходів дало можливість ввести в експлуатацію чотири нові транспортні розв'язки площею 113,4 тис. кв. метрів. У результаті чого, у середньому на 30 відс. збільшилася пропускна спроможність доріг, які з'єднують лівий і правий береги міста та примикають до його центральної частини. Крім того, внаслідок скорочення термінів будівництва була досягнута економія за рахунок зменшення витрат за окремими статтями (інфляційні витрати, компенсація за знесення зелених насаджень, зведення та розбирання тимчасових споруд) на суму 40,2 млн. грн., яка була перерахована до бюджету.

Проте слід зазначити, що проблеми транспортного сполучення розв'язані лише частково та потребують подальшої уваги як з боку Уряду, так і з боку міської влади. Відтермінування та несвоєчасне введення в експлуатацію мостових переходів призводить до збільшення вартості незавершеного будівництва та посилює навантаження на державний бюджет, оскільки питома вага коштів, що виділяються для здійснення м. Києвом функцій столиці (в частині будівництва об'єктів транспортної інфраструктури), серед інших джерел фінансування досягла 70 відсотків.

Такий стан справ зумовлений, в першу чергу тим, що положення нормативно-правових актів не забезпечували належного контролю з боку Київської міськдержадміністрації за використанням бюджетних коштів на виконання столичних функцій в частині спрямування їх на розбудову шляхово-транспортних мереж.

У законах України про Державний бюджет України на 2011 і 2012 роки видатки на цю мету було затверджено не як трансферти міському бюджету м. Києва, а як «прямі видатки Мінфіну», що не відповідало вимогам статті 19 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ».

Крім того, Кабінет Міністрів України затвердив порядки використання бюджетних коштів, що діяли у період 2011–2012 років, у яких Київська міськдержадміністрація не визначалася розпорядником коштів нижчого рівня у частині реалізації проектів транспортної інфраструктури, отже, була усунута від бюджетного процесу і позбавлена права здійснювати контроль за використанням коштів державного бюджету, спрямованих на вказану мету. Затверджений механізм використання бюджетних асигнувань переклав відповідальність у сфері будівництва шляхово-транспортних мереж на самих одержувачів коштів.

У Державному бюджеті України на 2013 рік призначень для виконання столичних функцій за КПКВК 3501230 не було затверджено. Згідно з формулою розподілу дотації вирівнювання, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 № 1149, кошти на цю мету передбачені безпосередньо у міському бюджеті м. Києва (зменшуються обсяги вилучення до державного бюджету).

Також слід зазначити, що Комунальне підприємство «Дирекція будівництва шляхово-транспортних споруд м. Києва» та державне територіально-галузеве об'єднання «Південно-Західна залізниця» при використанні коштів державного бюджету, виділених на будівництво та реконструкцію транспортних розв'язок і мостових переходів, допустили використання коштів з порушенням законодавства на загальну суму 17,9 млн. грн. та неефективно – 70,3 млн. гривень.

За результатами аудиту ефективності використання місцевими органами влади державних капітальних видатків, виділених з державного бюджету на будівництво, реконструкцію та ремонт об'єктів соціальної та іншої інфраструктури, встановлено, що завдяки спрямуванню місцевим органам влади виділених з державного бюджету коштів державних капітальних видатків за бюджетними програмами на будівництво, реконструкцію та ремонт об'єктів соціальної та іншої інфраструктури (у 2012 році відкрито асигнувань на 1,5 млрд. грн., освоєно 1,2 млрд. грн., у I півріччі 2013 року – відповідно 0,2 млрд. грн. і 17,5 млн. грн.) виконано певні види робіт, введено ряд об'єктів в експлуатацію. Зокрема, у 2012 році Рада міністрів АР Крим, Дніпропетровська, Луганська обласні держадміністрації та Київська міська державна адміністрація (головні розпорядники коштів) використали 912,9 млн. грн. державних капітальних видатків, що дало можливість ввести в експлуатацію 273 заплановані пускові об'єкти житлово-комунального господарства, транспорту, освіти, архітектури, охорони здоров'я.

Водночас через неналежне управління коштами державного бюджету їх розпорядниками в окремих регіонах і недостатність коштів на єдиному казначейському рахунку наприкінці 2012 року до державного бюджету були повернені як невикористані 251,3 млн. грн. (зокрема, в Автономній Республіці Крим – 38,8 млн. грн., у м. Києві – 30,5 млн. грн., у Донецькій області – 25,2 млн. грн., Луганській області – 13,7 млн. грн.), а також не виконані заплановані роботи на окремих об'єктах.

За відсутності нормативно визначених на центральному рівні критеріїв розподілу державних капітальних видатків та відбору об'єктів було створено ризики неефективного управління державними капітальними видатками та умови для розпорошення їх між значною кількістю дрібних об'єктів, на яких проводилися ремонтні роботи, зазначене також не сприяло концентрації коштів на фінансуванні об'єктів з високим ступенем будівельної готовності та забезпеченню повноти виконання робіт на пускових об'єктах 2012 року і введення їх в експлуатацію.

За результатами аудиту також встановлено, що розпорядниками коштів в Автономній Республіці Крим, Дніпропетровській, Луганській областях та м. Києві не дотримано законодавства з питань регулювання у сфері містобудівної діяльності на загальну суму 518,8 млн. грн., з порушеннями законодавства з питань державного фінансування капітального будівництва, попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти, використано 10,6 млн. грн., неефективно – 1,7 млн. гривень.

Через недостатність нормативно-правового забезпечення питань використання державних капітальних видатків кошти фактично використовувалися за тими ж напрямками, які фінансувалися за рахунок субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, – на вирішення місцевих проблем у сфері забезпечення життєдіяльності адміністративних одиниць. Так, на законодавчому рівні не визначено поняття «державні капітальні видатки», їх статус та цілі використання. Не унормовано питання обов'язкового затвердження порядку використання державних капітальних видатків, який визначав би механізм їх розподілу, а також підстави та критерії відбору об'єктів і видів робіт.

З метою вирішення цих питань Колегією Рахункової палати за результатами проведеного контрольного заходу рекомендовано Кабінету Міністрів України розглянути питання щодо внесення в установленому порядку змін до Бюджетного кодексу України в частині визначення поняття «державні капітальні видатки», у тому числі загальних принципів їх формування і використання для регіонального розвитку, а також при затвердженні у Державному бюджеті України бюджетних програм щодо державних капітальних видатків, що розподіляються Кабінетом Міністрів України, затверджувати порядок використання цих коштів, визначати критерії їх розподілу між регіонами і критерії відбору об'єктів і заходів.

Аудитом використання коштів державного бюджету, передбачених на будівництво Дніпропетровського метрополітену, та стану залучення коштів позики Європейського банку реконструкції та розвитку на його завершення було встановлено, що незважаючи на прийняті рішення про припинення вирішення цього питання, яке є одним з нагальних для мешканців

м. Дніпропетровська, суттєвих зрушень не спостерігалось. Кошти державного бюджету у 2011–2013 роках на будівництво об'єкта виділялись в недостатніх обсягах порівняно з відповідними проектними рішеннями.

Передбачені законами про державний бюджет на 2012–2013 роки обсяги запозичень державою кредитних ресурсів ЄБРР для завершення будівництва першої черги метрополітену в м. Дніпропетровську не використані.

Як наслідок, будівництво Дніпропетровського метрополітену здійснювалось низькими темпами, а продовження будівництва метрополітену у 2013 році фактично було припинено. Крім того, будівництво не забезпечено бюджетними коштами, що призводило до постійного перенесення термінів його спорудження та збільшення кошторисної вартості об'єкта. Так, на коригування проектно-кошторисної документації у 2012 році було спрямовано 8,9 млн. грн., або 17,8 відс. коштів, виділених з державного бюджету. У цілому за останні три роки вартість будівництва першої черги Дніпропетровського метрополітену збільшилася майже в два рази, а терміни будівництва – до 2017 року. У 2011–2012 роках за рахунок коштів державного бюджету будівельна готовність об'єкта збільшилась на два з половиною відсоткових пункти і станом на 01.01.2013 досягла лише 11,2 відсотка.

Міністерством інфраструктури України, Дніпропетровською облдержадміністрацією, Дніпропетровською міською радою у 2011–2013 роках не було забезпечено скоординованої і послідовної роботи для наближення завершення будівництва першої черги Дніпропетровського метрополітену, ефективного використання виділених на зазначені цілі коштів державного бюджету, а також залучення коштів позики Європейського банку реконструкції та розвитку.

Державним підприємством «Дніпропетровська дирекція будівництва метрополітену» не забезпечено належного виконання функцій замовника будівництва, делегованих йому Дніпропетровською облдержадміністрацією, в частині використання коштів державного бюджету, виділених на будівництво метрополітену в м. Дніпропетровську. Цим підприємством допущені процедурні порушення законодавства у сфері будівництва на суму 109,2 млн. грн., у тому числі неефективне використання коштів становило 2 млн. гривень. Разом з тим, в умовах обмеженого фінансування, не використано та повернено до державного бюджету 52,2 млн. грн., що слід розцінювати як неефективне управління наявними фінансовими ресурсами.

Також слід зазначити, що у 2010 році вичерпався термін дії Державної програми будівництва та розвитку мережі метрополітенів на 2006–2010 роки, при цьому нова відповідна державна програма на час проведення аудиту не була затверджена. Регіональна та міська програми розвитку міського транспорту не передбачали заходів з будівництва метрополітену в м. Дніпропетровську.

На підставі викладеного Колегія Рахункової палати запропонувала прискорити затвердження Державної програми будівництва та розвитку мережі метрополітенів до 2020 року. Також необхідно затвердити відкоригований проект і титул будови першої черги метрополітену в м. Дніпропетровську з виділенням її другої дільниці в окремий пусковий комплекс.

Результати аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на заходи з розвитку і функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення в Донецькій та Луганській областях засвідчили, що спрямування у 2012 році та січні–серпні 2013 року з державного бюджету Донецькій і Луганській областям цільових коштів у сумі 248 млн. грн. і 137 млн. грн. відповідно сприяло поліпшенню стану водозабезпечення низки населених пунктів цих регіонів.

У Донецькій області протягом 2012 року і 8 місяців 2013 року за рахунок коштів державного бюджету (121,6 млн. грн.) виконано будівельно-ремонтні роботи, у тому числі на 25 пускових об'єктах, з яких 13 введено в експлуатацію. Завдяки виконанню цих робіт поліпшено умови водопостачання: проведено модернізацію та реконструкцію каналу Сіверський Донець-Донбас, який є основним джерелом водопостачання регіону, внаслідок чого ліквідовано аварійно небезпечний стан на ділянці каналу довжиною 2 км; завершено будівництво водогону протяжністю 2700 м, що дало можливість забезпечити питною водою мешканців с. Звірове Красноармійського району.

У Луганській області за рахунок цільових коштів (14,3 млн. грн.) виконано в плановому обсязі роботи на двох пускових об'єктах: замінено 1,8 км водопровідних мереж водопроводу та впроваджено безпечну технологію очищення питної води в населених пунктах області.

Водночас фінансування заходів з розвитку та функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення по Луганській та Донецькій областям за рахунок державного бюджету було недостатнім. У результаті цього не досягнуто запланованих результатів щодо покращення умов водозабезпечення низки населених пунктів Луганської та Донецької областей. Загальний стан функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення у Донецькій і Луганській областях ще залишається низьким. Незважаючи на спрямування у Донецькій області виділеного з державного бюджету фінансового ресурсу на будівництво та реконструкцію систем централізованого водопостачання та водовідведення, протяжність вуличних водопровідних і каналізаційних мереж було збільшено лише на 0,2 відс. і 0,1 відс. відповідно, а протяжність зношених та аварійних мереж практично не змінилася, а у Луганській області питома вага водопровідних мереж, що знаходяться у зношеному або аварійному стані дорівнює 66–70 відс., каналізаційних мереж – 50–53 відс., каналізаційних колекторів – майже 55 відсотків.

Також результати аудиту засвідчили, що низкою розпорядників та одержувачів коштів у Донецькій області не було забезпечено належного управління виділеними у 2012 році з державного бюджету фінансовими ресурсами, їх повного освоєння та ефективного використання.

До переліків об'єктів, що фінансувались за рахунок коштів державного бюджету, включено за відсутності затвердженої у встановленому порядку проектно-кошторисної документації 3 об'єкти з обсягом фінансування робіт з будівництва та реконструкції 16,3 млн. гривень. Розпорядниками та одержувачами коштів у Донецькій області при використанні коштів допущено

порушення законодавства у сфері державних закупівель на загальну суму 27,2 млн. грн. та з питань регулювання у сфері містобудівної діяльності – 7,4 млн. гривень.

Із відкритих асигнувань не використано 23,1 млн. грн. внаслідок тривалого визначення низки об'єктів будівництва, заміни замовника робіт, зволікання ряду розпорядників і одержувачів коштів із проведенням процедур закупівель, укладанням договорів, а також через відсутність належного контролю за використанням коштів державного бюджету. Крім того, у зв'язку з недостатністю коштів і непроведенням органами Державної казначейської служби України у Донецькій та Луганській областях платежів за зобов'язаннями розпорядників та одержувачів коштів повернено до державного бюджету залишки невикористаних бюджетних асигнувань: у Донецькій області – 13,1 млн. грн., у Луганській області – 2,1 млн. гривень.

Як наслідок, у Донецькій області не виконано запланованих на 2012 рік робіт на 8 пускових об'єктах (24 відс. їх кількості). Не введено в експлуатацію 12 пускових об'єктів, роботи на яких були завершені, через неналежний контроль з боку замовників робіт за своєчасним та якісним їх виконанням підрядними організаціями, тривале оформлення дозвільних документів на початок виконання робіт.

Також слід зазначити, що структурними підрозділами Донецької та Луганської облдержадміністрацій, як відповідальними виконавцями регіональних програм розвитку і функціонування систем централізованого водопостачання і водовідведення, у 2012–2013 роках не було забезпечено належного виконання вимог Закону України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» щодо коригування регіональних програм у частині уточнення показників фінансового забезпечення їх виконання, узгодження заходів (об'єктів) регіональної програми і переліків об'єктів, що фінансуються за рахунок коштів держбюджету.

Перевірка використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2011–2012 роки та I півріччя 2013 року на реалізацію Національної програми інформатизації, дала підстави Колегії Рахункової палати зробити висновок, що головна мета Програми щодо створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною і повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій не досягається. Незважаючи на те що Програма виконується вже понад 15 років, її вплив на процеси інформатизації в державі недостатній.

Планування та використання коштів державного бюджету на реалізацію Програми у 2011–2013 роках Міністерством освіти та науки України і Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України, як головними розпорядниками цих коштів, здійснювалося недостатньо обґрунтовано. За цей період допущено неефективне управління коштами в сумі понад 14 млн. грн., які не використано та повернено до бюджету, та використання з порушенням чинного законодавства майже 360 тис. гривень.

Всупереч вимогам статті 23 Закону України «Про Національну програму інформатизації» Урядом не було забезпечено розробки окремого положення,

яке б визначало права та обов'язки користувачів автоматизованих та інших інформаційних систем і засобів, організацій, що здійснюють експертизу окремих завдань (проектів) Програми, та інших її суб'єктів.

Норми цього Закону в частині обов'язку генерального державного замовника (на час перевірки – Держінформнауки) забезпечувати нормативно-правову підтримку процесів формування і виконання Програми не узгоджуються із вимогами Закону України від 17.03.2011 № 3166 «Про центральні органи виконавчої влади». У той же час законопроект про визнання такими, що втратили чинність, законів України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та «Про Національну програму інформатизації» досі не розроблено.

Норми Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.98 № 1352, не узгоджувались із статтями 2 і 24 Закону України «Про Національну програму інформатизації», згідно з якими обсяги фінансування Програми з держбюджету визначаються законом про державний бюджет і встановлюються окремим рядком.

Щорічні переліки завдань Програми (на 2011–2012 роки) Держінформнауки складалися без залучення науково-технічної ради, без проведення конкурсного відбору, з недотриманням визначених термінів і з порушеннями порядку формування Програми та експертизи її проектів. Крім того, у порушення вимог статті 22 Закону України «Про Національну програму інформатизації» Держінформнауки проекти щорічних переліків подавало до МОН і Уряду із затримкою. Як наслідок, ці переліки затверджувалися Кабінетом Міністрів України лише наприкінці року. Передбачені зазначеним Законом завдання Програми на три роки Держінформнауки не формувало та не подавало на затвердження Верховній Раді України.

Дієвого механізму контролю за виконанням статті 48 Бюджетного кодексу України в частині погодження розпорядниками бюджетних коштів проектів інформатизації з генеральним державним замовником не запроваджено. Як наслідок, результати розроблення і впровадження галузевих програм і проектів не завжди мали системний характер.

Також аудитом встановлено, що Держінформнауки не володіло повною інформацією про виконання Програми і подавало до Уряду недостовірні звіти. Це, в першу чергу, зумовлено недотриманням окремими центральними та місцевими органами державної влади норм чинного законодавства. Зокрема, всупереч п. 17 Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації сім центральних органів не надали інформаційних звітів про стан виконання проектів інформатизації у 2011 році. За 2012 рік такі звіти не надали вісімнадцять центральних органів влади. Ігнорувалися і щорічні запити Держінформнауки та не завжди надавалася інформація про виконання заходів з інформатизації Радою міністрів АР Крим, обласними та міськими державними адміністраціями.

Низька виконавська дисципліна окремих державних органів різних рівнів негативно позначилась як на формуванні Національної програми інформатизації, так і на її виконанні.

1.3.3.4. Фінансування аграрного комплексу, підтримка вітчизняного сільгоспвиробника та охорона земель державної власності

Ще однією галуззю економіки України, яка останніми роками, навіть при загальних кризових явищах як в економіці, так і в бюджетній сфері, забезпечує в основному позитивну динаміку, є агропромисловий комплекс.

Протягом 2013 року Рахунковою палатою було здійснено два контрольні заходи, предметом яких були кошти Державного бюджету України, що виділялися на виконання програм селекції у тваринництві, птахівництві та рослинництві: *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на виконання програм селекції у тваринництві, птахівництві та рослинництві на підприємствах агропромислового комплексу та аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на виконання програм селекції у тваринництві, птахівництві, рослинництві, проведення фундаментальних досліджень, здійснення прикладних наукових та науково-технічних розробок в науково-дослідних установах та підприємствах, що перебувають у віданні Національної академії аграрних наук.*

Результати обох аудитів показали, що рівень державної підтримки, агропромислового комплексу яка надається зазначеним напрямом недостатньо сприяв розвитку вітчизняної селекції для забезпечення потреби агропромислового комплексу як новими продуктивними сортами і гібридами сільськогосподарських культур, так і породами тварин.

Законодавче та нормативно-правове забезпечення на час проведення аудитів було недостатнім для належного планування та ефективного використання коштів державного бюджету, які передбачались на розвиток вітчизняної селекції.

Термін дії Загальнодержавної програми селекції у тваринництві, яку відповідно до Закону України «Про племінну справу у тваринництві» передбачено розробляти на період 5–10 років (стаття 8 Закону), закінчився у 2010 році. Проте на наступний період ця програма не розроблялася. Не вносилися відповідні зміни і до Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 № 1158), як наслідок, у 2011–2012 роках основні завдання, заходи, потреба в коштах та напрями використання коштів на розвиток селекції у тваринництві не визначалися.

Крім того, вчасно не було затверджено порядок використання коштів, передбачених Мінагрополітики у 2012 році на фінансову підтримку заходів в агропромисловому комплексі, а запроваджений механізм використання коштів на селекцію в рослинництві потребував удосконалення та правового врегулювання.

Фінансування заходів з розвитку селекції у тваринництві, птахівництві та рослинництві на підприємствах агропромислового комплексу і в науково-дослідних господарствах за відповідними бюджетними програмами у 2011–2012 роках Мінфіном здійснювалося за залишковим принципом (23–35 відс. потреби, зазначеної в бюджетних запитах). При

цьому у 2011 році асигнування на розвиток селекції у повному обсязі було спрямовано: у галузі рослинництва – у грудні (в останній операційний день року роботи казначейства), у галузі тваринництва – у жовтні–грудні 2011 року. У 2012 році кошти державного бюджету на виконання програм селекції за даними напрямками взагалі не спрямовувалися.

Діяльність Національної академії аграрних наук (державної наукової організації), основне завдання якої – наукове забезпечення розвитку галузей агропромислового комплексу, зокрема, в частині виробництва елітного насіння та насіння вищих репродукцій, садивного матеріалу сільськогосподарських культур, племінної продукції, також не сприяла розвитку вітчизняної селекції повною мірою. Кількість сортів і гібридів сільськогосподарських культур зарубіжної селекції, які з 2007 року було включено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, становила 2337 екз., тоді як української селекції – 1183 екземпляри.

Обсяг імпорту насіння сільськогосподарських культур у 2012 році перевищив його експорт майже у дев'ять разів. У результаті сортами і гібридами кукурудзи та соняшнику зарубіжної селекції у зазначеному році в Україні було засіяно по 72 відс. їх загальних площ.

Зменшується в Україні і кількість племінного поголів'я тварин. За даними Державного племінного реєстру, починаючи з 2009 року у молочному та молочно-м'ясному скотарстві племінне поголів'я скоротилося на 360,9 тис. гол. (23,9 відс.), свинарстві – на 505,5 тис. гол. (20,4 відс.), вівчарстві – 52 тис. гол. (19,8 відсотка).

Крім того, неефективне управління Мінагрополітики та Мінфіном коштами державного бюджету призвело до утворення у 2011 році кредиторської заборгованості у сумі 9,6 млн. грн. та додаткового навантаження на державний бюджет у наступному бюджетному періоді.

У порушення вимог Бюджетного кодексу України (п. 9 ч. 5 ст. 22, п.3 ст. 26) і за відсутності належного внутрішнього контролю з боку Мінагрополітики, як головного розпорядника бюджетних коштів, їх використання у 2011 році на заходи з розвитку селекції здійснювалося з недотриманням вимог окремих нормативно-правових актів.

Перевірка також засвідчила, що Національною академією аграрних наук України, як учасником бюджетного процесу, у 2011–2012 роках допущено управління та використання 16,5 млн. грн. бюджетних коштів неефективно і з порушенням норм чинного законодавства.

Обтяжливі форвардні контракти, які у цих роках було укладено державними підприємствами, що належать до сфери управління Національної академії аграрних наук України, призвели до втрати доходів цих підприємств і фактично поставили їх на межу банкрутства.

Так, кредиторська заборгованість 27 державних підприємств, які були серед об'єктів аудиту, лише за період з 01.01.2011 по 01.10.2012 збільшилася майже в п'ять разів (з 75,6 млн. грн. до 364,7 млн. гривень).

Збитки державних підприємств від їх господарської діяльності станом на 01.10.2012 становили 40 млн. грн. (у попередньому році – 7,2 млн. гривень).

Також аудитом було встановлено, що облік, управління, збереження та використання земельних ділянок як об'єкта майнового комплексу Національною академією аграрних наук України не забезпечувався. Вартість земельних ділянок як майнового активу в бухгалтерському обліку установ, підприємств та організацій академії в повному обсязі не була відображена, а отже, достовірної інформації про фактичні площі земельних ділянок, включаючи особливо цінні, не було.

Тенденції до вилучення земельних ділянок, включаючи особливо цінні землі, з користування установ, підприємств та організацій, які перебувають у віданні академії, посилюються. Як наслідок, площі цих ділянок зменшуються.

Рахункова палата відповідно до звернення Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин від 11.01.2013 № 04-11/16-15 у позаплановому порядку здійснила *аналіз і перевірку використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2010–2012 роках Маньківському району Черкаської області* і зробила висновок, що державна підтримка сільськогосподарських підприємств зазначеного району досліджуємому періоді здійснювалася в мінімальному обсязі. Лише десять сільськогосподарських підприємств і десять фізичних осіб, яким було спрямовано 890 тис. грн. бюджетних асигнувань (53,2 відс. від затверджених видатків) одержали державну підтримку в Маньківському районі.

Водночас контрольний захід засвідчив, що в управлінні агропромислового розвитку Маньківської райдержадміністрації була відсутня інформація про обсяги державної підтримки, яка відповідно до вимог чинного законодавства могла бути спрямована сільськогосподарським підприємствам району. Облік вхідної та вихідної кореспонденції, зокрема реєстрація пакетів документів, поданих сільськогосподарськими підприємствами для отримання державної підтримки, управлінням не вівся.

Перевірка засвідчила, що норми земельного законодавства, у тому числі щодо продажу земельних ділянок та прав на земельні ділянки державної власності на конкурентних засадах (земельних торгах) (стаття 134 Земельного кодексу), в районі на практиці не були задіяні, що не сприяло зростанню надходжень до бюджету району від плати за землю, а отже, і зменшенню навантаження на державний бюджет країни та зниженню рівня дотаційності району.

У результаті місцеві державні адміністрації у 2010–2012 роках у деяких випадках здійснювали розпорядження землями державної власності, у тому числі і для сільськогосподарських потреб, у спосіб, який не передбачений Земельним кодексом та іншими законодавчими актами.

Вибірковим аналізом щодо відповідності чинному законодавству прийнятих у цей період Маньківською районною державною адміністрацією розпоряджень з питань використання земельних ділянок було встановлено, що обов'язковість продажу земельних ділянок і прав на земельні ділянки державної власності на конкурентних засадах (земельних торгах) (стаття 134 Земельного кодексу) цією адміністрацією у зазначений період не була забезпечена. Добір земельних ділянок державної власності для продажу їх і права

на користування ними на конкурентних засадах з урахуванням містобудівної документації та документації із землеустрою (стаття 136 Земельного кодексу) здійснювався формально. Умови продажу земельних ділянок або прав їх користування не визначалися. Земельні торги не проводилися.

Тобто, запроваджена у 2010–2012 роках Маньківською районною державною адміністрацією практика прийняття розпоряджень щодо надання земельних ділянок державної власності, зокрема, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва в оренду одночасно двом суб'єктам господарювання суперечила чинному земельному законодавству.

У звітному році Колегія Рахункової палати розглянула *результати перевірки використання коштів, спрямованих на виконання проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру»*.

Проект, реалізація якого здійснювалася відповідно до Угоди про позику між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (ратифікована Законом України від 15.06.2004 № 1776), було завершено 30.04.2013 року. Остання транзакція з використання коштів позики в рамках Проекту була зареєстрована в системі МБРР 17.09.2013 (лист від 18.09.2013 № 2013/9/18/46).

Обсяг бюджетних коштів, які у 2003–2013 роках було використано на впровадження та виконання Проекту, еквівалентний 83,9 млн. дол. США, з них кошти загального фонду державного бюджету (для сплати податків і зборів) – 1,8 млн. дол. США, спеціального (за рахунок коштів позики) – 82 млн. дол. США, що становило 91,5 відс. обсягу позики (89,7 млн. дол. США), передбаченої угодою (з урахуванням змін, внесених до неї протягом 2006–2010 років), і 42 відс. обсягу позики (195,1 млн. дол. США), яку було задекларовано на час ратифікації угоди (2004 рік). Залишок суми позики в обсязі, еквівалентному 7,6 млн. дол. США, був скасований МБРР (лист від 18.09.2013 № 2013/9/18/46) як невикористаний.

У встановлені угодою терміни (з 15.01.2009 по 15.07.2013) позичальником (Україною) було повернено МБРР основну позику в обсязі, еквівалентному 28,4 млн. дол. США, та здійснено оплату комісії за зобов'язаннями в обсязі, еквівалентному 2,5 млн. дол. США, і відсотків, нарахованих на основну суму позики, знятої і не погашеної на той час, в обсязі, еквівалентному близько 3 млн. дол. США.

Законодавче й організаційне забезпечення виконання Проекту було нестабільним. Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» як базовий закон, фінансовим інструментом реалізації якого була позика МБРР, не діяв, оскільки не були прийняті на його виконання нормативні акти, а Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI «Про Державний земельний кадастр» набрав чинності лише 01.01.2013 року.

Неодноразові структурні та кадрові зміни у виконавчій вертикалі позичальника у 2004–2010 роках мали вплив як на послідовність, так і ефективність прийняття управлінських рішень. Все це призвело до реструктуризації

Проекту, анулювання як частини обсягу позики, так і окремих його компонентів, зміни мети Проекту – створення національної кадастрово-реєстраційної системи, а також видача державних актів на право власності на земельні ділянки власникам земельних часток (паїв), картографування території всіх областей України, виготовлення базових та індексних кадастрових карт.

У 2010–2013 роках, на законодавчому рівні зазнали змін і концептуальні підходи до створення та функціонування систем ведення Державного земельного кадастру і державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обмежень.

У результаті виконання укладених у рамках компонента договорів було здійснено картографування території України та створено ортофотоплани й індексні карти. Крім того, було придбано матеріально-технічне забезпечення для ведення державного земельного кадастру, функціонування якого в Україні розпочато з 01.01.2013 року.

На основі матеріалів аудиту було рекомендовано Кабінету Міністрів України доручити Міністерству аграрної політики та продовольства України як головному розпоряднику коштів державного бюджету, що спрямовуються на заходи з ведення та адміністрування Державного земельного кадастру, посилити внутрішній контроль за їх ефективним використанням і забезпечити дотримання вимог чинного законодавства у цій сфері; Державному агентству земельних ресурсів як центральному органу виконавчої влади, який, зокрема, забезпечує ведення та адміністрування Державного земельного кадастру і є розпорядником бюджетних коштів, що спрямовуються на вказані цілі, забезпечити законне та ефективне використання бюджетних коштів і дотримання вимог чинного законодавства при веденні й адмініструванні Державного земельного кадастру та належний облік і використання результатів виконання договорів, які було укладено в рамках Проекту та на які звертала увагу Рахункова палата при здійсненні попередніх контрольних заходів (2007–2012 роки).

1.3.3.5. Забезпечення діяльності та виконання повноважень органами державної влади

Вкрай актуальним, особливо останнім часом, стає питання забезпечення ефективної, економної, а головне результативної діяльності органів виконавчої влади, виконання ними їх повноважень у повному обсязі. Цими питаннями впродовж звітнього року Рахункова палата опікувалась особливо ретельно.

Як показали результати *аналізу ефективності використання коштів державного бюджету в ході оптимізації системи центральних органів виконавчої влади*, мета запровадженої Указом Президента України від 09.12.2010 № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» оптимізації, зокрема скорочення чисельності управлінського апарату і витрат на його утримання та підвищення ефективності державного управління, не була досягнута повною мірою. Процеси утворення і ліквідації державних органів тривали майже до завершення 2012 року, що

не сприяло істотному зменшенню видатків на утримання апарату управління. За результатами оптимізації чисельність працівників апаратів утворених центральних органів виконавчої влади зменшилася на 4,8 відс., а видатки на забезпечення їх діяльності – на 1,1 відсотка.

В основному це спричинено не виконанням своєчасно та у повному обсязі необхідних підготовчих заходів до оптимізації.

Покладене на Головне управління державної служби України завдання з проведення комплексного функціонального обстеження центральних органів виконавчої влади в повному обсязі не було виконане, пропозиції щодо оптимізації структури і системи цих органів не формувалися та Кабінету Міністрів України не надавалися.

Неналежне виконання підготовчих заходів до оптимізації потребувало подальшого внесення численних змін до Схеми організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади. Проте дублювання функцій окремих державних органів у здійсненні керівництва та управління у відповідних сферах суспільного і державного життя країни залишалося.

Порядок здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, який визначав механізм проведення таких заходів, затверджений у жовтні 2011 року постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 № 1074. При цьому Національним планом дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженим Указом Президента України від 27.04.2011 № 504, розроблення та розгляд Кабінетом Міністрів України проекту такого порядку передбачалося здійснити у двомісячний строк з дня набрання чинності Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», тобто до 10.06.2011.

Гранична чисельність працівників апарату центральних органів виконавчої влади була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 937, яка набрала чинності з 13.09.2011, що унеможливило затвердження до цієї дати штатних розписів новостворених центральних органів виконавчої влади, зарахування працівників на посади та визначення фонду оплати праці.

Незважаючи на те, що ліквідовані органи офіційно припиняли своє функціонування як юридичні особи, по окремих центральних органах виконавчої влади (зокрема, Державна інспекція України з питань праці, яка ліквідована як юридична особа лише у липні 2012 року) акти Кабінету Міністрів України про припинення повноважень державних органів, що ліквідуються або реорганізуються, та щодо можливості забезпечення здійснення утвореним органом його повноважень та виконання функцій станом на початок жовтня 2013 року не прийняті. У результаті протягом більше ніж півтора року окремі новостворені центральні органи виконавчої влади не виконували в повному обсязі покладених на них функціональних повноважень.

У зв'язку з тим, що на підготовчому етапі та у ході проведення оптимізації центральних органів виконавчої влади не було проведено суцільної інвентаризації об'єктів державної власності, які перебували у сфері управління

цих державних органів, залишалося необхідним встановлення достовірних даних про фактичну кількість і вартість наявного у них державного майна та відображення його в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності, про що Рахункова палата неодноразово відзначала у своїх звітах.

За результатами контрольних-аналітичних заходів Рахункової палати, на початок 2013 року кількість юридичних осіб, належність яких до сфери управління відповідних органів державного управління не підтверджена, становила 7,4 тисячі. За інформацією Фонду державного майна, більшість із цих юридичних осіб не провадили діяльності, не звітували до органів Державної податкової служби та Пенсійного фонду, не розташовані за юридичною адресою, за якою зареєстровані. Дані про них не внесені до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій, що унеможливило завершення процедури припинення державної реєстрації в установленому законодавством порядку.

Беручи до уваги викладене Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України завершити проведення комплексного функціонального обстеження центральних і місцевих органів виконавчої влади з вжиттям на основі його результатів заходів з упорядкування функціональних повноважень цих органів, оптимізації чисельності працівників їх апаратів та видатків державного бюджету на забезпечення діяльності, а також проведення суцільної інвентаризації об'єктів державної власності, які віднесені до сфери управління утворених у ході оптимізації державних органів та перебувають у їх господарському віданні, з метою повного їх обліку.

Результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю у 2011–2012 роках показали, що на результативність функціонування Державного департаменту нагляду за додержанням законодавства про працю (далі – Держнаглядпраці) та його правонаступниці – Державної інспекції України з питань праці (далі – Держпраці), а отже, і ефективність використання ними бюджетних коштів негативно вплинули недосконалість чинної нормативно-правової бази та незадовільне фінансове і матеріальне забезпечення.

Протягом півтора року ліквідований департамент не виконував у повному обсязі покладені завдання, так само як і не функціонувала новостворена інспекція. Як наслідок, за 2011–2012 роки кількість перевірок роботодавців щодо дотримання ними законодавства про працю скоротилася на 19,1 відс., а виявлених за їх результатами порушень у цій сфері – на 29,3 відсотка.

Аудит засвідчив необхідність удосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність Держпраці. Зокрема, законодавчо не визначені питання здійснення Держпраці контролю за виконанням об'єктами державного нагляду поставлених нею вимог, станом реалізації застосованих державними інспекторами санкцій та вжиттям заходів реагування.

На результативності інспекційних заходів негативно позначалася і відсутність у законодавстві можливостей дієвого впливу Держпраці на порушників, внаслідок чого з винесених приписів про усунення виявлених порушень фактично виконувалася лише половина.

Встановлена гранична чисельність державних інспекторів праці в Україні у середньому майже у 4 рази менша, ніж існуючий інспекторський склад більшості європейських країн. За такої чисельності можна провести перевірку існуючих в Україні роботодавців лише один раз на 36 років.

Незадовільним було також фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності Держпраці. У 2011 році на відрядження одного державного інспектора було виділено лише 45,3 грн. на місяць, що не покривало навіть встановленої дводенної норми добових витрат. Лише на 4,2 відс. була задоволена у 2012 році потреба у коштах на закупівлю меблів та обладнання для новоствореної Держпраці. Працівники інспекції не були забезпечені робочими місцями для виконання своїх функцій та майже половина територіальних органів не мала засобів зв'язку.

Незважаючи на брак коштів, Держпраці використовувала виділені бюджетні кошти на забезпечення її діяльності з грубими порушеннями вимог бюджетного законодавства та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». В процесі реорганізації Держнаглядпраці з її балансу з порушеннями було списано майна майже на 200 тис. гривень. Також мали місце порушення законодавства при нарахуванні заробітної плати працівникам центрального апарату, відшкодуванні їм витрат на службові відрядження тощо.

За висновками Колегії Рахункової палати, вирішенню зазначених проблем та підвищенню ефективності виконання Держпраці, покладених на інспекцію завдань, могло б сприяти приведення норм чинного законодавства у відповідність до актів міжнародного права та посилення на законодавчому рівні важелів впливу державних інспекторів на роботодавців, які не забезпечують дотримання гарантованих Конституцією прав громадян на працю, заробітну плату та соціальний захист.

Проведеним *аудитом ефективності використання коштів державного бюджету Центральною виборчою комісією у 2012 році та I кварталі 2013 року* встановлено, що на підготовку та проведення чергових виборів народних депутатів України використано 1 млрд. 11 млн. грн. із затверджених 1 млрд. 42,4 млн. гривень. При цьому, як і у попередні роки, потреба у видатках визначалася Комісією за завищеними показниками, а використання бюджетних коштів відбувалося за відсутності належного внутрішнього фінансового контролю.

Володіючи даними про фактичну кількість виборчих дільниць (33653 од.) ЦВК застосувала у розрахунках середніх норм видатків завищену кількість дільниць, які були утворені для проведення минулої виборчої кампанії (33974 од.). Вже на початковому етапі підготовки до чергових виборів народних депутатів це призвело до необґрунтованого завищення потреби у коштах державного бюджету на 5,6 млн. гривень. Разом з тим, без урахування наявних залишків по завершенню минулих виборів планувалися витрати на виготовлення необхідного обладнання та матеріалів, зокрема, скриньок для голосування, яких понад необхідну потребу виготовлено 1320 шт. на суму 1,1 млн. гривень.

Також до загального обсягу витрат на підготовку та проведення виборів народних депутатів України у 2012 році було включено не передбачений Законом України «Про вибори народних депутатів України» та іншими законодавчими актами резерв коштів на виплату заробітної плати членам окружних та дільничних виборчих комісій у сумі 40,2 млн. грн., який у ході виборчого процесу збільшився до 71,4 млн. гривень. Зазначене дозволило збільшити початкові обсяги призначень виборчих комісій без будь-яких економічних розрахунків та обґрунтувань з 860,7 до 911,8 млн. грн. або на 51,1 млн. грн., які до завершення виборчої кампанії залишилися не використаними.

Як наслідок, у ході виборчого процесу та по його завершенню до державного бюджету повернуто 201,4 млн. грн., які протягом 11 місяців були вилучені з бюджетного обороту, включаючи 323,3 тис. грн. коштів на оплату праці членів виборчих комісій та залучених працівників, які не отримали заробітну плату внаслідок не забезпечення ЦВК належного обліку цих осіб. Зазначене було порушенням конституційних прав громадян на оплату їх праці та ризиком їх звернень до суду. Натомість утворена у результаті оприлюднення результатів виборів на два дні раніше встановленого законодавством терміну економія коштів на оплату праці у сумі 15,6 млн. грн. до державного бюджету повернута не була, а використана на збільшення розмірів одноразової грошової винагороди членам виборчих комісій.

Потреба у коштах на виплату компенсації працівникам Секретаріату ЦВК та Служби розпорядника Державного реєстру виборців за роботу у вихідні та святкові дні під час виборчого процесу була завищена на 0,7 млн. грн., яка визначалася у розрахунку на повну штатну чисельність працівників ЦВК (303 особи) при середньообліковій чисельності 233 особи. Кошти у сумі 6,1 млн. грн. використані на виплату усім працівникам ЦВК щомісячної персональної надбавки у розмірі 70 відс. посадового окладу з урахуванням доплати за ранг і надбавки за вислугу років, яка визначена статтею 37 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», однак передбачена нормативними актами Кабінету Міністрів України лише для членів ЦВК.

Також встановлено, що Законом України від 05.07.2012 № 5175 було запроваджено обов'язкове використання системи відеоспостереження, відеозапису і трансляції зображення під час голосування на чергових виборах народних депутатів у 2012 році. На створення та забезпечення функціонування цієї системи ЦВК витратила 955,3 млн. грн. із затверджених у державному бюджеті 993,6 млн. грн., які за висновком Колегії Рахункової палати використані неефективно, оскільки, за інформацією ЦВК, отримані засобами системи відеоматеріали практично не використовувалися.

Під час аудиту ефективності використання коштів, виділених Державній службі експортного контролю України, на виконання повноважень у сфері експортного контролю встановлено, що Держекспортконтролем протягом 2010–2012 років не було забезпечено належного контролю за використанням коштів державного бюджету, що виділялися на виконання

повноважень у сфері експортного контролю і прикладні розробки у цій сфері, та управління ними. Зокрема, неефективно використано понад 0,2 млн. грн., з порушенням законодавства – 0,1 млн. грн., не використано та повернено до бюджету – 3,6 млн. гривень.

Нормативно-правові акти в галузі державного експортного контролю були недосконалими. Внаслідок внесення у вересні 2010 року змін до статей 24 і 25 Закону України від 20.02.2003 № 549 «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» ускладнився механізм застосування штрафних санкцій за порушення вимог законодавства в галузі державного експортного контролю, що поставило під загрозу своєчасність їх застосування.

Держекспортконтроль не було включено до Переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна», що вплинуло на забезпечення виконання ним повноважень щодо участі в роботі міжнародних організацій, діяльність яких стосується питань нерозповсюдження зброї масового знищення та обмеження передач звичайних видів озброєння, а також органів міжнародних режимів експортного контролю, учасницею яких є Україна.

Держекспортконтролем протягом 2010–2012 років не забезпечено виконання повноважень у повному обсязі: недостатня участь його представників у заходах у рамках режимів експортного контролю через відсутність коштів на відрядження; низький рівень сплати штрафних санкцій; суттєве зменшення кількості розслідувань виявлення ознак правопорушень у сфері державного експортного контролю; неналежне оформлення протоколів порушення вимог законодавства; неналежне проведення процедури конкурсних торгів. Все це не сприяло виконанню належним чином завдань і функцій Держекспортконтролю із забезпечення захисту національних виробників і покращення міжнародного іміджу України.

Рахунковою палатою було рекомендовано Кабінетові Міністрів України доручити Мінекономрозвитку разом з Держекспортконтролем розробити проект закону про зміну механізму застосування штрафних санкцій Держекспортконтролем за порушення вимог законодавства у сфері державного експортного контролю.

Як свідчать результати *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності Державної служби фінансового моніторингу України* протягом 2010–2012 років та I півріччя 2013 року Держфінмоніторинг в основному забезпечував виконання завдань та функцій, визначених чинним законодавством. У 2010–2011 роках було удосконалено законодавство у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, приведено його у відповідність із міжнародними документами та стандартами ЄС; врегульовано нормативно-правове поле та статус Держфінмоніторингу;

створено Єдину державну інформаційну систему фінансового моніторингу із залученням усіх інформаційних ресурсів від усіх органів державної влади – суб'єктів цієї системи.

Разом з тим, на час проведення аудиту було встановлено, що робота Держфінмоніторингу з покращення та вдосконалення показників системи протидії відмиванню «брудних» коштів потребувала більш високих темпів. Особливого значення набула підготовка більш змістовних та якісних матеріалів для правоохоронних органів, які порушують кримінальні справи з відмивання «брудних» коштів. Потребувала подальшого вдосконалення взаємодія Держфінмоніторингу з правоохоронними органами при формуванні, передачі та розгляді узагальнюючих матеріалів про підозрілі фінансові операції.

Також встановлено, що Держфінмоніторингом не було забезпечено ефективної організації бюджетного процесу при плануванні та використанні коштів на керівництво, управління та підвищення кваліфікації у сфері фінансового моніторингу. Держфінмоніторингом і Навчально-методичним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму в окремих випадках допущено неефективне управління коштами та недотримання нормативних актів при їх використанні.

Зокрема, в порушення вимог статті 35 Бюджетного кодексу України у бюджетних запитах на 2010–2013 роки була завищена додаткова потреба в коштах на оплату праці та нарахування на неї на суму майже 1,9 млн. гривень. Крім того, Держфінмоніторингом і Навчальним центром протягом 2010–2012 років допущено неефективне управління коштами державного бюджету, виділеними на забезпечення їхньої діяльності та підвищення кваліфікації суб'єктів фінансового моніторингу у сумі понад 2,1 млн. грн., з недотриманням законодавства отримано та використано майже 500 тис. гривень.

За результатами аудиту Рахунковою палатою було рекомендовано Кабінетові Міністрів України надати доручення Мінфіну і Держфінмоніторингу щодо забезпечення приведення у відповідність нормативно-правових актів з урахуванням проведеної в Україні реформи системи центральних органів виконавчої влади та перерозподілу їх завдань і функцій, а також нових стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF).

У звітному році Рахунковою палатою проводився *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державній службі України з контролю за наркотиками* (далі – ДСКН України), за результатами якого встановлено, що ДСКН України у 2012 році та протягом 9 місяців 2013 року через відсутність належного внутрішнього аудиту і контролю за дотриманням бюджетного законодавства не було своєчасно прийнято дієвих рішень з управління бюджетними коштами за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері контролю за наркотиками». У результаті із затверджених паспортом бюджет-

ної програми 25 результативних показників протягом 2012 року виконано тільки 18, тобто мета програми не досягнута, що свідчило про неналежне виконання покладених на службу повноважень.

На час проведення аудиту нормативно-правова база, яка регламентувала засади функціонування Державної служби України з контролю за наркотиками, потребувала удосконалення. Зокрема, існувала необхідність у визначенні на законодавчому рівні правових засад функціонування Державної служби України з контролю за наркотиками.

Положення про ДСКН України в частині розподілу повноважень щодо формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів необхідно було привести у відповідність із вимогами законів України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про Кабінет Міністрів України», «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».

Вимагали нормативного забезпечення і питання, які регулюють порядок і умови надання ліцензій на провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та оцінка ступеня ризику від здійснення такої діяльності.

Державній службі України з контролю за наркотиками з метою підвищення ефективності виконання визначених повноважень необхідно вжити заходів щодо запровадження єдиної системи моніторингу наркотичної ситуації та рівня боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Цьому мають сприяти і сучасні міжвідомчі автоматизовані системи збору та обміну інформацією із зазначених проблем.

Також аудитом встановлено, що запроваджена у 2012–2013 роках ДСКН України система планування бюджетних коштів на цілі її функціонування та система здійснення внутрішнього аудиту і контролю за їх використанням була недосконалою.

Внаслідок неефективного управління бюджетними коштами у 2012 році ДСКН України не використано та повернено до державного бюджету 5,8 млн. грн., що становило 45 відс. від загальної суми коштів, затверджених кошторисом на утримання служби. Поряд з цим мала місце кредиторська заборгованість, яка станом на 01.01.2013 становила 0,2 млн. грн., а станом на 01.10.2013 – 42,8 тис. гривень.

З порушенням законодавства ДСКН України використано 0,2 млн. грн. на оплату праці та нарахування на неї внаслідок несвоєчасного внесення відповідних змін до штатного розпису. Крім того, через порушення положення про преміювання було допущено завищення обсягу премії та нарахувань на неї за сім місяців 2013 року на 88,2 тис. гривень.

На закупівлю товарно-матеріальних цінностей ДСКН України неефективно використано понад 0,3 млн. гривень.

Також ДСКН України не забезпечено належного відомчого контролю за діяльністю територіальних органів. Так, у Вінницькому і Львівському міжрегіональних відділах відсутня належна координація роботи та взаємодія з правоохоронними органами, громадськими організаціями у сфері контролю за протидією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних

речовин і прекурсорів. Львівський міжрегіональний відділ не опрацьовував інформацію про нелегальний обіг наркотичних засобів і не в повному обсязі здійснював моніторинг процесів поширення незаконного обігу та вживання наркотичних засобів.

Результати проведеного *аналізу утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань* засвідчили, що фінансування розвитку та утримання автомобільних доріг в Україні через залучення кредитів було неефективним, залучені фінансові ресурси кардинально не покращили стану мережі автомобільних доріг загального користування, що у переважній більшості не відповідала сучасним вимогам. Капітального ремонту потребувало близько 90 відс. доріг, більшість з яких не ремонтувалася 30–40 років. Обсяги руйнувань і деформацій на дорожньому покритті постійно зростає.

У порушення норм Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» з 1999 року не було створено Державного дорожнього фонду України. Заходи щодо його створення жодним із урядів не здійснювалися. До джерел фінансування дорожнього господарства не залучено законодавчо визначену плату за проїзд автодорогами України транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів іноземних держав. На час проведення аналізу ця плата входила до складу єдиного збору, що справлялась в пунктах пропуску через державний кордон України і зараховувалась до загального фонду держбюджету. Передбачене статтею 40 Закону України «Про автомобільні дороги» фінансування будівництва та реконструкції об'єктів дорожнього господарства, що мають загальнодержавне значення, із загального фонду державного бюджету практично не здійснювалось.

Натомість державою та Укравтодором із 2002 року на розвиток мережі й утримання автомобільних доріг залучені додаткові фінансові ресурси – кредити, векселі та облігації – загалом на 3 млрд. 48,3 млн. дол. США, 1 млрд. 62,6 млн. євро і 9,4 млрд. гривень. Крім того, станом на 01.03.2013 у результаті розміщення облігацій Укравтодору сума запозичень збільшилася ще на 3,2 млрд. гривень.

Внаслідок залучення Укравтодором додаткових кредитних ресурсів на реструктуризацію раніше отриманих кредитів питома вага коштів, які спрямовувались безпосередньо на розвиток доріг, зменшувалась. У той же час питома вага видатків на обслуговування кредитів зростала, зокрема у 2013 році із 13,5 млрд. грн. загального фінансування дорожнього господарства із спеціального фонду державного бюджету на погашення боргових зобов'язань планувалося спрямувати майже 9 млрд. грн. або понад 65 відсотків.

Укравтодор за погодженням з Урядом і Мінфіном залучав кредити з правом банку вимагати дострокового їх погашення. Такі дискримінаційні умови укладених угод призвели до значних додаткових витрат із спеціального фонду державного бюджету, зокрема, на виплату додаткової комісійної винагороди Кредіт Свісс банку (Лондонська філія) неефективно використано 20 млн. дол. США.

Недосконалою була система контролю за умовами укладених кредитних (фінансових) угод та використанням коштів, оскільки міжнародні фінансові організації за боргові зобов'язання нав'язували Україні дискримінаційні умови. Виконання проектів на вітчизняних автомобільних дорогах здійснювали переважно іноземні компанії. Більше того, іноземні компанії, що залучалися до будівельно-ремонтних робіт, консультаційних послуг і послуг з нагляду, планувалося залучати також і до експлуатації та утримання доріг. Разом з тим, участь українських підприємств дорожньої галузі у цих роботах обмежена.

Колегією Рахункової палати було запропоновано Кабінету Міністрів України створити відповідно до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» Державний дорожній фонд України та затвердити Державну цільову економічну програму розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013–2018 роки.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів, встановлено, що у 2012 році Держспоживінспекцією як відповідальним виконавцем бюджетних програм «Керівництво та управління у сфері захисту прав споживачів» і «Здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів» не досягнута їхня мета – здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і реклами у цій сфері та ринкового нагляду для забезпечення сталого економічного розвитку держави та належного рівня якості і безпеки життя громадян.

Проведена у 2011 році реорганізація державного органу, який повинен здійснювати контроль за дотриманням законодавства у сфері захисту прав споживачів і державний ринковий нагляд, фактично призвела до послаблення державного контролю у цій сфері. Зокрема, спостерігалось зростання кількості небезпечних, неякісних товарів та підробок на споживчому ринку країни. Частка продуктів харчування, реалізованих з порушенням законодавчо встановлених вимог до якості і безпеки, збільшилась у 2012 році порівняно з попереднім роком на 5 відс., сягнувши 38 відс. від загального обсягу перевіреної харчової продукції. Більш ніж чверть перевірених товарів непродовольчої групи не відповідала встановленим стандартам.

Поряд з цим протягом 2011–2012 років майже удвічі зменшилась загальна кількість проведених перевірок щодо дотримання законодавства у сфері захисту прав споживачів, внаслідок чого у 2012 році обсяги перевіреної продукції продовольчої групи скоротились порівняно з попереднім роком на 30 відс., непродовольчої групи – на 10 відсотків. Крім того, спостерігалось зниження ефективності роботи Держспоживінспекції з розгляду скарг споживачів про порушення їхніх прав.

Аудит також засвідчив, що нормативно-правове забезпечення регулювання діяльності органів Держспоживінспекції України було суперечливим і недосконалим. Відсутність концепції щодо державної політики у сфері захисту прав споживачів, не сприяло комплексному і системному розв'язанню проблем у цій сфері.

Мінекономрозвитку, за пасивної участі Держспоживінспекції, не здійснено своєчасної розробки та прийняття регуляторних актів у сфері ринкового нагляду, внаслідок чого практична реалізація Закону України «Про державний ринковий нагляд та контроль нехарчової продукції» була загальмована майже на рік.

На час проведення аудиту в Україні був відсутній консультативно-дорадчий орган, діяльність якого була б спрямована на підготовку узгоджених пропозицій з організації здійснення державного ринкового нагляду в усіх секторах економіки.

Крім того, Мінекономрозвитку та Держспоживінспекцією не було створено національної інформаційної системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, яка становить серйозний ризик (була передбачена Державною цільовою економічною програмою розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2009 № 828). відсутність цієї інформаційної системи значно ускладнювала координацію дій органів ринкового нагляду при плануванні і проведенні системних контрольних заходів.

За результатами аудиту було рекомендовано Міністерству економічного розвитку і торгівлі України підготувати проекти нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення законодавства з питань захисту прав споживачів та ринкового нагляду з урахуванням досвіду у зазначених сферах інших розвинутих країн, зокрема, країн ЄС. Також слід прискорити здійснення заходів щодо створення національної інформаційної системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, а також заходів щодо забезпечення доступу органів ринкового нагляду до інформації та баз даних споживчих та професійних продуктів міжнародної організації PROSAFE.

Аналогічна ситуація щодо нормативно-правового забезпечення встановлена і під час *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з контролю за цінами*.

Мінекономрозвитку не забезпечено своєчасного розгляду, узгодження та прийняття окремих нормативних актів, спрямованих на унормування порядку проведення Держцінінспекцією та її територіальними органами контрольно-перевірочної роботи. Зокрема, зміни до Положення про Державну інспекцію України з контролю за цінами, затвердженого Указом Президента України від 30.03.2012 № 236, стосовно надання їй повноважень на здійснення державного контролю (нагляду) за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, були внесені через 8 місяців після набрання чинності Законом України від 21.06.2012 № 5007 «Про ціни і ціноутворення».

Не було переглянуто граничну чисельність Держцінінспекції у зв'язку з покладенням на неї зазначеним Законом та Указом Президента України від 07.04.2013 № 220 «Про внесення змін до Положення про Державну інспекцію України з контролю за цінами» нових повноважень щодо виконання контрольно-наглядових функцій.

У зв'язку з проведенням адміністративної реформи потребували узгодження положення нормативно-правових актів щодо чіткого розподілу повноважень між органами виконавчої влади, уповноваженими здійснювати державне регулювання цін.

Крім того, ряд нормативних документів, що стосуються моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку, не відповідають вимогам Закону України «Про ціни і ціноутворення», а Порядок надання висновків щодо розрахунків економічно обґрунтованих планових витрат на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, виробництва, транспортування, постачання теплової енергії, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води, послуги з вивезення побутових відходів, а також технічного обслуговування ліфтів, затверджений наказом Міністерства економіки України від 07.03.2007 № 67, застарілий і на час проведення аудиту потребував вдосконалення.

Результати аудиту використання бюджетних коштів на виконання функцій Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг засвідчили, що на якість і повноту виконання основних завдань і функцій новоствореної у 2012 році Нацкомфінпослуг вплинула організаційна невідповідність процедури ліквідації її попередника – Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг (далі – Держфінпослуг).

Незважаючи на неодноразові перенесення ліквідаційною комісією Держфінпослуг термінів остаточного виконання власних планів з ліквідації старої структури, на час проведення аудиту її фактично так і не здійснено.

Як наслідок, у 2012–2013 роках потреба Нацкомфінпослуг у бюджетних коштах для виконання нею функцій у сфері державного регулювання ринків фінансових послуг забезпечувалася лише в обсягах, що покривали витрати з оплати праці та оплати комунальних послуг, а кошти державного бюджету, що передбачалися на забезпечення діяльності новоствореної Комісії, фактично використовувалися на процес ліквідації старої структури. Так, із загального обсягу коштів, використаних за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері регулювання ринків фінансових послуг» – 21,2 млн. грн., або більш як 41 відс. витрачено на процес ліквідації Держфінпослуг (оплату кредиторської заборгованості попередніх років за придбане програмне забезпечення, утримання своєчасно не звільненого або не переведеного персоналу та інше).

Нацкомфінпослуг, як новостворений орган, вживав заходів із виконання передбачених чинним законодавством основних завдань і функцій, проте низка актуальних проблем у сфері державного регулювання і нагляду за ринками небанківських фінансових послуг потребувала свого вирішення, оскільки їх неврегульованість не сприяла захищеності інтересів споживачів фінансових послуг і прозорості та розвитку конкурентоспроможного ринку фінансових послуг в Україні.

На законодавчому рівні досі остаточно не врегульовані важливі питання сфери небанківських фінансових послуг: створення Фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування життя; заборони діяльності

в Україні фінансових пірамід; створення правових та економічних засад ломбардної діяльності; створення правових основ для забезпечення захисту інтересів споживачів фінансових послуг шляхом застосування заходів впливу за порушення законодавства про захист прав споживачів на ринках небанківських фінансових послуг, вдосконалення механізму застосування санкцій до небанківських фінансових установ за такі порушення та інші.

За результатами проведеного аудиту Колегія Рахункової палати запропонувала Комітету Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності за участі Нацкомфінпослуг та інших зацікавлених державних органів влади і державних регуляторів ринків фінансових послуг провести інвентаризацію законопроектів щодо регулювання діяльності фінансових установ на ринку фінансових послуг та вжити заходи щодо їх розгляду на засіданнях Верховної Ради України.

В ході проведеного *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на виконання повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг*, встановлено, що діюча система регулювання тарифів підприємств у сфері комунальних послуг в Україні неповною мірою відповідає принципам регулювання, що застосовуються в умовах ринкової економіки. Комісією не впроваджено жодної інвестиційної програми суб'єктів господарювання у сфері комунальних послуг; недостатньо проводилася робота із встановлення економічно обґрунтованих тарифів на комунальні послуги (цими тарифами охоплено лише 65 відс. обсягу споживання теплової енергії), практично не здійснювалася робота у сфері перероблення та захоронення побутових відходів і притягнення до відповідальності посадових осіб суб'єктів господарювання, у яких під час перевірок встановлені порушення ліцензійних умов та які подавали до Комісії звітність з порушеннями (орієнтовна сума незастосованих адміністративних санкцій становила понад 0,3 млн. грн.); не застосувалися адміністративні санкції до суб'єктів природних монополій, які не подавали звітність або подавали її несвоєчасно, не в повному обсязі, з помилками; функція з нарахування і стягнення пені не покладена на жоден із структурних підрозділів, тому ця робота не проводилася (орієнтовна сума несплаченої пені становила понад 0,3 млн. гривень).

Крім того, нормативно-правова база, що діяла у сфері державного регулювання комунальних послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, теплопостачання, перероблення і захоронення побутових відходів, була недостатньою, мала суперечності та певні правові недоліки, через що Комісія не була в змозі виконати окремі завдання, визначені Законом України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг».

Результати *аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень державними податковими органами у Львівській, Волинській і Тернопільській областях у 2011–2012 роках*, свідчать, що органи ДПС не забезпечили обґрунтованого планування, ефективного та законного використання коштів Державного бюджету України, виділених на виконання їх повноважень, зокрема, з порушенням законодавства використано 3,7 млн. грн., неефективно – 0,3 млн. гривень.

Державними податковими органами у Львівській, Волинській та Тернопільській областях при використанні виділених з державного бюджету коштів неповною мірою забезпечено ефективне та якісне виконання повноважень і доведених завдань у сфері контролю за дотриманням та виконанням податкового законодавства. План ДПС України зі збору платежів до спеціального фонду державного бюджету у 2011–2012 роках не виконано жодною з перевірених ДПС, внаслідок чого не надійшло 166,9 млн. грн. по Львівській області, 38,9 млн. грн. по Волинській області та 54,8 млн. грн. по Тернопільській області.

Зростання протягом 2011–2012 років суми податкового боргу (Волинська область – з 277,6 млн. грн. до 293,4 млн. грн., Тернопільська область – з 106,5 млн. грн. до 135,9 млн. грн., Львівська область – з 1 млрд. 143,5 млн. грн. до 1 млрд. 183,6 млн. грн.) свідчить про недостатню ефективність вжитих заходів для скорочення податкового боргу з боку ДПС у цих областях.

Списання у 2011–2012 роках податкового боргу по ДПС у Волинській та Тернопільській областях на загальну суму 132,8 млн. грн. не зменшило податкового боргу, оскільки відбувся ріст новоствореного податкового боргу.

За результатами адміністративного та судового оскарження податкових рішень у 2011–2012 роках скасовано на користь платників донараховані органами ДПС податки на суму понад 2,2 млрд. грн., у тому числі по ДПС у Львівській області – майже 1,8 млрд. грн., Тернопільській області – 376,2 млн. грн., Волинській області – 43 млн. гривень. Зазначене свідчить про незабезпечення з боку державних податкових служб ефективної системи контрольно-перевірочної роботи, що призвело до скасування у 2011–2012 роках значних обсягів донарахованих податків як самими органами ДПС, так і за рішеннями судів.

1.3.3.6. Економічна та міжнародна діяльність держави

Не менш актуальним у звітному році було і дослідження різного роду важливих питань, пов'язаних з економічною та міжнародною діяльністю держави. Загалом було проведено п'ять поглиблених аудитів, пов'язаних з розвитком внутрішнього ринку; утворенням, погашенням та обслуговуванням державного і гарантованого державного боргу; розвитком мінерально-сировинної бази; державного замовлення на поставку продукції для державних потреб тощо.

Результати аналізу виконання заходів Державної цільової економічної програми розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 року свідчать про те, що Мінекономрозвитку, Держспоживінспекція та інші органи виконавчої влади – виконавці Програми в межах своєї компетенції протягом 2009–2012 років не створили сприятливих організаційних та економічних умов для виконання її завдань і заходів. Із 40 заходів Програми виконано 22, частково виконано – 5, не виконано – 13. При цьому три заходи, які виконані частково, здійснювалися за рахунок коштів органів виконавчої влади в рамках інших програм і суб'єктів господарювання, а з дев'яти заходів щодо супроводження у Верховній Раді України законопроектів, які вважаються виконаними, два законопроекти так і не були прийняті.

Через невиконання завдань і заходів Програми не забезпечено її очікуваних результатів. Зокрема, не збільшено до 73–75 відс. частки вітчизняних споживчих товарів у роздрібному товарообороті, навпаки, продовжилося її падіння (з 67,4 відс. у 2009 році до 58,9 відс. у 2012 році); не приведено законодавство України з питань розвитку внутрішнього ринку у відповідність із законодавством ЄС (із 3724 національних стандартів, запланованих Програмою для прийняття, розроблено та прийнято лише 319); не відбулося збільшення доступу вітчизняної продукції на європейський ринок та ринок країн Європейської асоціації вільної торгівлі (у 2012 році на 4,9 відс. скоротилися поставки товарів на ринки країн ЄС).

Як наслідок, за даними Глобального звіту про конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, протягом 2009–2012 років рейтинги України за рядом показників щодо ефективності внутрішнього ринку значно погіршилися. За індексом розміру внутрішнього ринку у 2012–2013 роках Україна посідала 35 місце серед 144 країн світу, втративши 9 позицій порівняно з 2007–2008 роками, що передували даті схвалення Програми.

Прийнята у 2009 році Програма носила декларативний характер, не враховувала усіх визначених її концепцією можливих шляхів та способів розв'язання проблем розвитку внутрішнього ринку та не могла належним чином забезпечити досягнення мети її створення.

Замість 22 шляхів розв'язання проблем, передбачених у концепції, в Програмі визначено лише 10. Поза увагою залишено такий напрям розвитку внутрішнього ринку, як аграрний ринок. Шістдесят п'ять відсотків заходів Програми щодо розробки нормативно-правових актів та супроводження у Верховній Раді України законопроектів не мають остаточної цілі їх реалізації – прийняття.

При визначенні завдань і заходів Програми, а також під час внесення до неї постановами Кабінету Міністрів України змін також було допущено недоліки, які вплинули на виконання Програми.

Колегією Рахункової палати рекомендовано Кабінетові Міністрів України дати доручення Мінекономрозвитку та іншим міністерствам (відомствам) здійснити аналіз державних цільових програм на предмет їх ефективності та очікуваних результатів від їх реалізації і врахувати при розробці нових програм в перспективі.

Результати аудиту утворення, погашення та обслуговування у 2012 році державного і гарантованого державою боргу та аналізу стану інформаційних систем управління державним боргом засвідчили, що на кінець 2012 року основний показник боргової безпеки – відношення державного та гарантованого боргу до валового внутрішнього продукту становив 36,6 відс., що менше граничного рівня, визначеного Бюджетним кодексом України (60 відсотків).

Однак тенденція попередніх років щодо зростання державного та гарантованого державою боргу у 2012 році збереглася і, як наслідок, станом на кінець року сукупний борг України зріс на 42,4 млрд. грн. до 515,5 млрд. гривень.

Фактичний розмір державного боргу у 2012 році досяг майже 399 млрд. грн., що на 24,8 млрд. грн. менше граничного обсягу, встановленого Законом про бюджет (424 млрд. грн.), однак його приріст перевищив приріст 2011 року.

Державні гарантії було надано на загальну суму 75,3 млрд. грн., що знаходилось в межах показника, встановленого Законом про бюджет. Проте фактичний обсяг наданих державних гарантій майже в 5 разів перевищив обсяг, який був визначений Основними напрямками бюджетної політики на 2012 рік, затвердженими відповідною постановою Верховної Ради України.

У 2012 році Мінфіном було продовжено вжиття заходів для подальшого нормативного врегулювання процедур у сфері державного та гарантованого державою боргу. Однак повноти та своєчасності нормативного забезпечення управління боргом не досягнуто. Причинами цього стало неповне виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами попередніх аудитів, затримки у розробці документів, передбачених нормативними актами Президента та Уряду, а також внесення змін до середньострокової Стратегії управління боргом.

Незважаючи на застосування Мінфіном всіх передбачених законодавством інструментів управління боргом та утримання результатів реалізації відповідної середньострокової Стратегії з неперевищенням встановлених меж, в управлінні державним та гарантованим державою боргом у 2012 року відсутніх прогресивних змін не відбулось.

Планування заходів з управління боргом, в тому числі передбачення обсягів обслуговування боргу, здійснення державних запозичень та надання державних гарантій, здійснено Мінфіном з недоліками та за умови їх недостатнього обґрунтування. Зазначене призводило до необхідності здійснення неодноразових коригувань відповідних бюджетних призначень протягом року.

Також з окремими недоліками та порушеннями нормативних актів здійснювались облік та звітування щодо операцій, пов'язаних з державними запозиченнями та гарантованим державою боргом, та виконання заходів з управління державним боргом та ризиками щодо державних гарантій.

Колегією Рахункової палати рекомендовано Кабінету Міністрів України доручити Мінфіну разом з Мінекономрозвитку опрацювати питання щодо розроблення стратегічного документу стосовно надання державних гарантій на відповідний період на фінансування пріоритетних інвестиційних проектів, які мають стратегічне значення для економіки.

За результатами перевірки ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2011–2012 роках на розвиток мінерально-сировинної бази, встановлено, що в Україні прийнято базові кодекси та закони, які регулюють питання розвитку мінерально-сировинної бази держави, затверджено Загальнодержавну програму розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, визначено механізми її реалізації, завдання та заходи, джерела необхідних коштів, відповідальні центральні органи виконавчої влади.

Проте, неузгодженість чинних законодавчих норм, що регулюють галузь за напрямками: облік результатів завершених робіт з геологічного вивчення надр; проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин; джерела покриття видатків на проведення геологорозвідувальних робіт, не сприяла підвищенню ефективності управлінських рішень у сфері розвитку мінерально-сировинної бази.

Слід зазначити, що Кабінетом Міністрів України та відповідальними центральними органами виконавчої влади були вжиті заходи реагування на висновки та рекомендації Колегії Рахункової палати за результатами попереднього контрольного-аналітичного заходу з даного питання, який було проведено в 2010 році. Зокрема, було оновлено Загальнодержавну програму розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, розпочато автоматизацію процесу планування геологорозвідувальних робіт, актуалізовано перехідні роботи. Проте, на час проведення перевірки, не було вирішене питання забезпечення виконання Загальнодержавної програми, що спричинило неефективне використання коштів державного бюджету, спрямованих на цю мету.

Також слід зазначити, що внаслідок недофінансування та повернення коштів до державного бюджету в загальному обсязі 24,1 відс. затверджених асигнувань на 2011–2012 роки План технічного переоснащення підприємств геологічної галузі не виконаний.

Державне замовлення на одержання приросту корисних копалин виконано не в повному обсязі, завдання першого етапу Загальнодержавної програми не досягнуті, а тому необхідне її коригування шляхом внесення змін.

Значне скорочення фінансування галузі позначалося на ефективності її роботи та перспективах розвитку, не виконувалось поставлене завдання – забезпечення гірничодобувних підприємств мінеральною сировиною.

Враховуючи викладене, Колегія Рахункової палати вважає за доцільне запропонувати Кабінету Міністрів України доручити Міністерству екології та природних ресурсів України та Державній службі геології та надр України ініціювати внесення змін до Закону України «Про державну геологічну службу України» і Кодексу України про надра щодо їх узгодження з Податковим кодексом України в частині визначення джерел покриття видатків на проведення геологорозвідувальних робіт та до Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» у частині коригування показників зазначеної Програми, виходячи із стану виконання її першого етапу.

За результатами аналізу формування і виконання у 2012–2013 роках державного замовлення на поставку продукції для державних потреб встановлено, що державне замовлення в Україні не було засобом державного регулювання економіки для формування на контрактній (договірній) основі складу та обсягів товарів, робіт і послуг, необхідних для забезпечення потреб України в розв'язанні найважливіших соціально-економічних проблем.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України не забезпечило в повному обсязі функцію формування та реалізації державної політики у сфері державного замовлення на поставку продукції та на підготовку

фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб, не здійснювало належним чином координацію робіт державних замовників щодо його розміщення та виконання.

За відсутності методики розрахунку вартості підготовки одного фахівця у 2012–2013 роках, міністерства та відомства необґрунтовано з року в рік збільшують обсяги фінансування державного замовлення на освіту. Як наслідок, фактична вартість навчання, яка встановлена за контрактною формою, в рази менша, ніж вартість, встановлена за держзамовленням за аналогічними спеціальностями. Така різниця була необґрунтованою і призводила до суттєвого навантаження на державний бюджет.

В Україні відсутній нормативно визначений механізм працевлаштування випускників вищих навчальних закладів України. Крім того, на час проведення аналізу існувала суттєва прогалина у законодавстві: не було затверджено порядку компенсації або відшкодування бюджетних коштів фахівцями, які отримали вищу освіту за державним замовленням, але не відпрацювали обов'язкові три роки за направленням.

Колегія Рахункової палати рекомендувала Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо ініціювання нової редакції Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» та внесення змін до Бюджетного кодексу України для визначення особливостей механізму використання бюджетних коштів на здійснення державного замовлення.

Аудитом витрачання коштів Державного бюджету України Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках встановлено, що на підготовку та проведення заходів із забезпечення двостороннього співробітництва з іноземними державами в 2011–2012 роках за чотирма бюджетними програмами було використано 18,3 млн. грн. або 53,8 відс. запланованих коштів. Головна причина цього – незабезпечення фінансування бюджетних програм у повному обсязі через незадовільний стан виконання державного бюджету та скасування або перенесення на інші терміни проведення міжнародних заходів.

Як наслідок, недофінансування мало негативний вплив на досягнення мети бюджетних програм, які передбачали інтеграцію України у світовий економічний простір шляхом розвитку двостороннього та багатостороннього співробітництва з іноземними державами та міжнародними організаціями, збільшення надходжень іноземних інвестицій у національну економіку, розширення міжнародних торговельно-економічних зв'язків та поліпшення міжнародного іміджу України.

За результатами контрольного заходу було встановлено, що Мінекономрозвитку в окремих випадках не забезпечено дотримання вимог чинного законодавства та власних нормативних документів щодо використання коштів.

Колегією Рахункової палати було рекомендовано Кабінету Міністрів України зобов'язати Міністерство доходів і зборів України провести тематичну перевірку дотримання державними установами та організаціями міжнародних угод у частині сплати ПДВ.

Результати аудиту діяльності Державного підприємства «Фінансування інфраструктурних проектів» із управління запозиченнями під державні гарантії засвідчили, що управління зовнішніми запозиченнями в обсязі майже 1,3 млрд. дол. США, залученими у 2010–2011 роках Державним підприємством «Фінансування інфраструктурних проектів» (далі – ДП «Фінінпро») під державні гарантії з метою фінансування заходів Державної цільової програми щодо підготовки та проведення в Україні чемпіонату Євро-2012, здійснювалося неефективно.

Для фінансування заходів Програми Євро-2012 за рахунок запозичень ДП «Фінінпро» уклало 78 договорів про надання позик і безповоротної фінансової допомоги виконавцям Програми чемпіонату на загальну суму майже 10,3 млрд. гривень.

Частину договорів про надання позик на суму понад 3 млн. грн. ДП «Фінінпро» за погодженням з Національним агентством з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та реалізації інфраструктурних проектів уклало в період завершення підготовки до чемпіонату. Як наслідок, незважаючи на залучення передбачених обсягів коштів, на момент початку чемпіонату за половиною заходів Програми кошти запозичень були використані не в повних обсягах.

Отримані ДП «Фінінпро» від розміщення тимчасово вільних коштів на депозитах доходи в обсязі 55,7 млн. грн. використані на придбання та утримання адміністративно-офісної будівлі (80 відс. усіх витрат), заробітну плату та матеріальну допомогу працівникам, сплату податків і зборів (14 відсотків). Проте на діяльність із фінансування заходів Програми Євро-2012 ці доходи не спрямовувалися.

За два роки використання запозичень, залучених ДП «Фінінпро» під державні гарантії, вартість їх обслуговування досягла 1,4 млрд. грн., а з урахуванням остаточного терміну їх повернення кредиторам (2018 рік) ця сума сягне 6,9 млрд. грн., або майже 70 відс. від обсягу здійснених запозичень.

Виконавці заходів, які отримали кошти для проведення робіт з підготовки чемпіонату Євро-2012 за рахунок запозичень ДП «Фінінпро», не дотримувалися вимог нормативних актів при виконанні відповідних договорів про позики, а також не забезпечували своєчасності і повноти досягнення результатів використання коштів позик. Як наслідок, кошти запозичень лише за половиною заходів (21 з 39) виконавцями були використані в повних обсягах, а залишок невикористаних коштів становив 29,1 млн. гривень. Жодним з позичальників не було дотримано умов договорів у частині своєчасного перерахування плати за отримання та користування позикою, що свідчить про ризики їх неспроможності до повернення отриманих позик.

1.3.3.7. Соціальні питання

Пріоритетним напрямом контролю використання бюджетних коштів впродовж усіх років діяльності Рахункової палати були соціальні питання, які тим чи іншим чином пов'язані з умовами життя різних верств населення країни, їх праці та відпочинку. Загалом за даним напрямом аудиторами було виявлено, що з порушенням чинного законодавства використано 433,4 млн. грн. бюджетних коштів, неефективно – 404,2 млн. гривень.

У звітному році Колегія Рахункової палати значну увагу приділяла аналізу ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на соціальний захист та оздоровлення дітей.

Рахунковою палатою було проведено *аудит ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації та проведення у 2012 році заходів з оздоровлення та відпочинку дітей*, за результатами якого встановлено, що у зазначеному році вжиті Урядом та Мінсоцполітики заходи щодо збільшення чисельності оздоровлених влітку дітей порівняно з попереднім роком не дали відчутних результатів. Кількість оздоровлених дітей збільшилась на 2,3 відсотки. Водночас якість оздоровчих послуг погіршується. Оздоровлення та відпочинок дітей влітку, як і в минулих роках, здійснювались у таборах з денним перебуванням, що утворюються на базі навчальних закладів. В таких таборах було оздоровлено 72,3 відс. дітей. Матеріальна база дитячих оздоровчих закладів усіх типів погіршилась. Загальна кількість позаміських оздоровчих закладів протягом 2012 року зменшилась на 81 одиницю. Порівняно з 2011 роком кількість місць у цих закладах зменшилась на 5,4 тис. (2,8 відсотка).

Проведений аудит засвідчив, що єдина система оздоровлення та відпочинку дітей за рахунок коштів державного бюджету не була створена. Організаційно-фінансові механізми, застосовані кожним із головних розпорядників коштів – учасників оздоровчої кампанії 2012 року, як і раніше, відрізнялись, а саме: кошти на оздоровлення дітей працівників агропромислового комплексу, виділені Мінсагropolітики, використані на оплату путівок шляхом часткової оплати їх вартості; кошти для санаторно-курортного лікування та відпочинку дітей, потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи, виділені Мінсоцполітики, спрямовані на централізовану закупівлю путівок для оздоровлення цих дітей шляхом проведення конкурсних торгів; кошти, виділені Мінсоцполітики на оздоровлення і відпочинок дітей, які потребують соціальної уваги та підтримки, спрямовані на придбання путівок до дитячих оздоровчих таборів МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія» із застосуванням процедури закупівлі в одного учасника; Державному управлінню справами кошти виділені для забезпечення функціонування дитячих оздоровчих таборів: «Дитячий оздоровчий табір-пансіонат «Радуга» і «Дитячий оздоровчий табір «Світанок».

Незважаючи на проведену Мінсоцполітики роботу з усунення недоліків і порушень, виявлених попереднім аудитом Рахункової палати, ключові питання оздоровлення та відпочинку дітей досі не вирішені. Форму-

вання Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку не завершено. Станом на 18.05.2013 до реєстру внесено 568 дитячих закладів, що становило 77,1 відс. від кількості позаміських закладів оздоровлення та відпочинку.

Хоча державний контроль за діяльністю дитячих закладів оздоровлення та відпочинку передбачає проведення раз на п'ять років державної атестації цих закладів, відповідно до Плану проведення атестації дитячих закладів державної форми власності у 2012 році експертною комісією Мінсоцполітики проведено атестацію 12 з 98 запланованих до атестації протягом п'яти років закладів державної форми власності. Всього впродовж 2010–2012 років атестацію пройшли 26 таких дитячих закладів і 360 закладів приватної та комунальної форми власності.

Також був відсутній Порядок визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на конкурсній основі. Це призвело до того, що відбір таких закладів для дітей працівників агропромислового комплексу проводився, як і в минулих роках, Головними управліннями агропромислового розвитку на власний розсуд.

Нормативно-правова база щодо підготовки і проведення заходів із оздоровлення та відпочинку дітей переважно сформована, однак містить прогалини. Всупереч вимогам Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» не затверджено Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей. Не затверджено також державних програм розвитку державних підприємств «Міжнародний дитячий центр «Артек» та «Український дитячий центр «Молода гвардія».

За результатами аудиту Колегія Рахункової палати вважала за доцільне: удосконалити нормативно-правові акти, що регулюють питання оздоровлення та відпочинку дітей, а також вжиття заходів щодо розробки Державної цільової соціальної програми оздоровлення і відпочинку дітей та розробки порядку визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на конкурсній основі, як того вимагає Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей».

Системні прогалини нормативного і організаційного характеру були також виявлені під час проведення *аналізу та перевірки забезпечення у 2012 році за рахунок коштів державного бюджету дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням*. Встановлено, що існуюча система забезпечення дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням була недієвою та малоефективною і потребувала удосконалення, перш за все, в частині забезпечення рівного доступу дітей-інвалідів до цієї державної гарантії у сприятливий для лікування чи оздоровлення період з обґрунтовано визначеними, згідно з видами захворювання, термінами.

У 2012 році санаторно-курортне лікування в санаторіях соматичного профілю системи Міністерства охорони здоров'я України отримали лише 2,7 відс. загальної чисельності дітей-інвалідів, які перебували на відповідному диспансерному обліку (в 1,5 раза менше, ніж у 2011 році). В цілому оздоровлено влітку в дитячих закладах оздоровлення різного підпорядкування 14,5 відс. дітей-інвалідів.

Невиконання впродовж 2010–2012 років постанови Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1345 «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками дітей-інвалідів» стосовно щорічного передбачення на цю мету асигнувань, унеможливило реалізацію дітьми-інвалідами свого права на отримання санаторно-курортних путівок, на визначених постановою умовах. За наявності незадоволеної потреби дітей з соматичними захворюваннями (52,6 відс.), потреба дітей-інвалідів у санаторно-курортному лікуванні МОЗ при розподілі ліжко-місць та путівок до санаторіїв не враховувалася.

Всупереч наказу МОЗ від 20.12.2011 № 940 «Про затвердження Плану розподілу місць в спеціалізованих (спеціальних) санаторіях МОЗ України на 2012 рік», санаторно-курортні заклади самостійно вирішували питання щодо використання путівок та ліжкового фонду, що, за наявності незадоволеної потреби, призвело до їх неефективного використання та необґрунтованого формування на кінець року залишків путівок (1181 штук).

Організація забезпечення санаторно-курортним лікуванням дітей-інвалідів супроводжувалася неналежним виконанням органами, задіяними у плануванні, розподілі та видачі безкоштовних санаторно-курортних путівок, своїх повноважень. Зокрема, виконання плану ліжко-місць санаторіями досягалося за рахунок розгортання у осінне-зимовий період понад встановлену потужність додаткових ліжко-місць, які у сприятливий для лікування літній період реалізовувалися на комерційних засадах за вартістю нижчою, ніж середні витрати держави на утримання одного ліжко-місця. Як наслідок, забезпечення дітей-інвалідів такими путівками здійснювалося переважно у осінньо-зимовий період із скороченими термінами перебування, що не сприяло якості санаторно-курортного лікування.

Санаторно-курортними відбірковими комісіями не забезпечено обґрунтованого та прозорого відбору дітей для направлення у санаторії. Так, впродовж 2012 року ними направлено до санаторно-курортних закладів 2815 дітей із захворюваннями, що не відносилися до профілів санаторіїв, 46 дітей – з протипоказаннями до санаторно-курортного лікування та 12 дітей – за відсутності у них медичних показань.

Нормативно-правове забезпечення дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням на час проведення перевірки було недосконалим, містило низку правових прогалин та неузгодженостей.

З метою покращення ситуації Рахунковою палатою за підсумками проведеного аналізу та перевірки було запропоновано вдосконалити порядок забезпечення дітей-інвалідів санаторно-курортними путівками з врахуванням повноважень, покладених з березня 2013 року на Мінсоцполітики, та реалізації його норм щодо надання безоплатної путівки особі, яка супроводжує дитину-інваліда; запровадити порядок виплати дітям-інвалідам компенсацій замість санаторно-курортної путівки або вартості самостійного санаторно-курортного лікування; розробити нормативи забезпечення медичними препаратами державних і комунальних закладів охорони здоров'я.

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на заходи з реабілітації дітей з дитячим церебральним паралі-

чем, засвідчив, що впродовж 2012 року та 9 місяців 2013 року не вдалося повною мірою досягти очікуваних результатів від запровадження бюджетної програми «Заходи із реабілітації дітей з дитячим церебральним паралічем» у частині забезпечення максимальної кількості дітей-інвалідів з ДЦП якісними реабілітаційними послугами. Використання коштів державного бюджету головним розпорядником бюджетних коштів Мінсоцполітики та розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня – органами соціального захисту населення здійснювалося, з окремими порушеннями та недоліками.

Організація виконання бюджетної програми була недосконалою та супроводжувалася відсутністю належної координації дій з боку її виконавців. Це призвело до відстрочення термінів реалізації бюджетної програми на півроку і створило передумови для неналежного виконання договорів у 2013 році, а отже – відстрочення отримання дітьми-інвалідами з ДЦП реабілітаційних послуг. Також мало місце довготривале проведення Мінсоцполітики у 2013 році процедури відкритих торгів на закупівлю реабілітаційного обладнання унеможливило його використання.

Переважну частину бюджетних призначень (98 відс.) спрямовано на придбання реабілітаційного обладнання. Мінсоцполітики у 2012 році придбано 8 реабілітаційних роботизованих комплексів для відновлення навичок ходіння «LocomatPro», у 2013 році укладено договори на закупівлю чотирьох видів іншого реабілітаційного обладнання. Решту бюджетних призначень передбачалося спрямувати на оплату реабілітаційних заходів для дітей-інвалідів з ДЦП.

Як наслідок у 2012 році реабілітацію за допомогою придбаного реабілітаційного обладнання пройшли 16 дітей-інвалідів з ДЦП, впродовж 9 місяців 2013 року – 353 дитини-інваліда з ДЦП (2 відс. їх загальної чисельності на початок 2013 року).

За результатами аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» у 2012 році та I півріччі 2013 року, зроблено висновок, що в Україні загалом створено правові засади та організаційно-інституційну інфраструктуру для соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Запровадження виплати державної соціальної допомоги на таких дітей позитивно вплинули на подальше створення умов для їх виховання та утримання за принципом родинності. Як наслідок, кількість дітей, охоплених сімейними формами виховання, щороку збільшувалась: за 2012 рік їх чисельність збільшилась на 1665 осіб і станом на 01.01.2013 становила 75 тис. дітей, або 80,8 відс. загальної чисельності дітей цієї категорії.

Мінсоцполітики вжито заходів щодо усунення недоліків, виявлених попереднім аудитом Рахункової палати, водночас робота Міністерства з цього приводу не мала завершеного характеру.

Так, незважаючи на вимоги Указу Президента України від 11.12.2011 № 1163 «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні» розробити в установленому порядку механізм фінансування потреб дітей-

сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» та забезпечити до 01.05.2012 його впровадження, цей механізм на час завершення аудиту не був запроваджений.

Всупереч вимогам пункту 5 Положення про дитячий будинок сімейного типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564, не вирішено питання фінансового забезпечення придбання та облаштування житла для таких дитячих будинків. За інформацією, отриманою Мінсоцполітики від регіонів, у 2013 році для будівництва (реконструкції) приміщень для цих будинків необхідно було майже 90 млн. гривень.

Прорахунки Мінсоцполітики у визначенні загального обсягу цієї субвенції за КПКВК 2511110 і обсягів коштів, які спрямовувались місцевим бюджетам, призвели до необхідності постійного коригування протягом 2012 року сум бюджетних призначень на виплату соціальної допомоги і грошового забезпечення прийомним батькам і батькам-вихователям за надання соціальних послуг у прийомних сім'ях і дитячих будинках сімейного типу. При цьому наприкінці 2012 року залишились невикористаними більш як 9 млн. гривень.

За відсутності у районах координації діяльності між службами у справах дітей та управліннями соціальної політики у питаннях своєчасності і повноти нарахування і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, вибірковими перевірками у Вінницькій та Житомирській областях встановлені випадки порушень в обчисленні і нарахуванні державної соціальної допомоги на таких дітей, а також несвоечасної її виплати на суму 95,5 тис. гривень.

Мінсоцполітики не забезпечило належну організацію та координацію робіт, пов'язаних із функціонуванням Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти» в регіонах. Система не працювала у 19 службах у справах дітей з 778, що ускладнювало отримання достовірних узагальнених даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та негативно впливало на належне забезпечення соціального захисту.

У 2013 році Колегія Рахункової палати також значну увагу приділяла і питанням контролю за спрямуванням державної допомоги на забезпечення житлом окремих категорій громадян.

За результатами *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи*, встановлено, що існуюча на час проведення аудиту система забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи була неефективною та має бути переглянута і суттєво удосконалена.

Виділені на той час Міністерству надзвичайних ситуацій України на зазначені цілі протягом 2012 року та 9 місяців 2013 року кошти державного бюджету в сумі 144,9 млн. грн. суттєво не вплинули на розв'язання цієї гострої соціальної проблеми. Всього упродовж вказаного періоду житло отримали 511 сімей, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, або 1,4 відс. від загальної кількості осіб, які перебували на квартирному обліку (35366 осіб).

У цьому ж періоді розпорядниками коштів за бюджетною програмою 3201200 «Забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» неефективно і з порушенням законодавства використано близько 8 млн. гривень.

Незважаючи на створену в Україні законодавчу базу, яка гарантує постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи соціальний захист і відшкодування їм та їхнім сім'ям матеріальних витрат, яких вони зазнали у зв'язку з Чорнобильською катастрофою, механізм реалізації цих гарантій був недосконалим.

Нагальною потребою є розроблення сучасної загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, відсутність якої починаючи з 2011 року, негативно позначилась в тому числі і на реалізації заходів із забезпеченням житлом «чорнобильців».

Практично ті ж самі проблеми виявлені і в ході *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, призначених для забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів*. Так, незважаючи на збільшення бюджетних призначень на забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів за останні три роки майже у 5 разів, потреба у житлі за рахунок коштів державного бюджету не задовольнялася (у 2011 році придбано 39 квартир, у 2012 році – 235, у 2013 році було заплановано придбати 315 квартир). При цьому станом на початок 2012 року на квартирному обліку перебувало 11,3 тис. осіб, 2013 року – 10,9 тис. осіб.

Серед причин незадовільного вирішення цієї проблеми, крім обмежених фінансових ресурсів, – також довготривалий процес формування списків осіб, яким буде придбаватися житло, зволікання Державною службою з питань інвалідів та ветеранів України з розподілом бюджетних призначень у розрізі розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та їх відбором, а також недосконалість нормативно-правового забезпечення у цій сфері. Все це негативно позначилося на реалізації воїнами-інтернаціоналістами законодавчо встановленого права на безкоштовне отримання житла, призвело до порушення черговості, надання в окремих випадках житла особам, які не мали на це права.

Організаційне забезпечення виконання бюджетної програми з забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів мало ряд системних недоліків, що за відсутності координації дій між Мінсоцполітики, Службою та органами місцевого самоврядування (розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, діяльність яких не підпорядковувалась і не координувалась Мінсоцполітики), а також за відсутності належного внутрішнього контролю за своєчасним та законним придбанням і розподілом житла призвело до використання 13 млн. грн. з недотриманням Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.03.2011 № 223 та Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, затверджених постановою Ради Міністрів УРСР від 11.12.84 № 470.

Разом з тим Єдиний реєстр громадян, які потребували поліпшення житлових умов та перебували на квартирному обліку станом на 01.07.2013 був заповнений лише на 12,7 відсотка. Ведення такого реєстру у повному обсязі дало б можливість Службі забезпечити контроль за інформацією Ради міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій про перебування на обліку воїнів-інтернаціоналістів, та, відповідно, забезпечити належний розподіл бюджетних коштів на цю мету.

Незабезпечення Мінсоцполітики і Службою у 2012 році та I півріччі 2013 року в умовах обмежених фінансових ресурсів обґрунтованого планування видатків, а розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня – ефективного управління наявними фінансовими ресурсами, зволікання територіальних органів Держказначейської служби з проведенням платежів призвело до повернення у кінці 2012 року до бюджету 22,6 млн. грн. та утворення кредиторської заборгованості у сумі 9,5 млн. гривень. Зазначене відстрочило отримання житла 89 воїнами-інтернаціоналістами.

Крім того, внесені з 07.08.2013 зміни до Порядку № 223 скасували обмеження вартості житла, що за відсутності внутрішнього контролю та непоширення на ці процедури норм законодавства про закупівлю може призвести до зловживань у сфері придбання житла в частині завищення його реальної вартості.

На думку Рахункової палати, доцільно відновити обмеження вартості житла поряд із запровадженням надання пільгового кредиту для покриття воїнами-інтернаціоналістами його понаднормованої вартості.

Крім того, альтернативним шляхом вирішення житлових проблем як осіб з числа воїнів-інтернаціоналістів так і чорнобильців є надання грошової компенсації за їх бажанням за належне для отримання житло, як це передбачено статтею 1 Житлового кодексу Української РСР, що не тільки прискорить розв'язання проблеми, а сприятиме більш раціональному і економному використанню бюджетних коштів.

Аудитом ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, встановлено, що Міноборони у 2011–2012 роках не забезпечило ефективного та відповідно до вимог чинного законодавства використання виділених з державного бюджету асигнувань у сумі 489 млн. грн. на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України.

У результаті прийняття неефективних управлінських рішень бюджетні кошти розпорозувалися між об'єктами будівництва, що призвело до зростання вартості незавершеного житлового будівництва з 604 млн. грн. до 841 млн. грн. або на 39,2 відсотка.

Аудитом встановлені факти спрямування коштів (17,7 млн. грн.) у довгострокову дебіторську заборгованість і на придбання житла у регіонах, де відсутня черга безквартирних військовослужбовців, будівництво (придбання) житла, що не відповідало вимогам державних будівельних норм та оплату квартир (53 млн. грн.), які надавалися лише на папері, а фактично не заселялися військовослужбовцями. Через халатну діяльність замовників –

Подільського, Кримського, Південного, Західного регіональних управлінь капітального будівництва – 28 млн. грн. неефективно використано на оплату судових рішень, будівництво житла понад опосередковану вартість, усунення недоліків після введення будинків в експлуатацію, оплату завищених обсягів виконаних робіт. До підприємств, які не забезпечили своєчасного виконання зобов'язань, не були застосовані санкції на 10,7 млн. гривень.

Як наслідок, не було досягнуто визначених паспортами бюджетних програм показників будівництва (придбання) квартир, а із 4,4 тис. квартир Міноборони фактично отримало тільки 1,3 тис., або менше третини від запланованих.

Така ситуація була спричинена також недоліками у плануванні Міноборони джерел фінансування бюджетних призначень з будівництва (придбання) житла і системним недофінансуванням (217 млн. грн.) цих призначень за загальним фондом від обсягів, визначених законами України про державний бюджет на 2011 і 2012 роки.

Таким чином, мета затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.99 № 2166 Комплексної програми забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби, службових осіб митних органів та членів їх сімей не досягнута, а визначені нею завдання щодо забезпечення у 2011–2013 роках 13,5 тис. безквартирних військовослужбовців житлом, завершення будівництва житлових будинків з інженерною інфраструктурою, яке розпочато у попередніх роках, не виконані. У результаті черга військовослужбовців Збройних Сил України, що перебувають на квартирному обліку, за останні 10 років залишилась незмінною і становила близько 45 тис. осіб.

Також слід зазначити, що Міноборони були проігноровані пропозиції Рахункової палати щодо неприпустимості неодноразового забезпечення житлом одних і тих самих військовослужбовців керівного складу Збройних Сил України, практики позачергового забезпечення військовослужбовців житлом шляхом надання їм службового житла, яка не тільки не припинилась, а використовувалась ще з більшим розмахом, без урахування вимог Житлового кодексу УРСР, статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Аналогічні недоліки у сфері забезпечення житлом встановлено і за результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, у Харківській та Полтавській областях.*

Харківська та Полтавська облдержадміністрації, як розпорядники бюджетних коштів, Харківське та Полтавське регіональні управління Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву», як одержувачі бюджетних коштів, не повною мірою забезпечили ефективне використання та обґрунтоване управління коштами державного бюджету, виділеними у 2012 році та січні–квітні 2013 року на забезпечення доступним житлом громадян, які потребували поліпшення житлових умов, у цих областях. З 59,9 млн. грн. бюджетних

коштів, спрямованих на забезпечення житлом громадян, використано: 5,9 млн. грн. з порушенням законодавства (у тому числі: по Харківській області – 4,7 млн. грн., по Полтавській – 1,2 млн. грн.); 7,15 млн. грн. – неефективно. Допущено неефективне управління коштами державного бюджету у сумі 28,1 млн. гривень.

У 2010–2012 роках та січні–квітні 2013 року по Харківській та Полтавській областях не забезпечено досягнення показників введення в дію житла, запланованих Державною цільовою соціально-економічною програмою будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки.

В цілому одержали житло та покращили житлові умови по Харківській області 201 черговик із 53182, по Полтавській – 179 із 24007.

Нормативно-правове регулювання забезпечення громадян доступним житлом, на час проведення аудиту, було недосконалим. В умовах відсутності спеціального закону про забезпечення громадян доступним житлом в Україні питання надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла регулював закон, прийнятий чотири роки тому для подолання кризових явищ у будівельній галузі.

Запровадження для фінансування заходів з забезпечення житлом громадян чотирьох бюджетних програм фактично призвело до розпорошення бюджетних коштів, недофінансування завдань за одними програмами та надлишкового фінансування за іншими.

Кошти державної підтримки на будівництво (придбання) доступного житла та кошти часткової компенсації відсотків за кредитами, отриманими на будівництво (придбання) доступного житла, спрямовувались на об'єкти з високим ступенем будівельної готовності з квартирами понаднормативної площі, підвищеної вартості, що фактично перешкоджало придбанню такого житла малозабезпеченими громадянами, які потребували покращення житлових умов. Натомість, в умовах обмежених можливостей державного бюджету державну підтримку отримували громадяни з високим рівнем доходів.

Як і в попередні роки аудиторів Рахункової палати не залишали поза увагою питання пенсійного забезпечення. Результати *аналізу і перевірки своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України за 2012 рік* засвідчили, що заходи з реформування пенсійної системи, вжиті впродовж останніх років, дали змогу забезпечити її певне вдосконалення. Зокрема, запровадження з 01.01.2011 згідно із Законом України від 08.07.2010 № 2464 «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та збільшення з 01.10.2011 відповідно до пункту 4 статті 1 цього Закону максимальної величини його нарахування (з 15 до 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом) сприяло збільшенню доходів Пенсійного фонду та інших фондів соціального страхування порівняно з попередніми роками.

Законом України від 08.07.2011 № 3668 «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» визначено напрями подальшого проведення пенсійної реформи. Проте істотні результати від реалізації

цього Закону, спрямованого на збалансування показників бюджету Пенсійного фонду, будуть відчутними через 10 років. Економія коштів, отримана у 2012 році від його запровадження, становила 2,6 млрд. грн. і була використана на проведення масових перерахунків пенсій, спрямованих на зменшення існуючих диспропорцій у розмірах пенсій та підвищення рівня пенсійного забезпечення громадян. Навантаження на працездатних осіб залишалося значним: на початок 2013 року на 1000 застрахованих осіб припадало 1011 осіб пенсійного віку.

Пенсійним фондом у 2012 році в цілому забезпечено своєчасність, законність і повноту виплати пенсій. Водночас фінансування їх виплати, як і в минулих роках, забезпечено завдяки позикам із державного бюджету, непогашення яких упродовж бюджетного періоду призвело до збільшення дефіциту бюджету Пенсійного фонду.

Виконання бюджету Пенсійного фонду у 2012 році було напруженим, характеризувалося необхідністю реалізації рішень Уряду, спрямованих на підвищення розмірів пенсійних виплат. Показники його дохідної частини виконано на 97,3 відс., видаткової – на 102,2 відсотка. При цьому власні видатки покривалися власними доходами на 85,3 відс., решта – позиками.

Реальний дефіцит бюджету Пенсійного фонду становив 27,2 млрд. грн., у тому числі 15,3 млрд. грн. – кошти, що надійшли з державного бюджету на покриття затвердженого дефіциту, та 11,9 млрд. грн. – заборгованість перед державним бюджетом за отримані впродовж року позики на покриття тимчасових касових розривів. Крім того, на початок 2013 року обсяг непогашених позик минулих років становив 37,2 млрд. гривень.

Зростання обсягу дефіциту бюджету Пенсійного фонду, зокрема, пов'язано із здійсненням ним доплати до пенсій згідно з вимогами статті 28 Закону України від 09.07.2003 № 1058 «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо доведення їх розміру до мінімального прожиткового мінімуму, хоча це суперечить принципам пенсійного страхування щодо виплати пенсій за рахунок страхових внесків. На цю мету у 2012 році спрямовано 29,3 млрд. гривень.

Встановлення в умовах дефіциту бюджету Пенсійного фонду у 2012 році особливих умов розподілу джерел фінансування виплат пенсій військовим пенсіонерам і несвоєчасне відшкодування державними страховими фондами Пенсійному фонду проведених видатків спричинило додаткове навантаження на власні кошти бюджету Пенсійного фонду в сумі 3,5 млрд. гривень.

Впродовж року органами Пенсійного фонду проведено 11 масових перерахунків пенсій, витрати на проведення яких становили 22,7 млрд. гривень. Однак, незважаючи на підвищення пенсійних виплат, їх рівень залишався низьким для переважної більшості пенсіонерів. На початок 2012 року більше половини пенсіонерів отримували пенсії в розмірі від 501 грн. до 1000 грн., а на початок 2013 року – від 1001 грн. до 1500 гривень. Середній розмір пенсійної виплати впродовж 2012 року зріс на 27,7 відс. і на початок 2013 року становив 1470,83 грн., проте його частка в середній заробітній платі працівників, зайнятих у галузях економіки, зменшилася порівняно з 2010 роком майже на 5 відс. і становила 46,2 відсотка.

Проведення перерахунків пенсій відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 № 327 «Про підвищення рівня соціального захисту населення» не вплинуло на розміри пенсій, призначених за спеціальними законами (крім науковців), проте змінило структуру пенсійної виплати за джерелами, що призвело до збільшення навантаження на власні кошти бюджету Пенсійного фонду.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що діюча система пенсійного забезпечення залишилася складною та неуніфікованою, що зумовило диспропорції у розмірах пенсій, призначених у різні роки та за різними законами, а запроваджені Законом № 3668 зміни в пенсійному законодавстві не ліквідували цю проблему.

Нормативно-правове забезпечення, що регулює питання призначення та виплати пенсій, є недосконалим, містить окремі правові прогалини та неузгодженості, які внаслідок неповного реагування на висновки та пропозиції Рахункової палати за результатами попередніх контрольно-аналітичних заходів не були усунені, що вплинуло на законність, своєчасність та повноту виплати пенсій і зумовило диспропорції у їх розмірах.

Протягом звітнього року Рахункова палата звертала увагу на питання оплати праці. Так, було здійснено *аналіз упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки та аналіз умов оплати праці працівників вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Донецької області*, за результатами яких встановлено, що незважаючи на вжиті Урядом впродовж 2011–2012 років заходи щодо упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки, зокрема затвердження Концепції удосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери (далі – Концепція), суттєвого упорядкування та підвищення заробітної плати в зазначеній сфері не відбулось. Єдина тарифна сітка (далі – ЄТС) не виконувала повною мірою функції диференціації розмірів заробітної плати залежно від кваліфікації працівників, що, як і раніше, наближувала заробітну плату некваліфікованих працівників бюджетної сфери до рівня заробітної плати спеціалістів.

Продовжувалась практика встановлення посадових окладів (тарифних ставок) працівників першого тарифного розряду, які застосовуються для обрахунку посадових окладів працівників окремих галузей бюджетної сфери, у тому числі галузі вищої освіти, на основі ЄТС, у фіксованих розмірах, менших за мінімальну заробітну плату. Розрив між посадовим окладом працівника першого тарифного розряду ЄТС та мінімальною заробітною платою на кінець 2011 року становив 300 грн., 2012 року – 295 гривень. Станом на 01.12.2013 розрив між цими показниками становив 366 грн., що не відповідало завданням Основних напрямів бюджетної політики на 2013 рік у частині необхідності скорочення існуючого розриву між розмірами тарифної ставки (посадового окладу) працівника першого тарифного розряду ЄТС і мінімальною заробітною платою з метою досягнення в 2014 році рівності цих показників.

Зазначене було однією з причин низького рівня заробітної плати працівників бюджетної сфери, у т. ч. в галузі вищої освіти. Зокрема, протягом

2011–2013 років середньомісячна зарплата у вищих навчальних закладах Донецької області збільшилася на 23,8 відс., однак її рівень за січень–вересень 2013 року на 9,4 відс. був нижчим за відповідну середню заробітну плату по регіону. При цьому 36 відс. працівників вищих навчальних закладів Донецької області отримують заробітну плату менше 2 тис. гривень.

Крім того, незважаючи на збільшення в 2012 році заробітної плати у видах діяльності, які фінансувалися переважно за рахунок бюджетних коштів, рівень оплати праці працівників окремих галузей залишався низьким. Так, середня заробітна плата у сфері освіти (2527 грн.) була меншою середнього рівня в економіці (3026 грн.) на 16,5 відс.; у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (2201 грн.) – на 27,3 відсотка.

Набори продуктів харчування, непродуктивних товарів і набори послуг для основних соціальних демографічних груп населення, що застосовувались для визначення розмірів прожиткового мінімуму, затверджені Урядом ще у 2000 році, і на час проведення контрольних заходів не були переглянуті.

Більшість заходів із реалізації Концепції удосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери не виконані.

За результатами проведених контрольних заходів, з метою вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків, Рахункова палата рекомендувала Уряду прискорити затвердження Методики віднесення посад працівників бюджетної сфери до певних розрядів Єдиної тарифної сітки; розробити спільно з Мінкультури критерії щодо визначення особливих умов роботи для встановлення працівникам державних і комунальних бібліотек відповідної надбавки; упорядкувати умови оплати праці працівників закладів (установ), яким надано статус національних; визначити чіткі фіксовані розміри доплат за вчене звання та науковий ступінь; сприяти затвердженню МОНмолодьспортом кваліфікаційних характеристик професій (посад) працівників навчальних закладів та наукових установ.

Результати *аналізу використання місцевими органами влади коштів додаткових дотацій з державного бюджету місцевим бюджетам на вирівнювання фінансової забезпеченості та оплату праці працівникам бюджетної сфери* засвідчили, що спрямування у 2012 році з державного бюджету додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості у сумі 4,5 млрд. грн. та додаткової дотації на оплату праці у сумі 2,5 млрд. грн., їх використання головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів у цілому дозволило покращити стан проведення розрахунків з оплати праці та за спожиті енергоносії порівняно з попереднім роком. Зокрема, не допущено простроченої кредиторської заборгованості з оплати праці працівників бюджетних установ. Проте, не вдалося уникнути простроченої кредиторської заборгованості бюджетних установ з розрахунків за енергоносії, обсяг якої у 2012 році збільшився на 7,4 млн. грн. та, станом на 01.01.2013 склав 60,1 млн. гривень.

Основними причинами виділення коштів додаткових дотацій було невраховання при затвердженні відповідних місцевих бюджетів реальних потреб у коштах, у тому числі через недостатність фінансових ресурсів, а також невиконання по окремих з них показників доходів, що враховувались при визначенні міжбюджетних трансфертів.

Нормативно-правове забезпечення використання коштів додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості у 2012 році було неузгодженим.

Частиною 4 статті 97 Бюджетного кодексу України встановлено, що Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні державні адміністрації здійснюють розподіл додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості з урахуванням особливостей депресивних та гірських територій і тих, що мають низький показник чисельності населення і розгалужену мережу бюджетних установ. У той же час, згідно з розпорядженнями Уряду від 28.11.2012 № 973-р, 19.12.2012 № 1048-р, 24.12.2012 № 1061-р застосовано інші критерії щодо розподілу 3 млрд. грн. коштів додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості. Обласним, Київській міській державним адміністраціям доручено, а органам місцевого самоврядування рекомендовано вжити заходів щодо недопущення виникнення простроченої кредиторської заборгованості з оплати праці працівників бюджетних установ та за спожиті такими установами енергоносії.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» від 12.04.2012 № 4647, зазначених розпоряджень Кабінету Міністрів України та постанови від 19.12.2012 № 1185 виділено 1,2 млрд. грн. додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості міському бюджету м. Києва. Втім, Бюджетним кодексом України визначено розподіл зазначеної додаткової дотації між бюджетом Автономної Республіки Крим та обласними бюджетами.

Загалом у 2012 році порівняно з 2011 роком питома вага додаткових дотацій, у загальному обсязі дотацій, спрямованих з державного бюджету місцевим бюджетам, зросла з 9,3 відс. до 14,8 відс. (у 1,5 раза). При цьому, незважаючи на те, що більшість додаткових дотацій мала цільовий характер, існуюча звітність про виконання місцевих бюджетів не передбачала формування даних про стан та напрями використання відповідних коштів на місцевому рівні і на рівні розпорядників коштів, не дозволяла здійснювати аналіз їх витрачання, що негативно вплинуло на забезпечення встановленого Бюджетним кодексом України принципу публічності та прозорості бюджетної системи.

За результатами аудиту ефективності використання у 2012 році коштів додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на покращення надання соціальних послуг найуразливішим верствам населення встановлено, що реалізація Мінсоцполітики, Мінфіном, місцевими радами та держадміністраціями норм Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» у частині видатків зазначеної дотації дала змогу додатково ввести в районах і містах посади фахівців із соціальної роботи, суттєво підвищити рівень виявлення сімей і осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, та надати їм соціальні послуги.

Для визначення таких потреб, за даними Мінсоцполітики, додатково охоплено 1,2 млн. сімей та виявлено 109,3 тис. сімей, яким надано соціально-медичні, соціально-педагогічні, соціально-економічні та інші послуги.

У той же час недоосвоєння на місцях коштів додаткової дотації на рівні 33 відс. профінансованих обсягів (станом на 01.01.2013 не використано

124,3 млн. грн., які залишились в місцевих бюджетах і втратили цільове призначення) призвело до недосягнення в повному обсязі запланованої мети.

Основними причинами цього було неналежне управління коштами додаткової дотації як на центральному, так і місцевому рівнях, неповне нормативно-правове і організаційне забезпечення їх використання, недовиконання низкою районних і міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді затверджених кошторисів на їхнє утримання.

Керівники окремих центрів не забезпечували заповнення створених посад фахівців, не виконували кошторисні призначення, у тому числі з видатків на оплату праці та нарахування на неї, а також з придбання товарів і послуг, що призводило до невикористання коштів додаткової дотації.

У цілому з 12 тис. додатково введених у другому півріччі 2012 року штатних посад фахівців із соціальної роботи станом на 01.01.2013 не були заповнені 1,1 тис. посад, з них найбільше у Кіровоградській, Чернігівській і Чернівецькій областях (усього 686 посад). Невиконання центрами у цих областях кошторисних призначень за статтями заробітна плата і нарахування на неї становило 15,3 млн. гривень.

Прийняття у Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях рішень щодо початку використання коштів додаткової дотації з жовтня стало однією з причин їхнього невикористання в запланованих обсягах. За підсумками 2012 року залишились не використаними кошти додаткової дотації в сумі 18,4 млн. грн., 10,3 млн. грн. і 6,6 млн. грн. відповідно, або 77–86 відс. від одержаних з державного бюджету.

Крім того, зарахування в низці центрів на роботу фахівців, які мали непрофільну вищу освіту (усього 1,2 тис. осіб – біологи, інженери, агрономи, технологи, товаровознавці тощо), відсутність необхідних виробничих умов для роботи фахівців створило ризики надання неякісних послуг сім'ям і особам, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Аудит ефективності використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, виділених для організації громадських робіт для безробітних у 2012 році та I півріччі 2013 року, засвідчив, що спрямування коштів Фонду на працевлаштування безробітних шляхом організації громадських робіт сприяло частковому вирішенню проблеми безробіття. Водночас через зміну законодавства та недоліки в організації робіт у 2013 році значно скоротилась кількість безробітних, які могли скористатись цією формою працевлаштування.

У 2012 році питома вага працевлаштованих у такий спосіб безробітних становила 20,2 відс. від чисельності незайнятих громадян, а середня тривалість участі у громадських роботах – 12 людино-днів. Протягом року за укладеними договорами до оплачуваних громадських робіт було залучено 370,8 тис. осіб. Із загальної кількості осіб, що брали участь в таких роботах, кількість незайнятих громадян становила 369 тис. осіб. Кількість осіб, залучених до участі в громадських роботах за рахунок коштів Фонду, – 223,3 тис. осіб. Після участі в громадських роботах було працевлаштовано на постійне місце роботи 90,7 тис. осіб (24,6 відс. від кількості незайнятих громадян, які брали участь у таких роботах).

Зміна з 01.01.2013 законодавства у сфері зайнятості населення в частині фінансування видатків на організацію громадських робіт призвела до скорочення у I півріччі 2013 року в 7,7 раза чисельності безробітних, які брали участь у громадських роботах, порівняно з I півріччям 2012 року.

У 2012 році на організацію громадських робіт для безробітних спрямовано 234 млн. гривень. За рахунок коштів Фонду профінансовано 70,5 відс. видатків на організацію громадських робіт, коштів роботодавців – 26,6 відс., місцевих бюджетів – 2,8 відсотка.

Обсяги видатків Фонду на організацію громадських робіт у 2013 році були затверджені в сумі 132 млн. грн., або 50 відс. загального розрахункового обсягу цих видатків. Водночас у місцевих бюджетах на цю мету станом на 01.10.2013 передбачено 51,3 млн. грн. – лише 38,9 відс. обсягу, затвердженого бюджетом Фонду на 2013 рік.

Станом на 01.09.2013 фінансування громадських робіт для безробітних за рахунок коштів Фонду проведено лише в сумі 25,5 млн. грн. (19,3 відс. загальної суми видатків, передбаченої кошторисом на цю мету), оскільки було запроваджено паритетність фінансування за рахунок коштів Фонду і місцевих бюджетів, а також через відсутність механізму фінансування організації цих робіт з місцевого бюджету та порядку взаємодії місцевих органів влади і центрів зайнятості, що здійснюють фінансування.

Нормативно-правова база щодо забезпечення організації громадських робіт для безробітних, на час проведення аудиту була, в основному сформована. Однак законодавство щодо реалізації державної політики у сфері зайнятості населення з введенням з 1 січня 2013 року нового Закону «Про зайнятість населення» зазнало суттєвих змін, зокрема стосовно порядку фінансування видатків на організацію громадських робіт для безробітних в частині фінансової участі місцевого бюджету та Фонду в організації громадських робіт пропорційно рівними частинами незалежно від конкретної ситуації і можливостей місцевих бюджетів.

У Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 175, вже не було обмеження строку прийняття місцевими органами влади рішення щодо організації громадських робіт, видів робіт, роботодавців, за участю яких планується організація таких робіт, – не пізніше 31 грудня поточного року, що не сприяло досконалій організації громадських робіт.

Змінились і система та строки надання статусу безробітних державною службою зайнятості.

Також аудитом встановлено, що, незважаючи на вимоги Указу Президента України від 16.01.2013 № 19 «Про Державну службу зайнятості України», діяльність колишньої державної служби зайнятості не припинена. На час проведення аудиту функціонував як Державний центр зайнятості, так і центри зайнятості в регіонах.

За результатами аудиту ефективності використання у Дніпропетровській та Запорізькій областях коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України за 2012 рік та I квартал 2013 року встановлено, що управліннями вико-

навчої дирекції зазначеного Фонду у Дніпропетровській та Запорізькій областях і управліннями виконавчої дирекції фонду в Дніпропетровську та Запоріжжі у період часу, що досліджувався, кошти Фонду використовувались з певними порушеннями і недоліками, а в окремих випадках – неефективно. Це негативно позначилося на реалізації потерпілими і членами їхніх сімей законодавчо встановленого права на отримання страхових виплат і соціальних послуг.

З порушенням законодавства використано 903,3 тис. грн. (Дніпропетровська обл.) і 978,9 тис. грн. (Запорізька обл.), неефективно – 8,3 тис. грн. і 782,8 тис. грн. відповідно. У Запорізькій області встановлено випадки неефективного управління коштами Фонду (191,3 тис. грн.), до кошторисів на 2012 рік необґрунтовано включалися видатки на матеріально-технічне забезпечення Фонду, зокрема, на 2012 рік – 70 тис. грн., на 2013 рік – 297,1 тис. гривень.

Аудитори також вказали на недосконалість нормативно-правового забезпечення у сфері страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Наприклад, протягом перевіреного періоду суттєво підвищені розміри щомісячних страхових виплат потерпілим та членам їхніх сімей. Однак такі перерахунки здійснено без внесення змін до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

У Запорізькій області впродовж 2,5 року були неврегульовані договірні відносини Фонду з медзакладами на відшкодування витрат на стаціонарне лікування потерпілих на виробництві, що призвело до затримок з відшкодування цих коштів особам після лікування строком від 1,5 до 10 місяців. Траплялись необґрунтовані відмови у відшкодуванні витрат на ліки і медичні вироби, які були призначені за висновками лікарсько-консультаційних комісій.

Колегія Рахункової палати дійшла також висновку, що запровадження єдиного соціального внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування не призвело, як це прогнозувалося, до зменшення штатної чисельності робочих органів виконавчої дирекції Фонду в перевірених областях та оптимізації витрат на їхнє утримання.

Аудитом використання бюджетних коштів на погашення заборгованості за знеціненими заощадженнями громадян у 2012 році встановлено, що виконання заходів з компенсації громадянам знецінених заощаджень у 2012 році здійснювалось, в цілому, у встановлених державним бюджетом параметрах. Однак, були встановлені і певні недоліки. Із передбачених у загальному фонді державного бюджету 6,1 млрд. грн. використано на повернення знецінених заощаджень лише 4,5 млрд. грн., оскільки решта коштів, які планувалися ПАТ «Державний ощадний банк України» на виплату компенсації вкладникам, не були ним витребувані.

Незважаючи на великий обсяг проведеної роботи щодо повернення знецінених заощаджень у сумі 4,5 млрд. грн. на рахунки 5,2 млн. вкладників та їх спадкоємців, зобов’язання з виплати у 2012 році компенсації громадя-

нам, дані про яких у 2008 році були внесені до інформаційно-аналітичної системи «Реєстр вкладників заощаджень громадян» і які набули права на її отримання, не виконані в запланованих обсягах.

Як наслідок, до державного бюджету Ощадбанком повернуто залишки невикористаних бюджетних коштів на загальну суму 118,3 млн. грн. як не витребувані, з них 34,6 млн. грн. – кошти, які передбачалися вкладникам у межах 1000 грн., та 83,7 млн. грн. – спадкоємцям померлих вкладників у межах 500 гривень.

Головна причина – недостатня активність вкладників, незважаючи на проведену широкомасштабну роз'яснювальну кампанію про умови та способи виплати коштів.

На такий стан справ вплинули і неактуальні відомості про вкладників у Реєстрі вкладників Ощадбанку, що не давало можливості здійснити коректне зарахування виділених бюджетних коштів на рахунки громадян, зареєстрованих станом на 01.01.2012 та потребувало доопрацювання вказаної інформаційно-аналітичної системи, що спричинило додаткові фінансові витрати банку.

У результаті було запроваджено механізм компенсаційних виплат через актуалізацію (оновлення) даних про вкладників, які були занесені до Реєстру.

За даними Ощадбанку, створений у 2012 році новий Реєстр вкладників заощаджень громадян, забезпечував збереження даних минулих періодів у повному обсязі.

У 2012 році Урядом вживались заходи для розвитку та вдосконалення нормативно-правового і організаційного регулювання питання погашення боргових зобов'язань держави за знеціненими заощадженнями громадян. Однак для нормативного врегулювання всіх аспектів виплат відповідних компенсацій Рахункова палата запропонувала Уряду ініціювати внесення змін до Бюджетного кодексу України стосовно віднесення до видатків, що здійснюються з державного бюджету, видатків на компенсацію громадянам України втрат від знецінення грошових заощаджень; розробити та затвердити положення про «Реєстр вкладників заощаджень громадян»; з метою виконання норм Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» вирішити питання щодо виплати компенсаційної індексації заощаджень громадян відповідно до індексу інфляції в разі закриття їх вкладного рахунку.

За результатами аудиту використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію за пільговий проїзд та надання пільг з послуг зв'язку окремим категоріям громадян зроблено висновок, що діюча система управління коштами субвенції в умовах щорічного збільшення бюджетних призначень (у 2011 році затверджено 1,7 млрд. грн., у 2012 – понад 2,1 млрд. грн.) була фрагментарною, неефективною і такою, що не забезпечувала результативності цих бюджетних видатків.

Причинами цих недоліків були відсутність науково обґрунтованих норм та нормативів надання громадянам відповідних пільг, недостатня урегульованість питань стосовно обліку фактично перевезених громадян піль-

гових категорій, відсутність єдиної методики визначення потреби у коштах субвенції, на що неодноразово звертала увагу Мінсоцполітики, Мінінфраструктури та Мінфіну Колегія Рахункової палати за результатами попередніх аудитів, а також неналежна координація роботи з порушених питань зазначених міністерств.

Відсутність затверджених нормативів з пільгового проїзду та послуг зв'язку призвела до того, що місцеві органи влади запровадили власні методики та порядки визначення обсягу перевезень пільгових категорій громадян. І це при тому, що нормативи (норми) були основою для розрахунку видатків на соціальні цілі, формування на їхній основі бюджетів усіх рівнів і міжбюджетних відносин та забезпечення адресності спрямування коштів субвенції.

Оскільки між перевізниками та місцевими органами влади не укладено достатньої кількості договорів на автоперевезення пільговиків, були випадки, коли люди не мали можливості отримати відповідні послуги.

У результаті частина громадян, що мали пільги на оплату проїзду, не могли скористатися ними з незалежних від них причин (через неукладання відповідних договорів з надавачами послуг та відмови окремих перевізників від одержання субвенції, перевезення транспортом приватних перевізників обмеженої кількості громадян пільгових категорій). Водночас з місцевих бюджетів за недостатності коштів іноді неповністю компенсувались надані підприємствами послуги з перевезення пільгових категорій громадян (у тому числі через недовиконання бюджетної програми за видатками за субвенцією у 2011 році – на 33,9 млн. грн., (що стало причиною утворення кредиторської заборгованості місцевих бюджетів з цих видатків на кінець 2011 року в сумі 95,1 млн. грн.); у 2012 році – на 187,9 млн. гривень).

Крім того, невідшкодування на місцях різниці в тарифах на відповідні транспортні послуги спричинило погіршення фінансового стану окремих перевізників, невиплати заробітної плати. Мало місце обмеження маршрутів руху і збільшення його інтервалів. Отже, реалізація окремими громадянами права на відповідні пільги в деяких випадках не забезпечувалась.

1.3.3.8. Охорона здоров'я

Питання законності та ефективності використання бюджетних коштів, виділених на охорону здоров'я, щороку перевіряються аудиторами Рахункової палати. За звітний період за цим напрямом аудиторами виявлено фактів використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства на загальну суму 366,1 млн. грн., неефективно використано 670,1 млн. гривень.

Аудитом використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України, та гуманітарної допомоги громадських організацій на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз встановлено, що МОЗ у 2011–2012 роках не забезпечило ефективного використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз. Через відсутність належної співпраці Міністерства охорони здоров'я Укра-

їни як державного замовника державних цільових програм щодо подолання епідемії туберкульозу з Державною службою України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань, органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями, які виконують відповідні заходи коштом місцевих бюджетів та Глобального фонду по боротьбі зі СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні, не забезпечено дієвої координації їх виконання.

Недостатні бюджетні призначення на виконання заходів з протидії туберкульозу не дали змоги забезпечити протитуберкульозні заклади сучасними приміщеннями та будівлями, обладнати їх належним діагностичним обладнанням, дотримуватися вимог інфекційного контролю та забезпечувати хворих необхідними протитуберкульозними препаратами.

У результаті мета Загальнодержавної програми протидії захворюванню на туберкульоз, що виконувалась у 2007–2011 роках, МОЗ не досягнута. Не забезпечено досягнення мети і нової державної цільової програми, реалізація якої розпочата у 2012 році. Високий рівень захворюваності на туберкульоз і поширення його мультирезистентних форм обумовлено насамперед недостатньою ефективністю заходів, спрямованих на переривання ланцюга передачі туберкульозної інфекції, і несвоєчасним виявленням хворих на заразні форми, недотриманням схем лікування та кадровими проблемами.

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність центральних органів виконавчої влади, які реалізують державну політику у сфері протидії соціально небезпечним захворюванням, були недосконалі. Законом України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» не визначені повноваження інших, крім МОЗ, центральних органів виконавчої влади, які реалізують державну політику у сферах санітарного та епідемічного благополуччя населення, контролю якості та безпеки лікарських засобів, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань.

За відсутності належного контролю з боку МОЗ більше 10 років у повному обсязі не розроблені і в установленому порядку не затверджені державні соціальні нормативи, що визначають перелік та обсяг гарантованого рівня медичної допомоги хворим на туберкульоз.

Зважаючи на викладене, Колегія Рахункової палати пропонувала Кабінету Міністрів України ініціювати внесення змін до Закону України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» у частині визначення повноважень інших центральних органів виконавчої влади, які реалізують державну політику у сферах санітарного та епідемічного благополуччя населення, контролю якості та безпеки лікарських засобів, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань, зокрема створеної з цією метою Державної служби України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань та доручити Міністерству охорони здоров'я України удосконалити систему ведення Реєстру оптово-відпускних цін на лікарські засоби, що включені до переліку лікарських засобів вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати заклади й установи охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів.

Практично ті самі проблеми виявлені під час аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з лікування онкологічних захворювань у дорослих. Через відсутність у 2009 році – I півріччі 2013 року належної співпраці Міністерства охорони здоров'я України, як державного замовника Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року, з головною державною науково-дослідною установою у сфері боротьби з онкологічними захворюваннями, а також з питань променевої діагностики і ядерної медицини в галузі онкології – Національним інститутом раку та органами місцевого самоврядування, що були співвиконавцями відповідних заходів, не забезпечено дієвої координації і досягнення запланованих темпів виконання Загальнодержавної програми.

Виконання заходів Загальнодержавної програми зведено Міністерством до закупівлі ліків, при цьому ним повною мірою не забезпечено ефективного використання коштів держбюджету, виділених на їх придбання. Через відсутність розробленої МОЗ єдиної методики розрахунку потреби в лікарських засобах у 2012–2013 роках спеціалізовані заклади охорони здоров'я регіонів централізовано забезпечувалися закупленими лікарськими засобами, що використовувались для надання медичної допомоги онкологічним хворим на рівні від 4,2 до 74,4 відсотка.

Внаслідок незадовільного адміністрування в регіональних закладах охорони здоров'я недостатньо розгорнуто спеціалізованих ліжок для лікування онкохворих, у штатах медичних закладів відсутні необхідні посади лікарів-спеціалістів з онкології, а саме лікарів-цитологів та лікарів-хіміотерапевтів. При цьому захворюваність на онкологію зростала, а Національний канцерреєстр, запроваджений МОЗ з метою узагальнення інформації про стан організації та результатів медичної діяльності з профілактики і лікування онкозахворювань для оптимізації управлінських рішень щодо цих процесів та ефективності використання бюджетних коштів, не містив повних даних про проведення, як передбачено протоколами лікування, протягом 5 років і більше (після встановлення діагнозу) медичних оглядів онкологічних хворих, що унеможливило здійснення відповідно аналізу.

Таким чином, існують ризики недосягнення мети Загальнодержавної програми, яка передбачала забезпечення доступності медичної допомоги для онкологічних хворих, досягнення запланованого рівня профілактики злоякісних новоутворень та її якості, одужання онкохворих і зниження рівня смертності.

Крім того, МОЗ повною мірою не виконувало основні завдання як центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я в частині забезпечення нормативно-правового регулювання та не розробило і не затвердило нормативних документів, що регламентують проведення діагностики і лікування із застосуванням ПЕТ/КТ – технологій онкохворих з усіх регіонів України.

За результатами аудиту Рахунковою палатою рекомендовано ініціювати внесення змін до Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 № 467, та допо-

внити його повноваження стосовно впровадження в практику охорони здоров'я результатів наукових досліджень та внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.2012 № 794 «Питання декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення, які закупаються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів», передбачивши практичне застосування даних моніторингу цін на лікарські засоби.

Результати аудиту ефективності використання місцевими органами влади субвенції з державного бюджету на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги засвідчили, що завдяки затвердженню у державному бюджеті на 2012 та 2013 роки вказаної субвенції (323 млн. грн. щороку) та спрямуванню її місцевим бюджетам згідно з розписом державного бюджету було забезпечено потребу відповідних комунальних закладів охорони здоров'я у медикаментах та виробих медичного призначення. Однак у більшості регіонів річна потреба закладів швидкої медичної допомоги в зазначених товарах виявилася значно меншою за обсяги виділених коштів. Станом на 01.09.2013 з придбаних у 2012 році медичних товарів для бригаад і станцій швидкої допомоги утворилися невикористані запаси медикаментів та виробів медичного призначення на суму понад 160 млн. гривень.

Крім того, із 207 млн. грн. субвенції, спрямованої місцевим бюджетам за 9 місяців 2013 року, 166 млн. грн. (80 відс.) станом на 01.10.2013 не були використані, зокрема, через відсутність потреби в них.

Головними причинами утворення значних невикористаних запасів медикаментів, що були придбані за рахунок коштів субвенції, стали прорахунки Міністерства охорони здоров'я України при плануванні обсягів субвенції, а також недостатньо ефективне управління цими коштами Міністерством охорони здоров'я Автономної Республіки Крим і департаментами (управліннями) охорони здоров'я обласних, Севастопольської і Київської міських держадміністрацій.

Обсяги субвенції визначалися згідно з недосконалими галузевими нормативами та розрахунками забезпечення медикаментами та виробами медичного призначення структурних підрозділів закладів екстреної (швидкої) медичної допомоги, не бралась до уваги їх вартість і кількість, а також розміри запасів, які були створені за рахунок коштів субвенції у 2012 році.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Міністерству охорони здоров'я України розробити і в установленому порядку затвердити нормативи забезпечення медикаментами закладів системи екстреної медичної допомоги та їх структурних одиниць із визначенням чітких і обґрунтованих нормативів запасів медикаментів для них. Також внесено пропозицію щодо необхідності надання Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, обласним і міським міст Києва та Севастополя держадміністраціям права здійснювати перерозподіл між закладами охорони здоров'я, що утримуються з місцевих бюджетів, тих препаратів і виробів, придбаних коштом субвенції, залишки яких суттєво перевищують потребу закладів екстреної

медичної допомоги в них до кінця 2015 року або термін придатності яких завершується у 2014 році.

Аудит ефективності використання субвенцій державного бюджету, виділених місцевим бюджетам на здійснення капітальних вкладень за об'єктами охорони здоров'я, засвідчив, що Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації у 2012 році не забезпечили повною мірою ефективного використання зазначених субвенцій та своєчасного введення в експлуатацію придбаного за ці кошти медичного обладнання і автотранспорту.

Із відкритих у 2012 році асигнувань (1,4 млрд. грн.) за субвенціями на підтримку реформування системи охорони здоров'я, на придбання медичного автотранспорту та обладнання, на придбання медобладнання вітчизняного виробництва та на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій (в частині об'єктів охорони здоров'я) освоєно лише 1 млрд. 84,7 млн. грн., або близько 77 відс. (в кінці 2012 року до державного бюджету повернено загалом 330,2 млн. гривень). Причинами цього було неналежне управління коштами досліджуваних субвенцій їх розпорядниками на місцях, у тому числі неякісне проведення процедур закупівель.

Крім того, у 6 областях, містах Києві і Севастополі 9 місяців не використовувалось майже 53 відс. одиниць медичного обладнання і автотранспорту (13,9 тис. од. вартістю 158,3 млн. грн.), отриманого медичними закладами у 2012 році в рахунок зазначених субвенцій. При цьому місцевим бюджетам 11 регіонів, незважаючи на їх значну потребу в оновленні медичного обладнання та автомобілів швидкої медичної допомоги, таку субвенцію взагалі не виділено.

Визначення Міністерства України фінансів головним розпорядником вказаної субвенції було недоцільним з точки зору його основних функціональних завдань. Розпорядники субвенцій на місцях підзвітні та підконтрольні Міністерству охорони здоров'я України, яке і повинно здійснювати управління зазначеними фінансовими ресурсами, нести відповідальність за їх ефективне використання.

МОЗ недостатньо координувалася робота місцевих органів влади в частині створення нової організаційної структури закладів охорони здоров'я та забезпечення ефективного використання коштів виділених субвенцій. Внаслідок незабезпечення Міністерством виконання власного наказу від 28.07.2011 № 448, яким затверджено заходи з реформування системи охорони здоров'я у пілотних регіонах і, зокрема, передбачено завершення до 31.12.2011 формування первинного рівня медичної допомоги, кошти субвенції на підтримку реформування системи охорони здоров'я виділялись місцевим бюджетам Вінницької області та м. Києва, хоча центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги у необхідній кількості створені не були. Внаслідок цього, зокрема, у м. Києві медобладнання (70 відс. від загальної кількості) та легкові автомобілі спеціального призначення, придбані у попередні періоди коштом субвенції на підтримку реформування системи охорони здоров'я, не використовувалися.

На місцевому рівні рядом обласних і міських державних адміністрацій, їхніми департаментами (управліннями) охорони здоров'я у 2012 році та I півріччі 2013 року не забезпечено узгодженого підходу до формування переліків об'єктів і обладнання для закупівлі за рахунок зазначених субвенцій, належного управління їх коштами, повного і ефективного використання бюджетних ресурсів. Так, у Вінницькій, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській областях і м. Києві не були підготовлені приміщення лікувальних закладів через недостатність спрямування на їхню реконструкцію та капітальний ремонт коштів субвенції, виділеної на соціально-економічний розвиток. У результаті частина обладнання (у т.ч. томографів, рентгенапаратів, ультразвукових діагностичних приладів) тривалий час не використовувалася.

Через несвоєчасне введення в експлуатацію значної частини медичного обладнання і автотранспорту, придбаного за рахунок субвенцій, суттєво гальмувалося впровадження сучасних медичних технологій профілактики, діагностики та лікування хвороб, не досягалася відповідна якість послуг, що надаються населенню комунальними закладами охорони здоров'я.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених державному закладу «Український госпіталь для воїнів-інтернаціоналістів «Лісова поляна» Міністерства охорони здоров'я України» на надання медичної допомоги, встановлено, що госпіталем у 2010–2012 роках не забезпечено надання воїнам-інтернаціоналістам, членам сімей загиблих при виконанні військового обов'язку, інвалідам армії I–II груп та прирівняним до них особам спеціалізованої медичної допомоги на рівні встановлених нормативів.

За умов лікування щороку понад чотирьох тисяч осіб з усіх регіонів України в госпіталі не виконувались затверджені Кабінетом Міністрів України норми із забезпечення пацієнтів медикаментами і харчуванням, не було створено належних умов для діагностики хвороб, застосування сучасних методик лікування та перебування. При цьому до державного бюджету як невикористані повернено 3 млн. грн., неефективно і з порушенням законодавства використано 4,3 млн. грн. бюджетних коштів, що становило 13 відс. виділених асигнувань.

Причинами наявних недоліків були прорахунки в організації роботи керівництва госпіталю, відсутність належного контролю за його діяльністю з боку Міністерства охорони здоров'я України, неврегульованість окремих питань надання госпіталем спеціалізованої медичної допомоги.

Крім того, МОЗ як головний розпорядник коштів державного бюджету та орган управління госпіталем у супереч статті 33 Основ законодавства України про охорону здоров'я не визначило порядку, критеріїв та механізму розподілу направлень пацієнтів до госпіталю, що зумовило їх розподіл між регіонами керівництвом госпіталю на власний розсуд. Це створило ризики недоступності спеціалізованої медичної допомоги для мешканців окремих регіонів.

Була відсутня методика оцінки показників якості надання медичної допомоги лікувально-профілактичними закладами, до яких належить госпіталь, що не сприяло забезпеченню її належного рівня.

Через зволікання МОЗ і його акредитаційної комісії з оформленням правовстановлюючих документів госпіталь здійснював медичну діяльність із серпня 2012 року без ліцензії на медичну практику, а виданий у січні 2013 року акредитаційний сертифікат, який містив стару назву закладу, потребував заміни.

Аудитом використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток системи охорони здоров'я в Луганській області, встановлено, що для вирішення проблем з покращення рівня надання допомоги хворим, які проживають у Луганській області, у 2011–2012 роках Міністерством фінансів України та Міністерством охорони здоров'я України за 15 бюджетними програмами регіону виділено понад 423 млн. грн. і поставлено централізовано закуплені МОЗ і МНС у рамках реалізації семи державних цільових програм медичне обладнання, виробі медичного призначення і лікарські засоби на суму понад 157 млн. гривень.

Однак, за відсутності скоординованих дій між Луганською обласною державною адміністрацією, Луганською обласною радою і Луганською міською радою при визначенні об'єктів охорони здоров'я, які планувалося відремонтувати, реконструювати і оснастити, та належної співпраці управління капітального будівництва з департаментом охорони здоров'я облдержадміністрації при виконанні вказаних робіт не забезпечено ефективного використання цих коштів та обладнання.

Департаментом охорони здоров'я Луганської облдержадміністрації, управлінням капітального будівництва Луганської облдержадміністрації, управлінням з питань будівництва Луганської міської ради та відповідними закладами охорони здоров'я не забезпечено дотримання законодавства та ефективного використання коштів державного бюджету. Як наслідок, з порушенням порядків використання коштів держбюджету, порядку державного фінансування капітального будівництва у частині здійснення авансових платежів та вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель» щодо проведення конкурсних закупівель використано понад 60 млн. грн., неефективно – 19,7 млн. грн., з яких майже 19,7 млн. гривень.

Крім того, відсутність належного контролю з боку Луганської облдержадміністрації та її структурних підрозділів, а також Луганської обласної клінічної лікарні за використанням коштів державного бюджету, призначених на розвиток охорони здоров'я, призвела до неефективного управління розподіленими асигнуваннями та повернення невикористаного залишку в сумі 26,5 млн. грн. (25 відс. залишкової кошторисної вартості 10 пускових об'єктів, реконструкція яких до кінця 2012 року так і не завершена).

Як наслідок, передбачених поліпшення профілактики, зниження рівня захворюваності і смертності населення області, вдосконалення системи надання первинної, спеціалізованої і високоспеціалізованої медичної допомоги не досягнуто. Фактично у 2011–2012 роках порівняно з 2010 роком в області збільшилася кількість уперше встановлених випадків захворювань на злоякісні новоутворення – на 2,6 відс. і цукровий діабет – на 15 відс., загальна захворюваність на хвороби системи кровообігу зросла на 1,3 відс., розсіяний склероз – на 3 відс., ВІЛ/СНІД – на 27,4 відсотка.

1.3.3.9. Наука і освіта

Реалізація державної політики у сферах науки і освіти, зокрема питання наукової діяльності, прикладних розробок у різних сферах, питання підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів були предметом розгляду Рахункової палати у 2013 році.

Проведеним *аудитом ефективності використання бюджетних коштів на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії наук України та президій галузевих національних академій наук України* встановлено, що Національна академія наук України і галузеві Національна академія аграрних наук України, Національна академія медичних наук України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія мистецтв України, Національна академія правових наук України (далі – академії), отримавши у 2011–2012 роках на наукову та організаційну діяльність президій 274 млн. грн., не забезпечили на достатньому рівні обґрунтованого планування видатків і належного внутрішнього контролю за фінансово-господарською та штатною дисципліною, що призвело до використання бюджетних коштів із порушеннями чинного законодавства та неефективно.

Також не забезпечено збереження дослідної бази наукових установ та отримання установами і науковцями доходів від використання об'єктів права інтелектуальної власності через неналежне виконання академіями своїх функцій. Практичне застосування одержаних результатів академіями повністю перекладено на виконавців робіт – наукові установи, а реальне використання наукових здобутків у галузях економіки на рівні держави невідоме, оскільки трирічний моніторинг впровадження результатів завершених робіт був формальним.

Крім того, через нормативну неурегульованість окремих положень у 2011–2012 роках додаткове навантаження на бюджет становило 16,7 млн. гривень. Зокрема, на законодавчому рівні не визначено норм затвердження чисельності академіків і членів-кореспондентів указом Президента України та отримання ними довічної виплати в одній з академій за власним вибором; відсутня норма щодо затвердження Кабінетом Міністрів України граничної чисельності президій і їх апарату. Не приведені у відповідність із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» порядки виплати надбавки за стаж роботи в науковій сфері керівним працівникам і спеціалістам, посади яких не віднесені до наукових працівників.

Слід зазначити, що з 2010 року до тексту Закону України від 07.02.2002 № 3065 «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» не внесено змін у зв'язку з наданням галузевим академіям статусу національних. Отримавши відповідно до зазначеного Закону особливі повноваження з управління закріпленими об'єктами державного майна, академії не забезпечили їх належного обліку, збереження, ефективного використання і розпорядження ними згідно з вимогами Закону України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності».

У результаті державний бюджет практично втратив 15 млн. грн., які сплачені у 2006 році будівельним компаніям за неотримане житло для науковців НАН України. Роками не виконувались інвестиційні договори, внесок трьох академій в яких становлять земельні ділянки установ, що в НАН України відчужені без отримання житла.

Через неоформлення належним чином документів Національна академія аграрних наук України у 2010 році залишилася без будівлі президії, судові процеси тривають. Розроблена у 2008 році проектно-кошторисна документація з реставрації фасаду будівлі (490,1 тис. грн.) залишилася незатребуваною.

Також не забезпечено своєчасного подання на затвердження Кабінету Міністрів України змін до переліку організацій, віднесених до відання академій, обліку і контролю за фінансово-господарською діяльністю створених за дозволами своїх президій підприємств і організацій академіями.

Результати проведеного *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на прикладні наукові та науково-технічні розробки у сфері розвитку національної транспортної мережі*, засвідчили, що Міністерство інфраструктури України як головний розпорядник коштів державного бюджету не забезпечило належного контролю за ефективним та законним їх використанням. Виконавцями науково-дослідних робіт загалом використано з порушенням законодавства 0,2 млн. грн., неефективно – 1,2 млн. гривень. Крім того, Мінтрансв'язку в 2010 році було допущено неефективне управління коштами державного бюджету в сумі 0,8 млн. грн., які не були використані і в кінці року повернені до бюджету.

Мінінфраструктури як замовник наукових робіт, що виконувалися за рахунок коштів загального фонду держбюджету не налагодило контролю за їх виконанням та впровадженням.

У порушення вимог Порядку формування і виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету Міністерство не вжило дієвих заходів для впровадження отриманих результатів та їх практичного застосування. Не затверджено та не введено в дію жодного нормативного документа за результатами виконаних у 2010–2012 роках НДР у сфері розвитку національної транспортної мережі. Розроблені в цей період проекти концепції створення незалежного регулятора в транспортному секторі, концепції та програми соціального розвитку залізничного транспорту України, концепції та програми забезпечення безпеки перевезення небезпечних вантажів на 2011–2020 роки станом на 01.05.2013 Мінінфраструктури на затвердження до Уряду не подало.

Також Мінінфраструктури не створено комісії для прийняття результатів НДР. Про завершення НДР свідчать наявні у виконавців Звіти. Проте акти прийняття цих робіт Мінінфраструктури на час аудиту не складало, тобто роботи станом на 2013 рік вважаються незавершеними.

Мінінфраструктури не визначало конкретних споживачів наукового продукту і разом з виконавцями НДР обов'язків щодо впровадження розробок не виконували. Як наслідок, заплановані результати не отримані: наукові розробки для розвитку і вдосконалення транспорту не використані.

Запропоновані науковцями шляхи збільшення транзитного потенціалу за рахунок запровадження в Україні комбінованих перевезень не використовувались. Хоча Україна володіє розвинутою транспортною мережею і територією держави проходять чотири міжнародні транспортні коридори, транспортні потоки оминають її на користь інших держав.

Слід зазначити, що відомчий нормативно-правовий акт – Положення про порядок планування, фінансування і контролю за виконанням та впровадженням науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, затверджене наказом Міністерства транспорту України від 14.04.2003 № 290, ґрунтувалося на застарілому законодавстві, яке втратило чинність.

Крім того, планування видатків та формування планів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт на 2010–2012 роки здійснювалося Мінінфраструктури з численними порушеннями та недоліками.

Бюджетні запити на 2010–2012 роки за КПКВК 3101030 склалися з недотриманням вимог статті 35 Бюджетного кодексу України та містили недостовірну інформацію. За включеними до бюджетних програм результативними показниками оцінити ефективність використання бюджетних коштів, стан досягнення мети та завдань неможливо.

Плани НДР було складено за відсутності пропозицій щодо їх формування від вищих навчальних закладів та наукових установ у галузі транспорту. Орієнтовна вартість робіт, що зазначалась у планах, в окремих випадках не була підтверджена відповідними розрахунками. Також було запроваджено практику розпорошення фінансових ресурсів на значну кількість наукових робіт, розтягуючи терміни їх виконання на декілька років.

Аудитом ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Київському національному університету імені Тараса Шевченка на проведення наукових досліджень, встановлено, що діяльність Університету, як національного дослідницького закладу, здійснювалась за відсутності унормування цього статусу на законодавчому рівні.

Визначені постановами Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 795 і від 17.02.2010 № 163 (про надання Університету статусу самоврядного дослідницького національного закладу та про затвердження положення про дослідницький університет) норми щодо фінансування наукових досліджень і розробок дослідницького університету, стажування науково-педагогічних та наукових працівників, студентів і аспірантів не виконувались. Фактично, на наукову діяльність замість передбачених 25 відс. бюджетних коштів від обсягів визначених на утримання Університету виділялось менше 13 відс., нормативи стажування за кордоном виконувались на рівні 12–33 відс., а розширення фінансування відряджень в основному забезпечувалося за рахунок міжнародних грантів. Крім того, Університетом не здійснювалась закупівля сучасного обладнання, придбання якого, відповідно до вимог Мінфіну, передбачається лише за спеціальним фондом, внаслідок чого у своїй науково-дослідній діяльності Університет використовував фізично і морально застаріле обладнання, придбане з 1954 по 1988 роки.

Незважаючи на посилення уваги до результативності наукової діяльності і започаткованих з 2012 року змін у цій сфері, основним споживачем ство-

реної наукової продукції був сам Університет. За відсутності зацікавленості вітчизняних виробників, партнерського фінансування і реальних інвестиційних механізмів у державі, розробки Університету, які мають економічний і соціальний ефект, сприяють збереженню довкілля і здоров'я людини, і на які у 2011 – I кварталі 2013 року витрачено 139,8 млн. грн. бюджетних коштів, можуть втратити свою актуальність і новизну.

Також слід зазначити, що механізм відбору тематик в Університеті був недосконалим, заклад не дотримувався вимог власних регламентів, формування комплексних тематичних планів здійснювалось без врахування експертних висновків НАН України і конкретизації параметрів впровадження науково-технічної продукції.

Так, у порушення пункту 6 Порядку формування і виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1084, у 2012 році без конкурсу включено до тематичного плану дві прикладні НДР загальною вартістю 2,4 млн. гривень. На виконання трьох НДР, в яких за експертними висновками НАН України характер новизни очікуваних результатів відсутній, та двох НДР з узагальнення інформації щодо наукової та науково-технічної діяльності Університету, які не мали на меті одержання наукового результату, неефективно використано бюджетні кошти в сумі 10,2 млн. гривень. Крім того, за угодами цивільно-правового характеру без економічного обґрунтування вартості робіт за послуги і роботи, виконання яких було функціональними обов'язками працівників, сплачено 355,4 тис. гривень.

За відсутності контролю з боку МОН, у порушення вимог Порядку замовлення НДР та «Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації», затвердженого наказом МОН від 01.06.2006 № 42, Університетом реформовано фундаментальні НДР у прикладні без проведення зовнішньої оцінки НАН України, Держінформнауки і МОН, чим створено ризики неотримання очікуваних результатів 11 фундаментальних НДР, на які вже витрачено 18,6 млн. гривень.

Проблеми у сфері наукової діяльності щодо формування тематик, визначення витрат на наукові дослідження, управління об'єктами інтелектуальної власності та впровадження отриманих результатів виявлено і за результатами *аудитів ефективності використання коштів державного бюджету, виділених:*

- *Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на здійснення наукової діяльності;*
- *Державному комітету телебачення і радіомовлення України на прикладні наукові розробки та забезпечення діяльності наукових установ;*
- *Міністерству культури України на прикладні розробки у сфері розвитку культури;*
- *Міністерству фінансів України на наукові дослідження та підготовку наукових кадрів.*

Так, Міненерговугіллям як головним розпорядником коштів державного бюджету, що виділяються для проведення наукових досліджень у галузі паливно-енергетичного комплексу і вугільної промисловості, у 2011 році – I півріччі 2013 року не забезпечено відповідного планування фінансових ресурсів на наукові дослідження та підготовку наукових кадрів, а також належної організації наукової діяльності. Науково-технічною радою Міністерства не виконувалися функції щодо визначення пріоритетів наукових досліджень. Як наслідок, наукова діяльність Міненерговугілля не мала ефективного впливу на розвиток галузей ПЕК.

Загалом, Міністерством допущено порушень чинного законодавства при плануванні та використанні коштів на виконання наукових досліджень та підготовку наукових кадрів на загальну суму 35,3 млн. грн., неефективно використано 53,5 млн. гривень.

Державним комітетом телебачення і радіомовлення як головним розпорядником бюджетних коштів також не було забезпечено обґрунтованого планування і ефективного використання коштів державного бюджету на проведення прикладних наукових розробок та ефективну діяльність наукових установ. Не забезпечено Держкомтелерадіо і належної координації та регулювання наукової діяльності та відповідного впровадження результатів наукових розробок у галузі. Через неврахування визначеної Держкомтелерадіо потреби в коштах на забезпечення діяльності підпорядкованої йому державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» та на збереження Державного архіву друку, що є її структурним підрозділом і віднесений до національного надбання України, ця бюджетна установа та її структурний підрозділ утримувалися за рахунок коштів, виділених на прикладні наукові дослідження. Як наслідок, упродовж 22 років (з часу утворення Книжкової палати) не створено умов для зберігання її унікального фонду, що є документальною пам'яттю України.

Внаслідок системних порушень Держкомтелерадіо вимог Бюджетного кодексу України та нормативно-правових актів, відсутності дієвого контролю за використанням бюджетних коштів у 2010–2012 роках з порушенням чинного законодавства використано 7,7 млн. грн., не за цільовим призначенням – 1,6 млн. грн., неефективно – 1,2 млн. гривень.

Аналогічна ситуація щодо планування та використання коштів державного бюджету на проведення прикладних наукових розробок у сфері розвитку культури встановлена і під час перевірки Міністерства культури України.

У Міністерстві фінансів України в ході аудиту досліджувані питання постали дещо в іншому ракурсі.

Супроводження Мінфіном наукової діяльності потребувало удосконалення і забезпечення дотримання підвідомчою йому Державною навчально-науковою установою «Академія фінансового управління» вимог затвердженого наказом Мінфіну від 04.12.2009 № 1427 Положення про порядок формування та виконання Пріоритетних напрямів науково-дослідних робіт у галузі державних фінансів та Тематичного плану науково-дослідних робіт у галузі державних фінансів та формування тематичних планів за участю структурних підрозділів Міністерства, які були потенційними замовниками науко-

вих результатів прикладних науково-дослідних робіт, планування тематики відповідно до затверджених Мінфіном пріоритетних напрямів, визначення очікуваних результатів НДР і термінів їх впровадження.

При використанні державних коштів, виділених Мінфіну на наукові дослідження та на підготовку наукових кадрів, аудиторами Рахункової палати було виявлено порушень на загальну суму 63,8 млн. гривень.

Проведеними аудитами також було встановлено, що нормативно-правові акти, які регламентували наукову діяльність, були недосконалими. Стаття 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», якою передбачено, зокрема, що бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності здійснюється шляхом фінансування основної діяльності державних наукових установ, наукових досліджень вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проектів та надання грантів, не приведена у відповідність із вимогами статті 87 Бюджетного кодексу України, згідно з якими до видатків, що здійснюються з державного бюджету, віднесені видатки на фундаментальні та прикладні дослідження і сприяння науково-технічному прогресу державного значення, міжнародні наукові та інформаційні зв'язки державного значення.

Стаття 14 зазначеного Закону, відповідно до якої фінансування заходів з утримання та збереження наукових об'єктів, що включені до Реєстру нацнадбання, щорічно передбачається у державному бюджеті, не узгоджувалась з Порядком складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Уряду від 28.02.2002 № 228, згідно з яким одержувачем бюджетних коштів не може бути суб'єкт господарювання, стосовно якого порушено справу про банкрутство. Внаслідок цього, у 2012 році – I півріччі 2013 року не забезпечено фінансування Комплексу унікальних установок та обладнання для випробування високою напругою електротехнічного устаткування, ізоляційних конструкцій, що становило нацнадбання та знаходилося на балансі державного підприємства «Науково-дослідний інститут високих напруг», проти якого у 2011 році було порушено справу про банкрутство. Отже, існували ризики руйнування та втрати наукового об'єкта нацнадбання.

Пункт 15 Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309, у частині надання аспірантам права працювати за сумісництвом відповідно до законодавства України потребувало урегулювання, оскільки згідно з пунктом 14 постанови Пленуму Верховного Суду від 24.12.99 № 13 «Про практику застосування судами законодавства про оплату праці» робота за трудовим договором осіб, які поєднують її з денною формою навчання, не є сумісництвом і оплачується на загальних підставах.

У зв'язку з набранням чинності Податкового кодексу України необхідно внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 20.07.96 № 830 та пункту 1 затвердженого нею Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які посилаються на Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», що втратив чинність. Оскільки зазначене Типове положення

встановлює єдині методичні засади визначення собівартості науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в організаціях, які їх виконують, незалежно від форми власності й господарювання, пункт 3 цієї постанови потребував внесення змін у частині зобов'язання госпрозрахункових підприємств і організацій керуватися вказаною постановою у разі отримання ними коштів з державного бюджету на виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Аудитом ефективності використання бюджетних коштів, передбачених на підвищення кваліфікації працівників органів державної податкової служби та на проведення прикладних розробок у сфері оподаткування, фінансового права та діяльності податкової служби, також встановлено подібні проблеми щодо планування та використання головними розпорядниками бюджетних коштів.

Так, Державною податковою службою України не забезпечено належного контролю за ефективним використанням та управлінням коштами державного бюджету, спрямованими у 2011–2012 роках та I кварталі 2013 року на зазначені цілі. Зокрема, протягом зазначених років неефективно використано кошти державного бюджету у загальній сумі близько 3,7 млн. гривень. Через неефективне управління бюджетними асигнуваннями не використано та повернено до бюджету понад 0,5 млн. гривень. При цьому, станом на 01.01.2012 кредиторська заборгованість становила 2,1 млн. грн. і станом на 01.01.2013 – 0,5 млн. гривень. Вказана заборгованість не була погашена ДПС, оскільки не здійснена оплата органами Державної казначейської служби України платіжних доручень у зв'язку з першочерговим виконанням захищених статей видатків бюджету, визначених частиною другою статті 55 Бюджетного кодексу України.

Крім того, за відсутності належних розрахунків та без належного економічного обґрунтування було здійснено планування коштів на підвищення кваліфікації працівників органів державної податкової служби і проведення прикладних розробок у сфері оподаткування, фінансового права та діяльності податкової служби у загальній сумі понад 3,4 млн. гривень.

Також аудит засвідчив, що доведені Мінфіном ДПС у 2011–2012 роках планові кількісні показники державного замовлення з підвищення кваліфікації не забезпечували потреби податкових органів у підвищенні кваліфікації їх працівників відповідно до вимог законодавства, а також не давали змоги ефективно використовувати ліцензійні можливості підпорядкованих ДПС закладів післядипломної освіти.

При цьому Мінфін і ДПС у зазначених роках не виконувались вимоги Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» у частині укладання державних контрактів із закладами освіти – виконавцями державного замовлення на підвищення кваліфікації працівників органів державної податкової служби.

Функціонування Науково-дослідного інституту фінансового права в структурі Національного університету державної податкової служби на правах юридичної особи суперечило статтям 23 і 30 чинного Закону України «Про вищу освіту».

Протягом 2011–2012 років формування тематичних планів прикладних розробок у сфері оподаткування, фінансового права і діяльності податкової служби здійснювалось ДПС України з недотриманням вимог чинного законодавства і власних розпорядчих документів із цих питань, внаслідок чого, зокрема, до тематичних планів включались прикладні розробки, які були неактуальними та не відповідали потребам розвитку державної податкової служби.

Водночас у своїй практичній діяльності ДПС не забезпечила в повному обсязі впровадження результатів прикладних розробок у сфері оподаткування, фінансового права і діяльності податкової служби. Протягом 2011–2012 років та I кварталу 2013 року із 11 завершених підвідомчими науковими установами прикладних розробок тільки дві були впроваджені при реалізації комплексних заходів з модернізації роботи податкових органів. Результати інших прикладних розробок використовувались у науковій діяльності та в навчальному процесі Національного університету державної податкової служби.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації для сфери культури і мистецтв*, зроблено висновок що Міністерством як головним розпорядником бюджетних коштів не забезпечено обґрунтованого планування і ефективного використання коштів державного бюджету на підготовку кадрів для сфери культури і мистецтв. Робота Міністерства щодо формування і виконання державного замовлення потребувала вдосконалення та врахування реальної потреби галузі у висококваліфікованих кадрах.

Більше 9 років Мінсоцполітики, Мінекономрозвитку та МОН не створений на виконання рекомендацій парламентських слухань «Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні», затверджених постановою Верховної Ради України від 04.06.2004 № 1755-IV, Єдиний державний інформаційний банк даних щодо потреби держави у фахівцях з вищою освітою, розподілу та працевлаштування випускників ВНЗ.

Внаслідок відсутності належної співпраці між Мінкультури, МОН і Мінсоцполітики за 15 років розроблено лише четверту частину від необхідної кількості галузевих стандартів за напрямками «Культура» і «Мистецтво», що унеможливило здійснення оцінки якості надання освітніх послуг та освітньої діяльності ВНЗ у сфері культури і мистецтва і застосування єдиних підходів до надання якісної вищої освіти, як було передбачено Національною доктриною розвитку освіти, затвердженою Указом Президента України від 17.04.2002 № 347/2002.

Крім того, Мінкультури всупереч вимогам законів України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» і «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» державні контракти на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів та підвищення кваліфікації із ВНЗ I-IV рівнів акредитації не оформляло. У результаті керівників ВНЗ

було фактично звільнено від відповідальності за неналежне виконання державного замовлення.

Мінкультури не створило конкурсної комісії для відбору виконавців державного замовлення, не визначило її склад, не розробило положення про роботу комісії та форму державного контракту. Як наслідок, кошти загального фонду державного бюджету у сумі 836,6 млн. грн., використані Мінкультури у 2012 році та протягом 9 місяців 2013 року не за процедурою державного замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації, а на утримання ВНЗ, що було порушенням чинного законодавства.

Аудитом було встановлено і ряд інших порушень, зокрема ВНЗ Мінкультури не дотримувалися затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 583 та від 20.05.2013 № 362 обсягів державного замовлення з прийому студентів і випуску фахівців. В результаті були створені ризики невиконання державного замовлення і неефективного використання коштів загального фонду в сумі 28,4 млн. гривень. Крім того, у 2012–2013 роках не було працевлаштовано 733 особи (41 молодший спеціаліст, 504 спеціаліста, 188 магістрів), що становило 18,2 відс. від їх загального випуску, на підготовку яких розрахунково використано 32 млн. грн. коштів державного бюджету.

Аналогічна ситуація склалась і з підготовкою педагогічних кадрів навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, що встановлено *аудитом ефективності використання коштів державного бюджету на підготовку педагогічних кадрів навчальними закладами III-IV рівнів акредитації Вінницької, Житомирської та Хмельницької областей.*

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Житомирський державний університет ім. І. Франка і Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка підготовку педагогічних кадрів здійснювали за відсутності належної координації та контролю за їх діяльністю Міністерства освіти і науки України (державного замовника).

Продовження МОН практики виділення у 2011–2013 роках вказаним університетам коштів у сумі 269,9 млн. грн. на підготовку фахівців за державним замовленням без укладання державних контрактів, які є обов'язковою й єдиною формою розміщення держзамовлення і визначають економічні та правові зобов'язання сторін, призвело до безвідповідальності МОН і ВНЗ та відсутності належного контролю за досягненням запланованих результатів. Як наслідок, державне замовлення було перетворено у засіб утримання вищих навчальних закладів.

Через неузгодженість дій МОН, місцевих органів влади і вищих навчальних закладів при визначенні реальних потреб регіону в педагогічних кадрах частина підготовлених фахівців виявилася незатребуваною, що призвело до поглиблення на регіональних ринках праці дисбалансу між попитом і пропозиціями педагогічних кадрів та додаткових витрат на їх соціальну адаптацію у суспільстві. На виплату допомоги та соціальної підтримки 380 випускникам у 2011 році – I кварталі 2013 року органами зайнятості спрямовано майже 0,8 млн. грн. коштів фонду страхування на випадок безробіття.

Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснюється за державним замовленням, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.96 № 992, не приведено у відповідність із статтею 56 Закону України «Про вищу освіту» в частині укладення тристоронніх договорів. Крім того, порядок не враховував ступеневості здобуття вищої освіти, визначеної Положенням про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.98 № 65. Понад 16 років Мінфіном спільно з МОН, Мінекономрозвитку, Мін'юстом та Національним банком не було забезпечено розроблення порядку визначення та відшкодування випускниками вартості навчання у разі порушення ними умов угоди про працевлаштування.

Вищими навчальними закладами та регіональними органами управління освітою не було забезпечено системного контролю за відпрацюванням випускниками встановленого законодавством трирічного терміну. До закладів освіти, розташованих у сільській місцевості, працевлаштовано лише половину випускників, які навчалися за цільовими направленнями, що свідчило про неефективність механізму забезпечення сільської місцевості педагогічними кадрами з вищою освітою.

Перевірка використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, засвідчила, що Академією у 2010–2012 роках були допущені факти використання коштів державного бюджету з порушенням законодавства у сумі 13,4 млн. грн. і неефективно – 35,4 млн. грн., що становить майже 20 відс. від обсягу фінансових ресурсів, виділених їй на підготовку кадрів та підвищення кваліфікації фахівців зазначеної служби.

За умов очного навчання щороку близько однієї тисячі курсантів, слухачів і студентів в Академії не дотримувалися норми щодо організації навчального процесу, зокрема функціонувала низка навчальних груп, наповнюваність яких не відповідала нормативам, створювалися окремі факультети за відсутності визначеного контингенту та кількості кафедр, не виконувалися вимоги до наявності працівників із відповідними науковими ступенями та вченими званнями, що в цілому не сприяло наданню громадянам освітніх послуг належної якості.

Причинами цих недоліків і порушень були прорахунки в організації роботи керівництва Академії, відсутності належного контролю за її діяльністю з боку Адміністрації Державної прикордонної служби України як головного розпорядника бюджетних коштів та неврегульованості окремих питань надання навчальним закладом освітніх послуг.

На основі матеріалів перевірки Колегією Рахункової палати було рекомендовано Кабінету Міністрів України розглянути питання стосовно внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Порядку відшкодування курсантами та особами офіцерського складу витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2006 № 964, у частині компенсації витрат закладу на заробітну плату і грошового забезпечення

викладацького складу та іншого персоналу навчального закладу, задіяного у наданні освітніх послуг.

Практично ті ж самі проблеми виявлено і в ході *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Одеському державному університету внутрішніх справ на підготовку кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для органів внутрішніх справ*, матеріали якого свідчать, що Міністерством внутрішніх справ України як державним замовником у сфері освіти не було дотримано окремих норм законодавства щодо формування і забезпечення виконання державного замовлення на підготовку кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для органів внутрішніх справ.

Водночас Одеський державний університет внутрішніх справ неповною мірою забезпечив ефективне управління коштами державного бюджету, виділеними у 2011–2012 роках і протягом 9 місяців 2013 року на підготовку кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для органів внутрішніх справ, та належний контроль за їх використанням. Зокрема, неефективно використано 5,8 млн. грн., з недотриманням норм чинного законодавства – 2,9 млн. гривень.

Колегією Рахункової палати за результатами проведеного *аналізу виконання органами влади Дніпропетровської та Запорізької областей повноважень щодо реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти за рахунок видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів*, зроблено висновок, що Дніпропетровською і Запорізькою обласними держадміністраціями, їх департаментами з питань освіти і науки, відповідними структурними підрозділами райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування цих областей, зокрема, внаслідок недостатності фінансових ресурсів не було забезпечено належного виконання законодавчо визначених завдань із розвитку матеріально-технічної бази навчальних закладів і соціального захисту учасників навчального процесу на рівні існуючих стандартів і нормативів.

Умови для навчання значної кількості учнів загальноосвітніх закладів не відповідали державним санітарним нормам і правилам. Третина навчальних закладів у Запорізькій області та 24 відс. у Дніпропетровській області не були оснащені сучасними кабінетами, засобами навчання та шкільним обладнанням, що знижувало якість надання освітніх послуг.

Також не було створено належних умов навчання для учнів, у 57 загальноосвітніх закладах Запорізької та 43 Дніпропетровської області відсутнє централізоване водопостачання, в 42 школах Запорізької області – каналізація і внутрішні санвузли, що є недотриманням вимог Державних санітарних норм і правил, майже 10 відс. навчальних закладів в обох областях не мали шкільних їдалень.

Існуючі на регіональному рівні проблеми поглиблювались, оскільки МОНмолодьспорт не розробив повного обсягу державних стандартів і фінансових нормативів бюджетної забезпеченості у сфері освіти.

Діючи на час проведення аналізу нормативи стосувалися лише соціального і матеріального забезпечення учнів у частині харчування, а окре-

мих категорій – одягом, взуттям, інвентарем та обладнанням. Зазначене не давало змоги визначити обґрунтовану потребу місцевих бюджетів у видатках на загальну середню освіту з метою забезпечення її необхідним фінансовим ресурсом, що створювало ризики надання неякісних послуг для здобуття громадянами загальної середньої освіти (про наявність проблеми з неповним обсягом державних стандартів і фінансових нормативів Рахункова палата вже інформувала за результатами проведеного в 2012 році аналізу виконання органами виконавчої влади повноважень щодо реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти Вінницької та Житомирської областей за рахунок видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів).

За таких умов визначений у 2011–2012 роках обсяг видатків на загальну середню освіту задовольняв потребу загальноосвітніх закладів Дніпропетровської та Запорізької областей у поточних видатках у середньому на рівні 73,2 відс. і 90 відс. відповідно. Переважна частина видатків місцевих бюджетів (75–80 відс.) спрямовувалась на виплату заробітної плати працівників цих закладів.

За результатами проведеного аналізу Колегія Рахункової палати рекомендувала Кабінету Міністрів України доручити МОН, Мінфіну вжити додаткових заходів стосовно виконання вимог законів України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» і «Про загальну середню освіту» та Указу Президента України від 12.03.2012 № 187/2012 «Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» в частині розроблення в повному обсязі державних соціальних стандартів у сфері освіти, нормативів фінансового і матеріально-технічного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів та їх застосування при обрахунку обсягів видатків на освіту, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів.

1.3.3.10. Культура і спорт

У звітному році Рахунковою палатою проведено *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України для забезпечення діяльності національних театрів, розташованих у м. Києві.*

Слід зазначити, що до питання діяльності національних театрів Рахункова палата звертається не вперше. У 2009 році було здійснено аудит ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству культури і туризму України на фінансову підтримку національних театрів (постанова Колегії Рахункової палати від 25.05.2009 № 13-1), за результатами якого Мінкультури було надано рекомендації щодо усунення недоліків і порушень. Проте заходи, спрямовані на їх виконання, Міністерством здійснені лише частково.

Мінкультури виконано рекомендації Рахункової палати тільки в частині передачі основних театральних виробничих будівель національних театрів

у державну власність. Рекомендовані ж Рахунковою палатою нормативи матеріального і фінансового забезпечення національних театрів, диференціацію оплати праці артистів театрів в залежності від їх участі у репертуарі театру не було розроблено, не визначено критеріїв відбору творів драматичного та музичного мистецтв, закупівля яких здійснюється на умовах державного замовлення, та вимог щодо укладання контрактів на закордонні гастролі з метою наповнення бюджетів театрів власними доходами.

Як засвідчив проведений аудит, Мінкультури як головний розпорядник коштів державного бюджету, виділених на фінансову підтримку національних театрів (постановку нових вистав, проведення культурно-мистецьких загальнодержавних заходів, гастрольної та поточної діяльності), не забезпечило дієвого контролю за їх використанням та прийняття належних управлінських рішень з виконання завдань у сфері театральної справи і здійснення відповідних заходів. Загалом у 2011–2012 роках Мінкультури з порушенням чинного законодавства використано 2,5 млн. грн., неефективно – 0,7 млн. гривень.

Нормативно-правове поле, в якому здійснювали свою діяльність національні театри, було недосконалим та потребувало доопрацювання. Так, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 09.03.2011 № 247 Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті Мінкультури на фінансову підтримку національних театрів не враховував змін організаційно-правової форми національних театрів м. Києва, які стали державними підприємствами. Також внаслідок зміни організаційно-правової форми національних театрів не були визначені умови оплати праці їх працівників.

На час проведення аудиту Мінкультури не забезпечило затвердження нормативно-правових актів щодо діяльності національних театрів у частині надання платних і безоплатних послуг та якості їх надання, порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад художнього та артистичного персоналу, типових договорів з артистичним персоналом театрів, що було передбачено постановами Кабінету Міністрів України від 07.12.2011 № 1251 і від 12.12.2011 № 1271.

Мінкультури не забезпечило належного формування та виконання державного замовлення, що призвело до витрачання бюджетних коштів на постановки, які не зацікавили глядача. Експертною радою Мінкультури всупереч вимогам Положення про неї, не здійснювався аналіз соціальної значущості нових вистав, запропонованих для поповнення репертуару театрів.

У результаті того, що потреба Мінкультури на проведення гастрольної діяльності була врахована у законах про державний бюджет на 2011 та 2012 роки на рівні від 8 до 15 відс., національні театри м. Києва не мали фінансової можливості проводити гастролі на всій території України та за її межами.

Також через обмеженість фінансових ресурсів на здійснення видатків розвитку та невіднесення керівниками національних театрів м. Києва до пріоритетних напрямів своєї діяльності розвитку і зміцнення матеріальної бази театрів не створено повною мірою належних умов для глядачів.

Зокрема, Національною оперою України не створені відповідні умови для відвідування театру громадянами з обмеженими фізичними можливостями, що є порушенням вимог статті 17 Закону України «Про театри і театральну справу», якою передбачено, що експлуатація театральних будівель (споруд, приміщень) повинна враховувати потреби дітей, інвалідів, громадян похилого віку.

До питання випуску книжкової продукції за програмою «Українська книга» Рахункова палата також звертається не вперше (аудит за цією тематикою був проведений у 2008 році). Однак, за результатами проведеного у 2013 році *аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, отриманих Державним комітетом телебачення і радіомовлення України на випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга»*, було встановлено, що пропозиції Рахункової палати за результатами попереднього аудиту Комітетом виконано не у повному обсязі.

Зокрема, Експертною радою Держкомтелерадіо не склалися висновки та рекомендації щодо актуальності, тематичної спрямованості, змісту та якості видань, запропонованих видавцями для включення до переліку видань за програмою «Українська книга». Не розроблено порядок оцінювання та розгляду запропонованих видань.

Комітет не дотримувався власного наказу від 11.03.2009 № 89 «Про затвердження Порядку формування переліку книжкових видань, передбачених до випуску за програмою «Українська книга», та шляхи реалізації програми» щодо безкоштовної передачі до Мінкультури та МОН для комплектування суспільних фондів бібліотек до 80 відс. усіх видань, випущених за програмою «Українська книга». Не здійснювався контроль за своєчасною доставкою цих видань до споживачів згідно з рознарядками Держкомтелерадіо.

Крім того, проведеним у звітному році аудитом встановлено, що планування, розміщення і виконання державного замовлення на випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга» відбувалося за відсутності належного контролю з боку Мінекономрозвитку. Відповідна державна цільова програма, зорієнтована на системний розвиток українського книговидання, була відсутня. Не розроблено і конкретних заходів щодо захисту вітчизняного книжкового ринку. Крім того, кошти на випуск книжкової продукції при формуванні законів про державний бюджет на 2011–2013 роки були враховані Мінфіном на рівні від 37–60 відс. до визначеної Держкомтелерадіо потреби.

Також слід зазначити, що всупереч вимог частини 5 статті 20 Бюджетного кодексу України, при затвердженні паспорту бюджетної програми «Випуск книжкової продукції за бюджетною програмою «Українська книга» Мінфіном не проконтрольовано, а Держкомтелерадіо не розроблено перелік результативних показників виконання програми. Повною мірою не визначався і не затверджувався ступінь досягнення поставленої мети.

За відсутності належного контролю з боку Мінекономрозвитку за формуванням та реалізацією державного замовлення за програмою «Українська книга», Держкомтелерадіо не забезпечено випуску друкованої продукції у від-

повідності до тематичних напрямів і кількості видань, визначених постановами Уряду про державне замовлення. Держкомтелерадіо у 2011–2012 роках не видано 12,5 тис. прим. видань на суму 3,6 млн. грн., що затверджені за одними тематичними розділами, та випущено 151,6 тис. прим. видань на суму 3 млн. грн. понад державне замовлення за іншими розділами.

Крім того, у 2011–2012 роках Держкомтелерадіо не забезпечено належного контролю за своєчасною доставкою до споживачів книжкових видань, випущених за програмою «Українська книга». Фактично майже третина тиражу видань, випущених на умовах державного замовлення, не доставлена до споживачів у визначені договорами терміни.

Внаслідок неналежної організації у Держкомтелерадіо ведення претензійно-позовної роботи, станом на 01.01.2011 за двома видавництвами обліковувалася прострочена дебіторська заборгованість минулих років у сумі 0,5 млн. грн., претензійну-позовну роботу за якими розпочато через 2–2,5 роки з дати завершення договорів. Як результат, у зв'язку з неплатоспроможністю боржників та відсутністю у них майна (дані виконавчої служби) вказану суму списано з балансу та віднесено на позабалансовий облік для спостереження за можливістю протягом 5 років її погашення у випадку зміни майнового стану боржника, що у подальшому може призвести до збитків.

У результаті, книга в Україні фактично втратила свою роль, протягом останніх п'яти років в державі здійснювався випуск лише одного примірника вітчизняної книги на жителя, що у 2,5 раза менше від аналогічного показника у Білорусії та майже у 4 рази менше, ніж у Росії.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі молоді та спорту України на підготовку резерву і складу національних команд та забезпечення їх участі у міжнародних змаганнях, було встановлено, що Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України і Державною службою молоді та спорту України не було забезпечено ефективного планування та використання бюджетних коштів, виділених на навчально-тренувальні збори і змагання за участю національних команд. Не забезпечено і належного планування навчально-тренувальних зборів і змагань за участю спортсменів, які входять до складу та резерву національних команд з олімпійських та неолімпійських видів спорту, а також дієвого контролю за їх проведенням. Як наслідок, розподілені бюджетні асигнування в сумі 1,6 млн. грн. у 2012 році не використані. Водночас через відсутність коштів не проведено 1136 (17,2 відс.) запланованих спортивних заходів з олімпійських та неолімпійських видів спорту.

Загалом на підготовку у 2012–2013 роках резерву і складу національних команд та забезпечення їх участі у міжнародних змаганнях МОНмолодьспортом і Держмолодьспортом із порушенням законодавства були заплановані бюджетні асигнування у сумі 776,8 млн. грн., неефективно було використано 8,8 млн. гривень.

Через низький рівень матеріально-технічного та фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої спортивної майстерності та баз олімпійської підготовки різного підпорядкування не створено

відповідних умов для підготовки спортсменів вищих категорій і спортивного резерву.

За поданням Держмолодьспорту до переліку баз олімпійської підготовки було включено об'єкти, з яких 60 відс. не відповідали вимогам, встановленим Законом України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», і майже 25 відс. не використовувались для проведення навчально-тренувальних зборів і змагань за участю спортсменів збірних команд України.

Не дотримуючись вимог наказу Мінсім'ямолодьспорту від 23.12.2010 № 4611 «Про затвердження переліку спортивних споруд для проведення в Україні навчально-тренувальних зборів, всеукраїнських та міжнародних змагань», Держмолодьспорт (правонаступник Мінсім'ямолодьспорту) не забезпечив першочергового залучення для навчально-тренувальних зборів і змагань існуючої мережі баз олімпійської підготовки. У результаті кошти, які можна було використати на розвиток цих баз, у 2012 році та I кварталі 2013 року спрямовано на проведення навчально-тренувальних зборів і змагань збірних команд на сторонніх спортивних базах України.

Крім того, в порушення вимог Міністерства фінансів України і Закону України «Про фізичну культуру і спорт» МОНмолодьспортом та Держмолодьспортом не було розроблено положення про національні збірні команди України.

Спираючись на результати аудиту, Колегія Рахункової палати вважає за необхідне доручити Міністерству молоді та спорту України і Міністерству фінансів України прискорити розробку і затвердження положення про національні збірні команди України, яке визначало б порядок їх комплектування, затвердження складу та формування штатної команди, та вжити дієвих заходів для забезпечення соціального захисту спортсменів збірних команд України у частині обов'язкового державного страхування.

Проведений у звітному році *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі молоді та спорту України на фінансову підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування*, засвідчив, що щорічно із державного бюджету громадським організаціям фізкультурно-спортивного спрямування виділялися асигнування для залучення широких верств населення до участі у масових фізкультурно-оздоровчих заходах, проведення спортивних змагань, розвитку і популяризації олімпійського та неолімпійського руху. Лише у 2012–2013 роках Державній службі молоді і спорту України на вказану мету виділено 147,6 млн. гривень.

Однак, станом на 01.01.2013 в Україні фізичною культурою і масовим спортом займалося тільки 13,5 відс. населення. Лише 10,7 відс. населення охоплено фізкультурно-оздоровчою роботою та використовує засоби фізичної культури і спорту для проведення активного дозвілля і забезпечення здорового способу життя та 2,8 відс. населення охоплено спортивною роботою. У результаті, порівняно з 2005 роком кількість учнів і студентів, що віднесені за станом здоров'я до спеціальної медичної групи збільшилася на 51 відсоток.

На час проведення аудиту Україна займала 150 місце серед 223 країн світу за показником середньої тривалості життя. Мешканці нашої країни живуть на 10 років менше, ніж у Євросоюзі та багатьох країнах СНД, кожен десятий українець не доживає до 35, а кожен четвертий – до 60 років.

Аудитом встановлено, Державна служба молоді та спорту України, відповідальний виконавець бюджетної програми і Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, головний розпорядник коштів, не забезпечили обґрунтованого планування бюджетних коштів, виділених на фінансову підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування. Планування коштів здійснювалось за відсутності затвердженої в установленому порядку відповідної державної цільової програми, що не узгоджується з вимогами статті 87 Бюджетного кодексу України.

Також Держмолодьспортом не забезпечено ефективного використання бюджетних коштів, виділених на державну підтримку розвитку громадського руху у сфері фізичної культури і спорту, та належного виконання власних функцій щодо залучення громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості до здійснення заходів, пов'язаних із розвитком фізичної культури та спорту. Не було забезпечено і належної координації фізкультурно-спортивної роботи громадських організацій і спрямування їх діяльності на розв'язання важливих соціальних проблем та розвиток галузі.

Крім того, Держмолодьспорт не належним чином виконувало свої функції щодо розвитку олімпійських та неолімпійських видів спорту, різних форм фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи за місцем навчання, роботи, проживання та відпочинку населення, не володіло інформацією щодо фактичного проведення громадськими організаціями спортивних заходів, що не забезпечило ефективного використання бюджетних коштів та досягнення мети бюджетної програми КПКВК 2204280 «Фінансова підтримка громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування».

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених фізкультурно-спортивному товариству «Динамо» України та його територіальним організаціям у м. Києві, Київській, Черкаській та Чернігівській областях на організацію та проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед працівників і військовослужбовців правоохоронних органів, встановлено, що із 76 млн. грн., спрямованих із Державного бюджету України для вказаних цілей упродовж 2011 року – I півріччя 2013 року за окремою бюджетною програмою Міністерству внутрішніх справ України, 25,4 відс. використані неефективно та з порушенням вимог чинного законодавства.

Головна причина – нормативно-правова неврегульованість питань надання за рахунок коштів державного бюджету фінансової підтримки громадським об'єднанням зі статусом юридичної особи. Зокрема, спеціальний закон щодо упорядкування надання фінансової підтримки за рахунок бюджету громадським об'єднанням, як це передбачалося нормами законів України «Про фізичну культуру і спорт» та «Про громадські об'єднання», не розроблений. Закон України «Про загальнодержавну соціальну програму розвитку фізичної культури і спорту на 2013–2017 роки», який би передба-

чав надання фінансової підтримки фізкультурно-спортивним товариствам, Верховною Радою України не прийнято.

Умови оплати праці працівників фізкультурно-спортивного товариства «Динамо», яке є громадською організацією, належним чином не урегульовані.

Планування видатків на проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед працівників і військовослужбовців правоохоронних органів, крім фінансової підтримки баз олімпійської підготовки, у проектах законів про Державний бюджет України на 2012–2013 роки здійснено з порушенням вимог статті 87 Бюджетного кодексу України, оскільки норм щодо спрямування видатків безпосередньо на фінансову підтримку фізкультурно-спортивних товариств, у тому числі товариства «Динамо», Бюджетним кодексом України не передбачено.

Крім того, розподіл коштів фінансової підтримки та їх використання у 2011–2013 роках здійснювалися згідно з порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2011 № 418, окремі положення якого не відповідають вимогам Бюджетного кодексу України (частині 7 статті 20), оскільки не визначають завдань головного розпорядника і одержувачів бюджетних коштів, заходів впливу в разі невиконання бюджетної програми.

До того ж здійснення видатків через МВС на фінансову підтримку громадської організації «Динамо», яке об'єднує колективних членів дев'яти центральних органів виконавчої влади, не належить до завдань і функцій Міністерства. Матеріали аудиту підтверджують, що МВС у порушення статті 22 Бюджетного кодексу України не забезпечило внутрішнього контролю за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань і витрачанням коштів державної підтримки, які виділялися товариству «Динамо».

1.3.3.11. Охорона навколишнього природного середовища, екологічна безпека та запобігання надзвичайним ситуаціям

У звітному році, відповідно до плану діяльності спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, головою якої є Рахункова палата України, на 2012–2014 роки був проведений *аудит використання бюджетних коштів на попередження та ліквідацію природних пожеж*, результати якого засвідчили, що питання попередження та ліквідації природних пожеж є дуже актуальним для України, враховуючи її природно-кліматичні особливості. Загальна площа земель лісового фонду, торфовищ та сільськогосподарських угідь, на яких можливі випадки виникнення пожеж перевищує 18 млн. га, що становить майже третину території України. При цьому, біля половини насаджень лісового фонду відноситься до середнього і високого ступеня пожежної небезпеки, що створює загрози пожежної небезпеки та спричинення збитків.

Незважаючи на те, що нормативно-правовими актами визначені організаційні засади попередження та ліквідації пожеж в природних екосистемах,

визначені відповідальні органи (Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державне агентство лісових ресурсів України), порядок їх координації та взаємодії, затверджені відповідні програми (Державна цільова програма «Ліси України» на 2010–2015 роки та Галузева програма забезпечення пожежної безпеки в аграрному секторі економіки України на 2013–2015 роки), значного покращення не відбулося.

В Україні протягом 2011–2012 років і I півріччя 2013 року зафіксовано 4684 випадки пожеж у природних екосистемах, які завдали орієнтовно збитків загалом на більш як 75 млн. грн. і спричинили 21 надзвичайну ситуацію, 8 осіб постраждало. Із загальної кількості пожеж у природних екосистемах 3979 (85 відс.) відбулось у лісах Державного агентства лісового господарства України та інших лісокористувачів, прямі та побічні збитки від яких становили понад 57 млн. грн., або більш як 75 відс. їх загального обсягу.

Також аудитом встановлено, що незважаючи на затвердження Кабінетом Міністрів України плану протидії пожежам у природних екосистемах, ефективність застосування зазначеного плану, а, отже, й вжиття вчасних і оперативних заходів з попередження та ліквідації природних пожеж, напряду залежало від достатності матеріально-технічного та фінансового забезпечення задіяних органів влади та їх структур, а також стану виконання заходів Державної цільової програми «Ліси України» за напрямами протипожежного захисту лісів.

Протягом 2011–2012 років і I півріччя 2013 року на попередження та ліквідацію природних пожеж з державного бюджету витрачено 122,6 млн. грн., або 63,9 відс. плану та 91,5 відс. затвердженого державним бюджетом обсягу. При цьому з чотирьох виконавців заходів Державної цільової програми «Ліси України» (Держлісагентство, Мінагрополітики, Міноборони та МНС), яким передбачались кошти, асигнування виділялись лише Держлісагентству (99,4 відс.) і Державному агентству України з управління зоною відчуження (0,6 відсотка).

Держлісагентство на здійснення заходів із протипожежного захисту лісів витратило майже 115 млн. грн. бюджетних коштів, з них на забезпечення авіаційної охорони 55,7 млн. грн., наземної охорони 40 млн. грн., будівництво доріг протипожежного призначення 9,3 млн. грн. та закупівлю протипожежної техніки – майже 10 млн. гривень. Видатки за такими напрямами як будівництво об'єктів протипожежного призначення (пожежні станції, пожежно-спостережні вежі, щогли, пункти) не здійснювались.

При цьому, близько 75 відс. у структурі видатків становила оплата праці з нарахуваннями, 3 відс. – видатки на придбання товарів, робіт, послуг, 1 відс. – на оплату послуг теплопостачання, електроенергії та інших комунальних послуг. Тобто, кошти переважно спрямовувались на утримання і поточні видатки.

Також слід зазначити, що виконання Програми «Ліси України» в частині реалізації протипожежного захисту здійснювалось переважно за рахунок власних коштів підприємств лісокористувачів. Як наслідок, очікуваних результатів Програми досягнуто частково.

Наслідком недофінансування заходів з попередження та ліквідації пожеж в природних екосистемах, стало недостатнє матеріально-технічне забезпечення відповідних структурних підрозділів із забезпечення протипожежного захисту, що, в свою чергу, не давало змоги вчасно реагувати на випадки пожеж та ефективно їх ліквідувати.

В рамках дії зазначеної спеціальної групи EUROSAI було і проведення аудиту виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття», який засвідчив, що протягом 2011–2012 років в основному спостерігалася позитивна тенденція до пошквального реалізації проектів на будівельному майданчику Чорнобильської АЕС. Разом з тим, як і в минулих періодах, по окремих об'єктах не забезпечувалось виконання графіків робіт, у зв'язку з чим рекомендації міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» і надалі залишались актуальними.

Недостатнім був фінансовий ресурс Чорнобильського фонду «Укриття» для виконання у повному обсязі Плану здійснення заходів на об'єкті.

Окремі нормативно-правові акти національного законодавства, що забезпечують регулювання у цій сфері, потребували подальшого удосконалення, зокрема, Загальнодержавна програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, затверджена Законом України від 15.01.2009 № 886, в частині уточнення термінів завершення будівництва нового безпечного конфайнмента та об'єктів інфраструктури, а також проведення інших робіт на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, джерел та орієнтовних обсягів їх фінансування.

Незважаючи на певний прогрес у будівництві нового безпечного конфайнмента та інших об'єктів інфраструктури на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, зберігалась тенденція до зростання термінів виконання окремих контрактів, а отже, і строків будівництва відповідних об'єктів. Так, Консорціум «NOVARKA», який відповідно до укладеного контракту забезпечував будівництво нового безпечного конфайнмента, у своїх звітах знову зазначав про відставання в завершенні робіт за даним проектом майже на рік.

Будівельно-монтажні роботи на об'єкті «Сховище відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2)», фінансування якого здійснювалось з Рахунку ядерної безпеки, на час проведення аудиту не було відновлено. В черговий раз було перенесено терміни введення в експлуатацію заводу з переробки рідких радіоактивних відходів, фінансування якого також здійснюється з Рахунку ядерної безпеки та не були визначені терміни спорудження промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами, фінансування якого здійснюється за рахунок коштів Європейської комісії.

Продовжувалось перенесення термінів введення в експлуатацію і пускового комплексу «Вектор», фінансування якого здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України (загальний строк відставання в реалізації проекту становить більше 14 років).

На основі матеріалів аудиту Колегією Рахункової палати було запропоновано Верховній Раді України провести парламентські слухання з чорнобильських проблем, а також розглянути стан виконання Загальнодержавної

програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему і прийняти рішення щодо подальшої її реалізації.

За результатами аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на протипожежний захист Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, встановлено, що Міністерством надзвичайних ситуацій України (на час проведення аудиту), Державною інспекцією техногенної безпеки України, як спеціально уповноваженими центральними органами виконавчої влади у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки протягом 2011–2012 років, не було забезпечено належного рівня координації та контролю за створенням ефективної системи протипожежного захисту на території Кримського півострова та діяльністю підпорядкованих територіальних підрозділів у Автономній Республіці Крим та м. Севастополі.

Впродовж останніх років простежувалась негативна тенденція до росту кількості пожеж. Протягом 2012 року в Криму сталося 2026 пожеж. У порівнянні з 2011 роком їх збільшилось на 19 відс., зокрема, в АР Крим – на 31 відс., в м. Севастополі – на 13 відсотків. В наслідок пожеж за попередніх два роки на Кримському півострові загинуло 225 людей, у тому числі діти. Прямі та побічні збитки від пожеж за 2011–2012 роки склали майже 200 млн. гривень.

Чисельні заходи протягом досліджуваного періоду з реформування та оптимізації територіальних підрозділів МНС не сприяли належному виконанню ними функції щодо забезпечення протипожежної безпеки населення та створення умов для гасіння пожеж.

Мали місце окремі порушення чинного законодавства при плануванні та використанні коштів державного бюджету на цю мету. В ході проведення аудиту були встановлені порушення правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності (2,3 млн. гривень). Водночас через численні коригування кошторисів і відсутність реального підкріплення фінансових зобов'язань наявними ресурсами на рахунках не було використано 1,1 млн. грн. відкритих асигнувань загального фонду, які повернено до державного бюджету.

Нормативно-правове поле в цілому забезпечувало реалізацію державних функцій із забезпечення пожежної безпеки. Однак окремі норми законодавства не були врегульовані, зокрема: механізм розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику та порядок формування загального переліку підконтрольних об'єктів; питання організації роботи органів державного пожежного нагляду щодо нормативно-технічної та масово-роз'яснювальної роботи, адміністративно-правової діяльності та роботи з питань профілактики пожеж.

З боку органів влади АР Крим та м. Севастополя не було забезпечено прийняття регіональних програм, спрямованих на підвищення рівня протипожежного захисту на відповідних територіях. Формування територіальних органів пожежного нагляду та протипожежного захисту здійснювалося МНС шляхом численних змін, які фактично не забезпечили створення повноцінної та дієвої системи пожежної безпеки.

Ще одним аудитом, проведеним в міжнародних рамках у відповідності до Плану роботи Колегії Рахункової палати на 2013 рік та Плану діяльності робочої групи EUROSАI з аудиту навколишнього природного середовища був *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на збереження природно-заповідного фонду в національних природних парках*, який засвідчив, що станом на 01.10.2013 в Україні прийнято рішення про створення 48 національних природних парків (далі – НПП) загальною площею 1 млн. 224,4 тис. га, які підпорядковані Міністерству екології та природних ресурсів України, Державному агентству лісових ресурсів України та Державному управлінню справами, що становить 52,6 відс. до показника визначеного Загальнодержавною програмою формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки.

Нормативно-правова база для збереження природно-заповідного фонду в НПП в цілому сформована. Визначені центральні органи влади, відповідальні за створення та розширення мережі НПП, визначений головний орган у сфері охорони та збереження об'єктів природно-заповідного фонду, розроблена та затверджена Законом України від 21.09.2000 № 1989-III Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки, визначені її заходи та механізми реалізації, утворена Координаційна рада з питань формування національної екологічної мережі.

Водночас, деякі питання нормативно-правового забезпечення в цій сфері потребували додаткового урегулювання, зокрема, у частині встановлення вимог до змісту та особливостей проектів створення об'єктів природно-заповідного фонду, порядку їх розроблення, відповідальності і термінів підготовки.

Потребувала удосконалення і система планування видатків державного бюджету на створення та функціонування національних природних парків, зокрема, в частині відображення цих видатків за окремим напрямом використання коштів у відповідних бюджетних програмах, що дало б можливість посилити контроль за обґрунтованістю їх планування та підвищити ефективність використання коштів державного бюджету.

Крім того, необхідно посилити внутрішній контроль розпорядників бюджетних коштів за дотриманням чинного законодавства при їх використанні, зокрема за дотриманням Закону України «Про здійснення державних закупівель» у частині контролю за відповідністю пропозицій учасників умовам документації конкурсних торгів.

Аудитом встановлено, що через не проведення засідань Координаційної ради з питань формування національної екологічної мережі з 2011 року фактично було припинено координацію роботи виконавців Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки, що створило ризики невчасного виконання її заходів та зумовило необхідність коригування програми.

На момент аудиту 23 НПП діяли за відсутності проектів організації їхніх територій, що згідно зі статтею 14 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» розробляються з метою визначення та обґрунтування заходів із провадження природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної,

господарської діяльності, охорони, відтворення і використання природних комплексів та об'єктів, які передбачається здійснити протягом п'яти років, а також стратегії розвитку об'єкта природно-заповідного фонду на десять років. Як наслідок, адміністрації цих парків не могли ефективно забезпечувати виконання завдань НПП, що створило відповідні ризики необгрунтованого планування та використання коштів державного бюджету. При цьому протягом 2011–2012 років цим 23 НПП було спрямовано 63,8 млн. грн. із загального фонду державного бюджету.

Також встановлено, що національні природні парки, підпорядковані Держлісагентству, протягом 2011–2012 років та I півріччя 2013 року не інформували Мінприроди про плани і результати своєї діяльності. Як наслідок, Мінприроди, яке згідно із статтею 11 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» визначене спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, фактично володіло інформацією про діяльність лише 36 НПП (85,7 відс. створених парків). У той же час інформація про здійснення природоохоронної, рекреаційної, науково-дослідної та еколого-освітньої діяльності рештою 14,3 відс. НПП у Мінприроди відсутня.

За результатами аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України доручити Міністерству екології та природних ресурсів України і Державному агентству лісових ресурсів України посилити внутрішній контроль за дотриманням чинного законодавства при використанні бюджетних коштів, вжити додаткових заходів, щодо завершення створення НПП, як того вимагає Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки», оскільки планові терміни вже минули. Також потрібно вжити заходів щодо внесення на розгляд Кабінету Міністрів України змін і доповнення до Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки з метою оновлення її заходів.

Схожі проблеми досліджувались Рахунковою палатою і в ході *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток заповідної справи та збереження об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення в Автономній Республіці Крим*. Його результати засвідчили ряд порушень, що набули системного характеру, та не вирішені з часу проведення у 2009 році попереднього аудиту. Зокрема, підтверджено існування прогалин нормативно-правового забезпечення та проблеми в системі планування видатків державного бюджету досліджуваної галузі.

Аудитом встановлено, що Мінприроди не здійснювало щорічного узагальнення та аналізу результатів діяльності об'єктів природно-заповідного фонду незалежно від їх відомчого підпорядкування, не забезпечувало спільно з Національною академією наук України координації з проведення наукових досліджень на територіях природних комплексів.

Водночас проведений моніторинг розвитку заповідної справи та організації збереження об'єктів природно-заповідного фонду в АР Крим засвідчив необхідність підвищення ефективності системи управління природними

комплексами з боку уповноважених центральних та місцевих органів влади та рівня позитивних змін в розширенні їх мережі. Окремі об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення не мали проектів організації територій та правовстановлюючих документів з землекористування і встановлених меж у природі, що ускладнювало здійснення державного контролю за станом збереження заповідних територій.

Радою міністрів Автономної Республіки Крим, в межах повноважень, визначених статтею 29 Закону України від 16.06.2011 № 3530 «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим», не було забезпечено прискорення розроблення та затвердження проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, розташованих в Автономній Республіці Крим. При цьому, Державна цільова екологічна програма розвитку Криму («Екологічно безпечний Крим») на 2011–2015 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 539, передбачала лише окремі заходи із землевпорядкування заповідних територій.

Наведене негативно позначилось не лише на реалізації державної політики в сфері розвитку заповідної справи та збереженні природно-заповідного фонду в автономії, а й зумовило неефективне та з порушенням чинного законодавства використання бюджетних коштів. Аудитом встановлено, що розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, в досліджуваному періоді було допущено неефективне використання бюджетних коштів у сумі майже 1 млн. грн., недотримання вимог законодавства про закупівлю товарів, робіт та послуг за бюджетні кошти на суму 1,8 млн. грн., вимог законодавства з фінансування капітальних вкладень на суму 2,5 млн. грн. та правил складання фінансової звітності на суму 45,5 тис. грн., що свідчило про необхідність посилення системи внутрішнього контролю, як зазначених об'єктів природно-заповідного фонду, так і головних розпорядників відповідних бюджетних коштів.

Колегією Рахункової палати України за результатами *аудиту стану виконання Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай* встановлено, що відповідальними органами державної виконавчої влади було забезпечено представництво в діяльності, як Міжнародної комісії захисту ріки Дунай, так і в її експертних групах. Однак, не було забезпечено комплексного міжвідомчого представництва, що не сприяло максимальному використанню наявних можливостей такої співпраці, яка фактично була зведена до регіональної. Також не було забезпечено надходження коштів в рамках секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в сумі 157,5 млн. грн., які передбачалися Міністерству екології та природних ресурсів України для здійснення заходів щодо реалізації пріоритетів розвитку сфери охорони навколишнього природного середовища (загальний обсяг коштів, додатково залучених в рамках міжнародних проектів на будівництво, ремонт та розвиток гідротехнічних споруд і систем моніторингу протягом 2010–2012 років, склав понад 4 млн. євро.).

Водночас, недостатня забезпеченість потреби в коштах державного бюджету на утримання водогосподарського комплексу, у тому числі об'єктів,

збудованих за кошти міжнародної допомоги, поряд із недостатністю природоохоронних заходів у басейні ріки Дунай, спрямованих на покращення якості вод, зменшувала результативність міжнародних проектів та створювала відповідні експлуатаційні ризики.

Також встановлено, що утримання водогосподарського комплексу в басейні ріки Дунай та виконання робіт з моніторингу поверхневих вод, водного кадастру і паспортизації не були забезпечені асигнуваннями державного бюджету в обсягах, достатніх для їх безаварійної експлуатації та проведення відповідних заходів.

При цьому, нездійснення своєчасних ремонтних робіт об'єктів водогосподарського комплексу, у тому числі протипаводкових споруд, не забезпечило їх належну експлуатацію та призводило до їх руйнування, нанесення шкоди господарюючим суб'єктам та необхідності у подальшому проведенні відновлювальних і реставраційних робіт, що потребуватиме більш вагомих капітальних вкладень і вжиття невідкладних заходів по залученню та спрямуванню додаткових фінансових ресурсів на виконання водоохоронних і протипаводкових робіт в басейні ріки Дунай.

Положення і завдання Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай впроваджувались органами виконавчої влади України в відповідному нормативно-правовому полі. Зокрема, були укладені двосторонні угоди про транскордонне співробітництво на прикордонних водах, затверджені основні нормативні акти в сферах контролю скидів зворотних вод та моніторингу екологічного стану водних об'єктів, сфери регулювання Конвенції знайшли відображення в державних цільових програмах, затверджених, як Верховною Радою України, так і Кабінетом Міністрів України. Водночас, внаслідок неповного впровадження басейнового принципу управління водним господарством, затримувались впровадження положень Конвенції щодо інтегрованого басейнового управління річками Дунай, Прут, Сірет та Тиса, розроблення відповідних планів, їх погодження та виконання.

Враховуючи викладене, Колегія Рахункової палати вважає за доцільне запропонувати Кабінету Міністрів України доручити Міністерству екології та природних ресурсів України і Державному агентству водних ресурсів України актуалізувати питання виконання Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай, зокрема поновити ухвалені документи на її виконання, здійснити їх переклад державною мовою та поширити їх серед установ, організацій і підприємств, задіяних у їх виконанні; прискорити підготовку проекту Закону України «Про внесення змін до Водного кодексу України (щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом)»; вжити заходів щодо прискорення розробки планів інтегрованого управління басейнами річок Прут та Сірет; під час планування природоохоронних заходів враховувати проблемні питання української частини басейну ріки Дунай, беручи до уваги його міжнародне значення.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні річки Дунаю та ліквідацію

наслідків надзвичайної ситуації, що склалася на території Ренійського району Одеської області, встановлено, що управлінські рішення з боку Ренійської районної державної адміністрації були неефективними, а спрямовані кошти резервного фонду державного бюджету у сумі 6,3 млн. грн. не дозволили комплексно вирішити проблему ліквідації наслідків затоплення Ренійського району і м. Рені. Внаслідок недотримання норм чинного законодавства та через затримку платежів Державною казначейською службою України, було допущено неефективне управління коштами резервного фонду державного бюджету у сумі 14,8 млн. грн. та неефективне використання коштів резервного фонду – 0,4 млн. гривень.

Законодавчі та нормативно-правові акти, які у 2012 році регламентували порядок виділення та використання коштів державного бюджету, спрямованих на захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь та виконання робіт, пов'язаних із здійсненням заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, зокрема на території Ренійського району Одеської області були недосконалыми та неузгодженими.

Комплексна програма захисту сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод на період до 2010 року та прогноз до 2020 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 № 901 і яка з 01.01.2013 втратила чинність у зв'язку з набранням чинності Закону України від 24.05.2012 № 4836 «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року»), відповідно до якої у 2012 році передбачалися видатки державного бюджету на зазначені цілі, в недотримання вимог Закону України від 18.03.2004 № 1621 «Про державні цільові програми» не містила щорічного розподілу (на 2011–2015 роки) за заходами, регіонами, джерелами та обсягами їх фінансування, а отже зазначені показники у 2012 році фактично не були визначені.

Крім того, передбачені програмою нормативно-правові акти з питань нормування господарської діяльності на водозборах річок, прибережних захисних смугах та водних об'єктах, а також управління водогосподарським комплексом у сфері захисту від шкідливої дії вод у період її дії не були розроблені.

Захист сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод Ренійського, Болградського, Ізмаїльського, Кілійського, Татарбунарського, Саратського, Арцизького, Тарутинського районів Одеської області, а також заходи з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, яка склалася на території Ренійського району в травні 2012 року, був недостатніми.

План щодо здійснення першочергових заходів із запобігання виникненню аварій на гідротехнічних спорудах і водних об'єктах, проведення першочергових робіт із мінімізації наслідків шкідливої дії вод, що гарантував би в цілому екологічну безпеку життєдіяльності населення південної частини Одеської області, через недофінансування природоохоронних заходів не був виконаний у повному обсязі, а отже 46 населених пунктів із населенням майже 150 тис. чоловік, 120 виробничих об'єктів, 160 тис.

гектарів сільськогосподарських угідь, міжнародна залізнична колія (20 км) сполученням Рені – Галац (Румунія), що забезпечує залізничне сполучення між Україною та Балканськими державами, і надалі перебували у зоні можливого підтоплення.

Із 16 запропонованих захисних гідротехнічних споруд були проведені відновлювальні роботи у 2012 році на 6 об'єктах, або 14,9 відс. до запланованих споруд, розташованих на українській ділянці р. Дунай. При цьому оцінка стану потенційно небезпечних територій, які потребували першочергового вжиття заходів щодо запобігання шкідливій дії вод в Одеській області, не були здійснені.

Щодо аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Закарпатської області, слід передусім зауважити, що до цього питання Колегія Рахункової палати вже зверталась у 2010 році. Проте, актуальність цього питання є високою, оскільки з часу проведення попереднього аудиту, ситуація стосовно смт Солотвино різко змінилась та погіршилась. У 2010 році говорилось про екологічну реабілітацію території смт Солотвино, стратегію розвитку Солотвинського солерудника та комплексний план соціального захисту працівників, які вивільняються в результаті консервації шахти № 9. У 2013 році вже йшлося про надзвичайну екологічну ситуацію з масштабними транскордонними наслідками, які несуть загрозу життю і здоров'ю людей, що проживають у смт Солотвино.

За результатами проведеного у 2013 році аудиту встановлено, що через невжиття у період 2008–2009 років дієвих заходів з стабілізації роботи ДП «Солотвинський солерудник» та забезпечення безпечної експлуатації шахт солерудника і підземних відділень алергологічних лікарень, з 2010 року, в результаті активного розвитку техногенного карсту суттєво погіршилось навколишнє середовище території смт Солотвино.

Основна частина вжитих органами виконавчої влади у період, що перевірявся, заходів була спрямована на правове врегулювання питань ліквідації ДП «Солотвинський солерудник», розробки та корегування відповідної проектної документації та заходам з будівництва відповідних об'єктів, необхідних для переселення жителів з небезпечної території смт Солотвино.

Кошти державного бюджету, виділені Мінагрополітики у 2011 році на заходи з ліквідації наслідків затоплення шахти № 9 та аварійного ствола шахти № 8 Солотвинського солерудника, а також у 2012 році – I півріччі 2013 року для ліквідації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт ДП «Солотвинський солерудник», в основному використовувалися на поточне утримання гірничих об'єктів державного підприємства. При цьому, останнім, як одержувачем бюджетних коштів, упродовж вказаного періоду було використано 12,3 млн. грн., або 31 відс. обсягу відкритих асигнувань (39,8 млн. гривень). З цього обсягу на покриття планових збитків, пов'язаних з утриманням гірничих об'єктів, і примусове стягнення коштів на погашення заборгованості за роботи, виконані у 2009 році, було спрямовано 10,1 млн. грн., або 82 відс. їх загального обсягу.

Крім того, у 2011 році бюджетні кошти у сумі майже 4,9 млн. грн. (91 відс. виділеного на капітальні видатки обсягу) були списані з рахунку підприємства у безспірному порядку згідно з рішеннями Господарського суду Закарпатської області на погашення кредиторської заборгованості 2009 року, яка не була зареєстрована в органах Державної казначейської служби як бюджетна заборгованість.

Водночас, Міністерством аграрної політики та продовольства України, як головним розпорядником бюджетних коштів у період 2011–2012 років, через необхідність правового врегулювання питань організаційного та проектного забезпечення відповідних заходів, до державного бюджету повернуто 25,2 млн. грн., або майже 70 відс. відкритих у цей період асигнувань.

Також аудитом встановлено, що Закарпатською обласною державною адміністрацією та Тячівською районною державною адміністрацією у 2011–2012 роках і I півріччі 2013 року на заходи з будівництва в селі Теребля житла для переселення 133-х сімей із смт Солотвино, школи на 330 місць, дитячого садка на 140 місць та відповідної інфраструктури використано 87,9 млн. грн. або 74 відс. передбаченого бюджетом обсягу. Незважаючи на те, що із загального обсягу відкритих асигнувань (105,8 млн. грн.) 17,9 млн. грн. повернено до державного бюджету як невикористані, а кошти у обсязі 396,6 тис. грн. використано з недотриманням вимог нормативних актів та неефективно, станом на 01.08.2013 готовність об'єктів була більшою за 80 відсотків.

Високий рівень готовності об'єктів будівництва в селі Теребля вимагав від місцевих органів виконавчої влади (Закарпатської обласної та Тячівської районної державних адміністрацій) вжиття дієвих заходів щодо завершення їх будівництва, введення в експлуатацію та забезпечення передачі житла громадянам, інших об'єктів – їх утримувачам. Зазначене також дасть можливість забезпечити зберігання та використання як збудованих об'єктів, так і інших матеріальних цінностей, придбаних для подальшого належного їх функціонування.

Крім того, надзвичайна ситуація на території смт Солотвино на час закінчення аудиту не була ліквідована, а розвиток карстових процесів тривав. У зв'язку з цим існує потреба у невідкладному фінансуванні та виконанні комплексу робіт із ліквідації наслідків небезпечних екзогенних процесів, пов'язаних із впливом гірничих робіт, на території ДП «Солотвинський солерудник», зокрема за заходами, передбаченими Загальнодержавною цільовою програмою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки, що затверджена Законом України від 07.06.2012 № 4909.

Також потребує подальшого удосконалення правове, організаційне та фінансове забезпечення діяльності державного підприємства «Виробнича дирекція з ліквідації Солотвинського солерудника», що створене наказом Мінагрополітики від 24.04.2013 № 281, і в подальшому має виконувати функції замовника і виконавця робіт з ліквідації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт солерудника.

Щороку Колегія Рахункової палати приділяє пильну увагу питанню ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету.

За результатами здійсненого у 2013 році аудиту ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету в 2012 році встановлено, що використання коштів переважно здійснювалось у межах чинного законодавства. Проте окремими органами виконавчої влади не було забезпечено дієвого внутрішнього контролю, належної організації та координації роботи розпорядників нижчого рівня і одержувачів бюджетних коштів, а також належного управління ними, внаслідок чого допущено неефективне використання майже 70 млн. грн. та використано з недотриманням окремих норм законодавчих актів 36,9 млн. грн., що не сприяло досягненню очікуваних результатів.

Через недотримання Мінекономрозвитку Порядку використання коштів резервного фонду бюджету (абзац 3 пункту 29), в частині подання на розгляд Уряду проекту рішення щодо зменшення головним розпорядникам бюджетних коштів відповідних видатків з резервного фонду станом на 01.01.2013 не було використано і повернено до державного бюджету 49,5 млн. грн., що свідчить про неефективне управління коштами.

Також було встановлено ряд порушень при використанні коштів резервного фонду Радою міністрів Автономної Республіки Крим на проведення невідкладних заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що сталась 7–8 лютого 2012 року на території міст Ялта, Алушта та смт Гурзуф на загальну суму майже 33,6 млн. гривень.

Міноборони не забезпечено дієвого внутрішнього контролю за використанням коштів резервного фонду, внаслідок чого Кримським територіальним квартирно-експлуатаційним управлінням незаконно та неефективно використано 11,3 млн. гривень.

В порушення вимог Бюджетного кодексу України (стаття 24) та Порядку використання коштів резервного фонду бюджету (пункт 7) Мінекономрозвитку було внесено до Кабінету Міністрів України проекти рішень про виділення з резервного фонду державного бюджету 23,2 млн. грн. на заходи, фінансування яких могло бути здійснено за рахунок існуючих у 2012 році бюджетних програм. Крім того, в порушення вимог Порядку фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків (абзац 2 пункту 4) Мінекономрозвитку було внесено Уряду проект рішення про виділення з резервного фонду державного бюджету 0,55 млн. грн. на фінансування заходу з ліквідації надзвичайної ситуації об'єктового рівня.

Як і в попередні роки, через неналежні управлінські рішення та організаційні прорахунки головних розпорядників фактичний рівень погашення фінансової допомоги, наданої на умовах повернення у 1997–2000 роках, залишався низьким. Так, у 2012 році центральними та місцевими органами виконавчої влади повернено 1 млн. грн., що становило 0,5 відс. від загального обсягу боргу.

Внаслідок формального виконання Міноборони, Мінкультури, МЗС, Волинською, Житомирською, Київською, Львівською та Харківською облдержадміністраціями, як головними розпорядниками коштів, вимог Порядку використання коштів резервного фонду бюджету (пункт 30) і роз-

поряджень Кабінету Міністрів України щодо виділення у 2012 році коштів з резервного фонду державного бюджету, до Мінекономрозвитку подавалися звіти, які не збігалися з напрямками або обсягами використання цих коштів. а також не містили інформації про виконані роботи, заходи, ступені відповідності фактичних результатів запланованим, що в свою чергу призвело до відсутності всебічного контролю Уряду за своєчасним виконанням прийнятих рішень щодо запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

1.3.3.12. Державна безпека, правоохоронна діяльність та обороноздатність держави

Питання державної безпеки, правоохоронної діяльності, обороноздатності держави знаходяться під постійним контролем аудиторів і розглядаються Рахунковою палатою як один з пріоритетних.

Проведеним у звітному році *аудитом ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту*, встановлено, що із 3 млрд. 645 млн. 554,6 тис. грн., виділених на ці цілі, 98,3 відс. усіх коштів були спрямовані на підтримання життєдіяльності органів і підрозділів цивільного захисту і лише 1,7 відс. використані на їх розвиток, модернізацію та технічне оснащення.

Водночас відсутність у Міністерства надзвичайних ситуацій України (на сьогодні – Державна служба України з надзвичайних ситуацій) системного підходу до управління фінансовими і матеріальними ресурсами призвела до бюджетних правопорушень на суму понад 22,2 млн. грн. та неефективного використання коштів – 109,5 тис. грн., а також до виникнення значних сум дебіторської заборгованості, яка станом на 01.04.2013 становила майже 126,6 млн. гривень.

На час проведення аудиту рівень технічної оснащеності сил цивільного захисту був вкрай недостатнім і не відповідав сучасним вимогам. Більше 70 відс. пожежної та спеціальної техніки (8680 од.) відпрацювали встановлений ресурс і підлягали списанню. Практично була відсутня спеціальна техніка для рятування людей на висотних об'єктах та об'єктах підвищеної поверховості. Низькою була і забезпеченість підрозділів цивільного захисту пожежно-технічним обладнанням, засобами пожежогасіння, аварійно-рятувальним обладнанням і засобами індивідуального захисту. Це створило істотні ризики зниження рівня реалізації органами і підрозділами цивільного захисту завдань у разі виникнення надзвичайних ситуацій, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт із ліквідації їх наслідків.

Не виконувалась затверджена Законом України від 07.06.2012 № 4909-VI Загальнодержавна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки, одним із першочергових заходів якої визначено матеріально-технічне переоснащення органів управління та сил цивільного захисту. Державним бюджетом України на 2013 рік видатки на її виконання для Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) вза-

галі не передбачені, що створило істотні ризики невиконання запланованих заходів вже на початковому етапі реалізації програми.

Не відбулося суттєвих змін у структурі сил цивільного захисту та оптимізації їх чисельності у ході реорганізації МНС і Держтехногенбезпеки та створення ДСНС. Фактично нереформованою залишилася існуюча єдина державна система цивільного захисту. На час проведення аудиту не було визначено переліку центральних органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми єдиної системи цивільного захисту, та функцій органів влади щодо оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня, який є основним документом з організації дій органів управління, сил і засобів єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, з часу введення в дію (листопад 2001 року) практично не коригувався і не уточнювався. І це при тому, що система центральних органів виконавчої влади за останні 12 років зазнала суттєвих трансформацій.

За результатами контрольного заходу керівництву ДСНС запропоновано вжити заходів з оптимізації структури та чисельності сил цивільного захисту, провести суцільну інвентаризацію дебіторської заборгованості з визначенням пріоритетних напрямів для її суттєвого зменшення та усунути виявлені під час виконання контрольного заходу порушення при використанні бюджетних коштів.

Аудит ефективності використання бюджетних коштів на утилізацію звичайних видів боєприпасів засвідчив, що Міністерство оборони України забезпечило у 2010–2012 роках використання виділених з державного бюджету асигнувань у сумі 323,3 млн. грн. на проведення утилізації звичайних видів боєприпасів в основному відповідно до вимог бюджетного законодавства.

Враховання Кабінетом Міністрів України пропозицій Рахункової палати щодо закріплення за єдиним державним замовником – Міноборони функцій замовника робіт з утилізації боєприпасів та удосконалення чинного Порядку утилізації ракет, боєприпасів і вибухових речовин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 № 812, в частині визначення механізмів залучення інвестицій, міжнародної технічної та гуманітарної допомоги, використання коштів виконавців робіт з подальшим покриттям їх витрат за рахунок коштів, отриманих від реалізації продуктів утилізації, сприяло зростанню темпів утилізації боєприпасів – з 19,1 тис. тонн у 2008 році до 50,1 тис. тонн у 2012 році.

Разом з тим, завдання першого етапу Державної цільової оборонної програми утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання щодо утилізації протягом 2008–2012 років 249,3 тис. тонн боєприпасів не виконане, а фактичні обсяги утилізованих боєприпасів становили 163,1 тис. тонн, або 65,4 відсотка. Також не досягнуто очікуваних результатів щодо зменшення обсягу поточних витрат, пов'язаних з утриманням арсеналів, баз і складів, на яких зберігаються надлишкові боєприпаси, що підлягають утилізації, шляхом оптимізації їх кіль-

кості; отримання надходжень від реалізації продуктів утилізації у сумі понад 200 млн. грн. і головне – суттєвого зниження рівня загрози виникнення катастрофи техногенного характеру в результаті ліквідації більшості арсеналів, баз і складів, на яких зберігаються боєприпаси.

Головною причиною невиконання заходів Державної програми було недотримання Міністерством фінансів України вимог постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 940 щодо передбачення для Міноборони бюджетних призначень на утилізацію звичайних видів боєприпасів в обсягах, визначених Державною програмою. Крім того, затверджені у Законах України про державний бюджет на 2010, 2011, 2012 роки бюджетні призначення Міноборони з утилізації звичайних видів боєприпасів залишилися недофінансованими на 290,4 млн. грн., що склало 47,3 відс. від загальної суми бюджетних призначень за 2010–2012 роки.

Невиконання завдань першого етапу Державної програми було також спричинено неефективним використанням бюджетних коштів з боку Міноборони, а також існуючими в Міністерстві прогалинами в адміністративному забезпеченні питань утилізації.

Департамент утилізації, який відповідав за реалізацію єдиної військово-технічної політики у Збройних Силах України з питань утилізації боєприпасів постійно знаходився в стадії реорганізації, частоті зміни керівництва, що не сприяло реалізації ним ефективної державної політики із вирішення проблеми утилізації, а також забезпечення якісного виконання визначених завдань.

Міноборони не забезпечувало своєчасної видачі підприємствам-виконавцям робіт нарядів на боєприпаси, що підлягають утилізації, а у окремих військових частинах, що відвантажували боєприпаси на утилізацію, були відсутні дозволи на проведення навантажувально-розвантажувальних робіт, що змушувало залучати до цих робіт військовослужбовців інших військових частин.

Існуючі в Міноборони недоліки в організації достовірного обліку боєприпасів, що підлягають утилізації, а також невідповідність номенклатури боєприпасів, включених в переліки боєприпасів, що підлягають утилізації фактичній їх наявності на арсеналах Збройних Сил України ускладнювали державне планування заходів з утилізації та створювали умови для зловживань у використанні державного майна. Протягом 2010–2012 років за укладеними договорами на утилізацію боєприпасів Міноборони не видано виконавцям робіт боєприпасів вагою 3,3 тис. тонн вартістю робіт з їх утилізації 14,2 млн. грн. у зв'язку з їх відсутністю у військових частинах Збройних Сил України. В результаті Міноборони була втрачено можливість здійснення утилізації понад 3 тис. тонн боєприпасів.

За результатами *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній міграційній службі України на забезпечення виконання функцій у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб*, виявлено, що протягом 2012 року та I півріччя 2013 року Державна міграційна служба України (далі – ДМС) не забезпечила ефективного та законного використання отриманих з державного бюджету коштів на вико-

нання завдань з реалізації державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній міграції. Загалом з порушенням чинного законодавства та неефективно було використано понад 7,7 млн. гривень.

Аудитом встановлено, що впродовж перевіреного періоду ДМС не вживалися заходи щодо подальшої розбудови Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування, яка в існуючому вигляді була зорієнтована лише на оформлення паспортів громадян України для виїзду за кордон, що уповільнювало роботу працівників міграційної служби з оформлення інших персональних документів.

З ліквідацією наприкінці 2012 року підрозділів міліції міграційного контролю МВС на державному рівні не були розв'язані існуючі законодавчі та організаційні проблеми у сфері протидії нелегальній міграції, які у 2013 році фактично перекладені на ДМС, яка для цього не має відповідних сил і засобів.

Проблема комплектування підрозділів міграційного контролю вимагає термінового нормативно-правового врегулювання – прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності Міністерства внутрішніх справ», а також відповідних урядових рішень.

Також потребує законодавчого врегулювання питання надання притулку іноземцям та особам без громадянства, як це визначено статтею 7 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

На час аудиту не завершено опрацювання проекту наказу МВС «Про затвердження Інструкції про порядок утримання іноземців та осіб без громадянства в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні» та введення його в дію, як це визначено постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.2012 № 70 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1110».

Необхідно привести у відповідність із Законом України від 06.09.2012 № 5203-VI «Про адміністративні послуги» порядок та розміри плати громадянами України за адміністративну послугу з оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон (фактично за оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон громадянин України вартість одних і тих самих видів послуг зобов'язаний сплачувати двічі: оплатити державне мито за оформлення і видачу паспорта у розмірі 170 грн. та сплатити адміністративну послугу «оформлення та видача паспорта громадянина України для виїзду за кордон» у розмірі 87 грн. 15 копійок, хоча відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» плата за надання адміністративної послуги (адміністративний збір) вноситься суб'єктом звернення одноразово за весь комплекс дій та рішень суб'єкта надання адміністративних послуг, необхідних для отримання адміністративної послуги).

Внаслідок відсутності спланованих заходів, спрямованих на протидію нелегальній міграції, та підрозділів, які б їх виконували, ДМС неспроможна ефективно виконувати завдання у сфері протидії нелегальній міграції.

За таких обставин кількість виявлених та випроваджених за межі України нелегальних мігрантів неухильно зменшується.

Не отримано очікуваного результату від створення в ДМС відомчої підсистеми інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи «Аркан», яка на час проведення аудиту не була введена в експлуатацію, а виділені на ці цілі у 2012 році кошти в сумі 954,7 тис. грн. використані неефективно. При цьому, МВС не були урегульовані відомчі неузгодженості між Адміністрацією Держприкордонслужби та ДМС щодо визначення останньої суб'єктом системи «Аркан», що унеможливило її автоматизований доступ до інформаційних ресурсів (баз даних) інших суб'єктів цієї системи та не забезпечило багатосторонньої інформаційної взаємодії з ними. За таких обставин органи ДМС були позбавлені належного інформаційно-аналітичного забезпечення, що позначалося на ефективному виконанні ними завдань, спрямованих на запобігання та протидію нелегальній міграції.

Колегією Рахункової палати за результатами *аудиту ефективності використання Державною прикордонною службою України бюджетних коштів на виконання Державної цільової правоохоронної програми «Облаштування та реконструкція державного кордону» на період до 2015 року* зроблено висновок, що спрямувавши у 2012 році на виконання завдань зазначеної Програми 268,1 млн. грн. бюджетних коштів (асигнування загального фонду – 87,6 млн. грн., спеціального фонду від залучення міжнародної технічної допомоги – 180,5 млн. грн.), Адміністрація Держприкордонслужби не забезпечила досягнення всіх очікуваних результатів.

Реалізація завдань Програми (починаючи з 2007 року) здійснювалася переважно за рахунок отриманої міжнародної технічної допомоги, фактичні показники якої перевищили планові в 2,3 рази. При цьому бюджетне фінансування було на рівні 30–40 відс. від прогнозованих обсягів. Як наслідок, змінилося співвідношення бюджетного фінансування до ресурсів міжнародної технічної допомоги, яке при запланованому показникові 2,3 до 1 фактично становило 1 до 2,2.

Така структурна зміна в джерелах фінансування Програми поряд із суттєвим збільшенням через інфляційні процеси вартості матеріальних цінностей ускладнила виконання програмних заходів. Зокрема, це стосувалося виконання таких завдань, як створення систем технічного спостереження та дистанційного контролю, забезпечення розвитку корабельно-катерного складу Морської охорони, оновлення парку авіаційної техніки, які потребували значних капітальних вкладень та не підпадали під діючі програми міжнародної технічної допомоги, а тому за відсутності бюджетної підтримки заздалегідь були приречені на невиконання.

Всього з 19 завдань Програми, виконавцями яких були Адміністрація Держприкордонслужби, фактично виконано 4, частково – 14, виконання одного завдання – оновлення парку авіаційної техніки – не розпочиналося. Отже, ризики невиконання або неповного виконання завдань Програми до 2015 року є високими, а питання технічного оснащення охорони державного кордону в повному обсязі не вирішені.

1.3.3.13. Функціонування судової системи

За результатами аудиту стану використання бюджетних коштів, виділених Державній судовій адміністрації України (далі – ДСА України) у 2012 році та за 9 місяців 2013 року на забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, встановлено, що законодавчо не врегульовано проблеми правового режиму використання майна, закріпленого за органами судової влади, і повноваження щодо розпорядження цим майном, внаслідок чого неможлива передача матеріальних цінностей органами судової влади з балансу на баланс без порушень чинного законодавства.

Правові основи управління об'єктами державної власності визначено Законом України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності», відповідно до якого суб'єктами управління цими об'єктами є центральні органи виконавчої влади. Проте після прийняття Закону України від 07.07.2010 № 2453 «Про судоустрій і статус суддів» ДСА України втратила статус центрального органу виконавчої влади. Крім того, цей Закон не наділив ДСА України повноваженнями у сфері управління державним майном. Отже, ДСА України законодавчо не визначена суб'єктом управління державним майном.

Аналогічна ситуація і з іншими органами судової влади. Так, Конституційний Суд України, Верховний Суд України та вищі спеціалізовані суди не були суб'єктами управління державним майном, відповідно, на них не поширювалась дія Положення про порядок передачі об'єктів права державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.09.98 № 1482.

Крім того аудитом встановлено, що за відсутності ефективної системи внутрішнього фінансового контролю у ДСА України та Вищій кваліфікаційній комісії суддів України за використанням фінансових і матеріальних ресурсів із загальної суми видатків розпорядником нижчого рівня використано неефективно понад 2 млн. грн., без дотримання вимог чинного законодавства – 10,3 тис. гривень.

Колегія Рахункової палати запропонувала Верховній Раді України внести зміни до Закону України від 07.10.2010 № 2453 «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України від 21.09.2003 № 185 «Про управління об'єктами державної власності» в частині визначення повноважень ДСА України та органів судової влади щодо управління об'єктами державної власності.

Проблеми нормативного регулювання в частині наділення Державної судової адміністрації України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів повноваженнями з управління об'єктами державної власності підтверджені і *аудитом ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення приміщеннями місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції, їх експлуатацію, оплату комунальних послуг та енергоносіїв за 2012 рік*. Оскільки, відповідно до законів України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про управління об'єктами державної власності» судові органи не визначені суб'єктами управління об'єктами державної власності, вони позбавлені достатніх правових підстав для здійснення юридичної процедури прийняття будівель до своєї сфери управління.

ДСА України як органу, уповноваженому здійснювати організаційне забезпечення діяльності органів судової влади, упродовж 2012 року не вдалося суттєво покращити стан забезпечення місцевих та апеляційних судів приміщеннями, забезпечити їх раціональну та економну експлуатацію, ощадливе та ефективне використання бюджетних коштів на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

Жодне приміщення місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції повністю не відповідало діючим державним будівельним нормам.

Щорічне недостатнє фінансування видатків розвитку призвело до виникнення кредиторської заборгованості за проведені ремонтно-будівельні роботи в сумі понад 18 млн. грн. та суттєво загальмувало створення належних умов для здійснення правосуддя.

Внаслідок недофінансування капітальних видатків утворено значні обсяги незавершеного будівництва на загальну суму понад 77 млн. гривень. Загальна площа невведених у 2012 році в експлуатацію приміщень, у тому числі тих, будівництво та реконструкція яких розпочаті в попередні роки, становила 94,1 тис. кв. метрів.

Через відсутність у ДСА України затверджених заходів з енергозбереження на 2012 рік, недоведення до апеляційних та місцевих судів загальної юрисдикції лімітів споживання комунальних послуг та енергоносіїв, незадовільний технічний стан приміщень судів у частині використання енергоефективних технологій та неповну забезпеченість судів приладами обліку водо-, енерго- та теплопостачання, створено ризики неефективного використання судами коштів на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

Також аудитом встановлено, що концептуальні рекомендації Рахункової палати щодо розробки і внесення на затвердження Верховній Раді України загальнодержавної програми судової реформи з визначенням пріоритетних напрямів реформування, джерел та обсягів фінансування залишилися нереалізованими. Залишилися законодавчо не визначеними поняття «судові органи», «організаційне забезпечення здійснення правосуддя».

Аудит фінансово-господарської діяльності Вищої ради юстиції за 2012 рік та I півріччя 2013 року засвідчив, що фінансово-господарська діяльність та система управління бюджетними коштами головного розпорядника в цілому організована належним чином, а суттєвих помилок чи відхилень, які вплинули на точність, повноту і достовірність фінансової звітності Вищої ради юстиції, не виявлено.

Водночас встановлені окремі недоліки, зокрема при плануванні бюджетних ресурсів, внаслідок чого була завищена потреба в бюджетних призначеннях на 2012 рік, а незабезпечення Державною казначейською службою України відповідним грошовим підкріпленням відкритих асигнувань призвело до неосвоєння та повернення в кінці року до бюджету 14 млн. грн. за наявності утвореної на цей час кредиторської заборгованості. Як наслідок, не було створено належних матеріальних умов для функціонування Вищої ради юстиції, яка фактично перебувала під загрозою виселення, оскільки продовжувала розміщуватись в будівлі, переданій в оренду органам прокуратури.

Через відсутність бюджетних призначень у I півріччі 2013 року були призупинені будівельні роботи в новому приміщенні Вищої ради юстиції, внаслідок чого утворилися ризики зростання вартості реконструкції її адміністративного будинку. Лише в липні 2013 року Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження від 11.07.2013 № 551-р про передачу Вищій раді юстиції бюджетних призначень у загальній сумі 21 млн. 978,8 тис. гривень.

Також встановлено, що в організаційній структурі Вищої ради юстиції відсутній окремих підрозділ, до функціональних повноважень якого належить забезпечення внутрішнього аудиту, що призвело до невиконання вимоги статті 26 Бюджетного кодексу України, яка зобов'язує розпорядників бюджетних коштів в особі їх керівників організувати внутрішній контроль і внутрішній аудит.

Аудит фінансово-господарської діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ засвідчив, що фінансово-господарська діяльність цього органу у 2012 році в цілому відповідає вимогам чинного бюджетного законодавства. Здійснені протягом року фінансово-господарські операції та фінансовий стан установи повно і достовірно відображено у фінансовій звітності за 2012 рік.

Водночас з моменту створення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ залишалося актуальним питання забезпечення суддів і працівників суду належними умовами праці та відповідними приміщеннями для здійснення правосуддя.

На час проведення аудиту в середньому на одну штатну посаду судді показник забезпеченості площею у 8 разів менший від встановленого нормативу, що унеможлиблювало процес комплектування суддівського корпусу та апарату суду. Як наслідок, судді перевантажені великою кількістю справ, а доступ громадян до правосуддя ускладнений.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 № 470-р «Про передачу будівель Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ» було скасоване розпорядження від 10.11.2010 № 2088-р у частині передачі Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ в оперативне управління частини майна та приміщень Верховного Суду України. У результаті з 06.06.2012 до 05.12.2012 Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ фактично розміщувався в будівлях Верховного Суду України по вул. Пилипа Орлика, 4 і 4а, у м. Києві та використовував його майно без будь-яких правових підстав.

Лише 05.12.2012 розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1070-р «Про внесення зміни до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 червня 2012 р. № 470» були внесені відповідні зміни до розпорядження від № 470-р, згідно з якими Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ на період до 01.01.2014 розміщується в будівлях по вул. Пилипа Орлика, 4 і 4а, у м. Києві, що закріплюються разом із господарськими спорудами та майном за цим судом на праві оперативного управління.

При цьому завершення робіт із реконструкції будівель № 57, 58 і 59 військового містечка № 127 по вул. Дегтярівській, 28а, у м. Києві, переданих розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 № 470-р Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ для його остаточного розміщення, заплановано за умов їх повного фінансування лише в 2016 році.

Виконання цих робіт у визначений термін знаходиться під загрозою зриву, оскільки Мінфіном не виконані вимоги п. 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від № 470-р: під час внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» і складання проекту держбюджету на наступні роки не враховані пропозиції Міноборони щодо виділення коштів на передислокацію військових підрозділів та їх облаштування.

Крім того у Законі України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» були відсутні видатки для Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ на проведення будівельних робіт, передбачених титулом будови «Реконструкція будівель комплексу споруд (будівлі № 57, 58, 59 військового містечка № 127) для розміщення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ».

1.3.3.14. Взаємовідносини Державного бюджету України з місцевими бюджетами та використання бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток і реалізацію пріоритетів розвитку регіонів

З 2012 року Законом України «Про державний бюджет на 2012 рік» створено державний фонд регіонального розвитку, цілями запровадження якого задекларовано підтримку (стимулювання) місцевого, регіонального розвитку, вирішення системних проблем просторового та соціально-економічного розвитку територій, створення нових робочих місць. Законами про Державний бюджет України на 2012 та 2013 роки по цьому Фонду затверджені призначення (загальний фонд) у сумі 1 млрд. 641,5 млн. грн. та 987,5 млн. грн. відповідно.

Враховуючи зміну механізмів фінансування інвестиційних програм (проектів) і заходів та значні обсяги здійснених вперше з державного фонду регіонального розвитку видатків, територіальними управліннями Рахункової палати у 2013 році було здійснено вісім перевірок використання коштів державного фонду регіонального розвитку. Зокрема було перевірено використання коштів фонду, виділених Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській, Одеській, Сумській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській областям, Автономній Республіці Крим та м. Севастополю. Результати вказаних перевірок були взяті за основу при здійсненні *аудиту ефективності використання коштів державного фонду регіонального розвитку*.

Проведеними контрольними заходами було встановлено, що Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству фінансів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, низці обласних державних адміністрацій, Севастопольській міській державній адміністрації не вдалося

повною мірою забезпечити у 2012 році досягнення головної цілі створення державного фонду регіонального розвитку.

Головними причинами цього було недотримання окремими місцевими органами влади, розпорядниками коштів встановлених вимог законодавства щодо концентрації коштів на фінансуванні пріоритетних інвестиційних програм (проектів) і заходів регіонального розвитку, максимального спрямування коштів на фінансування об'єктів з високим ступенем будівельної готовності та пускових об'єктів, недостатня урегульованість правового забезпечення використання коштів Фонду.

Неналежне управління коштами бюджетної програми їх розпорядниками на місцях та неповне перерахування органами Державної казначейської служби коштів за окремими їх платіжними дорученнями призвело до неосвоєння коштів і повернення до державного бюджету в кінці 2012 року загалом 528,9 млн. гривень. Також встановлено, що розпорядниками коштів Фонду на місцях не дотримано законодавства у сфері державних закупівель та з питань регулювання у сфері містобудівної діяльності на суму 240,3 млн. грн., з порушеннями законодавства щодо попередньої оплати робіт використано 25,3 млн. грн., неефективно – 10,4 млн. гривень.

Щодо нормативно-правового забезпечення питань використання коштів Фонду, то воно було неповним та за окремими напрямками – недосконалим та суперечливим. Зокрема, визначення Кабінетом Міністрів України основним розробником порядків використання коштів Фонду у 2012 та 2013 році Мінекономрозвитку не відповідало частині 7 статті 20 Бюджетного кодексу України, якою визначено, що головні розпорядники коштів державного бюджету (в даному випадку – Мінфін) розробляють проекти порядків використання коштів та забезпечують їх затвердження у терміни, визначені Кабінетом Міністрів України.

В розроблених Мінекономрозвитку та затверджених Кабінетом Міністрів України порядках використання коштів на 2012 та 2013 роки не було визначено відповідального виконавця бюджетної програми та заходів впливу у разі її невиконання, а також не передбачено достатніх механізмів спрямування коштів фонду на реалізацію інноваційно-інвестиційних програм щодо розвитку і модернізації виробничої, транспортної та інженерної інфраструктури регіонального значення, та, відповідно, створення нових робочих місць.

Планування у законопроекті про державний бюджет на 2013 рік обсягу асигнувань за коштами Фонду на рівні 0,5 відс. по відношенню до доходів загального фонду проекту державного бюджету (фактичний обсяг видатків затверджений Законом становить 0,3 відс.) не узгоджувався з вимогами статті 24¹ Бюджетного кодексу України, якими передбачено формування обсягу коштів Фонду на рівні не менше 1 відс. від обсягу доходів загального фонду проекту державного бюджету.

Внесення у січні 2013 року Кабінетом Міністрів України змін до Порядку відбору інвестиційних програм (проектів), які можуть реалізовуватися за рахунок коштів Фонду, в частині зменшення мінімальної кошторисної вартості інвестиційних програм (проектів) регіонального значення з 5 млн. грн. до 1 млн. грн., а також програм районного значення з 1 млн. грн.

до 200 тис. грн., створило умови для розпорошення коштів Фонду по дрібних об'єктах, що не сприяло концентрації їх на пріоритетних інноваційно-інвестиційних програмах, які мали забезпечити регіональний розвиток.

Мінекономрозвитку не забезпечило належної оцінки і відбору об'єктів, запропонованих у 2012 році Радою міністрів АР Крим, обласними і міськими держадміністраціями для включення до переліку фінансування, а також внесення ними відповідних пропозицій щодо необхідних змін до затвердженого Урядом переліку об'єктів після визначення в порядку використання у 2012 році коштів Фонду критеріїв відбору інвестиційних програм (проектів) і заходів.

Також аудитом встановлено, що механізми і напрями надання регіонам фінансової підтримки у 2012 та 2013 роках за рахунок коштів Фонду були спрямовані переважно на розв'язання поточних проблем та суттєво не відрізнялися від критеріїв надання регіонам окремих субвенцій на соціально-економічний розвиток. Так, у 2012 році кошти Фонду були спрямовані на будівництво, реконструкцію і ремонт більше трьох тисяч об'єктів соціальної інфраструктури, в основному об'єктів у сфері культури, освіти, охорони здоров'я, спорту та частково – у галузі житлово-комунального господарства і транспорту. Переліком інвестиційних програм (проектів), що фінансувалися у 2013 році також передбачено фінансування за рахунок коштів Фонду робіт переважно на об'єктах соціальної інфраструктури.

Отже, на час проведення аудиту Рахунковою палатою було встановлено, що державний фонд регіонального розвитку ще не запрацював на повну потужність, не забезпечив інноваційних напрямів та відчутного зростання інвестиційної привабливості регіонів, не став дієвим інструментом розширення ареалів їх сталого економічного зростання та вирішення системних проблем соціально-економічного розвитку територій.

Враховуючи викладене, Колегія Рахункової палати вважала, що виходом з цієї ситуації мало стати створення належного нормативно-правового поля, що врегулює питання використання коштів Державного фонду регіонального розвитку. Кабінету Міністрів України рекомендовано передбачити у Порядку використання коштів державного фонду регіонального розвитку запровадження механізмів, зокрема кредитних, які б регламентували спрямування коштів Фонду на реалізацію інноваційно-інвестиційних програм розвитку і модернізації виробничої, транспортної та інженерної інфраструктур регіонального значення та, відповідно, створення нових робочих місць; при затвердженні переліку програм, що фінансуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку передбачати їх спрямування на завершення робіт на об'єктах, які мають будівельну готовність більше 70 відсотків та фінансувалися у попередніх роках.

З метою запобігання розпорошення коштів Фонду по дрібних об'єктах та концентрації їх на пріоритетних програмах, які мають забезпечити регіональний розвиток запропоновано розглянути питання стосовно поновлення норми Порядку відбору інвестиційних програм (проектів), які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку у частині мінімальної кошторисної вартості інвестиційних програм (проектів)

тив) та заходів регіонального значення на рівні не менше 5 млн. грн., а програм районного значення – не менше 1 млн. гривень.

Аналогічні прогалини нормативно-правового забезпечення було встановлено і під час проведення *аудиту використання коштів державного бюджету на відновлення пріоритетних об'єктів державного та регіонального значення*. Так, порядками використання коштів бюджетної програми (КПКВК 2751880), затвердженими на 2011 рік та на 2012 рік не було визначено критеріїв відбору об'єктів для фінансування за рахунок коштів бюджетної програми. Відповідно при включенні об'єктів будівництва і реконструкції до переліків для фінансування не вимагались: наявність затвердженої в установленому порядку проектно-кошторисної документації; титули будов (об'єктів); акти обстеження. Зазначене зумовило внесення численних змін до переліків об'єктів та обсягів їх фінансування.

Із 34 об'єктів і заходів, що фінансувалися у 2011 та 2012 роках за рахунок бюджетних коштів, 33 об'єкти перебували в управлінні Державного управління справами (на їх фінансування спрямовано 78 відс. асигнувань). Визначення Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України головним розпорядником коштів не узгоджувалось з Положенням про Державне управління справами, згідно з яким ДУС відповідає за забезпечення виконання робіт на об'єктах, що перебувають у його управлінні. Крім того, Мінрегіоном як головним розпорядником коштів бюджетної програми не було забезпечено належного планування необхідних видатків у розрізі визначених об'єктів.

Мінрегіонбудом, підприємствами і установами Державного управління справами, підрозділами Івано-Франківської обласної держадміністрації, ДТГО «Південно-Західна залізниця» було освоєння 96 відс. коштів державного бюджету, виділених у 2011 та 2012 роках у загальній сумі понад 1 млрд. грн. для будівництва, реконструкції, проведення проектних і ремонтних робіт на об'єктах державного та регіонального значення, які перебували у незадовільному стані та потребували невідкладного проведення цих робіт та придбання обладнання.

За рахунок цих коштів виконано відновні роботи на 15 об'єктах державного і регіонального значення, що дало змогу привести в належний стан приміщення та інженерні системи низки національних установ з проведення громадсько-політичних та міжнародних заходів, закладів культури, охорони здоров'я та відпочинку, забезпечити попередження виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру (зсувів) на окремих ділянках узбережжя Криму. Зокрема, завершено капітальний ремонт систем холодопостачання комплексу «Горний» та табору «Морський» МДЦ «Артек», відремонтовано покриття трибун стадіону цього міжнародного дитячого центру. Проведено реконструкцію окремих приміщень Національного культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал» і прилеглої до нього території. Придбано обладнання для лікарської амбулаторії будинку відпочинку «Конча-Заспа» та клінічної лікарні «Феофанія».

У той же час, через допущені у 2011 та 2012 роках прорахунки в управлінні та використанні коштів бюджетної програми, у визначені терміни

не завершені роботи і не введені в експлуатацію 2 пускові об'єкти 2011 року та 4 об'єкти 2012 року.

Зокрема, станом на 01.04.2013 не введено в експлуатацію котельню № 1 табору «Кипарисний» МДЦ «Артек», реконструкція якої завершена у 2011 році (витрачено 52,6 млн. грн.), через відсутність технічного паспорту на зовнішній газопровід, який є обов'язковим для отримання сертифіката.

У 2012 році не завершено реставрації Маріїнського палацу (замовник – Державне управління справами). Із виділених у 2012 році на цей захід 72,2 млн. грн. до державного бюджету повернено як невикористані 23,4 млн. грн., при зареєстрованій кредиторській заборгованості на кінець року в сумі 18,7 млн. гривень. Не виконані в повному обсязі роботи з будівництва термінального комплексу аеропорту в м. Бориспіль, капітального ремонту приміщень та інженерних систем будівлі Національного центру ділового та культурного співробітництва «Український дім», не розпочинався капітальний ремонт приміщень будинку відпочинку «Конча-Заспа», виділених під лікарську амбулаторію. До клінічної лікарні «Феофанія» з грудня 2012 року не поставлено медичне обладнання на суму 2,9 млн. гривень.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на заходи щодо соціально-економічного розвитку Харківської та Полтавської областей, встановлено, що обласними державними адміністраціями, їх управліннями капітального будівництва, окремими районними державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, розпорядниками коштів не забезпечено належного управління коштами субвенції з державного бюджету та коштами з державного фонду регіонального розвитку, виділеними на соціально-економічний розвиток цих областей, введення ряду пускових об'єктів в експлуатацію.

Недотримання місцевими органами влади, розпорядниками коштів вимог законодавства при формуванні переліків об'єктів, розпорошення коштів на окремі об'єкти з низьким ступенем будівельної готовності, недостатня урегульованість правового забезпечення використання коштів державного бюджету призвели до не завершення робіт у Полтавській області на 27 об'єктах, які планувалося ввести в експлуатацію у 2012 році, у Харківській області – на 37 таких об'єктах. Не освоєно бюджетних асигнувань у Полтавській області на загальну суму 139 млн. грн., у Харківській області – на суму 7,7 млн. грн., які повернуті до державного бюджету.

Аудитом також встановлено, що розпорядниками коштів у Харківській та Полтавській областях при витрачанні коштів допущені порушення законодавства, а саме: порядку здійснення державних закупівель, порядку використання капітальних видатків на суму 58,4 млн. грн. та 26 млн. грн., а також неефективне використання коштів державного бюджету на суму 6,7 млн. грн. та 7,2 млн. грн. відповідно.

Так, у Полтавській області внаслідок неефективного управління коштами державного бюджету не забезпечено завершення виконання робіт у низці населених пунктів області з будівництва водогону, підвідних газопроводів, капітального ремонту та реконструкції 5-ти закладів охорони здоров'я та 3-х закладів освіти. У Харківській області через неефективне управління

коштами у деяких населених пунктах не забезпечено проведення будівельних робіт на очисних спорудах, робіт із водопостачання, електропостачання, ремонту будинків, капітального ремонту прибудинкових доріг і тротуарів.

Разом з тим розпорядниками коштів у 2012 році освоєно коштів субвенції та державного фонду регіонального розвитку у Харківській області на суму 123,6 млн. грн., у Полтавській області – 106,9 млн. грн., що дало змогу завершити роботи з будівництва, реконструкції та капітального ремонту в Полтавській області на 34 об'єктах, у Харківській області – на 233 об'єктах, та в свою чергу поліпшило умови надання освітніх і медичних послуг і соціально-побутові умови проживання мешканців низки населених пунктів зазначених регіонів.

На основі матеріалів аудиту та з метою підвищення ефективності використання коштів субвенції та Фонду на соціально-економічний розвиток регіонів Кабінету Міністрів України рекомендовано при затвердженні порядків використання бюджетних коштів за рахунок цих джерел передбачати норму, яка б не допускала визначення однакових умов надання та напрямів використання коштів за рахунок субвенції та Фонду.

1.3.3.15. Реалізація проектів міжнародних фінансових організацій

У 2013 році Колегією Рахункової палати було розглянуто чотири аудити, присвячені питанням реалізації проектів, що підтримуються позиками Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Здійснені аудити засвідчили, що основними недоліками впровадження цих проектів в Україні було значне відставання реалізації проектів від запланованих строків. За оцінками аудиторів, основні причини затримок впровадження проектів і використання коштів позик – їх довготермінова підготовка, а також недоліки у системі управління та контролю за їх виконанням. Управління закупівлями здійснювалося з недоліками, планування та звітування про закупівлі відбувалося з відхиленнями від встановлених порядків і процедур, проведення тендерів здійснювалося із значними затримками.

За результатами аудиту стану виконання *Проекту з передачі електроенергії, що підтримується позикою Міжнародного банку реконструкції та розвитку*, встановлено, що Проект з передачі електроенергії (впроваджувальна установа – Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго»), для фінансування якого Україною залучено у МБРР позику в сумі 200 млн. дол. США, не впроваджено у первісно встановлений міжнародною угодою чотирирічний термін, не забезпечено своєчасного та повного використання запозичених коштів.

Основна робота з виконання заходів, спрямованих на реабілітацію і модернізацію відібраних трансформаторних підстанцій і підсилення електричної мережі, фактично розпочалася лише через два роки після започаткування Проекту – у 2011 році. У результаті строк його завершення був продовжений на два з половиною роки – до 31.12.2014 року.

Укренерго за чотири з половиною роки реалізації Проекту забезпечило укладення всіх передбачуваних контрактів (192 млн. дол. США). Однак, незважаючи на створені сприятливі фінансові умови для використання

позики, рівень освоєння коштів на фінансування заходів становив лише 53 відс. суми позики (106,1 млн. дол. США).

Незважаючи на те, що підготовчий етап Проекту тривав 2,5 роки, якісної підготовки його техніко-економічного обґрунтування не було забезпечено.

Багаторівнева система управління Проектом і відповідальності за його виконання не забезпечила належної організації робіт і своєчасного завершення Проекту, а створена система моніторингу Проекту не забезпечувала оцінку ефекту від його реалізації. Планування і звітування про виконання заходів Проекту здійснювалося Міненерговугілля та Укренерго з недотриманням вимог Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1027.

Залучені до реалізації Проекту установи (Міненерговугілля, НКРЕ й Укренерго) не забезпечили вжиття необхідних заходів для виконання умов угоди про позику.

Використання коштів під час виконання Проекту здійснювалося Укренерго у значно менших обсягах, ніж передбачалося. У той же час у 2013 році через недоліки в бюджетному плануванні виявилось недостатньо коштів для фінансування Проекту, що створило ризики затримки проведення платежів на суму 180 млн. гривень.

Мали місце і затримки у запровадженні та виконанні робіт, встановлених контрактами, а також в оплаті за виконані роботи у рамках Проекту. Так, роботи з реабілітації трьох підстанцій Дніпровської електричної системи і модернізації підстанцій «Сімферополь» були розпочаті значно пізніше необхідного строку; реабілітація двох підстанцій Донбаської електричної системи через 1,5 року після підписання контрактів (вартість 23 млн. дол. США) не була розпочата внаслідок затримки Укренерго у зміні концепції робіт і проведенні державної експертизи. Через затримку Укренерго виплату авансу підряднику не забезпечено своєчасного введення в експлуатацію (грудень 2012 року) лінії електропередачі напругою 330 кВ до Дніпровської ГАЕС і модернізації підстанції Бар напругою 330 кВ, (вартість майже 29 млн. дол. США).

Проведеним аудитом ефективності реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури», що підтримується позикою Міжнародного банку реконструкції та розвитку, встановлено, що Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України як відповідальний виконавець у 2010–2012 роках поліпшило роботу з реалізації Проекту, однак повного і своєчасного виконання його заходів, отримання повного очікуваного результату, а отже, і ефективного використання залучених у МБРР коштів позики у встановлений міжнародною угодою чотирирічний термін не забезпечено.

За цей період показник використання коштів зріс з 3 до 52 відс. від суми запозичених коштів, а загальний обсяг контрактів, укладених на виконання заходів Проекту, збільшився майже в 7 разів (з 13 до 88 відс. від обсягу позики).

Незважаючи на вжиті заходи з поліпшення управління Проектом, впровадження основних контрактів із реабілітації систем водопостачання, водовідведення та енергозбереження в містах Одесі, Івано-Франківську та Чернігові, на які припадає половина обсягу всієї позики, здійснювалося із значними затримками. А на підприємствах решти 11 міст обсяг завершених заходів з енергозбереження становив лише третину від загальної суми укладених контрактів – 44 млн. дол. США.

Станом на кінець 2012 року тільки два із п'яти підприємств завершили виконання заходів з енергозбереження, а основні роботи з реабілітації систем водопостачання та водовідведення за 4 роки не закінчені на жодному з трьох комунальних підприємств. У результаті встановлений міжнародною угодою термін закриття Проекту – грудень 2012 року, був продовжений до кінця 2013 року. А за рік до вже зміненого строку завершення Проекту із загальної суми запозичених 140 млн. дол. США було використано лише половину – 72,5 млн. дол. США.

Основні причини затримок у виконанні заходів Проекту – це незабезпечення з боку Мінрегіону повного виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту, а також недоліки у функціонуванні системи управління Проектом та контролю за його станом.

Планування та звітування здійснювалося Мінрегіоном у неповних обсягах і з недотриманням окремих вимог порядку щодо реалізації проектів, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, та угоди про позику. Система оцінки результативності Проекту містила недоліки.

Також Мінрегіоном не забезпечено належного фінансового супроводження діяльності за Проектом.

Мінрегіон не забезпечив дотримання процедур і планів закупівель, що здійснювалися для Міністерства та в рамках виконання заходів з енергозбереження, дотримання термінів та умов укладених договорів. Заплановані дати підписання контрактів і, відповідно, початок виконання заходів з енергозбереження було відтерміновано в середньому на 5 місяців. Не були укладені 4 контракти на загальну суму майже 13 млн. дол. США.

Через недотримання умов контрактів щодо енергозбереження 60 відс. їх виконані із затримками до 9-ти місяців. А виконання робіт на загальну суму більш як 10 млн. дол. США перенесено на 2013 рік.

Міськими радами (гаранти) і комунальними підприємствами міст Одеси, Чернігова та Івано-Франківська (відповідальні за реалізацію заходів), незважаючи на часткове досягнення цілей субпроектів, не забезпечено своєчасного запровадження та реалізації контрактів на виконання основних заходів. Як наслідок, ці комунальні підприємства використали лише третину (16,2 млн. дол. США) із виділених коштів (майже 58 млн. дол. США).

Колегія Рахункової палати вважала за доцільне доручити Мінрегіону спільно з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг опрацювати питання щодо забезпечення джерел погашення позики, рекредитованої комунальним підприємствам. Також було звернено увагу на необхідність урегулювання правовідносин між комунальним підприємством «Агентство програм розвитку Одеси» і субпо-

зичальником «Агентство програм розвитку Одеси» та ТОВ «Інфоксводоканал» (безпосереднім виконавцем заходів).

У ході проведення аудиту річних фінансових звітів за 2012 рік в рамках позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку на впровадження Проекту удосконалення системи соціальної допомоги встановлено, що складена Міністерством соціальної політики України фінансова звітність за 2012 рік достовірно відображала джерела та напрями використання коштів позики у 2012 році та давала вірне уявлення про стан рахунків Проекту.

Водночас Рахунковою палатою виявлено ряд недоліків у ході реалізації Проекту.

Незважаючи на здійснення з боку Мінсоцполітики всіх заходів Проекту удосконалення системи соціальної допомоги, необхідних для повномасштабного застосування єдиної технології прийому громадян в управлінні праці та соціального захисту населення України, станом на дату завершення діяльності Проекту повного переходу на роботу управлінь праці за єдиною технологією прийому громадян не досягнуто. Однією з причин цього було невведення в експлуатацію Інформаційно-аналітичної системи соціального захисту населення.

Загальний строк реалізації Проекту через його неодноразові продовження склав 7 років, що майже в три рази перевищило термін, первісно встановлений Угодою про позику між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (2,5 роки). Протягом 2012 року Мінсоцполітики освоєно менше половини від запланованої на рік суми.

Мінсоцполітики було прийнято всі рекомендації Рахункової палати, надані за результатами попереднього аудиту. В той же час не в повних обсягах виконаними залишилися дві – щодо контролю за повним усуненням з боку місцевих органів влади недоліків, виявлених за результатами перевірок, а також контролю за дотриманням термінів звітування.

Планування закупівель у 2012 році здійснено Мінсоцполітики з окремими недоліками. План закупівель в рамках Проекту у вказаному році виконаний із затримками. Відтермінування запланованого укладання контрактів у рамках половини з передбачених закупівель, в середньому, становили майже 1,5 місяці. Три передбачувані закупівлі, пов'язані із запровадженням та функціонуванням Інформаційно-аналітичної системи, були скасовані.

Виконання контрактів для впровадження заходів Проекту здійснено у не повних обсягах. Із загальної кількості контрактів (41) завершеними повністю є тільки 38, решта виконано частково. Незавершеними у повних обсягах залишились заходи щодо розробки Інформаційно-аналітичної системи, ремонтно-будівельних робіт центрів обробки даних Міністерства, навчання спеціалістів роботі з новою прикладною системою, а перенесення даних на розроблену Інформаційно-аналітичну систему з діючих на поточний момент систем взагалі не здійснена.

Аудитом річних фінансових звітів за 2012 рік у рамках позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку на впровадження Проекту «Модернізація державної податкової служби України – I» встановлено, що річна фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах достовірно відображала

джерела та напрями використання коштів позики, що мали місце протягом 2012 року. Звітність дала вірне уявлення про стан рахунків Проекту.

Проект «Модернізація державної податкової служби України – 1» у 2012 році завершено. Фактичний термін впровадження Проекту склав 8,5 років, що вдвічі перевищило первісно встановлений Угодою про позику термін – 4 роки.

У цілому за час впровадження Проекту (2004–2012 роки) на його реалізацію використано понад 66 млн. дол. США коштів Державного бюджету України, у тому числі: майже 40 млн. дол. США – кошти позики (спеціальний фонд) та понад 26 млн. дол. США – кошти співфінансування (загальний фонд). На кінець 2012 року вибірка коштів позики становила майже 100 відсотків. Майже усю суму коштів позики (92 відс.) використано на розробку програмного забезпечення, закупівлю обладнання та відповідних технічних послуг.

На дату завершення Проекту, за оцінками зовнішніх експертів та ДПС, ключові показники діяльності Служби під впливом Проекту, в цілому, були досягнуті, а остаточний Звіт про результати реалізації Проекту наприкінці січня 2013 року схвалений Урядом України.

Водночас Рахунковою палатою виявлено окремі недоліки у ході виконання Проекту.

Департамент модернізації ДПС в окремих випадках не дотримувався вимог облікової політики, встановлених у Посібнику Проекту, що призвело до викривлення сутності заявок-звітів на часткове погашення авансу Спеціального рахунку.

Наявність розбіжностей у порядках обрахунку планових показників фінансової звітності Проекту за 2012 рік стосовно розміру його очікуваної вартості, встановлених у Посібнику Проекту, призвела до їх невідповідності.

Як наслідок, порівняння показників загальних запланованих та загальних реальних витрат Проекту, відображених у різних формах річної фінансової звітності, не дозволив здійснити оцінку досягнення очікуваної вартості Проекту за результатами його остаточного впровадження.

1.3.4. Результати перевірок виконання кошторису витрат Національного банку України, аналіз звітів Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України

У звітному році, відповідно до Закону України «Про Рахункову палату», були проведені перевірка виконання кошторису Національного банку України, аналіз звітів Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України.

➤ *Перевіркою виконання кошторису Національного банку України за 2012 рік* встановлено, що Нацбанком отримано доходів на суму 25,5 млрд. грн., здійснено поточних витрат на суму 4,6 млрд. грн., спрямовано в інвестиції – 1 млрд. грн., перераховано до державного бюджету – 23,6 млрд. гривень.

У той же час кошторис недовиконано як за доходами – майже на 0,2 млрд. грн., так і за витратами – майже на 1 млрд. грн. та інвестиціями – на 0,05 млрд. гривень.

При цьому внаслідок проведених Нацбанком у 2012 році коригувань кошторису його доходи збільшилися на 11,3 млрд. грн., інвестиції – на 0,08 млрд. грн., а поточні витрати зменшилися на 3,5 млрд. гривень.

Суттєві коригування кошторису і його недовиконання відбулися внаслідок переходу Національного банку України з 2012 року на міжнародні стандарти фінансової звітності та відповідної заміни перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами на частину (50 відс.) прибутку до розподілу в частині перерахувань до Державного бюджету України.

Суттєві зміни законодавства України у 2012 році призвели також до змін як у кошторисному процесі, так і у підходах до взаємовідносин Нацбанку з державним бюджетом.

Перехід на перерахування до державного бюджету прибутку замість перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами та застосування повною мірою міжнародних стандартів фінансової звітності спричинило зміни у структурі кошторису доходів і витрат. До дохідної частини кошторису включено результати переоцінки фінансових активів і зобов'язань. У структурі кошторису окремо відображаються поточні витрати та інвестиції, що раніше консолідувалися з метою розрахунку перевищення доходів над витратами.

Разом з тим тепер кошторис доходів і витрат складається, а відтак і затверджується Радою Національного банку України в укрупненому вигляді лише за розділами. Таким чином, повною мірою унормовано розширення повноважень Правління НБУ щодо прийняття рішень про внесення змін до статей доходів і витрат, що є складовими розділів.

Також встановлено, що на час проведення перевірки законодавством України не були врегульовані дії Нацбанку під час перехідного періоду в частині використання (розподілу) накопичених НБУ результатів переоцінки іноземної валюти, монетарного золота і банківських металів та не визначені джерела виконання зобов'язань з перерахувань до державного бюджету, які у 2012 році визначалися у сумі не менше 9,6 млрд. грн. (з урахуванням внесених змін – не менше 13,2 млрд. гривень).

Тому, з метою виконання своїх зобов'язань перед державним бюджетом Нацбанк перераховував у 2012 році кошти резервів реалізованої переоцінки на загальну суму 23,6 млрд. грн., що на 10,4 млрд. грн. більше мінімальної суми зобов'язань, встановленої Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік». Кошти до державного бюджету у 2012 році НБУ перераховувалися своєчасно і у повному обсязі.

Інвестиційна програма Національного банку України на 2012–2013 роки за напрямом «інвестиції – розвиток інформаційних систем» у частині реалізації у 2012 році в повному обсязі не виконана, з 19 запланованих проектів два виконані частково, два проекти своєчасно не виконані, у зв'язку з чим терміни їх виконання перенесені на наступні періоди.

Нацбанк упродовж двох років фактично не виконував операцій, визначених Законом України «Про Національний банк України», щодо видобутку дорогоцінних металів. Причинами цього стало ненадання спеціальних дозволів на користування надрами з метою геологічного вивчення та видо-

бування золота Північному державному регіональному геологічному підприємству «Північгеологія» через відсутність необхідного фінансування. Як наслідок, розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 937 про передачу цілісного майнового комплексу ПДРГП «Північгеологія» до сфери управління Нацбанку на час проведення перевірки перебувало у стадії виконання.

Крім того перевіркою встановлено, що при використанні коштів на капітальні вкладення у будівництво власних об'єктів Нацбанком було допущено неефективне використання коштів у сумі 7,2 млн. гривень. Зокрема, у складі об'єктів незавершеного будівництва НБУ обліковується 6 об'єктів, на яких протягом значного часу не проводились роботи, хоча в попередні роки на реалізацію цих інвестиційних проектів були використані кошти у сумі 4,2 млн. гривень. Проектно-кошторисна документація на виконання будівельно-монтажних робіт із реконструкції адмінбудинку Управління НБУ в Запорізькій області не була використана за призначенням, що зумовило неефективне використання державних коштів на її створення в сумі 0,9 млн. гривень.

➤ Проведений відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» **аналіз Звіту Фонду державного майна України за 2012 рік** показав, що Звіт в основному достовірно висвітлює результати виконання Фондом завдань із забезпечення надходження коштів до державного бюджету та виконання Державної програми приватизації.

Наведена у Звіті інформація надає можливість оцінити загальний стан обліку державного майна, підготовки до продажу об'єктів державної власності, їх приватизації, а також питань реалізації дивідендної та орендної політики.

Водночас Звіт Фонду не містить достатньої інформації про кількість об'єктів, повернутих у 2012 році у власність держави, причини невиконання власниками умов договорів, результати повторного продажу майна, конкретні суми додаткових надходжень до державного бюджету. Не проаналізована результативність проведених Фондом заходів з виявлення порушень чинного законодавства, запобігання цим порушенням та їх усунення.

Крім того, певні дані щодо діяльності Фонду висвітлені недостатньо конкретно. Зокрема, це стосується загального стану виконання у 2012 році заходів з приватизації державного майна.

Відсутність відповідної інформації, а в окремих випадках її неточність не дала можливості повною мірою оцінити ефективність діяльності Фонду і його регіональних відділень у звітному році.

Законодавча та нормативно-правова база у сфері приватизації державної власності у 2011–2012 роках суттєво оновлена і вдосконалена. Врегульовано та вирішено більшість проблем приватизації, що накопичилися у попередні роки. У той же час нормативно-правова база з питань здійснення уповноваженими державними органами управління об'єктами державної власності залишилася недосконалою.

На початку звітнього року набрав чинності Закон України «Про Фонд державного майна України», яким урегульовано статус, організацію, повноваження та порядок діяльності Фонду, а також затверджена Державна про-

грама приватизації на 2012–2014 роки. Внесено зміни до п'яти законів, які стосувалися різних аспектів приватизації, дію одного – скасовано.

Визначене Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» планове завдання із забезпечення у 2012 році надходження до державного бюджету коштів від приватизації об'єктів державної власності у сумі 10 млрд. грн. Фондом не виконане. Протягом 2012 року до бюджету перераховано лише 6,76 млрд. грн., одержаних від приватизації державного майна, у тому числі від продажу земель несільськогосподарського призначення надійшло тільки 1,7 млн. гривень.

У грудні 2012 року Кабінетом міністрів України плановий обсяг надходжень від приватизації державного майна був зменшений до 7 млрд. гривень. Водночас у Звіті Фонду фінансові результати приватизації відображені без урахування цих змін. Як наслідок, невірно визначений загальний стан виконання заходів із приватизації державного майна, який після урядових змін становив 96,6 відсотка.

Діяльність Фонду із проведення приватизації ускладнювалася через неподання рядом міністерств і відомств протягом 2012 року пропозицій щодо проведення передприватизаційної підготовки підприємств, які перебувають у сфері їх управління. У той же час запропоновані для приватизації у 2013 році підприємства були переважно непривабливими та малоліквідними, а кошти від їх приватизації у 2013–2014 роках не забезпечать передбачених надходжень (27,9 млрд. грн.) до державного бюджету.

У 2012 році Фонд забезпечив надходження від оренди державного майна у сумі 1 млрд. 61,6 млн. грн., а дивідендів – 575,3 млн. гривень. Планові завдання були виконані на 127,7 відс. та 208,4 відс. відповідно, що забезпечило додаткові надходження до державного бюджету за цими джерелами у сумі 530,8 млн. гривень. Збільшення надходжень від оренди державного майна було досягнуто переважно за рахунок сплати орендної плати за минулі періоди та штрафних санкцій.

Фондом у 2012 році проведено великий обсяг роботи з оновлення даних і ведення Єдиного реєстру об'єктів державної власності. Проте повноти обліку майна, що перебуває у власності держави, Фондом не забезпечено. Аналіз засвідчив, що інвентаризація нерухомого майна, що використовується Чорноморським флотом Російської Федерації на території України, проводилась незадовільно. З 2006 року обліковано менше 30 відс. переданого Чорноморському флоту Російської Федерації майна. Діяльність Фонду ускладнювалася через позицію російської сторони, яка з травня 2012 року припинила направляти своїх спеціалістів для роботи у спільних робочих групах для проведення інвентаризації і поставила її в залежність від урегулювання питання здійснення українською стороною капітального ремонту будівель і споруд, які орендуються Російською Федерацією.

➤ Результати *аналізу Звіту Антимонопольного комітету України щодо здійснення ним у 2012 році державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства* засвідчили певну активізацію роботи Комітету щодо державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель. Водночас, як впливає зі Звіту Антимонопольного комітету України, у цій сфері існує ряд невирішених проблем.

Для найбільш ефективної реалізації повноважень Антимонопольного комітету України потребує удосконалення антимонопольно-конкурентне законодавство щодо розвитку та захисту конкуренції в Україні. Зокрема, Верховна Рада України повинна прийняти Загальнодержавну програму розвитку конкуренції, Конкурентний процесуальний кодекс України, Закон України «Про державну допомогу».

Також потребують перегляду деякі норми Закону України «Про здійснення державних закупівель» у частині відповідності його принципам конкурентності. Так, надмірне розширення переліку випадків, на які не поширювалась дія цього Закону, а отже, і процедури закупівлі, створювала суттєві ризики обмеження конкуренції у відповідних сферах, збільшення корупційних проявів під час здійснення державних закупівель і врешті-решт призводить до неефективного витрачання бюджетних коштів і додаткових бюджетних витрат. Крім того, розширення переліку товарів та послуг, на які не поширюється дія Закону, не відповідає конституційним засадам забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, визначеним частиною другою статті 42 Конституції України.

Розпочата Антимонопольним комітетом робота з вивчення ситуації на вітчизняних ринках потребує подальшого розвитку та удосконалення. Антимонопольний комітет України не наводить реальні дані про стан певних товарних ринків щодо яких робить висновки про відсутність загрози монополізації. Крім того, Звіт не містить фактичних даних про перегляд і скасування Антимонопольним комітетом з власної ініціативи чи за заявами осіб рішень, прийнятих ним у справах про концентрацію.

Рахунковою палатою встановлено, що, на час проведення аналізу, як і в попередні роки, методика процедури визначення розміру штрафів була відсутня. Як наслідок, за однакове порушення Антимонопольний комітет України накладав різні за сумою штрафи. Неоднакові підходи Комітету до суб'єктів господарювання щодо кваліфікації ним виявлених фактів правопорушення та встановлення сум штрафів не сприяли ефективності роботи та створювали ризики корупційних проявів.

Загалом, штрафи, накладені Антимонопольним комітетом України, порушники антимонопольного законодавства не сплачували, ігноруючи його санкції. Реальному відшкодуванню штрафних санкцій необхідно приділити більшу увагу, оскільки наслідком такої практики було щорічне порушення суб'єктами господарювання антимонопольного законодавства через не забезпечення Комітетом стягнення накладених ним же штрафних санкцій.

У Звіті Антимонопольного комітету України лише фрагментарно висвітлена його діяльність як органу оскарження у сфері державних закупівель.

Фактичний стан реагування Антимонопольним комітетом на рекомендації Рахункової палати, надані у 2012 році, задовільний. За час, що минув після попереднього аналізу Рахункової палати, керівництвом Комітету вживалися достатні заходи щодо реалізації пропозицій Рахункової палати. Значна частина проблемних питань, пов'язаних з ефективною реалізацією національної конкурентної політики, Антимонопольним комітетом поступово вирішується.

2. РЕАГУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Повсякденною практикою роботи Рахункової палати є ретельне відстеження та аналіз виконання об'єктами контрольних заходів рекомендацій і пропозицій, що затверджені Колегією Рахункової палати за результатами проведених аудитів. Контрольний захід вважається таким, що досяг своєї мети, тільки в тому разі, коли є відповідне позитивне реагування на інформації та висновки Колегії Рахункової палати керівництвом Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, об'єктів, що перевірялися.

Пропозиції, що містились у висновках Колегії Рахункової палати за результатами контрольних-аналітичних та експертних заходів було враховано при підготовці законодавчих та нормативних актів, прийнятих Верховною Радою України у 2013 році.

Законом України від 19.12.2013 № 715-VII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» обсяг доходів державного бюджету на 2013 рік зменшено на 19,4 млрд. грн., або 5,2 відс., що враховує висновки Колегії Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя та дев'ять місяців 2013 року, у яких наголошувалося на збільшенні ризику невиконання державного бюджету за 2013 рік загалом через низький рівень надходження доходів.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України на реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду, Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України забезпечити у Верховній Раді України супровід законопроекту «Про затвердження Загальнодержав-

ної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки». Загальнодержавну соціальну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки було затверджено **Законом України від 04.04.2013 № 178-VII**.

Законом України від 14.05.2013 № 231-VII «Про внесення змін до деяких законів України щодо призначення та індексації пенсії» внесено зміни до законів України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», що враховує рекомендації Рахункової палати щодо удосконалення нормативно-правової бази з питань пенсійного забезпечення за результатами аналізу і перевірки своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України за 2012 рік.

Верховною Радою України прийнято за основу **проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування»** (реєстр. № 2536а-1 від 04.07.2013), яким передбачається усунення неузгодженостей у нормативно-правовому регулюванні розвитку мережі автомобільних доріг, виявлених Рахунковою палатою під час аналізу утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань.

Пропозиції Рахункової палати за результатами аналізу і перевірки своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України враховано у **проекті закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо виплати пенсії у разі виїзду на постійне місце проживання за кордон»** (реєстр. № 3404 від 10.10.2013), яким передбачається врегулювати питання виплати пенсій особам, що виїжджають на постійне проживання за кордон в країні, з якими не укладено міжнародні договори в частині пенсійного забезпечення.

У **проекті закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення прозорості фінансування проєктів і заходів за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку»** (реєстр. № 3496 від 25.10.2013) передбачається врегулювання питань щодо механізму розподілу коштів фонду, порушених Рахунковою палатою за результатами аудиту ефективності використання коштів державного фонду регіонального розвитку.

Розроблено та подано до Верховної Ради України **проект закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Державного дорожнього фонду»** (реєстр. № 3835 від 27.12.2013), який передбачає врегулювання питань, порушених Рахунковою палатою за результатами аналізу утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань.

У звітному періоді Рахунковою палатою було значно активізовано участь у роботі комітетів Верховної Ради України. Співпраця Рахункової палати з комітетами Верховної Ради України проводилася більш регулярно, ніж у попередні періоди, кількість учасників засідань зростає. Представники Рахункової палати взяли участь у 67 засіданнях її комітетів. В ході цих засідань на розгляд народних депутатів України було винесено 82 питання за результатами здійснених Рахунковою палатою контрольно-аналітичних та експертних заходів.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету на своєму засіданні 22.05.2013 розглянув звіт Кабінету Міністрів України про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» та Висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за 2012 рік. У процесі опрацювання звіту з урахуванням висновків Рахункової палати у Комітеті розроблено проект постанови Верховної Ради України «Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік», в якому пропонувалося звіт затвердити та надати відповідні доручення Кабінету Міністрів України щодо поліпшення управління бюджетними коштами для врахування у процесі виконання бюджету у 2013 році та при формуванні проекту бюджету на 2014 рік.

Комітет на своєму засіданні 05.09.2013 за участю уповноважених представників Рахункової палати розглянув Звіт Рахункової палати за 2012 рік. За результатами розгляду прийнято рішення Звіт взяти до відома та надати Рахунковій палаті рекомендації з метою удосконалення її роботи.

Під час засідань **Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування** 06.02.2013 та 20.02.2013 розглядалося питання про результати аналізу формування та здійснення видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам на органи місцевого самоврядування. Прийнято рішення звернутися до Кабінету Міністрів України з пропозицією щодо розроблення спільно з всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування законопроектів про внесення змін і доповнень до законів України «Про Державний бюджет України на 2013 рік», «Про місцеве самоврядування в Україні» та Бюджетного кодексу України, спрямованих на врегулювання найбільш проблемних питань місцевих бюджетів.

Комітетом на засіданні 09.10.2013 було розглянуто три інформації Рахункової палати:

- щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету Центральною виборчою комісією у 2012 році та першому кварталі 2013 року. Було вирішено звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією заслухати на пленарному засіданні Верховної Ради України інформацію Кабінету Міністрів України, Центральної виборчої комісії та Рахункової палати щодо ефективності використання бюджетних коштів на створення та забезпечення функціонування системи відеопостереження, відеозапису і трансляції зображення на виборах народних депутатів України;

- щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного фонду регіонального розвитку. Комітет вирішив рекомендувати Кабінету Міністрів України при доопрацюванні проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» та складанні проектів Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні періоди передбачити державний фонд регіонального розвитку в обсязі не менше 1 відс. прогнозного обсягу доходів загального фонду Державного бюджету України на відповідний бюджетний період; передбачити додаткове збільшення державного фонду регіонального розвитку на суму кредиторської заборгованості, яка утворилася на кінець попереднього бюджетного періоду у місцевих бюджетах за бюджетними зобов'язаннями, взятими за коштами фонду; забезпечити неухильне дотримання визначених законодавством України процедур підготовки, оцінки та відбору програм і заходів, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, порядку використання таких коштів, а також вжити заходів щодо їх концентрації на фінансуванні пріоритетних інвестиційних програм (проектів);

- щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2013 року (в частині міжбюджетних трансфертів та місцевих бюджетів). Було прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо забезпечення своєчасного перерахування місцевим бюджетам субвенцій, передбачених Законом України про Державний бюджет України на 2013 рік.

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи на засіданні 06.03.2013 розглянув лист Рахункової палати України щодо аудиту використання коштів держбюджету на забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд (КГЗКОР). За результатами розгляду Комітет рекомендував Кабінету Міністрів України поновити роботу міжвідомчої комісії з вивчення стану справ на КГЗКОР; Міністерству екології та природних ресурсів України, Державній службі геології та надр України – вжити заходів щодо збереження сировинної бази, призначеної для роботи комбінату; Міністерству закордонних справ України – забезпечити належне врегулювання міжнародних зобов'язань України з іноземними учасниками будівництва Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд.

На цьому ж засіданні було розглянуто інформацію Рахункової палати України щодо результатів перевірки використання державних коштів Державним сховищем дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні. Комітет вирішив рекомендувати Кабінету Міністрів України, Мінприроди та Держгеонадрам вжити заходів до забезпечення належного фінансування та безумовного виконання завдань і заходів Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року в цілому, і зокрема в частині нарощування мінерально-сировинної бази руд дорогоцінних металів та алмазів.

На засіданні 15.05.2013 року Комітет розглянув дві інформації Рахункової палати: щодо результатів аудиту виконання рекомендацій міжнарод-

ного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» та щодо результатів аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених на протипаводкові заходи у басейні р. Дунай та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалась на території Ренійського району Одеської області.

За результатами розгляду результатів аудиту виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» Комітет прийняв рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України продовжити роботу щодо забезпечення підтримання і підвищення рівня безпеки блоків Чорнобильської АЕС та інших ядерно і радіаційно небезпечних об'єктів; прискорити внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» та забезпечити її належне фінансування; подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» про збільшення видатків за КПКВ 3202120 «Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС» на 99,6 млн. грн. та про збільшення видатків за КПКВ 3202040 «Внески України до Чорнобильського фонду «Укриття» та до рахунку ядерної безпеки ЄБРР» на 19,1 млн. грн. і 2,5 млн. євро.

Що стосується результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні Дунаю та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалась на території Ренійського району Одеської області у 2012 році, Комітет, зокрема, рекомендував Кабінету Міністрів України при внесенні змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» та під час формування проекту Державного бюджету України на 2014 та наступні роки передбачити кошти на реалізацію Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, зокрема за напрямом «Захист сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод», у повному обсязі.

Лист Рахункової палати щодо результатів використання коштів державного бюджету виділених на протипожежний захист Автономної Республіки Крим та м. Севастополя було розглянуто Комітетом на засіданні 19.06.2013. За результатами обговорення Комітет надав Кабінету Міністрів України ряд рекомендацій, зокрема внести пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» про збільшення видатків за бюджетною програмою «Забезпечення діяльності сил цивільного захисту»; забезпечити фінансування виконання заходів Загальнодержавної цільової програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки та розглянути можливість розробки регіональних програм, спрямованих на підвищення рівня протипожежного захисту на відповідних територіях.

На засіданні 03.07.2013 Комітет розглянув лист Рахункової палати щодо результатів перевірки ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2011–2012 роках на розвиток мінерально-сировинної бази. За результатами розгляду Комітет рекомендував Кабінету Міністрів України вжити заходів з розроблення та подання на розгляд Верховної Ради України змін до Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, розроблення інших законодавчих актів щодо врегулювання питань геологічної галузі, а також забезпечення належного фінансування як Загальнодержавної програми, так і геологічної галузі в цілому.

Також на засіданні було розглянуто інформацію Рахункової палати про використання коштів на промислову безпеку і охорону праці. Комітет ухвалив рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України подати на розгляд Верховній Раді України проект Закону «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про охорону праці» в частині визначення механізму застосування штрафів при порушенні законодавства з питань охорони праці до юридичних та фізичних осіб, які використовують найману працю», та забезпечити фінансування заходів Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки.

Лист Рахункової палати щодо ефективності використання коштів, передбачених у держбюджеті для організації та проведення у 2012 році заходів з оздоровлення та відпочинку дітей, було розглянуто Комітетом на засіданні 04.09.2013. За результатами обговорення Комітет рекомендував, зокрема, Міністерству соціальної політики України та Міністерству фінансів України забезпечити обґрунтоване планування видатків для санаторно-курортного оздоровлення дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, з врахуванням кількості дітей цієї категорії та пропорційний розподіл путівок між регіонами; під час підготовки проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» передбачити збільшення видатків за напрямом «Здійснення видатків на оздоровлення громадян (санаторно-курортне лікування), які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» бюджетної програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

На засіданні 09.10.2013 Комітет заслухав інформацію Рахункової палати про результати аудиту виконання Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай. Комітет прийняв рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України провести аналіз ефективності участі України у роботі Міжнародної комісії захисту ріки Дунай та її експертних груп, а також ефективності використання організаційних, методичних та фінансових інструментів Дунайської Конвенції; налагодити систему звітування про участь представників України у роботі Дунайської Конвенції та її органів, а також контроль за реалізацією проектів міжнародної технічної допомоги, до участі у яких залучена Україна; внести пропозиції щодо впровадження інтегрованого управління водними ресурсами України за басейновим принципом; забезпечити розроблення Загальнодержавної цільової екологічної програми охорони та відтворення басейну р. Дунай (національний план дій).

Комітетом Верховної Ради України з питань соціальної політики та праці на засіданні 20.02.2013 було заслухано інформацію Рахункової палати щодо результатів аналізу виконання у 2011 році бюджету Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та щодо результатів аудиту ефективності використання коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності у Дніпропетровській та Запорізькій областях. За результатами обговорення Комітет прийняв рішення інформацію Рахункової палати взяти до відома та рекомендували Кабінету Міністрів України, міністерствам і Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності вжити відповідних заходів.

На засіданні 04.04.2013 Комітетом було розглянуто три інформації Рахункової палати:

- щодо результатів аналізу стану заборгованості з виплати заробітної плати шахтарям Донецької та Луганської областей. Комітет рекомендував Міненерговугілля вжити заходів щодо врахування при розрахунку заробітної плати працівникам державних вугледобувних підприємств, підпорядкованих міністерству, визначеного законодавством розміру мінімальної заробітної плати на відповідний період; Мінфіну – забезпечити своєчасне та в повному обсязі фінансування з державного бюджету виробничих програм вугільної галузі; Донецькій та Луганській облдержадміністраціям (разом з Міненерговугілля) – проаналізувати стан погашення заборгованості з заробітної плати на підприємствах, що знаходяться у сфері їх управління, визначити причини, які обумовлюють її наявність та вжити заходи щодо їх усунення;

- щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень органами Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України Дніпропетровської та Запорізької областей. Комітет ухвалив рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону України «Про охорону праці», яким передбачити врегулювання механізму застосування штрафів до юридичних та фізичних осіб, що використовують найману працю. Держгірпромнагляду рекомендовано посилити роботу з притягнення до адміністративної відповідальності порушників законодавства про охорону праці;

- щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на заходи з охорони праці та підвищення техніки безпеки на вугледобувних підприємствах Донецької та Луганської областей. За результатами обговорення Комітет вирішив рекомендувати Міністерству енергетики та вугільної промисловості України ініціювати внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» щодо збільшення у 2013 році фінансування завдань та заходів Програми підвищення безпеки праці на вугільних та шахтобудівних підприємствах з метою забезпечення їх виконання у повному обсязі; розробити та подати на затвердження Кабінету Міністрів України зміни до завдань та заходів Програми з метою приведення її у відповідність до вимог Закону України «Про державні цільові програми».

На засіданні Комітету 15.05.2013 за участю представників Рахункової палати було розглянуто питання про стан виконання рекомендацій учасників «круглого столу» «Оплата праці – українські реалії та перспективи реформування» з врахуванням результатів здійсненого Рахунковою палатою аналізу упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки. Комітетом було прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України забезпечити поетапне підвищення посадового окладу працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки з метою скорочення існуючого розриву між його розміром та мінімальною заробітною платою для досягнення у 2014 році рівності зазначених показників.

Питання «Про інформацію Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України на реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду» розглядалося Комітетом на засіданні 09.10.2013. За результатами обговорення прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо приведення чинного законодавства у відповідність до ратифікованих Україною конвенцій Міжнародної організації праці № 81 1947 року «Про інспекцію праці у промисловості й торгівлі» та № 129 1969 року «Про інспекцію праці в сільському господарстві»; забезпечити в повному обсязі фінансування заходів, передбачених Загальнодержавною соціальною програмою поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки.

Аналогічне рішення було прийнято на засіданні Комітету 06.11.2013 і за результатами розгляду інформації Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю у 2011–2012 роках.

Інформацію про результати аудиту ефективності використання у Дніпропетровській та Запорізькій областях коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України розглянуто за участю представників Рахункової палати 04.12.2013 на засіданні робочої групи Комітету та 18.12.2013 на засіданні Комітету. За результатами обговорення Комітет вирішив рекомендувати Кабінету Міністрів України підготувати та подати до Верховної Ради України зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» щодо гарантування мінімального розміру щомісячної грошової суми у разі часткової чи повної втрати працездатності, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого від нещасного випадку на виробництві; Державній казначейській службі України забезпечити виконання умов договорів на розрахунково-касове обслуговування територіальних органів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування для своєчасного забезпечення страхових виплат застрахованим особам; Фонду – забезпечити оптимізацію структури,

чисельності працівників, матеріально-технічного забезпечення управлінь виконавчої дирекції у Дніпропетровській та Запорізькій областях, посилити відомчий контроль за належним використанням коштів соціального страхування з метою недопущення порушення прав застрахованих осіб на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму на засіданні 05.11.2013 за матеріалами Рахункової палати розглянув питання про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній службі молоді та спорту України у 2012 році та I кварталі 2013 року. Під час обговорення члени Комітету зазначили, що результати аудиту Рахункової палати «виявили не лише окремі недоліки у діяльності Держмолодьспорту, а системні помилки у процесі підготовки складу і резерву національних команд та забезпечення їх участі у міжнародних змаганнях». Комітет підтримав низку рекомендацій Міністерству молоді та спорту України, серед яких: затвердити Положення про національні збірні команди України; забезпечити першочергове залучення існуючої мережі баз олімпійської підготовки для навчально-тренувальних зборів; посилити соціальний захист спортсменів збірних команд України та їх тренерів; внести на розгляд уряду пропозиції щодо змін до переліку центральних спортивних шкіл вищої спортивної майстерності, видатки на утримання яких здійснюються з державного бюджету.

На цьому ж засіданні Комітет розглянув питання про результати проведеного Рахунковою палатою аудиту діяльності Державного підприємства «Фінансування інфраструктурних проєктів» із управління запозиченнями під державні гарантії. Комітет вирішив інформацію Рахункової палати взяти до відома і запропонував Кабінету Міністрів України направити до Верховної Ради України звіт щодо ефективності використання державних коштів, витрачених на підготовку та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, в тому числі, щодо використання споруджених спортивних та інфраструктурних об'єктів після завершення чемпіонату.

Питання про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціальний захист дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» за матеріалами Рахункової палати було розглянуто Комітетом на засіданні 19.11.2013. Комітетом прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України розглянути та затвердити проєкт постанови «Про внесення змін до порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною»; терміново вжити заходів щодо внесення службою у справах дітей Хмельницької облдержадміністрації відповідної інформації до Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти». Також було рекомендовано Міністерству соціальної політики України завершити до 01.07.2014 розробку та забезпечити поетапне впровадження механізму фінансування потреб дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьків-

ського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» та забезпечити належну організацію і координацію робіт, пов'язаних із функціонуванням Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти», Міністерству фінансів України – передбачити під час розробки проекту Державного бюджету України на 2014 рік виділення коштів для забезпечення будівництва дитячих будинків сімейного типу.

На засіданні 10.04.2013 **Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів** розглянув інформацію Рахункової палати щодо результатів аудиту ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення інвалідів та інвалідів-чорнобильців автомобілями. Під час розгляду цього питання було відмічено найбільш гострі питання, які потребували нагального вирішення, зокрема удосконалення та систематизація організаційного та нормативно-правового врегулювання порядку забезпечення інвалідів та інвалідів-чорнобильців автомобілями, створення спеціалізованих транспортних служб для безкоштовного та пільгового перевезення інвалідів, забезпечення повноцінного функціонування Централізованого банку даних з проблем інвалідності, запровадження механізму щорічної інвентаризації автомобілів для інвалідів, належне фінансування та ефективне управління коштами, які асигнуються на придбання автотранспорту для інвалідів.

На цьому ж засіданні було заслухано інформацію Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України за 2011 рік та I півріччя 2012 року на фінансову підтримку громадських організацій ветеранів та інвалідів. За результатами розгляду підготовлено рекомендації, направлені до відповідних центральних органів виконавчої влади та спрямовані на забезпечення обґрунтованого планування видатків за бюджетними програмами на соціальний захист інвалідів та ветеранів війни, ефективного управління бюджетними коштами, а також вдосконалення Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансову підтримку громадських організацій інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років.

Інформацію Рахункової палати України щодо результатів аналізу і перевірки своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України було заслухано Комітетом 09.10.2013. За результатами розгляду Кабінету Міністрів України було рекомендовано забезпечити подання до Верховної Ради України законодавчих пропозицій щодо звільнення Пенсійного фонду України від фінансування виплат не страхового характеру.

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти 10.01.2013 розглянув питання щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України на інформатизацію, комп'ютеризацію та матеріально-технічне забезпечення діяльності навчальних закладів. За результатами розгляду Комітет вирішив направити рішення Комітету та інформацію Рахункової палати на розгляд Кабінету Міністрів України та Генеральної прокуратури України.

На засіданні 06.02.2013 **Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства та регіональної політики** розглянув інформацію Рахункової палати за результатами аудиту виконання заходів Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки. За результатами розгляду члени Комітету вирішили створити робочу групу та доручити їй доопрацювати відповідні рекомендації Кабінету Міністрів України, необхідні для підвищення ефективності реалізації Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки.

Комітетом Верховної Ради України з питань економічної політики 05.06.2013 було розглянуто питання «Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2012 році». За матеріалами Рахункової палати було дано чітку характеристику недоліків і порушень, виявлених при аналізі Звіту Фонду держмайна за 2012 рік. Комітет прийняв рішення Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2012 році прийняти до відома.

Інформації Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на випуск книжкової продукції та аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України для забезпечення діяльності національних театрів, розташованих у м. Києві, було розглянуто **Комітетом Верховної Ради України з питань культури і духовності** на засіданні 06.11.2013. Зважаючи на актуальність вказаних питань та з метою їх детального вивчення та розгляду, членами Комітету прийнято рішення про надання Рахунковою палатою повних текстів відповідних звітів.

Комітет Верховної Ради України з питань охорони здоров'я на засіданні 10.01.2013 розглянув питання про організацію та здійснення імунізаційно-профілактики інфекційних хвороб в Україні та заходи, що вживаються Міністерством охорони здоров'я України з метою її поліпшення. Розглянувши матеріали Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання Міністерством охорони здоров'я України коштів державного бюджету на виконання заходів Загальнодержавної програми імунізаційно-профілактики та захисту населення від інфекційних хвороб та заслухавши інформацію представників Міністерства, Комітет рекомендував МОЗ вжити заходів для усунення порушень, виявлених Рахунковою палатою, а також направити рішення Комітету Президенту України та порушити клопотання перед Генеральною прокуратурою України про здійснення перевірки щодо забезпечення якості вакцини.

Комітет Верховної Ради України з питань підприємництва, регуляторної та антимонопольної політики на засіданні 15.05.2013 розглянув інформацію Рахункової палати щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів. Комітетом прийнято рішення заслухати Голову Держспоживінспекції на засіданні

Комітету з питання виконання плану роботи у 2013 році та запросити на це засідання Міністра Мінекономрозвитку.

На засіданні 05.06.2013 **Комітет Верховної Ради України з питань транспорту і зв'язку** заслухав інформацію Рахункової палати України щодо результатів аналізу утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань. Комітет вирішив рекомендувати Кабінету Міністрів України вжити заходів із створення Державного дорожнього фонду України; посилити контроль за використанням кредитних коштів, інших фінансових ресурсів, які залучено для будівництва та ремонту автомобільних доріг, неухильним виконанням чинних кредитних угод; прискорити затвердження Державної цільової програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013–2018 роки.

Спеціальна Контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації на засіданні 02.07.2013 розглянула питання «Звіт про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації у 2012 році». Комісією прийнято рішення Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2012 році взяти до відома. З врахуванням пропозицій Рахункової палати, наданих за результатами аналізу звіту Фонду державного майна України за 2012 рік, Фонду державного майна України було рекомендовано включати до річного Звіту аналіз результатів управління корпоративними правами держави в господарських товариствах, узагальнені показники по всіх господарських товариствах, повноваження з управління якими здійснює Фонд, а також інформацію щодо заборгованості з орендної плати та сплати дивідендів, яка виникла у звітному та попередньому періодах; надсилати до Комісії проекти умов продажу об'єктів групи Г та паливно-енергетичного комплексу одночасно з поданням їх до Кабінету Міністрів України; розглянути на засіданні Колегії Фонду Рішення Комісії та прозвітувати про стан усунення зауважень та недоліків, зазначених у цьому Рішенні.

Матеріали Рахункової палати були використані на засіданнях **Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України** з питань розслідування фактів порушення законодавства України при здійсненні державних закупівель, неефективного використання державних коштів та зловживання службовим становищем з боку посадових осіб Міністерства охорони здоров'я України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі, які відбулися за участю представників Рахункової палати 06.06.2013 та 19.09.2013.

Пропозиції Рахункової палати за результатами аудиту виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» були враховані при підготовці **Указу Президента України від 17.04.2013 № 221/2013** «Про внесення змін до Указів Президента України від 6 квітня 2011 року № 393 та від 13 квітня 2011 року № 452», яким внесено зміни до Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України в частині встановлення повноважень щодо питань, пов'язаних із забезпеченням формування та реалізації державної політики стосовно зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на

екологічно безпечну систему, та Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження в частині спрямування і координації його діяльності Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України.

Окремі висновки Колегії Рахункової палати, зроблені за результатами проведених контрольних-аналітичних та експертних заходів, знайшли відображення у прийнятих Кабінетом Міністрів України рішеннях в частині удосконалення державної фінансової та бюджетної політики, поліпшення якості життя населення, зокрема:

✓ **постановою від 27.03.2013 № 261** затверджено Порядок організації оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до якого, у разі коли потерпіла дитина протягом двох останніх років перебувала на обліку для забезпечення санаторно-курортною путівкою, але не отримувала її (крім випадку відмови), така дитина має право на отримання грошової компенсації за самостійне санаторно-курортне лікування в установленому законодавством розмірі, що враховує рекомендації Рахункової палати за результатами аналізу та перевірки забезпечення за рахунок коштів державного бюджету дітей-інвалідів санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням;

✓ з врахуванням рекомендацій Рахункової палати за результатами аналізу і перевірки своєчасності, законності та повноти виплати пенсій Пенсійним фондом України Кабінетом Міністрів України прийнято **постанову від 15.04.2013 № 264** «Про підвищення розмірів пенсій у зв'язку із зростанням середньомісячної заробітної плати штатного працівника в Україні». Крім того Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок порушення клопотання про призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною (**постанова від 29.05.2013 № 378**) та Порядок перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески (**постанова від 30.10.2013 № 795**);

✓ **постановою від 03.07.2013 № 459** «Про перерозподіл деяких видатків, передбачених Міністерству економічного розвитку і торгівлі на 2013 рік, та внесення змін до Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки» визначено сплату заборгованості за поставлене у 2012 році медичне обладнання вітчизняного виробництва в сумі 30 млн. грн., що враховує пропозиції Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання субвенцій державного бюджету, виділених місцевим бюджетам на здійснення капітальних вкладень за об'єктами охорони здоров'я;

✓ **постановою від 03.07.2013 № 500** затверджено умови надання у 2013 році державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання – резидентів України державного сектору економіки, залученими для реалізації інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку національної економіки, що враховує висновки Рахункової палати за результатами аудиту

діяльності Державного підприємства «Фінансування інфраструктурних проєктів» із управління запозиченнями під державні гарантії;

✓ з врахуванням результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з контролю за цінами, прийнято **постанову від 01.08.2013 № 533** «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з продажем (реалізацією) товарів, щодо яких встановлено державне регулювання цін, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною інспекцією з контролю за цінами»;

✓ **постановою від 11.07.2013 № 696** затверджено Державну цільову економічну програму розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013–2018 роки, на чому наполягала Рахункова палата за результатами аналізу утворення та виконання Державним агентством автомобільних доріг України боргових зобов'язань;

✓ на виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» **постановою від 26.09.2013 № 713** внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2002 № 1927 «Про затвердження порядку відрахування внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» і розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 1344 «Питання додаткового внеску України до Рахунку ядерної безпеки Європейського банку реконструкції та розвитку» щодо можливості погашення у 2013 році кредиторської заборгованості за минулі роки по внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» в межах видатків за бюджетною програмою «Внесок України до Рахунку ядерної безпеки ЄБРР»;

✓ **постановою від 30.10.2013 № 944** схвалено Концепцію Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року, що враховує рекомендації Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на розвиток міжнародного аеропорту «Бориспіль»;

✓ з метою збільшення фінансових ресурсів місцевих бюджетів, на чому неодноразово наполягала Рахункова палата у висновках щодо виконання державного бюджету, Кабінет Міністрів України прийняв ряд рішень про перерозподіл видатків державного бюджету місцевим бюджетам, зокрема:

- **розпорядженням від 03.07.2013 № 472-р** «Про перерозподіл деяких видатків та передачу бюджетних призначень, передбачених у 2013 році Міністерству фінансів» здійснено у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених Міністерству фінансів України на 2013 рік у загальному фонді державного бюджету, перерозподіл видатків у сумі 348 млн. грн. шляхом зменшення обсягу видатків споживання за бюджетною програмою «Обслуговування державного боргу та заходи щодо поступової компенсації громадянам втрат від знецінення грошових заощаджень» та збільшення обсягу видатків розвитку за програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій»;

- **постановою від 26.09.2013 № 743** «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства на 2013 рік, та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2011 р. № 165» здійснено у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на 2013 рік у загальному фонді державного бюджету, перерозподіл видатків шляхом зменшення обсягу видатків споживання за програмою «Здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов» на 49,4 млн. грн. та передбачення видатків розвитку у сумі 46,5 млн. грн. і видатків споживання – 2,9 млн. грн. за напрямом фінансування програм – переможців Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування;

- **розпорядженням від 09.10.2013 № 798-р** «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2013 рік, для спрямування місцевим бюджетам на оплату праці» здійснено у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених у 2013 році Міністерству фінансів України у загальному фонді державного бюджету, перерозподіл видатків споживання у сумі 2 млрд. 69 млн. грн. шляхом зменшення їх обсягу за програмою «Обслуговування та погашення зобов'язань за залученими коштами під державні гарантії для здійснення капітальних видатків розпорядниками бюджетних коштів» та збільшення їх обсягу за програмою «Додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам» у частині додаткової дотації з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів;

- **постановою від 30.10.2013 № 803** «Про внесення зміни у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 3 липня 2013 р. № 459» здійснено в межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених Міністерству економічного розвитку і торгівлі України на 2013 рік у загальному фонді державного бюджету, перерозподіл видатків у сумі 150 млн. грн. шляхом зменшення обсягу видатків споживання за програмою «Статистичні спостереження та переписи» та передбачення субвенції з державного бюджету бюджету м. Дніпропетровська для продовження будівництва автомобільної дороги в м. Дніпропетровську на ділянці від Кайдацького шляху до автомобільної дороги Київ – Луганськ – Изварине, у тому числі оплату виконаних у 2012 році робіт;

✓ **розпорядженням від 05.06.2013 № 777-р** було схвалено Концепцію державної політики у сфері захисту прав споживачів, що враховує рекомендації Колегії Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів;

✓ з врахуванням рекомендацій за результатами проведеного аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на об'єкти «Переведення на напругу 330 кВ повітряної лінії Сімферополь – Севастополь з реконструкцією та розширенням підстанцій «Сімферополь» і «Севас-

тополь» розпорядженням від 24.07.2013 № 1071-р схвалено Енергетичну стратегію України на період до 2030 року;

✓ розпорядженням від 21.11.2013 № 926-р затверджено перелік земельних ділянок, які можуть бути відчужені разом з розташованими на них об'єктами нерухомого військового майна, що враховує пропозицію Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Міністерству оборони України на утримання та розвиток Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Висновки, пропозиції та рекомендації щодо усунення виявлених порушень і підвищення ефективності використання коштів державного бюджету, затверджені Колегією Рахункової палати за результатами контрольньо-аналітичних заходів, розглядалися та бралися до уваги керівництвом органів державної влади – головних розпорядників бюджетних коштів.

Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на виконання рекомендацій Колегії Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів, виділених Державній службі експортного контролю України, на виконання повноважень у сфері експортного контролю наказами від 16.12.2013 № 1490 та від 27.01.2014 № 74 затверджено Порядок розгляду справ про порушення юридичними особами вимог законодавства в галузі державного експортного контролю і Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в галузі державного експортного контролю відповідно.

Наказом Міністерства від 03.12.2013 № 1428 внесено зміни до наказу від 14.08.2013 № 967 «Про питання надання висновків щодо розрахунків економічно обґрунтованих планових витрат під час формування цін (тарифів) на товари, роботи і послуги, щодо яких запроваджене державне регулювання цін (тарифів)», якими визначається вичерпний перелік документів, які подаються суб'єктами господарювання до Держцінінспекції для отримання висновку, що враховує рекомендації Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з контролю за цінами.

З врахуванням пропозицій Рахункової палати за результатами аналізу формування і виконання у 2012–2013 роках державного замовлення на поставку продукції для державних потреб затверджено накази Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1275 «Про затвердження форм звітності про виконання державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» та від 04.12.2013 № 1429 «Про затвердження форм подання інформації про показники орієнтовної середньої вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача».

Міністерство внутрішніх справ України повідомило про вжиття заходів на виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній мігра-

ційній службі України на забезпечення виконання функцій у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб. Зокрема, наказом Державної міграційної служби України від 01.10.2013 № 229 введено в експлуатацію відомчу підсистему Державної міграційної служби України інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон, «Аркан-ДМС». З метою врегулювання питання укладення договорів оренди приміщень, в яких розміщуються працівники ДП «Документ», укладено 71 договір на оренду приміщень та направлено 43 звернення на укладення договорів оренди до територіальних підрозділів Фонду державного майна України та органів управління комунальним майном. З метою забезпечення інформаційного доступу і гласності в роботі генеральним директором ДП «Документ» видано доручення від 08.10.2013 № 50 щодо необхідності забезпечення наявності у місцях прийому громадян інформаційних стендів і інформаційних вивісок та розміщення на них інформації в обсязі, достатньому для отримання послуг, на виконання якого додатково виготовлено та розміщено 131 стенд.

За результатами аудиту ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету в 2012 році **Міністерством аграрної політики та продовольства України** надіслало звернення до Генеральної прокуратури України з метою подання органами прокуратури позовів щодо повернення в судовому порядку до державного бюджету коштів, наданих на зворотній основі в 1998–1999 роках з резервного фонду державного бюджету підприємствам: Український державний концерн по матеріально-технічному і сервісному забезпеченню агропромислового комплексу «Укראгротехсервіс», Державне агентство резерву України та ДП «Агротех».

На виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю у 2011–2012 роках **Міністерство соціальної політики України** повідомило, що за фактами списання Державною інспекцією України з питань праці основних засобів було проведено службове розслідування, за результатами якого заступника головного бухгалтера звільнено з посади. Комісією Держпраці переглянуто основні засоби та складено протокол інвентаризаційної комісії та інвентаризаційний опис. Зайво нараховані та виплачені кошти відшкодовано до бюджету на підставі особистих заяв працівників. Проте, як засвідчила інформація, отримана від Держпраці, висновки та пропозиції Колегії Рахункової палати не були виконані у повному обсязі. Зокрема, не вжито заходів щодо удосконалення мети та результативних показників бюджетної програми «Керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю», забезпечення належного планування видатків територіальних органів, удосконалення структури Держпраці та збільшення чисельності державних інспекторів з праці, зміцнення її матеріально-технічного забезпечення, удосконалення порядку ведення бухгалтерського обліку та посилення відповідальності за достовірність даних з боку головного бухгалтера та керівництва Інспекції.

З урахуванням результатів аудиту використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України, та гуманітарної допомоги громадських організацій на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз наказом **Міністерства охорони здоров'я України** від 16.01.2013 № 25 затверджено План заходів щодо виконання Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012–2016 роки. Розроблено та затверджено Стандарти з лабораторної діагностики туберкульозу. Наказом від 22.02.2013 № 156 внесено зміни до Методики розрахунку потреби у протитуберкульозних препаратах. З урахуванням отриманої потреби регіонів і наявних залишків препаратів 20.02.2013 на засіданні Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державної закупівлі лікарських засобів та виробів медичного призначення на виконання бюджетної програми КПКВК 2301400 в частині протидії захворюванню на туберкульоз прийнято рішення щодо здійснення комплексного перерозподілу препаратів між регіонами та забезпечення умов для ефективного і ощадливого використання бюджетних коштів.

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з лікування онкологічних захворювань у дорослих, МОЗ розроблено та запропоновано проект змін до Закону України «Про лікарські засоби» щодо здійснення декларування/реєстрації оптово-відпускних цін на лікарські засоби під час проведення їх державної реєстрації. Крім того, у проекті постанови щодо удосконалення декларування змін оптово-відпускних цін на лікарські засоби і виробів медичного призначення запропоновано Уряду передбачити застосування декларування змін оптово-відпускних цін на всі лікарські засоби під час здійснення їх державної реєстрації.

В Міністерстві 18.10.2013 відбулася апаратна нарада за участю провідних фахівців у галузі онкології та директора Національного інституту раку Міністерства охорони здоров'я України, на якій заслухано стан надання медичної допомоги онкологічним хворим в Україні за період реалізації Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року та пропозиції щодо усунення порушень та недоліків, виявлених Рахунковою палатою. Прийнято рішення підготувати положення про взаємодію головних позаштатних спеціалістів зі спеціальностей «Онкологія» і «Променева терапія» Національного інституту раку та структурного підрозділу МОЗ щодо виконання завдань та заходів Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року.

З метою забезпечення нормативно-правового врегулювання обліку робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр, наказом **Міністерства екології та природних ресурсів України** 14.06.2013 № 262 затверджено Порядок обліку робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр, та визнається таким, що втратив чинність, наказ Комітету України з питань геології і використання надр «Про затвердження Інструкції про порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр» від 18.07.2000 № 73, що враховує пропозиції Рахункової палати за резуль-

татами перевірки ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2011–2012 роках на розвиток мінерально-сировинної бази.

На виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток заповідної справи та збереження об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення в Автономній Республіці Крим, Міністерство екології та природних ресурсів України повідомило, що у 2013 році на території Ялтинського гірсько-лісового природного заповідника було створено дві водойми протипожежного призначення, відремонтовано 24 км доріг, а також перекрито шлагбаумами 88 доріг протипожежного призначення.

За результатами аудиту ефективності реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури», що підтримується позикою Міжнародного банку реконструкції та розвитку, **Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України** повідомило, що для прискорення здійснення заходів у рамках закупівельної діяльності вирішено питання щодо оновлення складу тендерного комітету, необхідність якого була пов'язана з реорганізацією міністерства. Новий склад тендерного комітету затверджено наказом Мінрегіону від 31.05.2013 № 223. Запроваджено постійний контроль за ходом виконання робіт, на регулярній основі проводилися наради з представниками комунальних підприємств - учасників Проекту, підрядниками та субпідрядниками, на яких вирішувалися проблемні питання, здійснювалися відрядження з метою усунення недоліків у роботі підприємств. Це дозволило прискорити темпи виконання робіт у рамках укладених контрактів, зокрема на комунальних підприємствах міст Одеса, Івано-Франківськ, Чернігів. В рамках реалізації Проекту на 10 комунальних підприємствах уже досягнуто запланованих показників щодо енергозбереження, реконструйовано близько 90 відс. передбаченої кількості насосних станцій, замінено та прокладено близько 38 км мереж водопостачання та водовідведення. На постійній основі здійснювався моніторинг виконання зобов'язань комунальними підприємствами та проводилися відповідні наради із залученням представників Мінфіну, Мінекономрозвитку та Нацкомполслуг, внаслідок чого 10 з 14 підприємств повністю виконали свої зобов'язання, інші 4 вже почали здійснювати погашення рекредитованої їм позики.

Мінрегіоном на виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту використання коштів державного бюджету, передбачених для відновлення пріоритетних об'єктів державного та регіонального значення, повідомлено, що зобов'язання з поставки до Клінічної лікарні «Феофанія» медичного обладнання на суму 2,9 млн. грн. виконано, обладнання на зазначену суму встановлено у лікарні. Кошти у сумі 82,1 тис. грн., використані у 2011 році на оплату невиконаних ТОВ «Санта-Юг» робіт на об'єкті «Реконструкція пансіонату «Глиція» ДПУ МДЦ «Артек», у повному обсязі повернуто до державного бюджету.

Наказами **Міністерства культури України** від 06.09.2013 № 851 та від 23.09.2013 № 888 затверджено Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад художнього та артистичного персоналу закладів культури

і форму трудового договору між працівником і керівником закладу культури, що є реалізацією рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України для забезпечення діяльності національних театрів, розташованих у м. Києві.

З метою усунення недоліків, виявлених Рахунковою палатою за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I–IV рівнів акредитації для сфери культури і мистецтв, Мінкультури скоригувало обсяги прийому та випуску фахівців і науково-педагогічних кадрів для підпорядкованих вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–IV рівнів акредитації та направило відповідні пропозиції до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України для внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 362 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб у 2013 році».

З метою усунення зауважень Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державному комітету телебачення і радіомовлення України на прикладні розробки та забезпечення діяльності наукових установ, **Держкомтелерадіо України** у 2013 році здійснено ряд заходів, зокрема підготовлено звернення до Мінекономрозвитку щодо прискорення розгляду та прийняття національних стандартів, розробником яких є ДНУ «Книжкова палата ім. І.Федорова»; ініційовано перед Мінфіном під час опрацювання змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» передбачення видатків з державного бюджету на покриття кредиторської заборгованості ДНУ «Книжкова палата ім. І.Федорова» за КПКВК 1701020 у сумі 2,4 млн. грн., які були шляхом перерозподілу між бюджетним програми виділені Державним комітетом Книжковій палаті у повному обсязі; протягом IV кварталу 2013 року Держкомтелерадіо підготовлено проект порядку виконання прикладних НДР установами, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо, відповідно до вимог п.8 Порядку формування і виконання замовлення на проведення прикладних наукових досліджень за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого постановою Уряду від 25.08.2004 № 1084.

За результатами аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, отриманих Державним комітетом телебачення і радіомовлення України на випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга» Держкомтелерадіо України розроблено та внесено на розгляд Уряду проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції на 2014–2018 роки».

Державна служба України з надзвичайних ситуацій повідомила, що на виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення

діяльності сил цивільного захисту, базою ресурсного забезпечення та аварійно-рятувальних робіт ДСНС України проведено експертну грошову оцінку земельних ділянок та проводяться організаційно-штатні заходи з метою внесення відповідних змін до державних актів на право користування земельними ділянками. Медичний вертоліт Ка-226 у комплекті з експлуатаційно-технічним майном передано до сфери управління Львівської обласної державної адміністрації. З метою удосконалення функціонування системи внутрішнього контролю наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 02.12.2013 № 738 затверджено Порядок з організації внутрішнього контролю в системі ДСНС України.

Управлінням внутрішнього аудиту та протидії корупції Державної служби України з надзвичайних ситуацій за результатами аудиту Рахункової палати використання коштів державного бюджету, виділених на протипожежний захист Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, проведено фінансовий аудит в аварійно-рятувальному загоні спеціального призначення ГУ ДСНС України в Автономній Республіці Крим. За недбале виконання своїх посадових обов'язків та порушення вимог чинного законодавства начальнику фінансово-економічного відділення аварійно-рятувального загону наказом ГУ ДСНС України в Автономній Республіці Крим від 29.04.2013 № 46 оголошено догану. Відповідно до Інструкції з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, затвердженої наказом Державного казначейства України від 17.07.2000 № 64, 2-им пожежно-рятувальним загonom ГУ ДСНС України в Автономній Республіці Крим зараховано на позабалансовий облік один автомобіль загальною вартістю 315,3 тис. гривень. Стан усунення виявлених Рахунковою палатою України порушень та недоліків було розглянуто на засіданні Колегії ДСНС України 25.07.2013, рішенням якої було доручено опрацювати питання щодо оптимізації структури та чисельності сил цивільного захисту з метою підвищення ефективності їх функціонування; вжити заходів щодо переоформлення Базою ресурсного забезпечення та аварійно-рятувальних робіт ДСНС України державних актів на право постійного користування земельними ділянками та проведення експертної грошової оцінки цих ділянок; провести суцільну інвентаризацію дебіторської заборгованості з визначенням пріоритетних напрямків її суттєвого зменшення тощо.

Адміністрацією Держприкордонслужби України на виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами перевірки використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії Державної прикордонної служби України, повідомлено про укладення 19.08.2013 державного контракту з Академією про підготовку кадрів. Скорочено три посади заступників ректора Академії, здійснено перегляд граничної чисельності науково-педагогічного складу з врахуванням фактичного навантаження. Наказом Академії від 30.08.2013 № 385 внесено зміни до переліку посад науково-педагогічного складу на 2013–2014 навчальний рік, внаслідок чого виведено з комплектації навчального закладу 70,45 посад, що дасть щонайменше 7,2 млн. грн. економії у розрахунку на 12 місяців. Скорочено 19 малокомплектних навчальних груп. З врахуванням зауважень Рахун-

кової палати щодо планування навчального навантаження затверджено Інструкцію з планування та обліку науково-педагогічної діяльності персоналу Академії (наказ Академії від 30.05.2013 № 232) та Порядок переукладання строкових трудових договорів з науково-педагогічним складом (наказ Академії від 06.06.2013 № 247). Наказом Адміністрації Держприкордонслужби від 25.04.2013 № 133-аг оголошено догани ректору та чотирьом посадовим особам Академії.

На виконання рекомендацій за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів, *Державною службою з питань інвалідів та ветеранів України* підготовлено та погоджено з Мінсоцполітики уточнений розподіл бюджетних призначень на 2013 рік в розрізі регіонів на суму 86,1 млн. грн., зміни до розподілу показників зведених кошторисів та планів асигнувань загального фонду державного бюджету на 2013 рік за КПКВК 2505050, внесено зміни до мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Крім того, направлено листи до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України щодо включення Служби до списку користувачів Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов, до Ради міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій – щодо дотримання ними вимог законодавства під час розподілу житла. Здійснено відбір розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня з урахуванням змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 № 547 до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналістів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 09.03.2011 № 223. Службою надіслано листи до Кіровоградської, Рівненської, Тернопільської, Херсонської та Хмельницької обласних держадміністрацій щодо організації повернення до державного бюджету зайво сплачених коштів згідно з вимогами чинного законодавства.

Державне агентство автомобільних доріг України повідомило, що порушення, виявлені Рахунковою палатою під час аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Тернопільської та Рівненської областей, підтверджуються також перевітками органами прокуратури та Держфінінспекції. За результатами виявлених фактів порушень у службі автомобільних доріг у Рівненській області оголошено 7 доган, звільнено з роботи 4 працівники, попереджено 5 працівників; у Службі автомобільних доріг у Тернопільській області оголошено 4 догани. Укравтодором проведено навчальний семінар з підвищення кваліфікації членів комітетів з конкурсних торгів замовників.

На реалізацію пропозицій Рахункової палати за результатами перевірки використання коштів, спрямованих на виконання проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру», та з метою створення автоматизованих робочих місць у *Державному агентстві земельних ресурсів України* та його терито-

ріальних органах здійснено закупівлю комп'ютерного та копіювального обладнання для системи кадастру. Створено комплексну систему захисту інформації для автоматизованої системи Державного земельного кадастру у складі підсистеми криптографічного захисту інформації, підсистеми двофакторної автентифікації, підсистеми управління подіями інформаційної безпеки, підсистеми запобігання витоку інформації, підсистеми захисту АРМ, електронного цифрового підпису, на яку отримано атестат відповідності від 13.08.2013 № 8733.

Пропозиції Рахункової палати України, надані *Держспоживінспекції України* за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання повноважень Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів, були розглянуті на розширеному засіданні Колегії Держспоживінспекції України 17.04.2013, за наслідками якого було прийнято рішення щодо застосування заходів дисциплінарного впливу до державних службовців керівного складу, а також прийнято управлінські рішення щодо удосконалення структури центрального апарату і територіальних органів Держспоживінспекції; розробки та затвердження методики для запровадження рейтингової оцінки роботи територіальних органів; усунення виявлених порушень і недоліків в роботі.

Розпорядженням Президії *Національної академії наук України* від 27.05.2013 № 347 затверджено Заходи з реалізації пропозицій Колегії Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії наук України та президій галузевих національних академій наук України. Відповідно до затверджених заходів переглянуто угоди цивільно-правового характеру на 2013 рік, зменшено їх кількість, уточнено склад робіт (послуг) по угодах для уникнення дублювання з функціональними обов'язками штатних працівників, зменшено вартість ряду угод.

З метою збереження майна НАН України та підвищення ефективності його використання запроваджено систематичні перевірки організацій-орендодавців щодо дотримання чинних вимог передачі майна в оренду, а також постійну щомісячну звітність організацій-орендодавців щодо заборгованості з орендних платежів, відшкодування комунальних послуг тощо. Уточнено кількість балансоутримувачів нерухомого майна організацій НАН України. Проведено аналіз інформації щодо управління земельними ресурсами в НАН України, за підсумками якого постановою Бюро Президії НАН України від 26.04.2013 № 45 (дск) затверджено пропозиції, спрямовані на прискорення оформлення права користування земельними ділянками.

Розпорядженнями Президії НАН України від 11.04.2013 № 256 і № 257 посадові оклади керівних працівників відділу бухгалтерського обліку і звітності НАН України приведено у відповідність з постановою Кабінету Міністрів України від 08.05.2001 № 488 «Про умови оплати праці президії Національної академії наук та її апарату». Зроблено перерахунок заробітної плати керівних працівників відділу бухгалтерського обліку і звітності НАН України за 2013 рік, неправомірно виплачені у 2012 році кошти на оплату праці керівних працівників відділу добровільно внесено працівни-

ками в касу, зараховано на реєстраційний рахунок Державної казначейської служби України та перераховано в дохід Державного бюджету України.

Антимонопольний комітет України повідомив, що з врахуванням висновків Рахункової палати за результатами аналізу Звіту Антимонопольного комітету України щодо здійснення ним державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства у 2012 році розроблено проект Конкуренційного процесуального кодексу та проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Наказом **Фонду державного майна України** від 18.07.2013 № 1082 затверджено «Заходи щодо врахування в подальшій роботі зауважень та пропозицій Рахункової палати України, виявлених у результаті аналізу Звіту про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2012 році», стан виконання яких розглянуто на засіданні колегії Фонду 03.10.2013. Наказом Фонду державного майна України від 17.12.2013 № 4296 внесено зміни до Методики складання звіту про роботу Фонду, який доповнюється новим підпунктом з інформацією про використання бюджетних коштів на проведення приватизації державного майна. Для забезпечення надходження коштів до державного бюджету Фонд затвердив завдання щодо очікуваного надходження грошових коштів від приватизації об'єктів державної власності груп А, Д та Ж, у тому числі разом із земельними ділянками, помісячно та в розрізі регіонів, а також Перелік об'єктів групи Е, які підлягають приватизації у 2013–2014 роках.

Розпорядженням **Національного банку України** від 13.12.2013 № 650-р затверджено План заходів щодо усунення недоліків і порушень, виявлених під час перевірки Рахунковою палатою виконання кошторису Національного банку України за 2012 рік, яким передбачено: забезпечити неухильне дотримання встановлених Законом України «Про здійснення державних закупівель» принципів створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції та забезпечення раціонального та ефективного використання державних коштів; розглянути питання щодо внесення відповідних змін до нормативної бази НБУ з питань організації та здійснення процедури закупівель товарів, робіт і послуг у системі НБУ з метою посилення координаційних та контрольних функцій Управління організації державних закупівель за додержанням вимог законодавства комітетами з конкурсних торгів структурних підрозділів центрального апарату, структурних підрозділів та одиниць НБУ та підготувати відповідні пропозиції на розгляд Правління НБУ; забезпечити належний контроль за своєчасним виконанням інвестиційних проектів. На виконання зазначених заходів з метою забезпечення своєчасного виконання інвестиційних проектів постановою Правління НБУ від 29.08.2013 № 336 внесено зміни до Положення про організацію кошторисного процесу в системі Національного банку України, затвердженого постановою Правління НБУ від 18.05.2009 № 299, у частині складання та контролю за станом виконання інвестиційних програм.

На виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту використання бюджетних коштів на погашення заборгованості за знеці-

неними заощадженнями громадян у 2012 році розроблено та затверджено постановою правління **Ощадного банку України** № 295 від 28.05.2013 Порядок обліку грошової компенсації заощаджень громадян України в установах Ощадбанку. Також протягом лютого-травня 2013 року Ощадбанком проводилась робота з інвентаризації обліку коштів та звірка залишків за позабалансовим рахунком 9760. В результаті проведеної інвентаризації за цінними паперами нараховано компенсаційні суми та відкрито компенсаційні рахунки на суму 19,4 млн. гривень. Виявлено несвоєчасно списані з обліку, не сквитовані суми за переказами компенсаційних рахунків, помилки попередніх звітних років на загальну суму близько 40 млн. гривень.

На виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, у Харківській та Полтавській областях, **Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»** з метою посилення контролю щодо вчасного перерахування коштів часткової компенсації на поточні рахунки позичальників та для недопущення залишків на транзитних рахунках комерційних банків було внесено зміни до форми звітності № 8-ф-к, зокрема додано графи «Залишок зобов'язань за кредитними договорами», «Залишок коштів на транзитному рахунку в банку» та окремо виділені показники: «Кількість діючих договорів про надання часткової компенсації», «Кількість договорів, за якими закінчився термін надання часткової компенсації» та «Кількість достроково розірваних договорів часткової компенсації». Крім того, запроваджено нову звітність, відповідно до якої регіональними управліннями до центрального апарату Фонду щоквартально буде надаватися інформація в розрізі позичальників про виконання договорів (кредитних або часткової компенсації), у яких відбулися зміни у звітному кварталі (закінчення терміну дії або розривання договору часткової компенсації, погашення кредиту, розпочато судові справи тощо).

Дніпропетровською обласною державною адміністрацією поінформовано про стан вжиття заходів за результатами аналізу виконання органами влади Дніпропетровської та Запорізької областей повноважень щодо реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти за рахунок видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. За результатами перевірки для харчування дітей 1-4 класів з бюджету Криворізького району виділено додаткові кошти в сумі 93 тис. грн., що дало змогу збільшити виконання норми харчування по кисломолочній продукції. Департаментом освіти направлено листи до керівників міст та районів області щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників управлінь та відділів освіти, які допустили порушення в організації харчування дітей.

Закарпатська обласна державна адміністрація на виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та екологічної реабілітації території впливу гірничих

робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Закарпатської області, повідомила про завершення будівництва на території Тереблянської сільської ради Тячівського району житлового комплексу, об'єктів соціальної сфери та інженерно-транспортної інфраструктури для відселення мешканців смт Солотвино із прогнозованої зони деформації земної поверхні. Зазначені об'єкти готові до експлуатації, про що Інспекцією ДАБК у Закарпатській області видано декларацію від 03.12.2013 № ЗК 143133370860. Обласною державною адміністрацією ініційовано питання щодо виділення у 2014 році Закарпатській облдержадміністрації із Державного бюджету України коштів у сумі 70 млн. грн. для виготовлення проектно-кошторисної документації та будівництва підземних відділень алергологічних лікарень на території покладів кам'яної солі у межах Тереблянського куполу Солотвинської западини Закарпатської області.

На виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання місцевими органами влади субвенції з державного бюджету на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги **Івано-Франківська обласна державна адміністрація** повідомила про відсутність станом на 01.01.2014 року залишків медикаментів та виробів медичного призначення, термін дії яких завершився. З метою перерозподілу між закладами охорони здоров'я області препаратів і виробів, термін придатності яких завершується у 2014 році, Обласним центром екстреної медичної допомоги та медицини катастроф проведено аналіз забезпеченості бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги медикаментами та виробами медичного призначення, придбаними за рахунок коштів субвенції у 2012 та 2013 роках.

Луганська обласна державна адміністрація на виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на заходи з розвитку і функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення в Донецькій та Луганській областях, повідомила, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.02.2013 № 109 «Про затвердження Порядку та умов надання у 2013 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на капітальний ремонт систем централізованого водопостачання та водовідведення» наказом Мінрегіону від 20.07.2013 № 351 затверджено 78 проектів на 130 млн. гривень. За цими об'єктами проведено відкриті торги та укладено договори з підрядними організаціями. Проте Головне управління Державної казначейської служби України у Луганській області не здійснювало оплату авансів і актів виконаних робіт, що не дозволило до кінця 2013 року реалізувати зазначені проекти.

На виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні річки Дунаю та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалася на території Ренійського району Одеської області, **Одеською обласною державною адміністрацією** підготовлено та направлено до Кабінету Міністрів України звернення щодо виділення коштів у сумі 11,9 млн. грн. на погашення кредиторської заборгованості з відшкодування

витрат, пов'язаних із здійсненням заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. За результатами звернень у березні 2013 року з державного бюджету на рахунок ДП «Одеська об'єднана дирекція будівництва водогосподарських об'єктів» надійшли кошти для завершення першочергових заходів по захисту території України від шкідливої дії вод.

Харківською обласною державною адміністрацією проінформовано Рахункову палату, що придбане за рахунок субвенцій з державного бюджету медичне обладнання повністю введено в експлуатацію та використовується за призначенням (за даними аудиту ефективності використання коштів субвенцій державного бюджету, виділених місцевим бюджетам на здійснення капітальних вкладень за об'єктами охорони здоров'я, в Харківській області не було введено в експлуатацію 6 од. обладнання на суму майже 4,2 млн. гривень).

На виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з лікування онкологічних захворювань у дорослих, *Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація)* повідомив, що прокуратурою Святошинського району міста Києва в березні 2013 року проведено перевірку в Київському міському клінічному онкологічному центрі щодо належного зберігання лінійного прискорювача. За результатами перевірки прокуратура Святошинського району міста Києва звернулася з позовом до Господарського суду міста Києва щодо стягнення з КП «Інженерний центр» (замовника виконання робіт з будівництва Центру із застосуванням ПЕТ-технологій для раннього виявлення онкологічних захворювань) на користь Київської міської ради коштів, необхідних для оплати вартості запасних частин, робіт з ремонту та введення в експлуатацію лінійного прискорювача у сумі більш ніж 2,3 млн. гривень. Крім того, у вересні 2013 року Київським міським клінічним онкологічним центром придбано джерела іонізуючого випромінювання та забезпечено використання обладнання блоку брахітерапії вартістю 4,7 млн. гривень.

На реалізацію пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Київському національному університету імені Тараса Шевченка на проведення наукових досліджень, *Київським національним університетом імені Тараса Шевченка* сформовано перелік пріоритетних тематичних напрямів Університету, згідно з яким визначено тематику наукових проектів, що пройшли перший етап конкурсного відбору проектів фундаментальних досліджень та прикладних розробок в Університеті та другий етап конкурсного відбору наукових проектів – в МОН. Результати конкурсного відбору наукових досліджень і розробок затверджено наказом МОН від 22.11.2013 № 1611. З метою запровадження дієвого моніторингу використання отриманих наукових результатів Університетом розроблено Положення про центр трансферу технології КНУ; створено центр трансферу технологій; відібрано 24 проекти комерційно-привабливих розробок співробітників КНУ, 10 з них розміщено в Українській (NTTN) та Європейській (EEN) мережах трансферу та ще 14 готується для розміщення в цих мережах.

На виконання статті 26 Закону України «Про Рахункову палату» та відповідно до Порядку взаємодії між Генеральною прокуратурою України та Рахунковою палатою з питань підготовки, подання, розгляду матеріалів перевірок та інформування про результати їх розгляду, вжиття заходів прокурорського реагування (з 13.11.2013 – Порядку взаємодії між Генеральною прокуратурою України та Рахунковою палатою з питань підготовки, подання, розгляду матеріалів контрольних заходів та інформування про результати їх розгляду) протягом 2013 року для прийняття рішення до Генеральної прокуратури України було передано загалом **7 матеріалів**. Зокрема, за рішенням Колегії, Рахунковою палатою до Генеральної прокуратури України надіслано **5 матеріалів**:

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на прикладні розробки та забезпечення діяльності наукових установ. На підставі цих матеріалів Слідчим управлінням ГУ МВС України в м. Києві внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань про відкриття кримінального провадження та початок досудового розслідування за частиною 2 статті 210 КК України;

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на керівництво та управління у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю у 2011–2012 роках. Генеральною прокуратурою 18.05.2013 було передано ці матеріали до МВС України;

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на відновлення пріоритетних об'єктів державного та регіонального значення. Прокуратурою м. Ялти Автономної Республіки Крим 21.06.2013 відкрито кримінальне провадження за частиною 2 статті 366 КК України;

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту. За фактами, виявленими Рахунковою палатою, Генеральною прокуратурою було ініційовано перевірку. Заступник Генерального прокурора України в інтересах держави в особі Державної служби України з надзвичайних ситуацій 21.10.2013 звернувся до Господарського суду міста Києва з двома позовами про розірвання договору від 30.08.2007 з дочірнім підприємством «Дніпровський круг» та стягнення збитків у сумі майже 13,9 млн. грн., а також про зобов'язання цього підприємства передати за договором від 19.10.2004 ДП «Управління капітального будівництва» квартири загальною вартістю 4,4 млн. гривень;

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Науково-дослідному центру Збройних Сил України «Державний океанаріум». Генеральною прокуратурою України призначено перевірку, за результатами якої Севастопольською прокуратурою з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері Кримського регіону України 27.12.2013 внесено подання начальнику Науково-дослідного центру Збройних Сил України «Державний океанаріум».

2 *Реагування органів державної влади, установ та організацій на висновки, пропозиції і рекомендації Колегії Рахункової палати*

За запитами Генеральної прокуратури України Рахунковою палатою надіслано два матеріали:

➤ матеріали про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України на розвиток міжнародного аеропорту «Бориспіль», які 17.07.2013 надіслано для організації перевірки до прокуратури Київської області. За результатами вивчення матеріалів прокуратурою області фактів нецільового використання коштів і майна, а також інших зловживань не виявлено;

➤ інформацію про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на здійснення державної підтримки вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості продукції.

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Поновлення Законом України від 19.09.2013 № 586-VII «Про внесення змін до статті 98 Конституції України» повноважень Рахункової палати щодо контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України, актуалізувало нагальність розробки нової редакції законопроекту «Про Рахункову палату».

Зцією метою у Рахунковій палаті було створено робочу групу з підготовки нової редакції такого Закону. У законопроекті передбачено посилення ролі Рахункової палати як незалежного органу зовнішнього фінансового контролю в Україні, визначено правові основи, організацію та порядок здійснення Рахунковою палатою зовнішнього контролю державних фінансів, її функції та повноваження у сфері державного контролю за виконанням Державного бюджету України як за витратами, так і за доходами, а також визначені види і форми контролю за якими Рахункова палата реалізує свої повноваження.

Крім цього у звітному році Рахунковою палатою здійснювалось подальше нормативне врегулювання різних напрямів її діяльності.

Як і попереднього року впровадження Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю у повсякденну діяльність нашої інституції було одним із основних напрямів інтеграції Рахункової палати до міжнародного досвіду вищих органів фінансового контролю. Впродовж року проводилась кропітка робота з перекладу і адаптації стандартів INTOSAI та розміщення їх на внутрішньому сайті Рахункової палати для використання при здійсненні аудитів.

Крім того, протягом звітнього року Рахункова палата розробила та затвердила декілька внутрішніх нормативних документів, головною метою яких є врегулювання діяльності нашої інституції, взаємодія її структурних підрозділів, а також надання працівникам Рахункової палати практичних рекомендацій для здійснення контрольних-аналітичних та експертних заходів.

Постановою Колегії Рахункової палати від 17.12.2013 № 23-5 було затверджено *Загальні вимоги та критерії щодо оцінки якості Звіту, підготовленого за результатами контрольних-аналітичного заходу*.

Цей документ є логічним продовженням впровадження і практичного застосування у Рахунковій палаті Міжнародного стандарту вищих органів фінансового контролю 40 «Контроль якості для ВОФК» і представляє собою практичне керівництво з поетапного проведення оцінки якості Звіту.

Основною метою створення документу є практична методологічна допомога працівникам Рахункової палати у роботі з подальшого підвищення якості, ефективності та результативності контрольних-аналітичних заходів шляхом надання детального переліку критеріїв, які доцільно використовувати для проведення всебічної оцінки і обговорення якості та повноти Звіту, що проводяться у департаментах за результатами кожного контрольних-аналітичного заходу.

Документ містить два розділи:

I. Загальні вимоги та критерії щодо оцінки якості Звіту, підготовленого за результатами контрольних-аналітичного заходу, та

II. Вимоги та критерії щодо підсумкової оцінки якості Звіту, підготовленого за результатами контрольних-аналітичного заходу.

Перший дає можливість оцінити поетапно всі складові Звіту, другий – на цій основі дати узагальнюючу, підсумкову оцінку якості Звіту в цілому.

Критерії оцінки Звіту стосовно виконання Рекомендацій щодо складання та оформлення Звіту за результатами контрольних заходів, викладені у представленому документі, можуть також слугувати певними орієнтирами для обговорення та розгляду на Колегії Рахункової палати звітів, підготовлених за результатами контрольних заходів.

Представлені критерії підготовлено до кожного етапу рекомендацій, викладених у Рекомендаціях щодо складання та оформлення Звіту за результатами контрольних заходів (затверджено наказом Рахункової палати від 12.07.2005 № 89 (зі змінами і доповненнями, внесеними наказом Рахункової палати від 10.08.2009 № 83).

У зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України та внесенням змін до Закону України «Про прокуратуру» було розроблено та затверджено спільним наказом Генеральної прокуратури України та Рахункової палати 13.11.2013 № 96/80 *Порядок взаємодії між Генеральною прокуратурою України та Рахунковою палатою з питань підготовки, подання, розгляду матеріалів контрольних заходів та інформування про результати їх розгляду.*

Порядок прийнято з метою підвищення ефективності боротьби зі злочинами, пов'язаними з порушеннями фінансової дисципліни та бюджетного законодавства, налагодження чіткої взаємодії Рахункової палати і Генеральної прокуратури України шляхом закріплення зобов'язань щодо постійного обміну інформацією за результатами розгляду матеріалів контрольних заходів Рахункової палати для забезпечення найбільш ефективного реагування на порушення закону у сфері надходження коштів до Державного бюджету України та їх використання.

Затвердженим Порядком чітко прописано механізм підготовки та подання до Генеральної прокуратури України матеріалів контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою, а також процедуру інформування про результати їх розгляду.

Так, у разі виявлення фактів привласнення грошей і матеріальних цінностей, нецільового використання державних коштів і майна, порушень фінансової дисципліни, інших зловживань щодо державних матеріальних цінностей, які мають ознаки злочину чи адміністративного правопорушення, матеріали контрольних заходів за рішенням колегії Рахункової палати передаються до Генеральної прокуратури України.

Матеріали, щодо яких немає такого рішення, можуть направлятися лише на письмову вимогу Генерального прокурора України або його заступників.

Передача до Генеральної прокуратури України матеріалів контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою, здійснюється у 15-денний строк після прийняття колегією Рахункової палати рішення про їх направлення або протягом 10 календарних днів після надходження письмового запиту Генеральної прокуратури України до Рахункової палати.

З метою удосконалення організації праці, зміцнення трудової дисципліни, своєчасного і якісного виконання працівниками Рахункової палати

покладених на них трудових обов'язків, раціонального використання робочого часу, підвищення ефективності і продуктивності праці шляхом створення необхідних умов для нормальної високопродуктивної роботи протягом звітного року було розроблено та наказом Рахункової палати від 30.07.2013 № 52 за погодженням з Головою профспілкового комітету Рахункової палати затверджено *Правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників Рахункової палати*.

Затверджені Правила розроблені відповідно до Конституції України, Кодексу законів про працю України, законів України «Про Рахункову палату», «Про державну службу», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про правила етичної поведінки», «Про відпустки» та інших нормативно-правових актів з урахуванням специфіки роботи Рахункової палати, є внутрішнім нормативним актом і поширюються на працівників центрального апарату та територіальних управлінь Рахункової палати, визначають основні права і обов'язки працівників, режим роботи, засади регулювання трудових відносин.

4. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Рахункова палата України протягом 2013 року, відповідно Закону України «Про Рахункову палату», здійснювала міжнародне співробітництво за такими основними напрямками:

- діяльність Рахункової палати як повноправного члена Міжнародної та Європейської організацій вищих органів фінансового контролю INTOSAI і EUROSAI;
- налагодження та розвиток двостороннього і багатостороннього співробітництва з іноземними вищими органами фінансового контролю;
- забезпечення діяльності спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф;
- участь у роботі Ради керівників вищих органів фінансового контролю держав - учасниць СНД;
- поглиблення співпраці з міжнародними організаціями.

Ключовою подією звітного року для вищих органів фінансового контролю став **XXI Конгрес Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI)**, який відбувся 21-27 жовтня 2013 року у м. Пекіні, Китайська Народна Республіка. Центральними темами Конгресу були «Державний аудит і державне управління» та «Роль вищих органів фінансового контролю у забезпеченні довготермінової стабільності фінансової політики». Під час Конгресу були представлені звіти робочих органів INTOSAI, доповіді щодо виконання поточних проектів організації та її перспективних планів, спрямованих на розвиток методологічної бази державного аудиту, обмін знаннями та досвідом між ВОФК, а також про розбудову інституційного потенціалу вищих органів фінансового контролю у різних регіонах світу.

Делегація Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. взяла активну участь у роботі Конгресу та в обговоренні питань взаємозв'язку між державним аудитом і державним управлінням щодо ролі державного аудиту у покращенні державного управління та інших.

За результатами роботи Конгресу затверджено програму подальшого розвитку INTOSAI та низку міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю. Крім того, учасники конгресу затвердили Пекінську декларацію про сприяння ефективному державному управлінню вищими органами фінансового контролю, яка визначає концептуальні основи напрямів діяльності організації на наступні три роки.

Під час роботи форуму Голова Рахункової палати Магута Р.М. провів низку двосторонніх зустрічей, на яких сторони обмінялися досвідом роботи у сфері контролю державних фінансів, обговорили сучасний стан і перспективи двостороннього співробітництва. Також було досягнуто домовленостей про підготовку та погодження планів спільних заходів на середньострокову перспективу з метою практичної реалізації положень укладених угод про співробітництво. Такі плани будуть погоджені та ухвалені під час зустрічей, які планується провести у 2014 році. Зокрема, відбулися зустрічі Голови Рахункової палати України з Генеральним аудитором Національного аудиторського офісу Китаю Лю Джаї, Президентом Федерального аудиторського суду Бразилії Аугусто Нардесом, Контролером і Генеральним аудитором Індії Шаші Кантом Шармою, Генеральним аудитором Державного контролю

4 Міжнародне співробітництво

Литовської Республіки Гієдре Шведене. Між ВОФК цих країн і Рахунковою палатою України підписані угоди про двостороннє співробітництво.

Загалом на сьогодні Рахунковою палатою укладено угоди про двостороннє співробітництво з 24 вищими органами фінансового контролю іноземних країн.

Зустріч Голови Рахункової палати Магути Р.М. з Генеральним аудитором Національного аудиторського офісу Китаю Лю Джіаї (м. Пекін, КНР, 23 жовтня 2013 року)

Протягом 2013 року Рахункова палата України брала активну участь у діяльності **Міжнародної та Європейської організацій вищих органів фінансового контролю INTOSAI та EUROSAI**.

Зокрема, делегація Рахункової палати на чолі з Головою Магутою Р.М. взяла участь у роботі **22-го симпозиуму ООН-INTOSAI**, присвяченого темі «Аудиторська та дорадча діяльність вищих органів фінансового контролю» (5-7 березня 2013 року, м. Відень, Республіка Австрія). В рамках симпозиуму учасники обговорили питання вимог до державного аудиту, ризиків, які постають перед ВОФК у процесі виконання ними своїх функцій, ефективності та прозорості аудиту і дорадчих послуг ВОФК. За результатами роботи симпозиуму прийняті відповідні рекомендації.

16-18 квітня у м. Баку (Азербайджан) відбулася **IV конференція EUROSAI-ARABOSAI «Сучасні виклики інституційного розвитку ВОФК»**, у роботі якої взяла участь делегація Рахункової палати України. Загалом у представницькому міжнародному форумі взяли участь делегації 43 вищих органів фінансового контролю країн Європи та Арабського регіону.

У рамках II пленарної сесії Заступник Голови Рахункової палати Яременко О.С. виступив із доповіддю «Роль вищих органів фінансового контролю в досягненні національних цілей розвитку», в якій відзначив, що вищі органи фінансового контролю є основою системи фінансово-економічного контролю в наших країнах, а без чітко вибудованого, дієвого, відкритого, незалежного контролю жодна економічна система, жодне суспільство повноцінно, не кажучи вже про успішність, функціонувати не може.

*Виступ Заступника Голови Рахункової палати Яременка О.С.
на IV конференції EUROSAI-ARABOSAI
(м. Баку, Азербайджан, 16-18 квітня 2013 року)*

Підсумком роботи конференції стало прийняття «Бакинської заяви», у якій учасники конференції закликали вищі органи фінансового контролю EUROSAI та ARABOSAI створити належні умови для посилення статусу та повноважень ВОФК, підтримати регіональні ініціативи щодо більшої обізнаності вищих органів фінансового контролю з положеннями резолюції ООН про посилення зовнішнього державного контролю, впровадження міжнародних стандартів аудиту на національному рівні.

У рамках роботи IV конференції відбулися двосторонні зустрічі Заступника Голови Рахункової палати України Яременка О.С. з Головою Рахункової палати Азербайджану Гейдаром Асадовим, Генеральним аудитором Державного контролю Литовської республіки Гієдре Шведене та Генеральним аудитором Грузії Лаша Тордія, на яких були порушені питання активізації співпраці у галузі фінансового контролю між нашими країнами та визначено потребу в підписанні спільних планів дій на середньострокову перспективу.

Як член **Ради керуючих EUROSAI**, Голова Рахункової палати Магута Р.М. взяв участь у її **40 засіданні**, яке відбулось 30 травня 2013 року у м. Брюсселі (Королівство Бельгія). Керівники Європейської організації вищих органів фінансового контролю підбили підсумки діяльності організації у 2012–2013 роках та розглянули стратегічний план роботи на найближчі роки.

*40 засідання Ради керуючих EUROSAI
(м. Брюссель, Королівство Бельгія, 30 травня 2013 року)*

У ході засідання були заслухані річні звіти голів цільових, спеціальних та робочих груп EUROSAI. З доповіддю про результати діяльності очолюваної Рахунковою палатою України спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф, виступив Голова Рахункової палати Магута Р.М.

Враховуючи напрацьований спеціальною групою методологічний досвід та результати її роботи, а також зростання її ролі у зв'язку із потребою імплементації напрацьовань робочої групи INTOSAI з підзвітності та аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами (AADA) на регіональному рівні, Голова Рахункової палати виступив з ініціативою щодо трансформації спеціальної групи з аудиту коштів, спрямованих на попередження і ліквідацію наслідків катастроф, у робочу групу EUROSAI.

У рамках **робочої групи INTOSAI з підзвітності та аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами (INTOSAI AADA)**, делегація Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. взяла участь у VII засіданні робочої групи INTOSAI AADA (13-15 травня 2013 року, м. Вальпараїсо, Республіка Чилі), під час якого було заслухано звіт про результати роботи робочої групи. Учасники засідання високо оцінили роль та напрацювання групи, яка створила належну нормативну базу для практичної роботи з підзвітності та аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами.

Під час засідання Голова Рахункової палати поінформував його учасників про результати діяльності спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф.

У рамках засідання також відбулась двостороння зустріч Магути Р.М. з Головою цієї групи, членом Європейського суду аудиторів паном Гійсом де Врісом, на якій сторони обговорили перспективи подальшої діяльності спеціальної групи у зв'язку із завершенням мандата INTOSAI AADA у 2013 році.

Крім того, під час візиту до Республіки Чилі відбулася зустріч Голови Рахункової палати України з Генеральним контролером Республіки Чилі Раміро Мендосою, під час якої сторони обговорили питання налагодження двосторонньої співпраці, що передбачає обмін досвідом, методиками проведення аудитів у сфері попередження катастроф, окреслили конкретні перспективи спільної роботи.

Також слід зазначити, що представники Рахункової палати брали участь у третьому засіданні вищих органів фінансового контролю – учасників паралельного/координованого аудиту готовності до катастроф (8-9 лютого 2013 року, м. Анкара, Туреччина) та в проведенні міжнародного паралельного аудиту фази реабілітації та реконструкції, що здійснювались в рамках робочої групи INTOSAI з підзвітності та аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами.

Установче засідання учасників міжнародного паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом (м. Київ, Україна, 29-30 квітня 2013 року)

У звітному році Рахункова палата активізувала свою участь у **робочій групі INTOSAI з питань державного боргу**. 29-30 квітня 2013 року в Рахунковій палаті України (м. Київ) у рамках виконання стратегічного плану діяльності робочої групи INTOSAI з питань державного боргу відбулося установче засідання учасників міжнародного паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом, координацію якого здійснює Рахункова палата України. У засіданні взяли участь делегації ВОФК Болгарії, Бразилії, Єгипту, Ємену, Замбії, Китаю, Молдови та Румунії.

За результатами засідання ухвалено підготовлену Рахунковою палатою України загальну програму паралельного координованого аудиту інформаційних систем управління державним боргом, зокрема організаційні та методологічні аспекти його проведення у 2013–2014 роках.

27-29 травня 2013 року в м. Сантьяго-де-Чилі (Республіка Чилі) делегація Рахункової палати взяла участь у засіданні робочої групи INTOSAI з питань державного боргу, в ході якого відбулось обговорення звіту діяльності цієї робочої групи, механізмів контролю за державним боргом та його моніторингу, оновлення стратегічних завдань і планів групи. Під час засідання делегація Рахункової палати надала інформацію щодо перебігу міжнародного паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом.

Делегація Рахункової палати взяла участь у щорічному засіданні **робочої групи INTOSAI з аудиту навколишнього середовища (INTOSAI WGEA)**, що відбулося в м. Таллінні, Естонська Республіка, 3-6 червня 2013 року. Метою засідання було обговорення плану роботи на 2014–2016 роки, міжнародних проектів, які здійснюються в рамках INTOSAI WGEA, затвердження керівних проектів, обмін інформацією та досвідом між членами робочої групи з проведення національних і міжнародних аудитів у різних сферах навколишнього середовища. У ході засідання делегація Рахункової палати зробила презентацію на тему «Міжнародний координований аудит захисту басейну Чорного моря від забруднення».

22-24 квітня 2013 року представники Рахункової палати взяли участь у **VI засіданні робочої групи INTOSAI з ключових національних показників** (м. Краків, Польща), під час якого відбулось обговорення зауважень і пропозицій до проектів документів «Біла книга з КНП», ознайомлення з практичними аспектами використання ключових національних показників у роботі національних контрольних органів та міжнародних організацій. Також було ухвалено план діяльності Робочої групи на 2013 рік та звіт про її діяльність для представлення на XXI Конгресі INTOSAI.

У рамках роботи робочих органів EUROSAI представники Рахункової палати України взяли участь у **засіданнях цільових груп EUROSAI 2 «Професійні стандарти» та 3 «Обмін знаннями»**.

У ході засідання цільової групи EUROSAI 2 «Професійні стандарти», яке відбулося 11-13 листопада 2013 року в м. Будапешті (Угорщина), делегація Рахункової палати взяла участь в обговоренні проміжних результатів діяльності, поточних заходів та планів цієї групи. Зокрема, були обговорені питання проміжного аналізу виконання Стратегічного плану EUROSAI та операційного плану цільової групи; майбутні навчальні заходи в регіоні EUROSAI за напрямом «професійні стандарти»; питання взаємодії з робочими органами INTOSAI та іншими організаціями-партнерами; а також питання перекладу на російську мову міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю та проблемні аспекти виконання цього завдання.

Під час 3-го засідання цільової групи EUROSAI 3 «Обмін знаннями», яке відбулося 20-22 листопада 2013 року в м. Карлови Вари (Чеська Республіка), розглядалися питання подальшої діяльності цільової групи 3, в обговоренні яких взяла участь делегація Рахункової палати. Делегація Рахункової палати

провела презентацію результатів діяльності спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, та ознайомила учасників засідання з її подальшими планами. Презентація викликала велику зацікавленість учасників засідання. Були висловлені позитивні оцінки діяльності спеціальної групи EUROSAI.

У рамках діяльності **робочої групи EUROSAI з інформаційних технологій** у Рахунковій палаті було проведено самооцінку інформаційних технологій (у формі практичного семінару із залученням фахівців ВОФК Швейцарії та Угорщини). За результатами проведеної роботи учасники семінару визначили наявні проблемні цієї сфери та ризики, а також сформулювали рекомендації щодо пріоритетних напрямів покращення та вдосконалення діючої ІТ інфраструктури Рахункової палати.

Представники Рахункової палати взяли участь у **I Молодому конгресі Європейської організації вищих органів фінансового контролю** (21-22 листопада 2013 року, м. Роттердам, Королівство Нідерланди). Цей захід для молодих аудиторів, ініційований ВОФК Нідерландів, проводився вперше напередодні чергового Конгресу EUROSAI. Основною темою заходу було питання інновацій у діяльності вищих органів фінансового контролю. Результати Молодого конгресу передбачається використати при підготовці порядку денного Конгресу EUROSAI, що відбудеться у 2014 році (м. Гаага, Королівство Нідерланди).

З метою належної та ефективної співпраці з **робочою групою EUROSAI з аудиту навколишнього середовища (EUROSAI WGEA)** Рахункова палата взяла участь у XI засіданні цієї групи та її Наглядового комітету (14-17 жовтня 2013 року, м. Прага, Чехія).

У рамках засідання делегація Рахункової палати брала участь в обговоренні робочого плану групи на 2015–2017; поділилась досвідом щодо участі в міжнародних координованих аудитах і поінформувала про поточну діяльність спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф; провела установчі засідання учасників міжнародних координованих аудитів захисту басейну Чорного моря від забруднення та коштів, виділених на попередження і ліквідацію природних пожеж.

Слід зазначити, що в рамках Робочої групи EUROSAI з аудиту навколишнього середовища Рахункова палата продовжує брати активну участь у двох міжнародних аудитах, що стосуються питань національних парків і біопалива.

У листопаді 2013 року троє представників Рахункової палати взяли участь у семінарах з впровадження стандартів з аудиту ефективності та фінансового аудиту, які було організовано IDI в м. Аруша, Об'єднана Республіка Танзанія. Семінари були третім, завершальним етапом навчання за Програмою сертифікації з Міжнародних стандартів для вищих органів фінансового контролю після успішного проходження двох попередніх етапів: дистанційного навчання на тему «Інструменти оцінки відповідності МС ВОФК (iCAT)» (жовтень–грудень 2012 року) та дистанційного навчання на тему «Керівництво з впровадження МС ВОФК» (липень–вересень 2013 року). Результатом такого навчання стало отримання представниками Рахункової палати сертифікатів посередника зі сприяння впровадженню Міжнародних стандартів вищих органів фінан-

4 Міжнародне співробітництво

сового контролю з фінансового аудиту та з аудиту ефективності Комітету INTOSAI з професійних стандартів та Ініціативи розвитку INTOSAI (IDI).

Міжнародні заходи в рамках двостороннього співробітництва Рахункової палати у звітному році були спрямовані на подальший розвиток співпраці з вищими органами фінансового контролю інших країн.

Делегація Рахункової палати України на чолі з її Головою Магутою Р.М. 14-15 березня 2013 року перебувала з робочим візитом у Вищій палаті контролю Республіки Польща. У рамках візиту відбулася двостороння зустріч голів ВОФК України і Польщі Романа Магути та Яцека Єзерські, під час якої сторони відзначили ефективну і результативну співпрацю українських і польських аудиторів. Сторони також наголосили, що спільні зусилля ВОФК обох країн допомагають визначати нові підходи і методи проведення аудитів, вирішення проблем, яких у сучасному глобалізованому світі стає дедалі більше.

Українські аудитори разом із польськими колегами схвалили практику підписання конкретних спільних планів співробітництва на трирічний період, обговорили перспективи на майбутнє. З метою інтенсифікації спільних зусиль у подальшій роботі було досягнуто домовленостей з проведення низки спільних заходів у 2013–2015 роках, зокрема, спільного проведення ВОФК України, Польщі та Білорусі моніторингу виконання рекомендацій за результатами паралельного аудиту захисту від забруднення вод басейну річки Буг.

У рамках установчого засідання учасників міжнародного паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом 7 травня 2013 року Голова Рахункової палати України Роман Магута провів робочу зустріч з Президентом Аудиторського суду Федеративної Республіки Бразилія Жоао Рібейро Нардесом. Під час зустрічі керівники ВОФК України та Бразилії обговорили актуальні питання двосторонньої співпраці між інституціями та досягли домовленості щодо підписання Угоди про співпрацю між Рахунковою палатою України та Аудиторським судом Федеративної Республіки Бразилія під час Конгресу INTOSAI в жовтні 2013 року.

Зустріч Голови Рахункової палати Магути Р.М. з Президентом Аудиторського суду Федеративної Республіки Бразилія Жоао Рібейро Нардесом (м. Київ, Україна, 7 травня 2013 року)

11 листопада 2013 року Голова Рахункової палати Магута Р.М. провів зустріч з Надзвичайним і Повноважним Послом Китайської Народної Республіки в Україні Чжан Сіюном, на якій були обговорені питання двосторонньої співпраці Рахункової палати з НАО Китаю.

У рамках роботи V засідання спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф (26-27 березня 2013 року, м. Софія, Болгарія), відбулася двостороння зустріч Заступника Голови Рахункової палати України Яременка О.С. і Президента національного Аудиторського офісу Республіки Болгарія Валерія Димитрова. Були обговорені підсумки роботи ВОФК обох країн за минулий рік, окреслені подальші перспективи співпраці на двосторонній основі. Сторони домовилися і надалі дотримуватися практики конкретних спільних планів дій на трирічний період і на наступній двосторонній зустрічі підписати новий план на 2014–2016 роки.

Забезпечення діяльності спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, залишалося одним із пріоритетів міжнародного співробітництва Рахункової палати протягом 2013 року.

З метою виконання плану роботи спеціальної групи на 2012–2014 роки було здійснено ряд заходів. Зокрема, 26-27 березня 2013 року відбулося V засідання спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф (м. Софія, Болгарія), в якому взяли участь делегації ВОФК Болгарії, Угорщини, Казахстану, Молдови, Норвегії, Польщі, Росії, Словаччини, Чехії.

V засідання спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф (м. Софія, Болгарія, 26-27 березня 2013 року)

Під час засідання відбулись тематичні виступи аудиторів і представників наукових кіл. Секретаріат спеціальної групи представив звіт про роботу за 2012 рік. Учасники розглянули доповнений третій проект Рекомендацій кращої практики проведення аудитів коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, переглянули план роботи спеціальної групи на 2012–2014 роки.

Також було проведено робочі засідання учасників паралельних аудитів, ініційованих спеціальною групою EUROSAI, зокрема, з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф; аудиту захисту басейну Чорного моря від забруднення; аудиту коштів, спрямованих на попередження та ліквідацію наслідків природних пожеж.

Порядком денним засідання передбачалося проведення семінару на тему «Досвід проведення аудитів у сфері контролю використання бюджетних коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф», на якому було розглянуто питання причин виникнення та шляхів попередження природних пожеж та питання забруднення вод як однієї з основних причин екологічних катастроф. Досвідом проведення аудитів із зазначених питань обмінялися ВОФК Болгарії, Російської Федерації та України.

У 2013 році Рахункова палата продовжувала свою діяльність у складі **Ради керівників вищих органів фінансового контролю держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав.**

5 вересня 2013 року в м. Астані (Республіка Казахстан) відбулась XIII сесія Ради керівників ВОФК держав - учасниць СНД на тему «Про роль і місце ВОФК в аудиті використання коштів, що виділяються на підтримку сільськогосподарських виробників». У сесії взяли участь очільники вищих органів фінансового контролю восьми країн СНД: Білорусі, Вірменії, Казахстану, Киргизії, Молдови, Росії, Таджикистану, України.

*XIII сесія Ради керівників ВОФК держав-учасниць СНД
(м. Астана, Республіка Казахстан, 5 вересня 2013 року)*

Голова Рахункової палати Магута Р.М. виступив з доповіддю, в якій порушив ряд проблем підвищення ефективності аудиту використання бюджетних коштів, що виділяються на розвиток агропромислового комплексу.

Учасники сесії обмінялися досвідом проведення відповідних аудитів, окреслили перспективи співробітництва. Сесією було ухвалено низку документів, зокрема, рішення сесії, резолюцію «Про роль і місце вищих органів фінансового контролю держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав в аудиті використання коштів, що виділяються на підтримку сільськогосподарських виробників», а також план роботи Ради керівників ВОФК держав - учасниць СНД на період між XIII і XIV сесіями.

Також у рамках Ради керівників вищих органів фінансового контролю держав - учасниць СНД представники Рахункової палати взяли участь у семінарі на тему «Практика проведення контрольних заходів в енергетичній галузі», що відбувся 16-17 травня 2013 року в м. Бішкеку, Киргизька Республіка.

Свою діяльність протягом 2013 року продовжувала і **Експертна група з питань ключових національних показників** при Раді керівників ВОФК держав -учасниць СНД: у червні 2013 року відбулося її **VI засідання** (м. Мінськ, Республіка Білорусь), у роботі якого взяв участь представник Рахункової палати.

Протягом звітного періоду Рахункова палата також співпрацювала **з іншими міжнародними організаціями.**

У 2013 році наша інституція закінчила виконання функцій зовнішнього аудитора Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ). Генеральний директор ОБСЄ Ламберто Дзаньєр надіслав листа Президенту України, в якому від імені Секретаріату ОБСЄ звернув увагу на ґрунтовність підготовлених українськими фахівцями звітів і дав високу оцінку роботі експертів Рахункової палати протягом останніх чотирьох років на посаді зовнішнього аудитора організації.

Уряд України висунув кандидатуру Голови Рахункової палати на посаду зовнішнього аудитора Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО). На підтримку цієї ініціативи впродовж року Рахунковою палатою проведено ряд зустрічей, переговорів, консультацій і заходів презентаційного характеру як серед колег – аудиторів, так і серед дипломатичного корпусу країн-членів ЮНІДО. Підсумком цієї роботи стала участь делегації Рахункової палати України на чолі з Головою Рахункової палати Магудою Р.М. у засіданні 15-ї сесії Генеральної конференції ЮНІДО (2-5 грудня 2013 року, м. Ліма, Республіка Перу), на якому відбувались вибори зовнішнього аудитора ЮНІДО. У виборах взяли участь керівники ВОФК Німеччини, Норвегії, Сьєрра-Леоне, Гани, Угорщини та України. За результатами голосування у другий тур вийшли керівники ВОФК України та Німеччини, що вже слід розцінювати як успіх України та визнання Рахункової палати України гідним кандидатом на таку високу і відповідальну посаду. Але в рівній боротьбі в другому турі перемогу здобув представник Німеччини – Президент Федеральної Рахункової палати Дітер Енгельс.

*Засідання 15-ї сесії Генеральної конференції ЮНІДО
(м. Ліма, Перу, 2-5 грудня 2013 року)*

Плідним було співробітництво між Рахунковою палатою України та **Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ)** у рамках проекту GIZ «Підтримка реформи управління державними фінансами». Один з пріоритетних напрямів цього проекту передбачає посилення ролі зовнішнього контролера (Рахункової палати) як складової фінансової системи країни. Були визначені конкретні напрями співробітництва, які знайшли своє відображення у плані співробітництва між Рахунковою палатою та проектом GIZ «Підтримка реформи управління державними фінансами» на 2013 рік. Так, зокрема, відповідно до зазначеного плану, 3 фахівці управління інформаційних ресурсів і технологій Рахункової палати пройшли курс навчання за програмою CISA та склали відповідний іспит з метою отримання сертифіката CISA. Фахівці Рахункової палати також брали участь у складі українських делегацій у 4-х навчальних поїздках до Німеччини з метою ознайомлення з різноманітними аспектами німецького та міжнародного досвіду управління системою державних фінансів.

Протягом 2013 року також відбулася низка двосторонніх зустрічей з представниками структур Європейської комісії. Метою зустрічей було обговорення таких важливих питань, як визначення подальших можливих напрямів співробітництва у сфері надання технічної допомоги з боку Європейського Союзу для подальшого реформування системи державних фінансів України, зокрема, у частині підвищення ефективності роботи органу зовнішнього фінансового контролю та зміцнення його незалежності.

5. ГЛАСНІСТЬ У РОБОТІ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

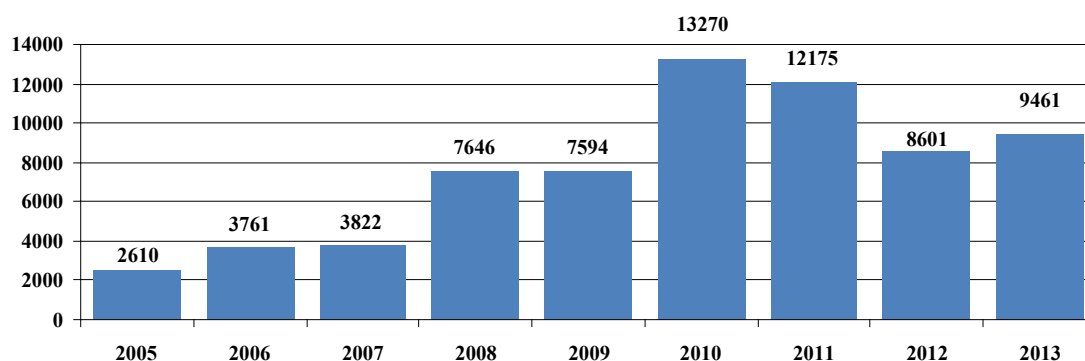
Наріжними каменями інформаційної політики Рахункової палати є відкритість та гласність, які, згідно з вимогами Закону України «Про Рахункову палату», є невід’ємною складовою діяльності незалежного конституційного органу фінансового контролю у державі. Протягом всього року Рахункова палата через засоби масової інформації оперативно інформувала широке коло громадськості про результати здійснення нею контрольних та експертних заходів, посилюючи цим самим громадський контроль за надходженням та використанням коштів державного бюджету.

Оприлюднення результатів проведених Рахунковою палатою в 2013 році контрольних заходів здійснювалось шляхом:

- розміщення інформаційних повідомлень про результати діяльності Рахункової палати у засобах масової інформації;
- публікації інформаційних матеріалів про діяльність Рахункової палати на веб-порталі Рахункової палати;
- публікації статей, надання інтерв’ю і коментарів керівництва та фахівців Рахункової палати;
- надання інформації за запитами відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- випуску та розповсюдження інформаційних бюлетенів Рахункової палати.

Протягом року було підготовлено і розповсюджено 113 офіційних повідомлень за матеріалами розглянутих на засіданнях Колегії результатів контрольних та експертних заходів. Загалом у засобах масової інформації впродовж року було оприлюднено 9461 матеріал, пов’язаний з діяльністю Рахункової палати або посиланням на неї (діаграма 10).

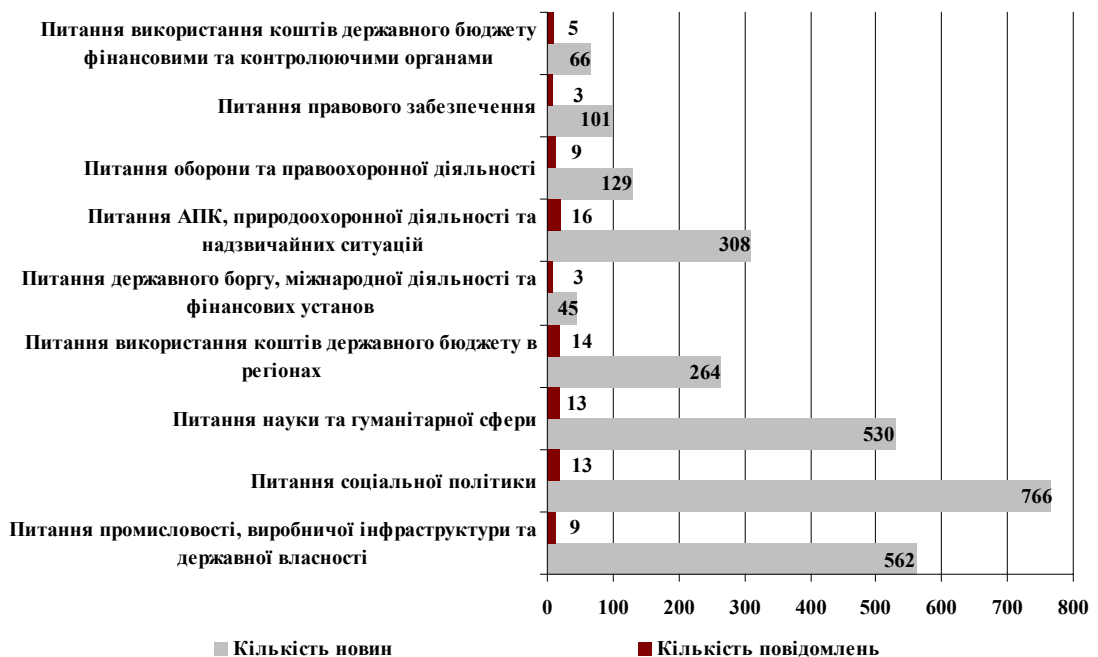
Діаграма 10. Загальна кількість публікацій за матеріалами Рахункової палати України

Активне використання матеріалів Рахункової палати політиками, економістами, політологами, аналітиками, експертами та журналістами протягом 2013 року є показником авторитетності та професійності нашої інституції, свідчить про безперечне визнання високого рівня контрольної-аналітичної та експертної роботи Рахункової палати. Матеріали Рахункової палати використовувалися для ілюстрування думок та фактів, доказу тих чи інших тез, посилення аргументації тощо.

Тенденція до зростання присутності Рахункової палати у ЗМІ протягом звітного року зумовлена, насамперед, визначною подією в житті нашої інституції – внесенням змін до статті 98 Конституції України. Оскільки процес прийняття змін до Конституції тривав практично протягом 2013 року, то й інтерес до питання набуття Рахунковою палатою конституційних повноважень з контролю за дохідною частиною державного бюджету був стабільно високим. Також постійна увага преси була прикута і до питань виконання державного бюджету протягом 2013 року.

Діаграма 11. Кількість публікацій та новин у ЗМІ за матеріалами департаментів Рахункової палати у 2013 році

Зацікавленість, як і в попередні роки, викликали результати контрольних заходів у соціальній, медичній та освітній сферах. Найбільшого резонансу в суспільстві протягом 2013 року набули такі матеріали Рахункової палати: «Зарплата бюджетників ніяк не наздожене її середній рівень по економіці», «Кількість оздоровлених дітей зростає, а от якість відпочинку – під питанням», «Щоб здолати туберкульоз, самих програм замало», «Культурні пам'ятки – заручники економії», «Університетська наука: таланти є, умов для винаходів – нема», «Болючі проблеми шкільної освіти в регіонах», «На згадку про чемпіонат», «Система кадастру: терміни знову продовжено, результати все ще очікуються», «Екологія акваторії Азово-Чорноморського узбережжя погіршується», «Захист півдня Одещини від шкідливої дії вод залишається актуальним», «Рекомендації міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» виконуються», «Утилізація боеприпасів триває повільніше, ніж заплановано», «Як національні театри використовують фінансову підтримку держави», «Чергові вибори – невиправдані

трати», «Дорогі дороги столиці можуть стати ще дорожчими», «Державне замовлення: прихований потенціал і кволі реалії», «Національні природні парки створюються уповільненими темпами», «Товариство «Динамо» має стати динамічнішим».

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», Рахунковою палатою було опрацьовано 74 інформаційні запити, у тому числі від представників ЗМІ – 21.

Великого розголосу в суспільстві набули розміщені в газеті «Голос України» інтерв'ю Голови Рахункової палати Магути Р.М.: «Рахункова палата не є політичним органом і діє в рамках права контролю за коштами держбюджету» (№ 73 від 16.04.2013) та «Контроль – найважливіший елемент управління у сфері державних фінансів» (№ 188 від 09.10.2013).

Протягом звітного року Рахункова палата підтримувала тісні професійні контакти з редакціями газет «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Юридичний вісник», а також керівництвом Національної телекомпанії України та Національної радіокомпанії України, телеканалу «Рада», інформаційного агентства «Укрінформ», редакцією радіо «Голос Києва». Було суттєво оновлено і розширено базу регіональних ЗМІ. Загалом у 2013 році інформацію про діяльність нашої інституції публікували та використовували у підготовці новин та аналітичних статей майже 250 друкованих засобів масової інформації, теле- і радіоканалів, інтернет-видань.

У звітному періоді Рахункова палата значно активізувала участь у роботі комітетів Верховної Ради України. Представники Рахункової палати брали участь у 67 засіданнях комітетів (у 2012 році – у 45 засіданнях), під час яких на розгляд народних депутатів України було винесено 82 питання за результатами здійснених Рахунковою палатою контрольних-аналітичних та експертних заходів (у 2012 році – 67 питань).

Протягом року представники Рахункової палати брали участь у шести комітетських слуханнях, трьох засіданнях робочих груп та двох семінарах, а також двох круглих столах, організованих комітетами Верховної Ради України, на тему: «Державна антикорупційна політика: оцінка громадянського суспільства» і «Прожитковий мінімум: методика визначення та напрями використання в якості інструменту державної соціальної політики».

Матеріали Рахункової палати використовувались депутатами Верховної Ради України на шести парламентських слуханнях, зокрема матеріали з питань оздоровлення та відпочинку дітей, проблем подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, розвитку українського книговидавництва, виконання судових рішень в Україні, перспектив реформи у сфері охорони здоров'я України, участі молоді в суспільному житті.

6.1. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

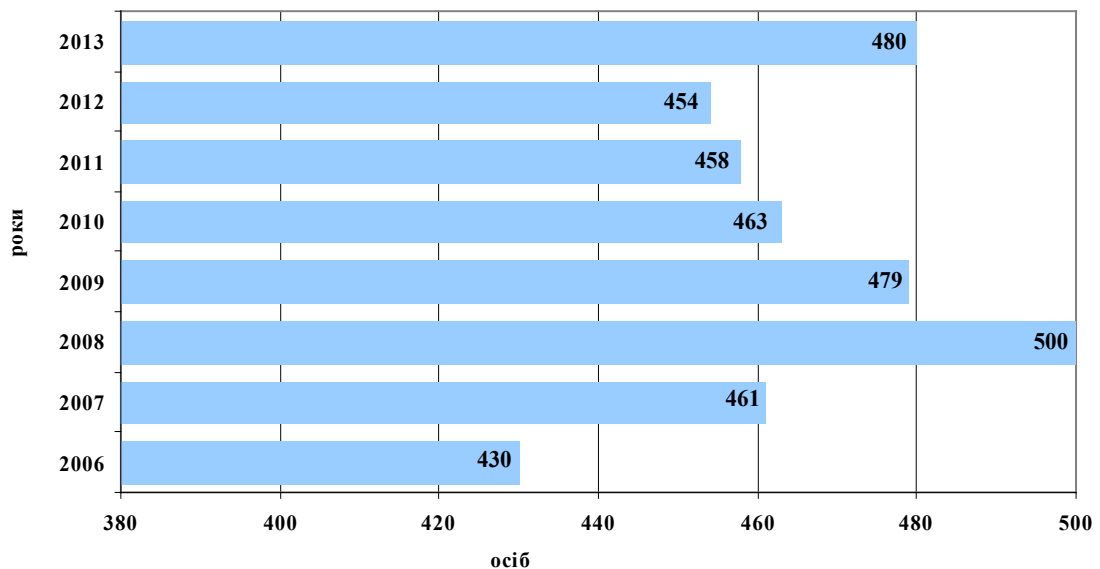
Кадрова політика в Рахунковій палаті здійснюється із дотриманням вимог законів України «Про Рахункову палату», «Про державну службу» та «Про засади запобігання і протидії корупції», Стратегії державної кадрової політики на 2012–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 01.02.2012 № 45, інших нормативних документів, що поширюють свою дію на державні інституції.

Пріоритетними напрямками кадрової роботи у звітному році були укомплектування штатних посад досвідченими фахівцями шляхом використання кадрового резерву та організації і проведення конкурсного відбору із застосуванням процедури спеціальної перевірки; розстановка кадрів відповідно до результатів роботи та кваліфікаційного рівня; нормативно-правове врегулювання та методичне забезпечення трудових відносин; розробка внутрішніх нормативних актів з метою реалізації положень нової редакції Закону України від 17.11.2011 № 4050-VI «Про державну службу»; здійснення та удосконалення контролю за дотриманням виконавської і трудової дисципліни; підвищення кваліфікації кадрів; забезпечення документального оформлення проходження державної служби та трудових відносин.

На кінець 2013 року фактична чисельність працівників становила 480 осіб, або 87 відс. від затвердженої штатної чисельності, з них 449 осіб – державні службовці, 31 – робітники і службовці. У центральному апараті Рахункової палати працює 356 осіб, у територіальних управліннях – 124.

Середній вік працюючих у 2013 році – 43,8 року.

Діаграма 12. Кількість осіб, фактично працюючих у Рахунковій палаті

Науковий потенціал Рахункової палати – 4 доктори наук, 20 кандидатів наук, 10 аспірантів і 1 докторант. Вищу освіту мають всі державні службовці, з них 147 мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра, 128 – дві вищі освіти, 14 – три, 1 – чотири, ще 12 осіб продовжують навчання й здобувають другу або третю вищу освіту.

У системі Рахункової палати працюють 19 осіб, удостоєних почесного звання, з них 11 осіб мають Почесне звання «Заслужений економіст України»; 3 – «Заслужений юрист України»; 1 – «Заслужений будівельник України»; 1 – «Заслужений діяч науки і техніки України»; 1 – «Заслужений працівник промисловості України»; 1 – «Заслужений працівник сільського господарства»; 1 – «Заслужений журналіст України».

Варто відзначити позитивну динаміку в частині збільшення кількості фактично працюючих у Рахунковій палаті, що було досягнуто за рахунок збільшення порівняно з 2012 роком більш ніж удвічі кількості фахівців, прийнятих на роботу, – 49 осіб (з них 6 – на керівні посади) та зменшення рівня показника плинності кадрів до найнижчої позначки за останні десять років – 4,8 відс. (у 2013 році було звільнено 23 працівники).

За результатами щорічного оцінювання, підвищення рівня професійної кваліфікації у звітному періоді в порядку просування по службі призначено на більш високі посади з кадрового резерву 46 осіб, з них 15 – на керівні посади. Присвоєно чергові ранги 128 державним службовцям.

Протягом звітного періоду за сумлінну працю, високі особисті досягнення і здобутки відзначено 58 осіб, з них двох – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

З жовтня по грудень 2013 року проведено атестацію державних службовців Рахункової палати. Атестаційною комісією під час 13 засідань в індивідуальному порядку заслухано та оцінено 317 державних службовців, прийнято рішення про визнання кожного з них таким, що відповідає займаній посаді.

З метою підвищення рівня професійної компетентності державних службовців організовано 37 навчальних заходів (у 2012 році – 30), учасниками яких стали 311 працівників, що становить 69 відс. працюючих (у 2012 році – 270 працівників, або 63,6 відс.). Кількість представників територіальних управлінь Рахункової палати, що пройшли навчання, становила 51 особу (у 2012 році – 37 осіб). З отриманням сертифікатів підвищили кваліфікацію 172 особи (у 2012 році – 153), з них 22 – державні службовці територіальних управлінь (у 2012 році – 7).

З урахуванням потреб працівників Рахункової палати у ході навчання висвітлювались найбільш актуальні теми: аудит державних фінансів; аудит – його різні види; управління якістю аудиту; бухгалтерський облік в бюджетних установах та інші. Здобуті знання сприяли підвищенню професійного рівня, покращенню результатів роботи та були обов'язковою умовою для просування по службі працівників Рахункової палати.

Протягом року забезпечено проходження в Рахунковій палаті практики 9 студентами, організовано стажування викладача Київського національного торговельно-економічного університету.

6.2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Основою Інформаційно-аналітичної системи Рахункової палати (ІАС РП) є інтеграційна платформа на базі програмного забезпечення Microsoft SharePoint і Microsoft BizTalk. ІАС РП складається з більш ніж 30 інформаційних та аналітичних систем, у тому числі систем підтримки діяльності Колегії Рахункової палати АС «Колегія» і «Моніторинг рішень Колегії», системи інформаційно-правового забезпечення, інформаційно-аналітичних систем «Моніторинг фінансових показників виконання бюджетів всіх рівнів», «Моніторинг макропоказників економічного та соціального становища України» та «Моніторинг галузевих показників соціально-економічного розвитку регіонів України». У складі ІАС РП функціонує система автоматизації діловодства «Megapolis.DocNet». ІАС РП включає також сегменти ІАС РП територіальних управлінь. Сегмент територіального управління по м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях об'єднаний у єдину мережу з ІАС РП.

Основними завданнями з розвитку ІАС РП у 2013 році були виконання комплексу заходів з введення в експлуатацію системи автоматизації діловодства «Megapolis.DocNet», завершення побудови сегментів локальних мереж у будинку територіального управління по Львівській, Волинській, Рівненській та Тернопільській областях (у м. Львів, вул. Лінкольна, 2) та у приміщеннях територіального управління по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпропетровськ, вул. Челюскіна, 1), виконання заходів зі створення комплексної системи захисту інформації в інтернет-сегменті ІАС РП, а також придбання комп'ютерного обладнання на заміну фізично зношеному та сучасного програмного забезпечення.

У рамках міжнародного співробітництва ВОФК - членів робочої групи EUROSAI з інформаційних технологій, членом якої Рахункова палата є з 2004 року, у 2013 році було проведено самооцінку інформаційних технологій.

Самооцінка інформаційних технологій здійснюється у ВОФК - членів EUROSAI з метою визначення та надання керівництву установи інформації про поточний стан впроваджених в установі інформаційних технологій, інфраструктури, сервісів і контролів, рівень їх відповідності цілям та діяльності установи. Методика проведення базується на міжнародному стандарті з управління інформаційними технологіями CobIT, розробленому міжнародною організацією ISACA (Information System Auditor and Control Association – Асоціація аудиторів та контролів інформаційних систем).

Комп'ютерна мережа Рахункової палати

Самооцінка здійснювалася групою фахівців Рахункової палати під керівництвом представників робочої групи EUROSAI з інформаційних технологій (модераторів) Вернера Чопа (ВОФК Швейцарії) та Ференца Бороша (ВОФК Угорщини).

Модератори і учасники високо оцінили поточний рівень ІТ-процесів, впроваджених у Рахунковій палаті. Особливо було відзначено Автоматизовану систему «Колегія», що є унікальним програмним продуктом, аналогів якого не існує в інших аудиторських установах. Рівень підтримки ділових процесів установи ІТ-процесами також оцінений як добрий і такий, що задовольняє потреби установи.

На кінець 2013 року у центральному офісі Рахункової палати функціонувало 628 ПК, 155 ноутбуків та 32 сервери, у територіальних управліннях – 127 ПК, 46 ноутбуків і 8 серверів. Працівники Рахункової палати повністю забезпечені засобами обчислювальної техніки. Порівняно з попереднім роком дещо зменшилася питома вага морально застарілої та фізично зношеної обчислювальної техніки, що експлуатується більше 10 років (з 14 відс. у 2012 році до 7 відс., або 103 одиниці комп'ютерної та периферійної техніки), проте досить високою є частка техніки зі строком експлуатації від 8 до 10 років (27 відсотків).

У 2013 році на веб-порталі Рахункової палати розміщено 272 офіційні повідомлення, звіти, бюлетені та фотоматеріали про діяльність Рахункової палати, у тому числі міжнародну, оновлено публікації нормативно-правових актів, якими керується Рахункова палата у своїй діяльності, опубліковано

низку статей працівників Рахункової палати тощо. Середньомісячна кількість звернень до веб-порталу перевищила 3,5 тисячі.

З метою максимального забезпечення підготовки та проведення контрольних заходів, виконання експертно-аналітичних завдань, проведення моніторингу змін законодавства і аналізу виконання Державного бюджету України налагоджена співпраця з Міністерством фінансів України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Національним банком України, Державною казначейською службою України, Державною службою статистики України, Фондом державного майна України та іншими органами державної влади, головними розпорядниками бюджетних коштів, інформаційними агентствами та іншими установами, яка дозволяє отримувати необхідний обсяг економічної інформації, фінансової звітності, статистичних даних, аналітичних збірників та бюлетенів.

Налагоджено надходження основної частини документів в електронному вигляді, що забезпечує оперативне отримання і використання інформаційних ресурсів, дає змогу автоматизувати процеси аналізу та моніторингу показників фінансової, податкової і статистичної звітності. На кінець 2013 року в електронних базах даних ІАС РП сконцентровано майже 1,9 млн. електронних документів.

У 2013 році розширено функціональні можливості аналітичних систем ІАС РП, зокрема автоматизованої системи «Моніторинг фінансових показників виконання бюджетів всіх рівнів», за рахунок впровадження нових програмних засобів, що дозволяють фахівцям Рахункової палати проводити контроль та аналіз заборгованості установ, які фінансуються за рахунок державного бюджету, а також проводити ретроспективний аналіз зазначених показників.

Крім того, розширено аналітичну складову автоматизованої системи «Моніторинг макропоказників економічного та соціального становища України» шляхом створення баз даних показників кредитування державного бюджету за кодами економічної, програмної та функціональної класифікації, зведеного і місцевих бюджетів – за кодами економічної та функціональної класифікації, а також показників фінансування бюджетів усіх рівнів за типом кредитора і боргового зобов'язання.

Сучасні можливості інформаційно-аналітичної системи Рахункової палати, інформаційні ресурси, які сконцентровані в її базах, та інформаційні технології, що впроваджені в Рахунковій палаті, допомагають проведенню контрольних та експертно-аналітичних заходів на всіх етапах їх проведення, у тому числі шляхом формування окремих баз даних інформаційно-аналітичної характеристики стану об'єкта контролю і аналізу.

Важливим джерелом документально-інформаційних ресурсів є бібліотека Рахункової палати, яка на сьогодні стала потужним інформаційно-аналітичним центром. Фахівці Рахункової палати мають можливість отримати будь-яку спеціальну літературу, оригінали нормативно-правових актів Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, річну і квартальну фінансову звітність головних розпорядників бюджетних коштів, податкову звітність, статистичні бюлетені та збірники,

великий перелік періодичних друкованих видань України, спеціальних фахових видань вищих органів фінансового контролю іноземних держав, енциклопедії, довідники тощо.

У читальному залі бібліотеки Рахункової палати постійно проводяться семінари з обміну досвідом у сфері аудиторської діяльності та навчальні семінари, організовуються тематичні виставки спеціальної літератури з фахових питань. Читальний зал облаштований місцями для роботи в мережі Інтернет, електронною поштою, обладнанням для обробки документів, у тому числі сканером і принтерами.

Бібліотека та читальний зал Рахункової палати

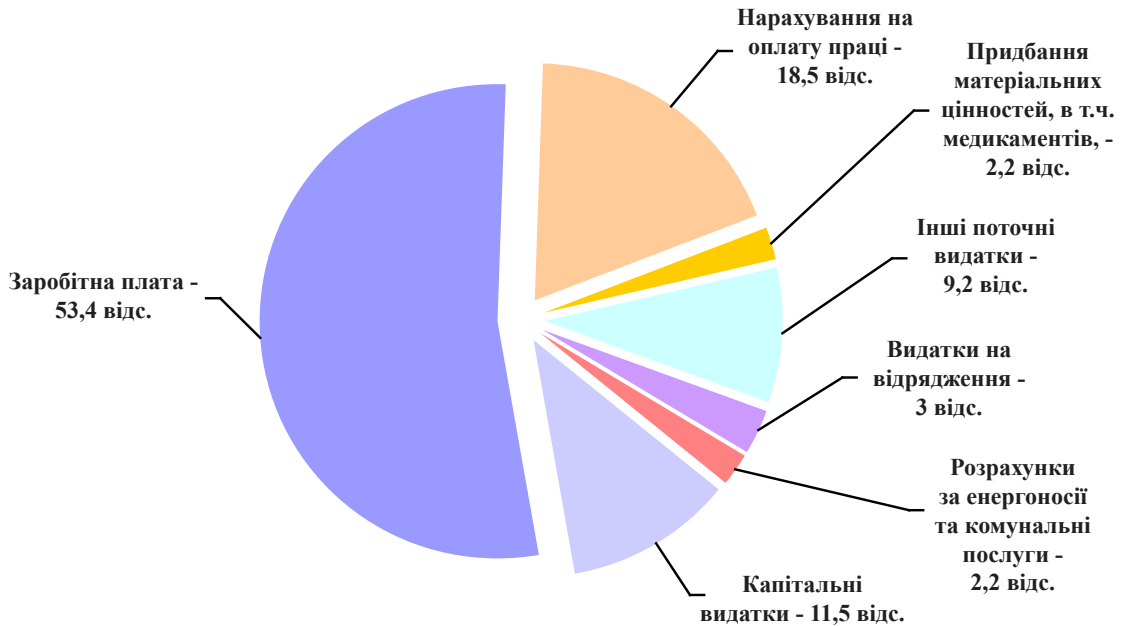
6.3. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кошторисні призначення Рахункової палати за загальним фондом державного бюджету за КПКВ 6511010 «Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету» на 2013 рік становили **98 млн. 898,6 тис. грн.**, в тому числі:

- заробітна плата з нарахуваннями – 70 млн. 937,1 тис. грн.;
- капітальні видатки – 11 млн. 304 тис. грн.;
- розрахунки за енергоносії та комунальні послуги – 2 млн. 343,9 тис. грн.;
- інші поточні видатки – 14 млн. 313,6 тис. гривень (діаграма 13).

Порівняно з попередніми роками значно ускладнилось виділення бюджетних асигнувань. У попередні роки фінансування бюджетних асигнувань здійснювалось Державною казначейською службою України у межах помісячного розпису, але в перші дні місяця відкривались асигнування лише за захищеними статтями (заробітна плата з нарахуваннями, оплата комунальних послуг та енергоносіїв), протягом першої половини місяця виділялось, як правило, лише 10 відс. асигнувань, а залишок асигнувань за планом відкривався або в останні дні місяця, або в перші дні наступного. Протягом 2013 року захищені видатки виділялись так само, проміжне виділення поточних та капітальних видатків майже не відбувалось, а асигнування відкривалися в останній день місяця або протягом першої декади наступного.

**Діаграма 13. Структура видатків Рахункової палати
у 2013 році**

Крім того, значно погіршилась і ситуація з оплатою зобов'язань Рахункової палати, зареєстрованих у Державній казначейській службі України. Так, починаючи із серпня 2013 року, Державною казначейською службою України було майже припинено оплату платіжних доручень Рахункової палати за незахищеними статтями видатків, зокрема видатків на відрядження. Затримки з оплатою спостерігались також і при розрахунках за захищеними статтями видатків, зокрема за використанні енергоносії (теплопостачання, водопостачання, електроенергію та природний газ) за укладеними договорами.

Розрахунки за зобов'язаннями Рахункової палати, зареєстрованими у Державній казначейській службі України у серпні 2013 року, були здійснені лише у жовтні. Надзвичайно складними для проведення оплат Державною казначейською службою були і два останні місяці звітного року.

Порушення термінів оплати призводило до прострочення терміну дії платіжних доручень, встановленого самою Державною казначейською службою України (30 календарних днів), і подальшої необхідності підготовки та оформлення нових платіжних документів.

Таке становище значно ускладнювало відносини з постачальниками та підрядниками та створювало кредиторську заборгованість протягом року, що в деяких випадках ставала простроченою.

З метою посилення контролю за раціональним і ефективним витрачанням коштів за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету», затвердженою для Рахункової палати на 2013 рік, функціонування апарату та територіальних управлінь Рахункової палати провадились відповідно до наказу Голови Рахункової палати від 28.01.2013 № 2 «Про виконання у 2013 році бюджетної програми».

Внаслідок оптимізації бюджетних програм з 2012 року Міністерством фінансів України було скасовано програму за КПКВ 6511020 «Створення інформаційно-аналітичної системи Рахункової палати», яка діяла з 2005 року. Зазначене збільшило фінансове навантаження на бюджетну програму за КПКВ 6511010, оскільки виконання основних завдань зі створення ІАС РП протягом року здійснювалось в межах цієї бюджетної програми (відповідно до спільного наказу Рахункової палати та Міністерства фінансів України від 12.02.2013 № 12/169).

Придбання матеріальних цінностей, робіт і послуг здійснювалось з дотриманням вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель», постанов Кабінету Міністрів України від 04.04.2001 № 332, від 09.10.2006 № 1404, від 22.10.2008 № 943 та інших нормативно-правових документів.

Протягом року здійснювалось якісне і своєчасне забезпечення життєдіяльності Рахункової палати та її територіальних управлінь, проводилась планова робота з матеріально-технічного забезпечення діяльності апарату Рахункової палати, поліпшення умов праці її фахівців і персоналу.

Час і життя ставлять перед Рахунковою палатою нові виклики, які не дають права зупинятися, а тим більше відкочуватись назад у своєму інституційному розвитку. Виходячи з цього, а також з метою подальшого підвищення ефективності та результативності діяльності, необхідно вжити таких першочергових заходів:

- відповідно до поновлених повноважень, підготувати та подати до Верховної Ради України нову редакцію проекту Закону України «Про Рахункову палату»;
- імплементуючи нові нормативні та керівні стандарти INTOSAI, здійснювати постійну роботу з актуалізації нормативних і методологічних документів Рахункової палати;
- брати активну участь у роботі Ради керуючих EUROSAI;
- здійснювати загальну координацію та керівництво діяльністю спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, проводити роботу щодо її трансформації у робочу групу EUROSAI з аналогічною назвою;
- продовжувати практику проведення паралельних, спільних і координованих міжнародних аудитів, що становлять спільні інтереси для Рахункової палати України та вищих органів фінансового контролю інших держав;
- посилити контроль і відповідальність керівництва об'єктів контрольних заходів за своєчасним і повним виконанням рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати за результатами проведених заходів;
- розвивати подальше становлення територіальних управлінь Рахункової палати, зокрема, відшукати достатні фінансові можливості для започаткування діяльності територіального управління Рахункової палати по Івано-Франківській, Закарпатській та Чернівецькій областях (у м. Івано-Франківськ);
- удосконалювати форми і методи інформування громадськості про результати контрольних-аналітичних та експертних заходів, що проводяться Рахунковою палатою;
- ініціювати розгляд питання про можливість запровадження в проектах законів про Державний бюджет України норм щодо незалежного фінансування Рахункової палати шляхом затвердження її бюджету Верховною Радою України під час прийняття цих законів.

Звіт Рахункової палати за 2013 рік затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 08.04.2014 № 7-4.

**ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ БЮЛЕТЕНІВ,
ПІДГОТОВЛЕНИХ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗАХОДІВ, ПРОВЕДЕНИХУ 2013 РОЦІ,
І НАДІСЛАНІХ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

- Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2012 рік.
- Висновок щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2013 року.
- Висновок щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя 2013 року.
- Про результати аудиту використання коштів Державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України, та гуманітарної допомоги громадських організацій на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз.
- Про результати аудиту виконання заходів Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року.

**ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ЗАХОДІВ
РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ У 2013 РОЦІ**

- Державна судова адміністрація України
- Вища кваліфікаційна комісія суддів України
- Вища рада юстиції
- Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
- Міністерство енергетики та вугільної промисловості України
- Міністерство інфраструктури України
- Міністерство культури України
- Міністерство молоді та спорту України (у 2012 році – Державна служба молоді та спорту України)
- Міністерство оборони України
- Головне управління розвідки Міністерства оборони України
- Міністерство освіти і науки України
- Міністерство охорони здоров'я України
- Міністерство промислової політики (у 2012 році – Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном)
- Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
- Міністерство соціальної політики України
- Міністерство фінансів України
- Державна казначейська служба України
- Державна міграційна служба України
- Державна служба геології та надр України
- Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України
- Державна служба експортного контролю України
- Державна служба з питань інвалідів та ветеранів України
- Державна служба зайнятості України
- Державна служба України з контролю за наркотиками
- Державна служба України з надзвичайних ситуацій (у 2012 році – Міністерство надзвичайних ситуацій України)
- Державна служба фінансового моніторингу України
- Державне агентство автомобільних доріг України
- Державне агентство водних ресурсів України
- Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України
- Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України
- Державне агентство земельних ресурсів України
- Державне агентство лісових ресурсів України
- Державне агентство резерву України
- Державне агентство України з управління зоною відчуження
- Державне космічне агентство України
- Національне агентство з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та реалізації інфраструктурних проектів
- Державна екологічна інспекція України

- Державна інспекція України з безпеки на морському та річковому транспорті
- Державна інспекція України з контролю за цінами
- Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів
- Державна інспекція України з питань праці
- Пенсійний фонд України
- Антимонопольний комітет України
- Державний комітет телебачення і радіомовлення України
- Фонд державного майна України
- Адміністрація Державної прикордонної служби України
- Національне агентство України з питань державної служби
- Національний олімпійський комітет України
- Служба зовнішньої розвідки України
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України
- Центральна виборча комісія
- Національний банк України
- Аграрний фонд
- Рада міністрів Автономної Республіки Крим
- Міністерство охорони здоров'я АР Крим
- Міністерство регіонального розвитку і житлово-комунального господарства АР Крим
- Центр зайнятості АР Крим
- Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Київська, Луганська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Хмельницька Черкаська обласні державні адміністрації
- Київська та Севастопольська міські державні адміністрації
- Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Луцька, Хмельницька міські ради
- Територіальні управління Державної судової адміністрації в Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Львівській, Луганській, Одеській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій областях, у містах Києві та Севастополі
- Апеляційний суд м. Києва
- Господарські суди Дніпропетровської, Львівської областей, міст Києва та Севастополя
- Київський, Одеський, Харківський апеляційні господарські суди
- Вінницький, Донецький апеляційні адміністративні суди
- Вінницький, Дніпропетровський, Київський, Луганський, Одеський, Тернопільський, Харківський окружні адміністративні суди
- Окружний адміністративний суд Автономної Республіки Крим
- Головне управління Державної казначейської служби України у Хмельницькій області
- Державна податкова служба у Волинській, Львівській, Тернопільській областях
- Головні управління Державної міграційної служби України у Львівській, Одеській, Харківській областях, м. Києві

- Головний центр зв'язку, автоматизації та захисту інформації (м. Київ)
- Науково-дослідний центр Збройних Сил України «Державний океанаріум»
- Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму
- Вінницький міжрегіональний відділ Державної служби України з контролю за наркотиками
- Головні управління Держземагентства у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях, м. Севастополі
- Івано-Франківське, Одеське, Тернопільське обласні управління водних ресурсів
- Волинське, Київське, Львівське, Одеське, Миколаївське, Харківське обласні управління лісового та мисливського господарства
- Севастопольське міжрегіональне управління Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті
- Територіальні управління Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки у Львівській, Харківській областях, у Київській області та м. Києві, в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі
- Головне управління Держтехногенбезпеки в Автономній Республіці Крим
- Управління Держтехногенбезпеки України у м. Севастополі
- Служба автомобільних доріг у Вінницькій, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій областях
- Басейнове управління водних ресурсів р. Тиса
- Дунайське басейнове управління водних ресурсів
- Дністровсько-Прутське басейнове управління водних ресурсів
- Головне управління Національного банку України в Автономній Республіці Крим
- Управління Національного банку України в Житомирській, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Полтавській, Тернопільській, Чернівецькій областях
- Дніпропетровський, Хмельницький обласні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
- Львівський, Одеський, Полтавський, Хмельницький міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
- Центри зайнятості Одеської області, міст Києва та Сімферополя
- Регіональне відділення Аграрного фонду АР Крим
- Вінницьке, Волинське, Донецьке, Житомирське, Івано-Франківське, Київське, Луганське, Львівське, Одеське, Сумське, Харківське, Херсонське, Хмельницьке регіональні відділення Аграрного фонду
- Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»
- Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти»

- Державна установа «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці»
- Державна організація «Донецька територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державна організація «Західна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державна організація «Південна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державна організація «Північно-Східна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державна організація «Центральна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державна організація «Чорноморська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр»
- Державне геофізичне підприємство «Укргеофізика»
- Державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова»
- Державне госпрозрахункове виробничо-поліграфічне підприємство «Зовнішторгвидав України»
- Державне підприємство «Дніпропетровська дирекція будівництва метрополітену»
- Державне підприємство «Агентство морської безпеки»
- Державне підприємство «Антрацит»
- Державне підприємство «Бурштин України»
- Державне підприємство «Видавництво і друкарня «Таврида»
- Державне підприємство «Видавництво «Таврія»
- Державне підприємство «Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
- Державне підприємство ДАК «Хліб України» «Західно-Кримський елеватор»
- Державне підприємство «Дзержинськвугілля»
- Державне підприємство «Донецьке обласне підприємство по племінній справі в тваринництві»
- Державне підприємство «Зал офіційних делегацій»
- Державне підприємство «Івано-Франківський комбінат хлібопродуктів»
- Державне підприємство «Кривбасшахтозакриття»
- Державне підприємство «Львіввугілля»
- Державне підприємство «Львівське конструкторське бюро»
- Державне підприємство «Львівський державний інститут з проектування»
- Державне підприємство «Міжнародний аеропорт «Бориспіль»
- Державне підприємство «Морська аварійно-рятувальна служба»
- Державне підприємство «Науково-експериментальна база «Еліта» інституту сільського господарства Західного Полісся»

- Державне підприємство «Національна атомна енергетична компанія «Енергоатом»
- Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго»
- Державне підприємство «Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка»
- Державне підприємство «Національний центр ділового та культурного співробітництва «Український дім»
- Державне підприємство «Орден Знак Пошани Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Донбас»
- Державне підприємство «Санаторій «Гурзуфський»
- Державне підприємство «Селидіввугілля»
- Державне підприємство «Солотвинський солерудник»
- Державне підприємство «Спеціалізоване видавництво «Либідь»
- Державне підприємство України «Міжнародний дитячий центр «Артек»
- Державне підприємство «Українська геологічна компанія»
- Державне підприємство «Український державний геологорозвідувальний інститут»
- Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»
- Державне підприємство «Укрвакцина»
- Державне підприємство «Укроборонсервіс»
- Державне підприємство «Чортківський комбінат хлібопродуктів»
- Державне підприємство «Шахта 2-біс»
- Державне регіональне геологічне підприємство «Донецькгеологія»
- Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС»
- Державне підприємство «Центр державного земельного кадастру»
- Комунальне підприємство «Дирекція будівництва шляхово-транспортних споруд м. Києва»
- Комунальне підприємство «Донелектроавтотранс»
- Комунальне підприємство «Київський метрополітен»
- Комунальне підприємство «Компанія «Вода Донбасу»
- Комунальне підприємство «Львівелектротранс»
- Комунальне підприємство «Севелектроавтотранс»
- Комунальне підприємство «Харківський метрополітен»
- Комунальне підприємство «Чернігів-водоканал»
- Державний заклад «Дитячий спеціалізований (спеціальний) клінічний санаторій «Іскра» Міністерства охорони здоров'я України»
- Державний заклад «Український госпіталь для воїнів-інтернаціоналістів «Лісова поляна» Міністерства охорони здоров'я України»
- Державний заклад «Український медичний центр реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи Міністерства охорони здоров'я України»
- Дитячий спеціалізований (спеціальний) клінічний санаторій «Хаджибей»
- Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»
- Воєнно-дипломатична академія
- Академія військово-морських сил України ім. П.С. Нахімова
- Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького

- Українська державна академія залізничного транспорту
- Національна академія наук України
- Національна академія аграрних наук України
- Національна академія медичних наук України
- Національна академія мистецтв України
- Національна академія педагогічних наук України
- Національна академія правових наук
- Луганська державна академія культури і мистецтв
- Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
- Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
- Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
- Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової
- Харківська державна академія культури
- Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського
- Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»
- Державний економіко-технологічний університет транспорту
- Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна
- Донецький національний університет
- Житомирський державний університет ім. І. Франка
- Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- Київський національний університет культури і мистецтв
- Одеський державний університет внутрішніх справ
- Національний університет державної податкової служби України
- Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського
- Державний науково-дослідний інститут хімічних продуктів
- Донецький державний науково-дослідний, проектно-конструкторський і експериментальний інститут комплексної механізації шахт
- Інститут Служби зовнішньої розвідки України
- Макіївський державний науково-дослідний інститут з безпеки робіт у гірничій промисловості
- Науково-дослідний інститут Головного управління розвідки Міністерства оборони України
- Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень
- Науково-дослідний інститут фінансового права
- Національний інститут раку
- Український інститут підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіомовлення і преси
- Український науково-дослідний інститут нанобіотехнологій і ресурсозбереження
- Горлівський інститут іноземних мов державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»
- Національна парламентська бібліотека Міністерства культури та туризму України
- Національний академічний театр опери та балету України ім. Т.Г. Шевченка
- Національний академічний театр російської драми імені Лесі Українки

- Національний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса
- Український центр культурних досліджень
- Національний природний парк «Білобережжя Святослава»
- Національний природний парк «Бузький Гард»
- Національний природний парк «Великий Луг»
- Національний природний парк «Голосіївський»
- Національний природний парк «Гуцульщина»
- Національний природний парк «Дворічанський»
- Національний природний парк «Джарилгацький»
- Національний природний парк «Карпатський»
- Національний природний парк «Мезинський»
- Національний природний парк «Нижньо-дністровський»
- Національний природний парк «Подільські Товтри»
- Національний природний парк «Приазовський»
- Національний природний парк «Святі гори»
- Національний природний парк «Сколівські Бескиди»
- Національний природний парк «Слобожанський»
- Національний природний парк «Шацький»
- Національний природний парк «Яворівський»
- Опукський природний заповідник
- Карадазький природний заповідник
- Природний заповідник «Мис Март'ян»
- Ялтинський гірсько-лісовий природний заповідник
- Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Україна»
- Комунальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний протитуберкульозний диспансер»
- Комунальний заклад «Клінічний онкологічний диспансер Дніпропетровської обласної ради»
- Комунальний заклад «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Дніпропетровської обласної ради
- Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний госпіталь для інвалідів війни»
- Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний клінічний онкологічний диспансер»
- Комунальний заклад «Севастопольський міський онкологічний диспансер ім. А.А. Задорожного»
- Комунальний заклад «Севастопольський центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»
- Комунальна установа «Вінницький обласний клінічний протитуберкульозний диспансер»
- Комунальна клінічна лікувально-профілактична установа «Донецький обласний протипухлинний центр»
- Комунальна установа «Одеський обласний онкологічний диспансер»
- Комунальна установа «Одеський обласний протитуберкульозний диспансер»
- Комунальна установа «Одеський обласний центр екстреної медицини»
- Комунальна установа «Полтавський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»
- Вінницький обласний клінічний онкологічний диспансер
- Луганський обласний клінічний онкологічний диспансер

- Миколаївський обласний онкологічний диспансер
- Миколаївський обласний протитуберкульозний диспансер
- Миколаївський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф
- Луганська обласна клінічна лікарня
- Миколаївська обласна лікарня
- Державне територіальне галузеве об'єднання «Південнозахідна залізниця»
- Харківське державне авіаційне виробниче підприємство

ДЛЯ ПОДАТК